

A/li. Egyházlátogatási iratok: (A/1b. 1790-1848.) G osztály 147-176.

Báthory féle vizitáció 1816-1819

Alsóbaranyai egyházmegye

G 147. Babarc

[Fedőlap]

Babartz. 10k Julii 1817.

1. A' kamara ajtót és zárt kívánna, Istálló nints, eldült.
2. A' Curator, ha Presbyter is, tartozik feleskünni.
3. Jó Mihály Feleségét elküldötte magátol.
4. Sipos János veszekvő embert meg kell zabolázni.
5. A' széna behordása kötelessége az ekklesiának.
6. A' vetést nem boronálják.
7. Temető őszszel barmok prédája, nints bekerítve, kapuja nints.
8. Az oskola Mester Szabó József provirtuálja?? a' Predikátort, a gyermekeket a templomban pofozza..
9. Az új énekes könyv tovább is gyakoroltassék.
10. Ha a' Catholikusok a' mi Isten tiszteletünket rendetlen magok viselések által megháborítanak, a' concernens járásbeli szolgáló Bíró Urtol sfactiót kell kérni.
11. A' Monyoródi filialis Ekklesia rosszul fizeti a Pri fizetést a' Rectornak adták, a' mit a' Prnak tartoztak volna fizetni.

+++

A' Fő Tiszteletű Canonica Visitatio Tárgyai

Fő Tisztelendő Püspök Úr Kérdései. Az ezekre tartozó Feleletek.

I. Az Ekklesia - Mátér é az Ekklesia; N.N. Tttes. Vármegyében Várost, Hellységet bírja /:bírák:/; N. Uraság NN. Uraságok? Az Ekklesiának neve Babarcz, Mater, Tttes Baranya Vármegyében, a' felséges Consilium bírja.

a) A' Mater Ekklesia mikor kezdődött? Leg alább mitől fogva van emlékezete. Mitsoda Fátumi vóltak? a' Lelkek száma mennyi? 1546dik Esztendőben Benedek András nevű Prédikátorról vagyon emlékezet, a'kit leg elsőnek ír a' leg régibb Protocollum; Nevezetes fátuma, hogy a' negyedik Prédikátornak Szentkirályi Efraimnak idejében 1612dik Esztendőben el vették tóllle a' Templomát, erő hatalommal, a' melynek helyén épült a' mostani Pápista Templom, maga is pedig a' Prédikátor Papjává lett, a' persecutio miatt ki szabadulhatásáért, 's mint Seculáris ember itt holt meg, a' Páristák temették el. A' Lelkek Száma 241. -

b) A' Templom, ha van Torony, mikor épült? Mitsoda állapotban van? Ez a' Templom 1612dik Esztendőben épült először; Renováltatott mint a' Templom menyezetén látni 1778dik Esztendőben. Van egy kis fa Tornoytska a' Templom végén a' tetőtől nyúlik ki. Vájog a' Templom, de már imitt amott kő is vagyon benne, Nádas Kitsiny, de a' Népségnek még elégséges.

c) Az Úr Asztalához tartozó minden edények, abroszok Takarók, 's ezek egyenként fel jegyeztessenek, és ha mi Inscriptiójik vagynak. Vagynak négy porcellán Kannák czinbe foglalva, Három egyforma beléjek fér öt ittze bor, egy kissébb. - Egy czín pohár hitványas Egy czín tál ez az íras vagyon rajta 1716. egy futtatott réz tányér, Egy fejer abrosz, egy újjabb, egy szőnyeg, Egy Creditor ?? kék Terítő, A' Keresztelő edény és annak takarója, fél porcellán tál és Kanna, a' Keszkenők Selymek viseltések.

d) A' Toronyban Harang lábón, mennyi számú 's mitsoda nehézségű 's Inscriptiójú Harangok vagynak. Egy Hrangotska, jú szavú tsengettyű mintegy 10 fontos - vagyon rajta felyinél egy egy kép mind két oldalán - a' folyül íras ez: Gloria in excelsis Deo: egy Inscriptio ilyen 30 lb.?? Esztendő szám 1739.

e) Ha vagynak é az Ekklesiának Könyvei, Levelei? Mik azok? Egy régi és egy újjabb Keresztölői Protocollum, egy más a' felséges Királyi és Püspöki Parantsolatoknak való egy Inventáriumnak vött, Két Számadó Könyvei, az elsőbb valamint a' Körösztlői híjjános - a' másik újj - Levelei a' Felséges Consilium, Fáról?? való Resolutiója. - Van egy Josephina Resolutója.

f) A' Parochiális Házban hány Szobák, és mitsoda Állapban vagynak? az Ekklesiának abban lévő nyoszolyái, asztalai, székei; vagyon é a' Házhoz meg kívántató Kamara, Istálló 's at. 's mitsoda állapotban. A' Parochiális Házban vagynak két tágas Szobák, egy Kamara, és egy kiss Szobátska - Két nyoszolyai vagynak, egyik bent, a' másik nem használható - Asztalai kettő régiek - Székei nintsenek -

Kamara vagyon meg lehetős jobb ajtó és zár kellene annak az Istálló 1815. esztendő végével le dült, azzal együtt a' Szene tartó hely és a' Kotsi szín, Vagyon két hízlalónak való Kalitzka túrhető, Van pincze pincze ház Úgy a' Mesternek is. Van egy roppant, egy ??adós, de valamivel kissebb az igazi mértéknél, 11 akóra való két hordó a' curátornak ügyelése alatt, egy Lukmát mérő ittzés Sajtár, és a' mellyek az oskola Háznál találtnak.

II. Az Ekklesia Helybéli igazgatása.

1. Van é organizált Presbitérium? Hanyan vagynak? Hogyan választatnak, feleskettetnek é a' Presbíterek? Organizált Presbitérium van, tízen vagynak most a Presbíterek. Úgy választatnak, hogy Cúrátornak a' kit bé foghatnak, ha lehet bent marasztják és az a' Curatori esküvése után Eskütt ember lessz, mint a' mostani Vicecurator, ha majd bent marad. A' Curátor pedig ha Presbíterek közzül való meg nem esküszik, mint a' tavalyi - és az idei elsőbb Cúrátor, inkább fel sem vállalják a' Hivatalt.

2. Tartatnak é Presbiteriális Gyűlések? Mikor? Mitsoda helyen? Presbiteriális Gyűlések tartatnak Valamikor kell nevezetesen a' Commúniókat meg előző Vasárnapokon. a' Parochiális Háznál; Ha pedig úgy tettszik nekik öszve gyűlnek valamely Presbitérnél. ez idén ezt nem vettem észre.

3. Mit szokott tselekedni a' Presbiteriális Gyűlés a' tzigéres Vétékben előkkel? a' versengő és egymástól külön lakó Házas társakkal? a' Közönséges Isteni tiszteletet nem gyakorlókkal, a' Haragtartókkal? Vagynak é most illyenek. A' tzigére Vétékeseket meg inti a' Presbiteriális Gyűlés, ha Szót nem fogadnak fel adja a' Tractuális Canonica visitátiónak; Így bánik a' Versengő és egymástól külön lakó Házas társakkal is; így bánik a' Haragtartókkal is. Vagynak a' kik már régtől fogva haragusznak atyafiai, Szomszédok, és most Pünköst előtt való napokban, a' Helység bámultára, mind szóval, mind tselekedettel egymást megpiszkolták feleségével nem lakó is van.

4. A' Presbiteriális Gyűlés Actái feljegyeztetnek é? Ki jegyzi fel azokat? Annak, hogy a Presbiteriális Gyűlés Actái itt valaha fel jegyeztettek volna semmi nyoma nints azon az egyen kívül Anno 1774. végeztetett el Ekklesiái Gyűlésben, hogy Prédikáziós Halotra, nem többször, hanem tsak egyszer kell harangozni. Én akartam eleitől fogva ezt a' fogyatkozást ki pótolni, de nem vóltak gyámolok - Sőt aggattak - Még most sints neki való Protocollum, melybe írhattam volna, és az öszve vissza írtakat Regulátzióval tehettem volna jegyzékekben. Azolta, hogy Fő Tisztelendő Superintendens Uramnak jövetelét értettem, főképp igyekeztem azon; Fragmentumban vagynak némely Acták, mellyeket egyebekkel, organizálok ha Protocollum lesz.

5. Van é Cúrátor, ennek Számadása minden esztendőben revideáltatik é. Kik vagynak jelen a' Révisión? Van Cúrátor kettő. Tavaly tsak egy vólt. Számadása minden esztendőben revideáltatik, a' Presbíterek jelen léteben, de igazi Protocollumot tsak tavaly vétethettem. -

6. Van é valamely jövedelme az Ekklesiának 's miből? Lehetne azt nevelni? 's miből? Az Ekklesia jövedelme a' puszta publicatio - Néhányszor a' Communitás jövedelméből Quártalitást kap - az idén a' szükség miatt azokat a' 250 flórintokat, mellyeket ide hoztak, vissza vitték, és a' kösség terheinek könnyítésére /:mondták:/ fordították - azt nem is improtocoláltam. Ha Szükség úgy kénszeríti, ki vetik a' Pár Számra a' költséget. Ez előtt Szedtek Szüretkor bort ki vetve 10 akó formát. Szedtek Kukoritzát is az Ekklesia Számára. - A' Búza mindég Szülön termett. Más mód nints itt a nevelésében.

III. A' Charitativumok vagy Alamisnák.

a) Publicáltatik é az Agentiálé? Hányszor esztendőben? tétetik é akkor ki más akármely végre persely tányér, vagy akármilyen jel? Publicáltatik az Ágentiálé. Hattszor esztendőben, nem tétetik akkor ki más jel.

β) A' Generale Consistóriumtól rendeltetett objectumok publicáltatnak é? Publikáltatnak.

γ) Kiknek jelen léteben Számláltatik fel az Alamisna? bé íródik é mindjárt akkor? Ki keze alatt vagyon? A' Presbiteriális jövedelem a' Presbíterek közzül nehanyok előtt, a' kik az Úr Asztaláról bé hozni segítik a' szent edényeket a' Cúrátoroknak Számláltatik fel. Egyébb Publicatiót vagy adakozás a' Cúrátor kezébe megy - mind egyik mindjárt bé íródik: a' Cúrátor keze alatt van.

δ) Administráltatik é minden híjjánosság nélkül mind az Agentiálé? mint minden más Alamisna Kinek? Contraquietantia és quietantia mellett é? Administráltatik minden híjjánosság nélkül a' Nagy Tiszteletű Canonica Visitátiónak tulajdon kezünk írásával feljegyezvén ezt egy arra rendeltetett Libellusban, melynél fogva még eddig Contra quietantiát soha nem kértem. Harmintsegy Canonica Visitációkkal eddig szerentsésítettvén.

IV. A' Lelki Pásztor.

1. Neve, mellyik oskolába tanult? mitsoda nyelveken beszélhet, vagy leg alább olvashat? Mennyi időtől fogva van ebben az Ekklesiában? ez előtt mitsoda Ekklesiában vagy Ekklesiákban szolgált? Feleséges é Vagynak é és hány gyermekei? A' Lelki Pásztor neve Nemes Szalai György, mint Körösön született az odavaló oskolában tanultam egészen a' Logikáig, onnét mentem Debrecenbe, ott törvényes ideig lakván absolváltam a' teológiát, tanultam azzal együtt a' Sidót és görögöt. Tótul Ráczul németül el beszéllek a' szükségig - tótul németül írhatok is - Született Magyar vagyok. Deákul gyermekségemtől fogva tanultam és jól prakticalok. - Ebbe a' Babarcsi Ekklesiába 1812dik Esztendőben jöttem, már öt egész Esztendeje. - Legelőször a' Debreczeni Prófessor Urak kívánságára a' Morva Országi Papságra adtam magamat 1785ben, oda köziben jött betegségem miatt, nem mehettem Pósonynál fellyebb, rendeltettem Isákra Tttes NS Pest Vármegyében, ott két esztendeig önként káplánkodtam, négyig ordináriuskodtam, 1786-tól fogva 1792ig. Onnét ordináltván ide a' Baranyába Sepsére. Szolgáltam ott három esztendeig /:a' kiket hogy ott hagytam önként mai napig bánok 'sat.:/ Szolgáltam azután Daróczon öt esztendeig, azután Szolgáltam Kölkeden 12 esztendeig; Mind ezen Ekklesiákbeli Szolgálataimról és magam viseléséről elégséges authentiájú Testimóniumaim vagynak mind a' Földes Uraságoktól, mind a' Polgároktól, mellyeket próducálhatok ha kívántatik. a' mellyekből az is ki tettszik, hogy részint önként, és a nép nagyobb részének kedve ellen változtam vagy változtatódtam. Nem vagyok feleséges, hanem özvegy három esztendő óta, 1814ben Julius elején második kedves feleségem meghalólván. Négy gyermekeim vagynak, három Férfi és egy Leány.
2. Van é Cánonja, Liturgiája, Josephina Resolútiója? Van Cánonom, Liturgiám, Josephina Resolútióm, Jus connubiálé.
3. Minden vasárnapokon és Innepeken tart é Prédikáziót? Dél után Catechisátiót? Hét köznap Imádságokat? Ebben a' harmadik számban bé foglalt dolgokat szorgalmatosan tehetégetmől telhetőképpen, és nem az emberekre ügyelő tekintetből viszem ' s vittem is véghez eleitől fogva.
4. Az Úr Asztalához először járulni akarókat confirmálja e? Confirmátusok nevét bé írja é? Confirmáлом.
5. Hányszor Adminisztrálja esztendőnként az Úr Vacsoráját? Hattszor.
6. A' Keresztelést a' Templomban viszi é véghez, vagy a' Háznál? A' Templomban kereszteltek ha tsak éjjel és nagyon hírtelen nem kell.
7. A' Betegeket meg látogatja é? Meglátogatom hivatlan is, és mihelyt meg tudom hogy beteg valaki, kéretlen imádkozom érette a' Templomban, míg meg nem hal vagy fel gyógyúl.
8. A' Matriculát viszi é a' generale Consistóriumtól ki adott norma szerént? Hogy írja bé a' törvénytelen ágyból születettek? A' Matriculát a' Norma szerént viszem, a' törvénytelen úgybók születettet, egyet így írtam bé: 1814. Aug. 23.24. Özvegy Zsiga Andrásné fattyu gyermeke József K. A. Torpis István és F. Jáger Szabó Éva ' sat. Xbr ?? ez egy Héti élete után meg holt. Mivel az Atya törvényes ki kérdeztetésekor Katonára vallott, azután pedig factió ?? kodván egy ide való gazdára fogta gyermeke keresztelésekor, a' kit alább mások felett inkább ki tagadott reá való pókdőséseivel: ez a' tétovázás okozta, hogy sem a' Katonára sem erre nem írhattam az Atyai nevezetet, ez most tagadván, a' Katona is pedig ennél a' tétovázásnál fogva exculnáltván??
9. A' Házasulandókat háromszor publicálja é? Vasárnapokon é? vagy Hétköznapokon is? bé írja é a' copuláltakat? Háromszor publicáлом a' Házasulandókat Vasárnapokon. Vagy ha Római Innepes hét köznapok vagynak. Vagy a' Josephina Resolútió szerént mikor a' nép több számmal van. A' Copuláltakat béírom.
10. A' Felsőleges Királyi Parantsolatokat a' Consistórium publicált rendelkezéseit improtocolálja é? Mind a' Felsőleges, mind a' Consistóriális Parantsolatokat improtocoláлом.
11. A' Prédikátor fizetése külön papíroson vagyon írva, úgy a' földekről ??en lévő Parantsolat.
12. Bé adódik é esztendőnként a' Prédikatori fizetés idejében? nints é Restantia? Befizetik a Prédikatori fizetést, tsak hogy a' szénában a' Curátoroknak nem engedők miatt sok kárt vallottam két esztendőben is - ez az oka, hogy inkább el adtam már két ízben fűben - a' tavaszi vetést nem boronálják a' 10dik Punctum ellen, azért egyszer 3. ftért (:tavaly úgy maradt:), másszor mást, az idén 5. flért fizettem - a' 16dik punctumbéli Dékánynak sints semmi haszna - a' Kertben se lehet semmi őszi vetemént tartani, melynek egyik oldalát magam kerítottam náddal - Úgy a' Temető és Klés Kert a' sarjú Kaszállás után bitang - Szükséges vólna az is, ha igazábban Szánthanának és vetnének kivált tavasszal; mert az egész Sessio Földnek harmada deperditába megy - annyival hogy nem is ganajozzák - és árkolják. Van Restántzia is a' mely leányokért fizetni nem akarnak.

13. Szent Hivatalához illendő tekintetben tartatik é a' Predikátor? mert azt előre közönségesen jelentem, - hogy semmit szorosabban meg nem kívánok, minthogy a' Ministérium illendő tekintetben tartassék, attól függvén - mert szolgálatunknak sikeres vagy sikertelen vólta.. El kezdettek reám nézve az idén azk is, a' kik második esztendőmben történt Cánonica Visitatiótól fogva ezt nem gyakorlották; Most hátam megé sem, annyival inkább szemben nem bántottak a' Canonica visitáció előtt, más illendő respectusát a' Kösségnek nékem meghatározná, Hanem az oskola Mester Szabó József /:a' kit itt a Vble Publicum kegyelemből tart 's a t.:/ tulajdon Paróchiámban gyermekeim előtt gyakran szokott volt prostituálni, de én ezt mind eddig is el??em, hogy én véle ne perlekedjek és a' miatt történhető újj szerentsétlen fénybe ne keveredjek, annyival inkább, hogy ezt a Kösség nem tudta. De most annyira vitte erköltstelensége, hogy 22a Julii a' Vasárnapi Delyesti Isteni Tiszteletéről lett kijövetelemkor el szenvedhetetlenül prostituált a' Presbítériálisok a' Templom előtt álván, utánnam mint egy Huntzut után kiabált, el kezdvén ezt a' lármát a' Templom ajtajába, és éppen azt ajtóig folytatván - 's a t. Várja a' Kösség és a' Papság ennek végét.

V. Az Oskolák.

a) A' Rector, Preceptor, vagy Leányok Tanítója. Neve, nmellyik oskolába tanúlt: mennyi időtől fogva van ebben az Ekklésiában? az előtt mitsoda Helyen, vagy Helyeken vólt? Nőtelen é vagy Feleséges? A' Feleségesnek vagynak é gyermekei? Hanyan? Rector. Neve Szabó József, gyermekségében tanult Hazájában Várkonyban, azután Tálason, Vásárhelyen, onnét ment Debreczenbe, négyesztendei deakoskodásáról való Testimóniuma van. Itt eltöltött már eddig három esztendőket, ez előtt vólt gremiális Herczeg Szöllösi Rector. De oda nem a' Collégiomból jött egyenesen - Vólt a' Felső Baranyában Nagy Vátyon is mint egy esztendeig, de onnét Néhai Nagy Tiszteletű Tóth Ferencz Senior Úr el igazította. Harmadfél esztendős feleséges - egy élő Leánykája van.

b) Mitsoda állapotban van az Oskola épülete? elég tágas é? a' gyermekek számához képest? Az oskola épülete meg lehets, és elég tágas is a' gyermekek smzámához képest.

c) Hanyan vagynak az oskolába járók? Külön a' Fiúk külön a' Leányok. 'S Catalogus le íratassék, a' Visitációhoz bé adattassék. Az oskolába járó Fiúk nro 18 Leányok nro 11. Vagynak, A' Catalogus le íratatik, és a Visitációnak bé adattatik.

d) Járnak é a' gyermekek egész Esztendőben az oskolába, vagy tsak télen? Lehetséges vólna é hogy mindenkor járjanak? Nyáron azok fel járnak, a' kiknek otthon hasznok nints. Télen nyomossan fel járnak, a' kiknek ruhájok van. Még eddig nem eszközöltetett, hogy mindenkor fel járjanak.

e) Mitsoda Tudományok taníttatnak? a' Consistórium által ki adott Methodus szerént e? Göből Káté, Kis és Nagy História, 'Sóltárok, Számok, az idén a' Nagy Káté egynehány Kérdései és Feleletei is: de nem a Consistórium által ki adott Methodus szerént.

f) Kik a' Tractus által ki rendelt visitatori ennek az oskolának? Hányszor visitálnak esztendőben? Jelen vannak é az Exámenre? A' Tractuális Visitátor Tiszteletes Széki Pál Kölkedi Predikátor Úr, Kétszer visitált, a' mikor jelen vólt az Exámenre is. -

g) Vagynak é a' Predikátor mellett helybéli Inspectorok, kik az oskolát közelebről visitálják? Vagynak a' Predikátor mellett két Inspectorok, és a' Cúrátorok, mikor kell; de itt visitálni nem lehet, mert az a' Rectornak praeiudiciumára van, 'S Predikátor pizkolódik miatta - de még a' Tractuális Inspectiókor is ki mutatta ebbéli erköltstelenségét - ki ezt ugyan meg róvta, de referálta é kötelessége szerént vagy nem: nem tudom!

h) A' Templomban való éneklést el végzi é a Rector? a' maga diferációján áll é az ének választás? vagy a' Predikátor praescribálja mi énekeltessék? El végezi a' Templomban való éneklést a' Rector, a' maga discrétióján választván - ki vévén az igen különös czélt, a' mikor néhány ízben praescribált a' Predikátor.

i) Introducáltatott é az új énekeskönyv? Ha nem- miért? Introducáltatott mindjárt hogy vettük, de nem kapnak rajta, S' a' Predikátort kárhoztatják érte kántorostól.

k) A' Rector Salláriuma külön papirosra vagyon írva? Mint a' Predikátoré. -

l) Béfizetődik híjánosság nélküé annak idejében? nints é Restancia? Bé fizetődik - nints Restancia.

VI. Van é Bába? van é examinálva? Fel van é esketve? tud é az Asszonyok baján segíteni? eljár é kötelességében? A' Himlő dolga hogy van? Bába vallásukbéli nints. A' Himlő dolgát itt a' Tttes NS Vgye ??ssa ügyeli.

VII. A' Temető elég tágas é? bé van é kerítve? a' Sírok elegendő méllyen ásatnak é: meg tartatik é a'

temetés idejére nézve a' Királyi Felséges Parantsolat? A' Temető a' népséghez képest elég tágas - a' Sírok egy ember magasságyira ásatnak - be van kerítve, de nem jól - Meg tartatik a-1 temetés idejére nézve is a' Királyi Felséges parantsolat.

VIII. Van é Harangozó? el jár é kötelességében? engedelmes és a Prédikátornak? Van é valami fizetése? a Helység terheitől szabadsága? Harangozó van, elvégzi a harangozást, fát vág, egy kis vizet mereget itt a kúton, az Ekklesiának fizet pár számok által néki négy kila búzát, és azt kíváná, hogy Dékány legyen azért, mely a' Prédikatori Conventiónak - 16dik punctuma - a' mely szolgálatot nem tehetvén de tenni nem is akarván az én tapasztalásom szerént, én többre a' Harangozót nem szorítom, annál, a' mit önként akar tselekedni: így osztán békével maradunk, vagy meg fizetem fáradságát, vagy mással tehetem meg dolgomat, de azért a' Conventióját még meg nem csnkítottam a' Helység terheitől nintsen szabadságra.

IX. Vagynak é az Ekklesiának alamisna nélkül szükölködő szegényei? Szám szerént Hanyan? Van é rólok gond? Egy alamisna nélkül szükölködő szegény van az Ekklesiában a' ki, itt, még eddig fel táplálódott.

X. Nintsenek é az Ekklesiának Gravamenei? p.o. nem háborgattatik é az vallás gyakorlatában? Isteni tiszteleiteiben? földjeiben? 's a t.Nintsenek olyanok, kik a' Catholika Vallásra akármely szín alatt kényszerítettnek? A' Catholikusok Innepeiknek megtartásokra nem erőltettetnek é? Vagyx a' Mester emberek a' Proccessio járásra? a' Tiszt. Plébánusok a' Lelkek conscriptiójának ki adását nem kívánják é? Ide tartoznak mind azok, mellyek vallásunk szabadságának akármimódon praeindictumára lehetnének.

Filiális Ekklesia. Neve Mitsoda Uraság. Lelkek Száma. Filiális Ekklesia Monyoród, a' Felséges Consiliumé. 38 Lelkek vagynak.

a) Van é Templom? Mitsodás állapotban? Nints Templom. Van egy kút ágas formán álló jó tsergetőjök ??

b) Hányszor megy ki oda a' Prédikátor. Mikor temetni kell, vagy beteghez - ők minden vasárnap el jőnek eleitől fogva a' Máterbe a' kik akarnak és jöhetnek.

c) Mennyiben concurrál a' Filia a' Prédikátor fizetésében? Az idén 23 fizető személy lévén ha meg adják fizetnek 2 kila és 7 nyóczada 26 frt 3 akó és 38 ittze bort - 3. frt és 50 Xr 6. disznó lábát - Már meg kapálták a' sessió kukoritzáknak felét, de nagy notabénével - többet egy xr árát se segít-

d) Van é oskolája? Mitsoda állapotban? a' Tanulók száma mennyi? a'Tanulók Catalógussa készítették el. - Nints oskola.

e) A' mely Innepe - vagy vasárnapon a' Prédikátor ki nem megy, prédikáll é az oskola mester? Könyvből é vagy könyv nélkül. - Én szeretnék néha ki menni - de új szokás lenne.

f) Az oskola mester salláriumuma írássék le különös papírosra, mint a' Máterbeli Rectoréről volt mondva. Nints mesterek.

g) A' filialisták közzül van é vagynak é a' Máterbéli Presbitériumba bé vétetve? Ha vagynak - Hanyan? Ezek külön társaságot szerettek eleitől fogva formálni, Innét Domján Jósef Curátort én ingrémialni akartam, de ő azt felelte, hogy inkább pipázik a' konyhán, mint itt Presbitériáliskodjon - addig míg ez Curátor lessz a' régi po??soktól el nem lehet mozdítani.

h) Van é Bába? alkalmas é nem keresztel é? Vallásunkbéli bába nints.

i) Van é külön temető? mitsodás állapotban? Külön temető van - szép helyen - rossz állapotban.

k) Nintsenek é gravámenek? a' múlt Junius végén egy ?? adott innepnek meg ülésére fenyegetés alatt kényszerítette őket a Bíró.

G 148. Bélye

[Fedőlap]

Bélye. 5k Julii. 1817.

NB. A Debreczeni Collegiumba küldetett Can:tionaléja a Bellei Ekklesiának Fő Tisztelendő Püspök Urunk által meg fog vizgáltatni.

Hasonlóképpen a' H. Szöllősi valami eltévedett Ekklesia Könyvéről tudakozódni fogni Debretzenben méltóztatik.

1. A' Presbyterialis Gyűlések Vasárnap délutáni Templom után tartassanak.

2. A T. Predikátort megsértett Halgató Számadás alá vettetik.

3. A Presbyterium munkái ara rendelt Protocollumba bévitessenek.

4. A Presbyterium a' Predikátor fizetését beszédjék.
5. A Szülék gyermekeiket az Oskolába járassák - a'ki fel nem jár Lukmát fizessen.
6. Az Oskola Rektor restantiája nagyon sok.

+++

I. Az Ekklésia.

Alef!! Mater Bellye, Ttts Baranya Vármegyében Fels. Kir. Hertzeg Albert ugyan-tsak Bellyeről neveztetni szokott Uradalmában.

a) Mikor kezdődött légyen a' Bellyei Rf. Ekklésia, bizonytalannal meg határozni nem lehet, minthogy az akkori időkből semmi Jegyzések nintsenek: azt mindazáltal szinte mint bizonyost úgy lehet feltenni, hogy annak mindjárt a' Reformatio Haánkba lett kezdetével kellett esni; nem tsak azért hogy az Első Reformatusok közül nem kevesen eről a' Videkről szarmaztak lévén, kétségkívül hazajok meg világozásáról el nem felejtkeztek, Eszéki, Kopatsi, Bellyei István a' Szegedi veje s.a.t. hanem kivált azon levél után, melyet, F.Tiszt. B. Patai Sámuel Ur, 10. Sept. 1647. Sáros Pataki Prof. Tiszt. T. Szilágyi Beniamin István Urhoz, Tolnárol küldött levelében fel hoz; és a' melyet neki Halasi Bálint, Laskói Prédikátor 's egy úttál Superintendens, ugyan azon esztendőben irt /: Lampe. Libr. III. Sect. 1. §. LXXIII. :- Ebben a' többek közt nyilván iródik Sztaraitól hogy az ő halgatására a' szomszéd Vidékekről ugyan forrott a' Sokaság Laskóra, 's úgy fel buzdult az ő tanítására hogy tsak hamar el idézván a' Papista Papokat és Baratokat, a' R. Catholica Ekklarol le mondanának és Parochiájokat Sztárainak adnák. Mikor ez a' levél iródott, akkor már T. Keresztes Pápai István Uramnak, az általa szereztetett Bellei Protocollum eleire még azon idejében élt Óreges Relatiojából tett Jegyzései szerént, volt a' Bellyei Reformatusoknak bolthajtásra épült dítsőséges Templomok. Angyalosi az első a' kinek emlékezete a' régi Bellyei Prédikátorok közül, az említett Jegyzésekben fel maradt; ő 1644től 1693ig és így fél Seculumon által Legeltette ezt a' nyáját. Előtte kik voltak nem tudatik; ha a' Hertzegszőlősi Canonok alá neveiket fel irt Prédikátorok fel jegyzették volna, az Ekklésiák nevét is a' melyekben szolgáltak, kétségkívül, tudának "Lampe. Libr. 2. An. 1578" ki volt 1576 táján a' Bellyei Prédikátor, ha ugyan hihető hogy a' 40 választott és 81 jelenlévő Prédikátorok között a' közel-szomszédoknak ott kellett lenniük.. Angyalosinak Succedált T. Vég Veresmarti Pál 's volt Bellyei Prédikátor 1720ig a' midőn helyébe Rétfalusi Osk. Mesterből succedált T. I'sai András 1736ig a' midőn ismét vissza jött T. Vég Veresmarti Pál, és Prédikátorkodott Bellyén 1740ig, és így két ízben 32 esztendőig 1740-1750ig, volt Bajafalvi István utána 1754ig és így két ízben 19 eszt. T. I'sai András 1754-1771. 29. Jun. T. Patai István. Ekkor Laskói ?? Mesterségből lett Bellyei Prédikátor T. Keresztes Pápai István aki, protocollumot, 's matriculat szerezvén, amabba valamint az előtte való dolgokrol mit tudhatott - fel jegyzette . ezt pedig csinosan és okoson vitte. 1803ba meg halván T. Keresztes Pápai István - Kováts András lakott a' Parochiában 1 és 1/4 esztendeig; T. Bányai Sándor volt utána 3 esztendőig kinek el menetelével lett Bellyei Prédikátorra 1808ba T. Kőrösi István, 's volt 1815ig melly esztendő 18dik Májusán jött utánna ezeknek írója. A' Lelkek száma, ez idő szerént: 484 i négyszáz nyolcvan négy.

b) Templom. A' T. Angyalosi idejéből említett bolthajtásos Templomot Printz Eugeniusnak, a' Bellei Uradalom akkori Birtokosának, Debella nevű, Superintendens F.T. Gyimóti István méltatlan tömlőtözöttetésiről is esmérte Tisztartója, az általa épült vár előtt meg nem szenvedhetvén, Vármegye engedelmeivel és az Ekklésia meg edgyezésivel, el bontatta 's helyébe most a' nép számához képest kissebbet építtetett T. Vég Veresmarti Pál Prédikátorságában 1765dik Eszt. mellyhez építtette az Ekklésia T. Keresztes Pápai István idejébe 1791 és 2be azt a' téglébol készült hegyes Tornyt, mellyhez ragasztatott az Isten dítsőségére most is fen álló Templom, mellyet az előbbeni Nádas tetejű Templom helyébe téglából tseréppel /: kár hogy rosszul fedelezve :- állított fel 1807be minden tereh és adosság hagyás nélkül.

c) Az Ur Asztalához való edények állanak: Két cinz kannákból, mellyeken az Ekklésia nevéen és az 1761dik esztendő számon kívül semmi sints. Két aranyozott poharából, egy cinz tálból mellyen írás vagy metzés nints és egy kis cinz tánygyérből, melyre az Ekklésia neve rá van kartzolva, egy ezentúl már szükségtelen cinz pohár és egy tzin fedeles pohárka a' kereszteléshez, melynek fedelén B.E. betűk alatt 1702 eszt. szám láztik. A' Márvány asztalra teríteni szokott régi tarka keszkenőn kívül van egy fehér savolyos abrosz, egy varott szélű fehér keszkenő és egy szalma paszamántal prémzett zöld selyem felső takaro, 's mind ezeknek egybe kötésire egy ótska veres zseb keszkenő.

d) A' Toronyba vagy két harang, a' nagyobb Grázba öntődött az Ekklésia számára mint a' rá öntött betűk mutattyák: SALESIUS FELTL HAI MICH GEGOSSEN IN GRAZ. 1799. alól - A BELLEI REF.

EKKLESIAJÉ. nyom 4 mázsa 27 fontot. A másik Pesti FUDIT. HENRICUS EBERHARD. Pestini 1809 a' Külső aljára rá van metzve az Ekklesiának neve. nyom 115 lb.

e) Az Ekklesiának leveleit és Irását a' mi illeti Egy Protocolluma és egy Matriculája van az Ekklesiának, mind kettőt T. Keresztes Pápai István szerzette és kezdette. Az előttem időkről Matriculája nints, soha a' Hertzegszöllősi 'Sinat 23dik Articulusa leg alább a' szülöttre nézve elég világosan meg hagyta volna. Vólt ugyan csak egy könyve, mellybe a' fent emlegetett Angyalosi Uram, az Énekeket melyeket a' Templomba énekelgetett tzipra betűkkel le irta. - Mi volt még benne ezen kívül a' mit Debreczenből a' hová ez a' könyv vándorlott minap irásba vettünk és azolta tartunk minthogy már én tsak hült helyét találtam nem tudhatom. Holmi Curátorok számadásit illető jegyzések egy diáriumba és edgyes Curatori számadások, eggyesség levelek, mesteremberek kötelezési egy Josephina és egy Biblia 3 új 's egy régi énekes könyvekkel teszik az Ekklesiának mind archivumát mind Bthecáját.

f) A' Paróchián vagynak három szobák türhető állapotban, alkalmas speis kammerrel, pintzével, a' felett Kamarával és kotsi szinnel, külön jó 's tágas Istállóval 's a t. A' szobákba vagynak két régi rossz nyoszolyák, 1. hosszú 3 ?? és egy rossz Székjei, egy betsületes fejtett és két konyha asztalai.

II. Az Ekklesia helybéli igazgatása.

1. Vagyon organisált Presbyterium, most telyesszám-12 személyekből álló, kik a' Prédikátor által Consistoriumban választatnak és vasárnapokon a' gyülekezethez intezett szükséges beszéd után esketődnek fel.

2. A' Consistorialis gyűlések a' Parochiális házban tartatnak - kár hogy még eddig a' nyilvánosságos rendelés ellen vasárnapokon reggel Isteni tisztelet előtt.

3. A' Czégére vétekben élőkkel miként bánik a' Presbyterium, a' következő pont megmutatja miért nem tudom; mindazáltal egy gorombának a' ki engemet ártatlanul meg motskólt - példájából ítélve mondhatni "hogy a' rosszak meg intetnek szóval, ígéretet is vesznek a' meg fenyyítettés felől, de az Igéret tellyessítése a' nagy napra marad.

4. A' Presbyteriális Gyűlések Actainak feljegyzése szokásban mind a' mai napig nem vólt. Találni ugyan négy jegyzéseit T. Bányai Sándornak a' Protocolluban de abból is kettő végre hajtatlan maradván, úgy láttzik leg több része az Actáknak ha fel tevődtek volna, eddig tsak az edgyet értés nélkül tántorgó Presbyterium lágységának documentomaul maradna a' maradékra. A' végre való Protocollumot szereznii eleinte szándékoltam, de a' régen ohajtott Gen. Canonica Visitationorol hallván el érkezéséig halasztani jónak láttam.

5. Curator mindenkor szokott lenni; számadását a' Prédikátor irta és írja. T. Keresztes Pápai István idejétől fogva talán az előtt is, de arol nints semmi Tudomány; Revidealódik uj esztendőkor az Iráshoz értő Esküdtek előtt, fel olvastatik és által adodik az Uj Curatornak a' telyes szmámú Consistorium előtt 's szokott közöltetni Tract. Visitatio 's Inqueniend'?? Felső Eőri Nagy András Urral is.

6. Jövedelme az Ekklesiának van egy darab smzántó földből, melyből 1815/6ba 268 forintok 1816/7 pedig 523 for. jöttek be, most úgarba van, mint máskor is minden harmad-esztendőben.

b) Egy 12 Esztendőre Arendába birt kaszálo rétetskéből, melly sokszor szépen nevezetessen 1815/6 - 300 forintokat importált, de most tánn utoljára gyümölsőzik, mivel az Arenda ideje ki tölt. Leszünk mindaz által rajta hogy az Ekklesia kezén maradjon továbbra is.

c) Volt néha az Uraság dez májának nyomtatásából is, de ra esmérven az Uraság az ilyen kegyelemből nyomtatók kárt tévő lagymelegségire, nem tudom, ha jön e' még e' Csatornán több haszon az Ekklesia Cassájába!

d) Volt egyizben fábol is, a' mit ha az Uradalom darab erdöket licitalna ismét lehetne practisálni. Az Idő fogja meg mutatni.

III. A Charitativumok vagy Alamisnak.

α) Az Agentiále publicalódik minden Communiokor, és így hatszor esztendőnként, melly alkalmatossággal semmi más alamisna nem gyűjtetik.

β) Minthogy alamisnáikat az ide valók tsak a' Communiokhoz kötötték a' régi rossz szokásnál fogva egyébkor vagy igen keveset, vagy semmit sem adakoznak, ki vévén azon kegyes indulatú hiveket a' kik egy-két forintonként hozák be Isten ditsőségére szánt alamisnájokat. Ez okból a' Publicaltatni rendelt objectumok számára rész szerént az Ekklesia casájából rész szerint pedig a' Bőjti ágentialéből szakasztódott ez előtt valami - mostanába pedig az energice?? próbált hirdetés által kezd jobb rendbe

vetetni.

γ) Az Alamisna eddig vagy két esküdt által a' Parochialis házba, a' Predikátor előtt felszámnláltván, azhonnal bé íródik és az Ekklesia cassájába le tevődik.

δ) A' Bőjti agentialé ez előtt az említett végre el szakasztódott de már a' Libellus szerint egységben a' többivel edgyütt által adodik a' V. Visitationak 's azoknak Laistromába a' Predikátor által íródik bé, melly mintedgy Quietantia gyanánt van.

IV. A' Lelki Pásztor

Ács László tanúlt Debreczenbe - beszél Németül - olvas Franciául is. Az Ekklesiába jött két esztendővel 's néhány hetekkel ez előtt. Halasi Suplenisségből - még feleségtelen.

2. Canonja, Liturgiája, Josephina Resolutiója van.

3. Rendesen minden Vasárnapokon és Innepeken tart Prédikatziot, kél után Catechisatiót, Hétkőuznapokon Reggel Estve Imádságot. Télbe hetenként kétszer Biblia-magyarázatot.

4. Az Ur asztalához járúlandókat Nagy Pénteken meg próbálván, publice confirmálja, és azután a' Matriculába bé írja.

5. Az Ur Vatsoráját a' 3 Satoros Innepeken kívül Bőjtkor, Aratéskor és Szüret után administrálja, és így 6szor esztendőnként.

6. A' Keresztelést a' Templomba teszi de extrema necessitásba vagy különös esetbe más helyen is végbe vinné - a' mi ily kis helyen ritka példa.

7. A' Betegeknek hol az egészségesek is kevesek, ritkák, még tsak kettőnél lehetett helye látogatása.

8. A' Matriculát a' Norma szerint pontosan viszi - meg tisztatalan ágybol valót nem keresztelt, de ha adodnék a' boldog emlékezetű Fő Tiszt. Tormássi Ur nyomait követvén, az anya nevérol írják, vagy ha a' nevezett Férjfiu személyesen elfogadná akkor aról is.

9. A' Házasulókat három Vasár- vagy -Innep napokon hirdeti - a' Copuláltakat be írja.

10. Valamint a' Királyi parantsolatokat, 's Sup. és Tract. Currenseket is a' Protocollumba.

11. A' Prédikatori fizetés adnectalodik külön leirba a' rendelés szerint.

12. Egyébkor mondják pontosan be adodik - de e' mostoha időkbe van 300 forint Restantia.

13. Szent Hivatalához illő betsületi még eddig tsak az említett goromba tapodta meg.

V. Az Oskola.

a) Resctora Borsi János, jött Debreczenből. 3 és 1/2 esztendők előtt, még újj házas.

b) Az Oskola épülete régi lévén tsak jövő tavaszig áll fenn, akkor ujonnan fel épülni a' már kész fundusból, a' hova ragasztott Rectori szoba alkalmas, egeszeges - Van benne egy szép nyoszolya - asztal

1. hosszu szék 2 karosszék - hozzá kamara de a' mely ujra fog épülni -

c) Az Oskolás gyermekek számát a' külön be adandó series mutatja. Lehetnének többen is ha időnap elközt szüleik ki nem vennék őket minden helyes ok nélkül az oskolából.

d) Nyárban igen tsak az a'probbak járnak fel - hogy mindég járjanak minden alkalmatossággal sürgettetnek.

e) A' Tanításban követi a' Rector a' ki adott Normát. Specimene készen van.

f) A' Ven. Tr. Consistoriumtol rendeltetett Visitatora az Oskolának T. Ecsedi József Ur Darotzi Prédikátor aki jelen szokott lenni az Exameneken - ősszel és tavasszal visitálja Oskolait.

g) A helybeli Inspector a' specifice ki rendelt Presbyterek nintsenek, hanem a' Presbyterium jelen lehető tagjaival látogatja - többire pedig igen keze ügyébe lévén az Oskola, maga tartja szemmel a' Prédikátor.

h, i) A' Praeceptorság a' Rector tiszti, a' ki többire maga okossága szerint választ az Uj Énekes-könyvből.

k, l) Sallariuma külön írva a' Predikátoré mellé, praesentalodik, Restantiája 200 for.

VI. Bába vagyon, próbált és fel esküdt, - A' Vármegye fel vigyázása alatt, - kötelességében hiven el járó, keresztelésbe magát nem avatja, van informálva. A' Himlő bé óltást egy esztendő sem kerüli el, esztendőnként Vármegye Assistentiája mellett Uradalmi Chirurgus, Skalnitzky Ur által megy végbe.

VII. A' Temető jól bé kerítve, sántzal és tövissel, zár alatt vagyon, az alkalmas 'sirásásban és a' Királyi parantsolatnak a 48 órára való megtartásában pontosság tartatik.

VIII. Harangozo egyszersmind Dékány, vagyon, a' ki a' Helység terheitől szabad, a' Predikátorától 5

forint Dohány pénzt kap és 10 mérő buzáért vállalt kötelességeiben eljárni, 's engedelmeskedni köteleztetik.

IX. Alamisna nélkül szűkölködő szegényei az Ekklesiának nintsenek.

X. Gravamenei sintsenek - az 1778. tól fogva itt gyarapodó R. Catholica Ekklesiával a' leg szebb békességbe lévén, semmi törvénytelen praetensiókkal nem nyughatatlanittatik - Tiszt. Plebánusa Conscriptio kérésbe 's affélékbe nem avatkozik.

Béta!! Filialis Ecclesia nints. Van azonban a' szomszéd Dardába 2. háznép hozzánk tartozó őszveséggel 15 lélek - kik még eddig semmi fizetésre 's szolgálatra nem köteleztettek, noha Isteni szolgálatra bé járnak Vasár- és Innepponként, gyermekeiket itt kereszteltetik, halottjaikat itt temettetik.

++++

G 149. Cservenka

[Fedőlap]

Cservenka. Jun. 14. 1819.

Ad 1. Nro 1. A' Tizáninnen lévő Superintendentia a' Cservenkai Templom Építésére semmitsem küldött.

II. Nro 4. A' Presbyterium Végzése nem tartatnak meg és actái nem is improcollálatnak.

V. 1.) A' Rectornak kivált Gabonabeli Restantiája sok van.

+++

A' Püspöki Canonica Visitatio alkalmatosságával fel tett Kérdésekre való Feleletek.

1. A' Cservenka Helyi Vallás tételt tartó Anya Ekklesia vagyon Ttes NS Bács Vármegyében a' Helység Cancialis Jóság.

a) Kezdődött 1785ben és szinte másfél esztendeig Prédikátor nélkül volt, ha mindjárt az eránt a' Tekintetes Zombori Administratio jó eleve Szorgalmatoskodott is, gyakor. ízben akkori időben L. Báró Idősb Rháday Gedeon Urhoz botsátott Levelei által. Történt egykor, hogy Pataiban meg jelent L. Pásztor után járó Torzsai Deputatusok által meg értvén ezen Ekklesia, Gózon Istvánnak Édes Attya Házánál létét: Őtet azonnal két Követjei, úgy mint, Gútvein Lajos es Thil Jakab által küldött esdeklő Levelével meg hivta, Ki is magát Szüléi jóvá hagyásokkal ajánlotta, s' Augusztus 10dik napján 1786ban Ketskeméten fel is Szenteltetett mint már Cservenkai designatus Prédikátor. azt követő September 26kán Nagy Tiszteletű Esperest Végh Veresmarti Sámuel és Tiszt. Gen. V. Notarius Tormássy János Urak által Cservenkára lekísértetvén az Ekklesia Elöljáróinál bé mutattatott. de mivel még ekkor lakása végett semmi Rendelés nem tétetett: az említett Feő Atyákkal Hazájába ismét vissza tért, és tsak hamar nagy betegébe esett, bátor a' Számára el készítettett Ház felől November elein, tudósítást érette küldött alkalmatossággal együtt kapott is: de egészségtelensége miatt ez úttal le nem jöhetett. haladott tehát el érkezése Devenber 23dik napjára, a' midőn Sz. Hivatalának folytatásához fogott mindjárt még azon Nap, kettős Gyermekek meg keresztelésekkel, a' mint ezt a' Matricula mutattya. Minekelőtte a' Rendes Prédikátor meg hivatott Majus közepe táján, el hozatta az Ekklesia az akkori Morágyi Prédikátort, így Őreg Helvetus Tiszt. Urat, a' ki is az Uri Szent Vatsorát ki szolgáltatta, így már akkor el készült Isteni tiszteletre rendelt deszka épületben. - Melly Oratorium az Aug. Confessiön lévőekkel közös volt; azért is, mivel már Karátson első napjára, azok részéről ki volt az Úr Vatsorája jelentve; tehát második nap, az az December 26dikán tartott először Isteni tiszteletet az Új Prédikátor.

Az idő olta Szinte 26 esztendők el forgása alatt mind két Confessiön lévőek igen Szép meg egyezésben lévén, minden Vallásbéli kűőomség nélkül egy formán jelentek meeg az Isteni tiszteletken, tsak a' Prédikátorok változtak az egymás között Ki Szabott Órákon, minden Vasárnap dél előtt Két Cultus tartatott; dél után pedig a' kié a' reggeli első Óra volt, az Catechizált. A' Sátoros és egyéb Innepponokon pedig alternatim, egyik dél előtt, a' másik dél után, és ez így volt állandóul, míg nem az Aug. Conf. lévőek tőlünk el váltak. - A' melly el válásra alkalmatosságot Szolgáltattott az, hogy ők, a' midőn az Uraság már annak előtte 1794ben Parochialis Házakat építetett, az Oskolákhoz pedig meg kívántató Materialét ajánlott 1798ban: tehát azon hiedelemben lévén, hogy majd a' Templom építésére is hasonlóképpen valami kész Segedelmet nyerendenek, így közös építendő Templom eránt, mind két Prédikátoraik által

Első Ferentz Felső Királyunk tulajdon kezébe az Uj-Verbászi Cutariactánál?? lévő nagy Épületben alázatos könyörgő Leveleket vé nyújtották 1807 esztendőben Pünkösöd Hav. 10dik napján, a' mellyen is a' kész pénz-béli Segedelem helyett, vélek azon Kegyelmes Engedelem közöltetett, melly Budán a' Királyi HelytartóT. Köz Gyűléséből költ 1808dik eszt. Sz. János Havának 7dik napján, minél fogva: "A' Cservenkai Evang. Község Uj-Oratoriumának fel állítására Költségbéli Segedelmet maga Vallásu Embereknél Ország-szerte a' végre ki küldendő követjei által a' Ns Vármegye Passualis Levele mellett Szabadon kérhet. így látván ezt, hogy abból kevés haszon fog hárulni, és hogy kinek kinek a' maga Erszínnyéből kell annak leg inkább ki telni, követvén e' részben a' Torzsai Lutheranusok példáját, magoknak külön építették Templomot, és abba 1812 eszt. October 11dik napján bé is költöztek. mi pedig mivel az építtetéshez későbbben kezdettünk a' régi már dülő-félben lévő Oratoriumban esztendőnél valamivel tovább kénytelenítettünk maradni, a' midőn is Isten jóvoltából az Uj Templom belső része el készülvén; abban 1813 esztendőben November 7dik napján, tartottuk az első Isteni-tiszteletet.

Ezen Templom Épületének annyira való vitelére, a' midőn a' költségből egészen ki fogytunk, a' Feő Méltóságú Királyi Helytartó Tanátsnak az említett Kegyelmes Engedelemnél fogva lett Kegyes Közbenjárása, s' hathatós ajánlása által érkezett az óhajtott Segedelem elsőben a' Túl a' Tiszai vagy Debretzeni V. Superintendentiától 1813eszt.ben Januarius 15kén 40 Forint másod ízben a' mi Duna Mellyéki V. Superintendentiánktól 1813eszt.ben Junius 28kán 195 Forint és 36 Xr, harmadszor a' túl a' Dúnai, vagy is Pápai V. Superintendentiától 1813eszt. 27dik Octobr. 97. For. és 47. Xr, melly kegyes ajánlásokat hálaadó Szívvel vettünk

b) Ezen Templom Toronnyal edgyütt kezdődött 1811eszt. Majus 28dik napján, a' midőn annak fundamentom Köve a' belé helyezettett emlékeztető irással, minekutánna épp ezen alkalmazossághoz mérsékelt rövid beszédét a' helybéli Prédikátor el végezte volna, Szép Számú belső és külső Rendben lévő nemzetes Uri Személyek jelen léteben le tétetett. Az épület jó égetett téglából vagy, cseréppel fedve, a' mennyezete Stukatur, a' bé menetel pedig boltozat. A' Torony még csak a' Templom tetejéig van fel rakva; de azért a' harangok már benne vagynak, és ideig deszkával van bé fedve.

c) Az Ur Asztalához vagy egy meg aranyozott ezüst Pohár és egy Tányér, mind kettő 48 és 1/2 lat nehézségű. Két nyoltz ittés nagyságú Kanna az oldalán ezen metzéssel: Cserv. Reformirte Gemeinde 1807. ismét Két kissebb ?? ?? Pintes Kannák a' talpán; vagy is az allyán R. G. betűk, és e' Számok láttatnak 1790. Egy nagy fehér abrosz, azon gyóltból, mellyet eleinte az Uraság Chor Rocknak adott, mellynek fele részét a' Lutheranusok is hasonlóképpen e' végre használnak, a' Szélére csipke van varva. Egy felső abrosz, tsinossan ki varrott fehér Muszkelimből, az is Szép Csipképe van fogva, arany fonállal reá van varva R.G. 1808. A' Kenyér-takaró ?? virágos csipkés Szélű patyolat keszkenő. A' bé terítő ?? fehér pargál, a' közepén égy?? Szöllő fej, és arany fonállal mellette az ezt önként ajánlott Michael Banér Nevének két első betűje M. B. 1807. A' Templomban lévő asztal kender terítője, egy fekete posztó Lavaló?? színű rojtal körül véve, a' négy Szegeletűn pedig bójt.

d) A' még egészen el nem készült Toronyban lévő nagyobb Harang 5 Mása és 56 Fontot nyom ezen felül irással: Gegossen von Peter Weinbert in Fienfkirchen Anno 1814. az also kerületén e' vagy: Cserweinkaer Reformierte Gemeinde hat es machen lassen 1814. mind két felől hármas Rósa rajta, az egyik oldalán Pellikán, masikon Kakas. A' kissebb harang 3 Mása 58 Font, a' felső Részén ez az Inscriptio vagy: Diese Glocken hat die Scherwinker Reformierte Gem. machen lassen. 1815. ennek is az oldalán mhárom tsumóba kötött Rósa, a' közepén égy felől Pellikán, más felől pedig Kakas.

e) Az Ekklesiának egyéb Levelei nintsenek azon Zombori Administratio által L. Báro Idősb Rhaday Geden Urjhoz Németh Nyelven Szolgálható L. Pásztorok végett küldött hat rendbéli Levelein kívül, mellyeket is ezen Drága Nagy Méltóságú Úr, meg értvén Gózon Istvánnak Cservenkai Prédikátorságra lett ajánlását, néki in Origine kezéhez Szolgáltatni méltoztatott.

Könyvei e' következők: égy meg lehető nagyságú Diarium, mely a' meg keresztelteknek, Uj házásoknak, holtaknak, és confirmált gyermekeknek jegyző könyve. Második: égy közel hasonló nagyságú, a' V. Consistorium Rendelése s' a' Királyi Parantsolatok bé irására szolgáló Könyv. harmadik: égy az előbbieknél kissebb, az Ekklesia Curatora Számadását magában foglaló, és égy kis-ded Inventarium. ezek után: két Új Énekes Könyv, egyik a' Prédikátor, másik az Oskola Mester; mint egyszersmind Kántor Számára való.

f) A' Parochialis MHázban, mellyet az Uraság építtetett, jó materialéből, taláttatnak négy apso Szobák, égy Szúk Konyha, s' még annál kissebb Speis vagy Kamara. ezenkívül az Udvar Szegletin a' Pintze felett égy épület, mellyet a' Prédikátor maga költségén fel emeltetvén, azt tanuló Szobának készíttette. - Az

Ekklesiának egy kopott Nyoszolya és egy Régi Asztalon kívül egyebe nints. Istálló kettős és egy Kotsi-Szin, melly a' Házzel együtt építettett egészszén téglából, tűrhető állapotban vagyon; de hogy ennek jókora nagyságú padlását gabona tartásra fordithassa, attol is a' Prédikátor saját pénzét nem kéméllette, ezt két-fel el Rekesztvén annak belső Részét meg tapasztatta. - Ólak vagynak; de azok nem az Ekklesiáé, hanem a' Prédikátor tulajdon magáé.

II. Presbiterialis Személyek vagynak hatan, kik is rendesen a' Templomban Szoktak választatni, és ott fel is eskedtetni.

2) Gyűlések valahányszor Ekklesiát illető, s' annak Formára tartozó dolgok magokat elő adják tartatnak, a' Parochialis Háznál.

3) Ollyas czégéres vétekben meg átalkodottak kikkel a' Presbíteriumnak dolga lett volna, nem találatnak; hanem olykor emberi erőtelenségből meg esett Személyek; nem különben egymással versengő Ház-as-társak adóttak. - Az effélékkel elsőben is meg esmereti tselekedeteknek hibás, s' büntetést érdemlő voltát, azután annak keserű gyámóltst, és szomorú következesit eleikbe terjesztvén, mérséklett szelidséggel inti ugyan; de azonban feddőző s' dorgáló szavakkal is a' magok meg jobbításokra kinszeríti, égszóval azon van, hogy illetlen vétkes maga viseletű, botránkozást szerző és rossz példát mutató Felebarátyát meg nyerje. - hasonlóképpen bának az Isteni tiszteletet nem gyakorlókkal, kik is észre vehetőleg a' mit el múlatnak azt ki pótolni láttatnak, tsak ketten vagynak ollyanok, kik tsak azért vonták el magokat az Isteni tisztelet helyétől, mivel nem mindenben az ő Inyek, és nem a' Német Országi Szokás Szerént vagynak a' Székek és a' Cathedra el Rendelve; de van Reménység hogy Rövid időn meg fogják változtatni, Lelkek sérelmére meg határozott gonosz Szándékokat.

4) Gyakran tapasztalván azt, hogy a' magát elő adott dolog intézése körül véghez vitt igyekezet és törekedés sikertelen volt, vagy annak egész más kimenetele lett, példának okáért. Az egyenetlen, egymást nem értő s' visszálkodó Ház-asok öszve békéltetését a' mi illeti: A' magát meg Sértetteknek állító fél egészszén meg nem elégedvén a' Presbiterium előtt tett meg jobbítás ígérétevel, Atyafiainak s' másoknak is Nógatásából a' Külső Forumon kereste meg nyugtatását. - Hasonlóan, a' Templom építettése kezdetétől fogva, Sk féle Objectumok meg határozásában Ritkán lehetett olly Végzést tenni, mellyen a' Gyülekezet is meg nyugodott volna, minthogy a' dolog gyakran kinek kinek tulajdon erszínnyét illetve, Azonban Részünkről az idő ólta Helység Birája nem lévén, ki a' Néppel parantsolt volna, többnyire minden Végzés füstbe ment, és a' meg tett határozás, mint már Sok ízben történt, nem állandó, hanem mint Próba-tétel nem improcollátott.

5) Az Ekklesiának vagy Rendes Curatora, a' ki is minden esztendőben számot ad a' Prédikátor, Presbyterek, es gyakran Részünkről való Esküdtek jelen léteken,

6) A' Jövedelem tsupántsak a' Templomban bé jövő alamisnából áll, a' Lutheranusok Ekklesiája is tsak azon jövedelemmel bir. A' midőn ezen közel négy annyi Helység lakosi, akkor e' kevés jussal ditsekedhető hogy Cassáját nevelhesse abban jó módot nem talál.

III. α) Az Agentiale eleitől fogva minden Sátoros Innepeken az Ur Vatsorája ki Szolgáltatásának alkalmatosságával publicaltatik, a' mikor is már régen nem Szoktak adakozni.

β) A' Nevezetesebb Objectumok, a' leg alkalmassabb időben jelentetnek ki, és tétetnek a' Hivek bővebb adakozásoknak Céljául.

γ) Az Agentiale égy különös Zsatskóba tartatik, és esztendő el teltével Számláltatik meg, más Charitativum pedig azonnal meg Számláltatván fel jegyeztetik a' Préd. által egy Presbyterialisnak jelen-létében, azután a' Curator gondviselése alá bizattatik, a' ki is ezt az Ekklesia Ládájában melly a' Parochialis Háznál vagyon conserválva.

δ) Mind az Agentiale, mind más Charitativumok a' magok Valóságokban a' Canonica Visitatio alkalmatosságával a' Tabellába bé iratnak maga a' Prédikátor által, és azokrol a' Curator quietantiát kap, egyik T. Visitor Urtól.

IV. A' Lelki Pásztor Gózon István, tanúlt Debretzenben, és Bétsben. Az Anya nyelven kívül Deákul, Németül beszéll, Francia nyelven pedig olvas. ezen Sz. Ekklesiában való Szolgáltatjának 38dik esztendeje járja. ez előtt másutt nem volt. Felesége, s' négy gyermekei vagynak.

2. Mind Canonja, mind Liturgiája, mind pedig Josephina Resolutiója vagyon.

3. Prédikáll és Catechizál minden arra Rendelt Órákon, hétköznap pedig tsak Kedden Reggel tart

Könyörgést.

4. Eleitől fogva Ur Asztalához nem bocsátott senkit; hanemha előbb confirmáltatott, minden confirmatus gyermekek neveik bé vagynak írva a' Matricula végén.
5. Négyyszer Szolgáltatik ki az Ur Vatsorája, ugmint a' három Sátoros Innepeken és Sz. Mihálynap táján.
6. Rendesen a' Templomban keresztel; de némelykor meg történik a' Háznál is: kivált a' beteg gyermekeket leg inkább ott kereszteli.
7. Mihelyt tudtára adatik, azonnal a' beteget meg látogatni Szoros kötelességének esméri s' tartja.
8. A' Matriculát a' ki adott Norma Szerént viszi, a' törvénytelen Ágyból Születteket ezen jegyzéssel ?????is írja bé, az Attya nevét pedig a' midőn az bé bizonyittatik.
9. A' Házasulandókat tsak a' három egymás után következő Vasárnapokon publicálja.
10. Mind a' Királyi Parantsolatokat; mind pedig a' V. Consistorium Rendeléseit szorgalmatosan bé írja az arra való Protocollumba,
11. A' Prédikátor fizetése, s' Földjének minéműségével edgyütt a' közlött Parantsolat szerént írásban készen vagyon. - Az égy dözma alatt lévő Szöllön Kívül az egyik Sessiója Kaszálokkal együtt Szabad.
12. A' Kész pénz bé szokott adódni; de a' Gabona, kivált szűk termés idején más esztendőre gyakran ki marad.
13. Hogy eleitől fogva ekkoráig a' Lelki Pásztor eránt az illendő tekintet s' tisztelet Sem tartódott, azzal dítsekedni lehet.

V. a) Az Oskola Mester Neve Müller János, végzett Pétsen a' Normalis Oskolában, itt való Szolgáltatjának 12dik esztendejében van, ez előtt volt Morágyon Szinte 16 esztendeig Oskola Mester, és Kántor.

- b) Az Oskola épülete jó állapotban van, és a' gyermekek Számához képpeszt elegendő nagyságú.
- c) Az Oskolába járok Számát a' Catalogus meg mutatja.
- d) November eleitől fogva, Aprilis utoljára, és így éppen fél esztendőben járnak tsak nagyobb Részent Oskolába. holott minden Examen alkalmatossággal meg mondatik a' Szüléknek, hogy Szinte Aratás idejéig gyermekeiket Oskolába fel járassák, leg alább tsak a' gyengébbeket is, kiknek még a' külső munkában kevés hasznokat vesznek; de azért találatnak olyak sokan, kik egész nyáron által sem lépnek bé az Oskola küszöbén, találkoznak ugyan egynehány Szülék, kik örömet fel küldenék apróbb gyermekeiket; de tsak némelykor; ezek pedig látván, hogy tsak kedvek az Oskolától el múltván, lassanként abba hadják a' fel járást, és így kivált már Pünkösöd után, tőlök egészszen üressen áll az Oskola. ezen az okon
- e) Olly rövid idő alatt a' Vallás és Sz. Historián kívül irás és Számvetésnél egyéb nem tanittatik.
- f) Pacséri Prédikátor Tiszt. Kosdi József Ur gondviselése s' vigyázása alá vagyon ez idő Szerént bizva az Oskola a' ki is azt meg Szokta látogatni távol léte miatt l. alább egyszer. Examenen pedig mindenkor jelen vagyon.
- g) Két helybéli Inspectorok vagynak, kik is a' Prédikátorral együtt gyakran meg jelennek az Oskolában.
- h) Az Oskola Rector, ki Kántor is egyszerismind, minden Vasárnap és Innepp napokon, minekelötte a' Templomba menne, meg kérdi a' Prédikátort, hogy mellyik éneket énekelje? tiszte s' tettetős hangja lévén, ékessen énekel.
- i) Az előtt mig a' Lutheranus Atyafiakkal együtt vóltunk a' Marburgi Énekes könyv vólt ususban; de miólta Külön vagyunk tőlök, az Uj Palatinatusi Könyv hozattatott bé a' V. Consistorium Rendelése Szerént.
- k) Salarium, Földjével együtt melly is 1/2 Sessiót téssen, írásban készen van.
- l) A' Fixumara nézve, nem annyira; de gabonabéli fizetésére, melly különben sem sokra megy, a' Restantiára nézve panaszsza van olykor.

VI. Examinált és alkalmatos Bába vagyon, a' ki is fel van eskedtetve, kötelességének hiven meg felel; de nem keresztel.

VII. A' Himlő óltást a' helybéli Chyrurgus, már jó darab idő ólta bé hozván, az itt nagy divatjában vagyon.

A' Temető, melly fent a' Hegyen a' Szöllők között vagyon, elegendő tágas. meg lehető árokból áll a' kerítése, de gyenge létz kapuja, tsak nem Régiben ujittatott meg, Sok utánna való járatás és nógatás után.

A' Sirok Rendesen 5 és 6 lábnyi mélységűek. A' temetés ideje, a' Felséges Kiróályi Parantsolat Szerént, igen meg tartatik.

VIII. Különös harangozó nints; hanem a' Mester, de egyedül tsak a' harangozást; vagy maga; vagy Cselédje által viszi véghez.

IX. Az Ekklesiának ügye fogyott Szegényei nintsenek.

X. Ezen Pont minden cikkelyeire nézve tökéletesen ment lévén, leg kisebb nehezsége; vagy panaszsza nints.

Ezen Mater Ekklesiának Filiája nem lévén magában Számlál 807 = nyoltz Száz hét Lelkeket.

G 150. Csúza

[Fedőlap]

Csúza. 8a Julii. 1817.

1. Kamara jobbitást kíván.
2. A' dézma búza nyomtatása.
3. Hétköznapi délyesti Isteni tisztelet nyáron elmarad.
4. A' fabeli etc. fizetés hibás lévén, módot keressenek abba, hogy az egyszersmind adódják.
5. A' Pr illendő tiszteletben tartassék.
6. A' Rectoria küldődják be az őszre, sőt Augustusban, a'honnét annak restantiája be fizetődják.
7. A' 48 orák megtartásáról a' halottak eltemetésében.

+++

I. Az Ekklesiáról.

Mater Ekklesia Csúza, Tekintetes Nemes Baranya Vármegyében, Teseni Herczeg Csaszári Királyi Fő Hadi Vezér Felséges ALBERT Uradalmában.

a) Az Ekklesia eredetéről. A Reformatio idejébéli két nevezetes Ekklesiák, úgymint Herczeg Szöllös és Veresmart közt lévén fekvése ennek az Ekklesiának; a Historia melly ezeken kívül Lakót és Kopacsot is említi: erről hallgat.

Fatumairól. Fatumai közzé lehet számlálni, elősször Sövény s a kóborlo pusztító Ráczokról el égettetett Imádság házát, a kik abban az időben ezt a Hellységen minden marhairól meg fosztották, azután talpfára, ismét kőre épített vajog Templomát, mellyre sok fáradozások után jutott, most pedig kő Templomát. A Lelkek száma most 875re megyen.

b) Templomáról, annak építéséről. Mostani kőből építettett 16todfél öll hosszúságú, 4. öll és egy láb szélességű Templomának és badogos tornyának, amannak meg hosszabbítása; emennek pedig meg bádogoztatása 1806dik esztendőben ment véghez, jó állapotban vagon.

c) Ur Asztalához tartozó edényeiről. Abroszairól és Keszkenőiről. Takaróiról azokon lévő Inscriptiókról. Az Ur Asztalához tartozó edényei, állanak 3 czin és egy badog Kannából, minden inscriptk nélkül; egy közönséges nagyságú, és egy picziny czin tanyérból, mind a kettőn ez az Inscriptio van: Sum Ecclesiae Csuzza. 1716.; Két czin Poharakból, mellyek között az egygyik ezt az Irást tartja magán: Csuzai Ekklesia Pohara, verve 1700.; Vagynak 3. egy síma gyölcs, egy síma gyöltcs csipkis, egy savolos csipkés rojtos abrosszai; egy darabba őszve varva, negy darab egy kek, egy zöld, egy viragos veress s síma, ismét egy koczkas kék sejem csipkés, mind avúltak; egy jobbacska koczkás sejem, ismét egy viragos selyem keszkenői, az egyik veres, a másik kék pantlikaba bé szegve; egy viragos veres pedig minden pantlika nélkül; Vagyon ismét egy gyölcs arany fonállal a negy szegeletein tulipanokkal ki varott keszkenője, mellynek a közepén levő ki varott circulusában belől ez az iras talaltatik: 1720. ÉLETNEK KENYERE A CHRISTUS, ES ÉLŐ VIZ. AM: OA. a szélin ennek a circulusnak arany fonálból két ki varott madár, egymás ellenébe lévén helyheztetve, tartanak egy kévet; itt e vagon: KIK SZOMJÚHOZTOK, VEGYETEK BORT, és TEJET; Vagyon még egy mou'solin fehér fogas csipkés keszkenője, a közepin ezek a' betűk vagynak Cs.M. 1815; és egy nagy veress selyem viragokból ki varott keszkenője.

d) Tornyáról. Harangjairól, Inscriptióiról, azoknak nehezségekről, órájáról. A Bádogos Tornya tart magában egy 6. mázsás, és másfél mázksás harangot. Az elsőn ez az inscriptio vagon a' felső szélén:

SALESIIUS FELTL HAT MICH GEGOSSEN IN GRÁCZ 1792. Az első karimáján: CSUZAI REFORM. ECCLESIA KÖLCSÉGÉN CSINALTATOTT, BAKÓ JANOS BIRÓSÁGÁBAN 1792. A' masikon ez: MARTIN FELTL HAT MICH GEGOSSEN. IN GRAZ 1751. ezenkívül tart még Tornyá magában egy órát.

e) Az Ecclia Leveleiről és Könyveiről. Az Ekklesiának más egyéb Leveli nincsenek, mint a Templom ééítésre nyert Resolutiója, melly adattatott, ezt a Matricula magába tartja. Két Könyvei; egy Igazság Paizsa, egy Biblia Tárháza.

f) A Parochialis Hazról, jószágokról, házi eszközökről, és azoknak állapotjokról. A Parochialis Ház áll két Szobákból es egy Museumból most; meg engedhető állapotban vagynak. Vagyon az Ecclesianak három, két kék festékű, és egy fehér nyoszójaja; 3 fehér, es egy kék Iró asztala; egy kekSzeglet Almariuma, mellyben az Úr Asztalához tartozó edényei tartatnak; a Konyhába egy tálakat tartó almáriuma; egy fekete ládája, mellyben áll az Ekklesia pénzetskéje; Kamarája nem derék; hombárja jó; istallója, ólljai túrhető állapotban vagynak; a Parochian kívül egy pinczéje egy pinczeháza, mellyben áll a Predikator bora.

II. Az Ekklesia Hellybéli Igazgatásáról.

1. A Presbyteriumról, annak Tagjairól, a Presbyterek választásáról, azoknak meg eskedtetésekről. Locale Presbyterium vagyon, s. áll 10 Tagokból. Ha valaki bé akar lépni a Presbyteriumban; annak valasztása a Predikátor és a Presbyterek meg egyezese által megyen véghez a Consistoriumban, a' melly főképpen az ilyen Presbyternek valasztásában, nei annak Keresztyeni jó tulajdonságait, igazságot Szerető, Szívét, mersékleteségét, buzgóságát, mellesleg pedig; hogy a Nép előtt tekintete legyen: egy két pillantatot vet annak világi birtokára is. Az ilyen Presbyter hivatalyának igaz Lelki esméretnek lejendő fojtatására a Templomban a Nép előtt eskedtetik fel.

2. A Presbyterialis gyúlések tartatásának helyéről és idejéről. Presbyterialis gyúlések tartatnak, mindannyiszor valahányszor szükséges a Predikator házánál, ki vévén azokat az órákat, mellyeket közelebbről a Predikátornak hivatalos elmélkedéseire kell fordítani.

3. A Presbyterium mit cselekeszik a csegéres bűnben előkkel, Templomot nem gyakorlókkal. A Presbyterium a czégéres bűnbe élőt, vagy bűnöst, a' Predikator előlülése alatt, maga elébe hivattya, érezteti velle el tevedését, annak szégyenit, és gyalazatot szerző vóltát, és ha L.esmeretbeli ösztönöztetésére közönséges poenitentiát kíványa /: de a melly ritka dolog, tölle meg nem tagadja /:; ha pedig nem: a Domestica Poenitentiát, a Presbyterek jelenletekben velle subeáltattya, és minekutanna bűneiről vallást tett, azoknak szeretetekben ajánlja, kegyes jó intések, s. jora való serkentések mellett el ereszti. A külső Isteni tiszteletet nem gyakorlókkal így cselekeszik: azt magánoson a Predikátor magához hivattya; a vallas erejét és hasznát azzal érezteti, nem külömben a vallástalanságnak szomorú következéseit; ha erre nem engedelmeskedik: /: a melly ritkán szokott meg történni a' Consistoriumba hivattya, nogattya a Presbyterek előtt, s. a tartozó köteletségére fenytéssel is kötelezi.

4. A Presbyteri gyúlések végzése meg nem jegyeztettek f. A Presbyterialis Gyúlések végzése, minthogy amikor építeni keveset lehetett, a mint már a tapasztalás meg mutatta, még eddig meg jegyeztettek fel. ennekutanna f.jegyeztetnek a Predikator által.

5. Az Ekklesia Curatoráról, és annak esztendőnként való számadásáról. Az Ecclésiaban vagyon Curator, és itt, annak esztendőnként való számadása, a Templomban a Nép előtt olvastatik fel /: ezt, minthogy a Templom, meg számadás fel olvasásának; hanem Imadságnak Háza, meg örömet cselekedte a Predikátor, de a szokásra allegálván meg is meg tette /: a még le van a Presbyterek előtt a kölcségekről meg maradott penz fel számlaltatik, és a másik Curátor gondviselese alá bíztatik, ez a Presbyterek előtt való penz fel számlálás akkor meg történik, ha a Curator második esztendőre meg marasztatik.

6. Az Ekklesia jövedelméről. Az Ekklesiának jövedelmetskéje vagyon a dézma búza ki nyomtatásából esendő részetskéből; mészből, mellyet óltatlan meg vesznek, azután meg oltván, béka száma el-adnak. Van meg jövedelme abból is, midőn valami kenyér, vagy liszt penz fel marad; minthogy ebből igen csekélység jutna, fejenként minden gazdának: azt a Biró az Ekklesia Cassájába szokta bé tenni. Van abból is, a mit az Isten dicsősége mellett szoktak adni; ismét egy Kovacsó pusztának esztendőnként 100. forintokra menő arendájából - Másból egyeből jövedelmet fundalni meg lehet, nagy ellenkezések között történik meg csak annak a kis dezma buhának el nyomtatása is...

III. A Charitativumokról vagy Alamisnokról.

- α) Az Agentialéről, annak publicálásáról. Az Agentiale minden esztendőben publicáltak hatszor, és akkor sem tányért sem más jel ki nem tétetik, egyedül erre a célra vagy az Alamisnalkodas.
- β) A Consistorimtól rendeltetteknek publicálásáról. A Gen. Consistoriumtól rendeltett Objectumok is publicáltak, és a mi a publicatióból jő: az a Curator előtt fel számláltak, és a Predikatortól készített Laistromocskába bé iratok, és azonnal az Ekklesia Cassajab bé tétetik.
- γ) A Charitativumoknak administraltatásokról. A Nagy Tiszteletű Canonica Visitatiokor minden hijjánosság nélkül Nagy tiszteletű Esperest Urnak által adattatik mind az Agentiále, mind más Charitaticumok, még eddig Quietantia és Contraquietantia nélkül.

IV. A Lelki Pásztorról.

1. A L. Pásztorról, annak Nevéről, nyelvbéli tehetsegeiről etc. Az én közönséges nevem Wincze, igaz nevem pedig Wincziy Sámuel: Tanúltam a Debreczeni Reform. Collegiumaban Deakúl, nemetül beszélhetek; Görögül olvashatok, Rátzul is beszelek és olvashatok de nem Muszka betűkkel. Nyolczadik esztendeje miolta ebben az Ekklesiaban szolgálok. Ez előtt voltam az Ordasi Ekklesiaban Interimalis Predikator, azután Ketskeméti kaplan egy ideig; annakutánna Kórógyi Predikator 6; Daroczi Predikator 3 esztendeig. Feleseges vagyok, és három elő gyermekeknek edes Attya.
2. Canonom nincs, Liturgiam, Josephina Resolutiom vagyom.
3. A L. Pásztor hivatalának fojtatásáról. Minden Vasárnapokon, Innepeken, reggel predikallok, delutan Catechizalok, hétköznapiokon kétzer Imadságokat tartok.
4. a Confirmatusok körül való kötelessegeről. Az Uj Asztalához leg először járulni akarókat minekutánna a Házamnál, egy hétig készitgetem; a Templomba Confirmálok, azoknak nevét bé írom.
5. Esztendőnként 6szor administralom az Úr Vatsoráját.
6. A Keresztelést egyedül a Templomban viszem véghez.
7. A' betegeket, hívatván azokhoz, meg látogatni el nem múlatom.
8. A' Matriculát a Fő Tiszt. Gen. Consistorium által elő adattattott Norma szerént viszem. A Törvénytelen Ágyból /: meg ugyan ilyenek elő nem adták magokat :/ de ha előadnák így írnam be: Kormos Annának született fia ez s ez, vagy leánya ez s ez, törvénytelen ágyból.
9. A Házasulókat 3. meg különböztetett Vasárnapokon publicálok; ez előtt mikor a Nép számosan fel volt gyűlve, hétköznapiokon is publicáltam; de miolta a Fő Tiszt. Superioritástól erről parancsolatot vettem: nem publicálok. A Copuláltattakat bé írom.
10. A Felséges Királyi Parancsolatokat, a Fő Tiszt. Consistoirum Rendeléseit, s. V. Tractus vegzéseit improtocollálok.
11. A Predikatori fizetés, bé adódott itt ez előtt kevés restantiával, de a mostani mostoha idők, eleg restantiakat hagytak magok után, és most restantia elég van. A fa fizetésről azt jegyzem meg; hogy az a maga idejében, az az esztendő kezdetében, soha bé nem adódott, most se, ezen bé állott esztendőre, nem adódott több mint egy öllnek egy harmad része. Ennek az Elementumnak szűk volta miatt sokat szenved a Predikator.
12. A Predikator Szolgálatyaban illendő tiszteletben tartattatik, azon kívül pedig úgy, mint berben fogadott szolgál.

V. Az Oskoláról.

- a) Az Osk. Rectorot hívják Sebő Janosnak. tanult a Debreczeni Reformatusok Collegiumaba. Negyedik esztendeje hogy itt szolgál, más egyéb helyyeken nem volt. Nőtelen.
- b) Az Oskola épülettye jó állapotban vagyom, elég tágas.
- c) Az Oskolába járók vagynak most 92en a' fiúkkal egygyütt a leanyok.
- d) A gyermekek, kik munkára nem allkalmaztathatnak, nyáron is járnak oskolába, mások télen. hogy mindenkor járjanak; nem lehet eszközölni.
- e) A Consistorium által ki szabattattott Methodus Docendi szerént tanítytatnak a Tudományok.
- f) A V. Tractus által ki rendelt Visitátora ennek az Oskolának Tiszt. Szenthe József Ur, Veresmarti Predikátor, esztendőben kéttzer visitál, a Semestrále Exameneken mindenkor jelen vagyom.
- g) A Predikátor mellett vagynak Loculis Inspectorok.
- h) A Templomban való énekles, minthogy a mostani Osk. Rector bir az énekekben való jártassággal: magára bíztatik az Énekek ki válogatása. Az Ujj Énekeskönyv introducáltattott.
- i) A fizetése a mostoha idők miatt bé nem adódott, és elég restantiája vagyom.

VI. A Bábáról. Bába van, examinálva van, a terhes asszonyokon tehetsége szerént segít, kötelességében el jár, nem keresztel.

A Himlő be óltás itt divattyaba vagyon, mind a Tts Ns Vármegye, mind a Dominalis Seborvos Urak fojtatták azt.

VII. A Temetőről. A Temető elég tágas, bé van kerítve, a sirok elegendő méjjen ásatnak. a 48. órák az el temetesre nézve szorossan meg-tartatnak, melly miatt elég allkalmatlansága vagyon a Predikátornak.

VIII. A Harangozóról Harangozó van, kötelességében el jár, az Isteni tiszteletre ki rendelt órákon a harangozásra meg jelenik. Minden Lelektől van 2. ittze birsága s egy garassa, 6 forintja. Az Uraság szolgálattyaért az Ekklesi fizeti a Rabotot.

IX. A Szegényekről. Dicséretére irhatom ennek az Ekklesianak azt hogy itten, egy kóldus sincsen. Meg van itt tartva Mózesnek az az intese 5. Moz. 15.4: Ne légyen kóldus te közötted.

X. Az Ekklesianak Gravamennyei nincsenek. Vallás gyakorlásában Isteni tiszteletében; nem haborgattatik. A Catholica Vallásra nem kenszerítettnek; az Innepek megtartására már most nem erőltetnek; A Tiszt. Plebanus Urak a Lelkek Conscriptiójának bé adását nem kívannyak.

Készítette a' Fő Tisztelendő Canonica Visitatoria 1817dik Esztendő Julius 8dik napjára Winczy Samuel mk. csuzai Predikátor.

++++

G 151. Várdaróc

[Fedőlap]

Darótz. 5k Julii. 1817.

1. A' Hézköznapi délyvesti Isteni tisztelet a nyári vasárnapokon elmarad.
2. A' restantia báadassék.
3. az oskola szoros, igyekezzenek a' bővítésre.
4. A' 48. órai temetés dolgába változtatást tenni nem lehet.

+++

A. 1817. A' V. Superintendentiatól ki adatott Canonica Visitatio Obiectumaira való feleletek.

1. A' Daróczi Ekklé'sia T. Ns. Baranya Vármegyében Felséges Hertzeg Albert Uradalmában helyhezettett.

- a) Ez az Ekkla egy lehet bizonyosan azok közzül a'melleyek Ao 1527. Baranyában reformálódtak. Mi Fatumai lehetnek? nem tudatik. A' Lelkek száma 745,
- b) A Templomnak fel építtetése Tornyával edjütt égetett téglákból Ao 1812. die 15a Augusti ment tökéletességre 6. esztendők alatt. Igen díszes gyönyörű állapotban vagyon.
- c) Az Ur Asztalához tartozó Edények: Egy arannyal futtatott pohár, Egy tzin pohár, Egy 3. Angyal forma lábakon álló töltögető tzin Cánna, Egy fekete tzin fedelű kő edény, Egy tzin fedelű kék festékű virágos edény, Egy nagy kő Korsó. Mind ezek minden inscriptiok nélkül vagynak. Egy tzin Tal, és Tányér, Egy hosszú kés, melleyek a' meg szentelendő Kenyér készittetik el. A' Keresztelő Edény fejr mázú tserép tál, és ebben egy kő kis poharatska. Abroszok. Keszkenők. Egy selyem fejr abrosz. Egy zöld falú sárga virágú hosszú selyem keszkenő, Egy fejr gyólts keszkenő, Egy veres virágú hosszú selyem keszkenő, Egy veres selyem keszkenő a' Keresztelő Edényen, Egy zöld fejr virágú selyem keszkenő, asztalra való gyólts abrosz. Edények alá való két szakadozott keszkenők. Egy más minden tzifraság nélkül való gyólts abrosz.
- d) Vagynak két haranggal, az egyik el hasadt 50 fontos. Ez irás van rajta: Goss. Mich. Johann Kroll in Pest 1791. A' másik a Toronyban vagyon. Fejr ez olvastatik rajta: Salesius Felthl. Hat. Mich. Gegossen in Graetz 1782. Alól pedig ez vagyon: Ez a' Harang a' Darótz Ref. Sz. Ekklesiáié. Készült 1782ben.
- e) Levelei nintsenek. Könyvei: Egy meg avúlt Várdi Sz. Biblia, Biblia Tárház, 3. Uj Énekes Könyvek. Kettő a' Rector, egy pedig a' Predikátor gondviselése alatt vagyon.
- f) A' Parochián vagynak két szobák, egy tanuló szobátska, a'melleyek jó állapotban vagynak. Vagynak 4.

asztalok, egy körtvély fa, 3 pedig fenyő fa. 3 hosszú fenyő fa székek, 3 karszékek, 3 nyoszolyák, kettő festett, az 3dik meg avúlt Tóth nyoszolya. Egy könyv tartó régi almarium, egy fejr tálas a' konyhában, egy rostályos pohár tartó a' tseléd szobában. Vagyon egy kemény fábúl való láda, melyben az Ekklesia pénze tartatik, egy persely, 3 lisztes hordó, egy réz mozsár, egy nyárs, egy vasas talitska, 2 vasas véka, a' nagyobb a' Lukma Búza, a' kissebbel pedig a' kukoritzta fizetődik. Kamara, Ólak, Istálló, hombár mind jó állapotban vagynak.

II. A' mi az Igazgatást illeti az Ekklesiában. E'végre

1. Vagyon 12 személyekből álló Presbyterium, kiknek számok ha fogyatkozik; szokás magok a' Presbyterek a' Predikátorral edjütt a' Köz rendüek közzül választanak, 's a' választattak a' Templomban fel eskedetnek.
2. Presbyterialis Gyűlések a' Parochialis Háznál Vasárnapokon két Templom után szoktak tartatni.
3. Sem tégéres vétekbén élőkkel, sem versengő és egy mástól külön lakó Házásokkal, sem pedig az Isteni Tiszteletet nem gyakorlókkal a' Presbyteriumnak baja nem vólt, és mostan is a' gyülekezetben ilyenek nem találhatnak. Az haragoskodókat meg páltzástatja, és a' meg békéllést nékiek parantsolja: nem külömben a' tisztátalan beszédüeket meg korbátsoltatja.
4. A' Presbyterialis Gyűlés Actai mind eddig fel nem jegyeztettek.
5. A' Curator számadása az Esztendőnek a' végén a' Predikátor és az Elöljárók előtt szokott véghez menni.
6. Az Ekkla jövedelme a' Vasárnapi publicatiokból, és az Híveknek önként való adakozásokból szokott gyűlni. Ezeken kívül a' dézma Búzáat szokták nyomtatni, és a' részt az Ekklesia számára szokták fordítani.

III. A Charitativumokat a' mi illeti.

- a) Az Agentiale Esztendőnként 6szor publicaltatik, minden egyéb jeleknek akkori kitevése nélkül.
- b) A' Generale Consistoriumtól rendeltetett obiectumok Vasárnaponként publicaltatnak.
- c) Az Alamisna fel számláltatik a' Curátortól a' Predikátor jelenlétében, 's a' bėjött summátska akkor mindjárt bé íródik, és a' Curátor keze alatt tartatik.
- d) Az Agentiale minden hijánosság nélkül, a' kissebb alamisnák pedig sokszior az Ekklesia Cassájából meg tóldva a' Tiszt. Visitator Atyáknak quietantia nélkül administraltatik.

IV. A' Lelki Pásztort a' mi illeti:

- a) Etsedi Jósef, tanúlt a' Debretzeni Collegiumban, Németből valami keveset ért. Halason 7. Esztendeig bólt Káplán, onnan Babartzra ment Predikátornak, az holott 13 esztendőket töltött el, onnét ide Darótzra jött, és az 6dik esztendőt tölti
- b) Felesége, és 3. gyermekei vagynak. Egy a' Debretzeni Collegiumban tanuló Deák fia, 2 Leányai, és a' fel nevelés véget egy fogadtatott árva Leánya.
- c) Canonja, Liturgiája, Josephina Resolutioja meg vagynak.
- d) Minden Vasárnapokon, Innepekben, hétköznapokon kötelességét véghez viszi: Délelött Predikatziót, délután Catechizatiót tart.
- e) Az Úr Asztalához először járúlni akaró Oskolában járó Gyermekeket meg eddig tsak a' classisban confirmalta: A' kik is az Oskolát már el hagyták, azokat egy egész héten a' Parochiális Házhöz az Oktatás véget járván, a' maga Háznál confirmalta.
- f) A' Confirmatusok neveik még ez ideig nem íratnak bé.
- g) Az Úr Vatsoráját Esztendőben 6szor administrálja.
- h) A' Keresztelés a' Templomban vitetik véghez, hanem mikor a' meg keresztelendő igen félelmes körülállások közt vagyon, akkor meg esik, de igen ritkán tsak a' háznál megyen véghez a' keresztelés.
- i) A' Betegeket meg látogatja.
- k) A' Matrikulat a' Gen. Consistoriumtól ki adatott norma szerént viszi. Törvénytelen ágyból születetteket még nem keresztelt.
- l) A' Házasulandókat 3. Vasárnapokon publicálja. Hétköznap pedig ha igen sürgetős tsak akkor ha a' Catholicusoknak Innepek vagyon, copulálván őket, a' Norma szerént a' Matriculába bé írja.
- m) A' Felsőges Királyi Parantsolatokat, és mind a' két Consistoriumtól publicaltatott rendeléseket a' Protocollumba bé írja.
- n) A' fellyebb való esztendőkben tsupán tsak 3. ember vólt restans, minden betsülettel bé fizetődött: de

a' múlt esztendőre való restantia 16. kila búzára mégyen.

o) A' Predikátor, és az Ekklesia között mind ez ideig szép szeretet és békesség volt, és vagyon mostan is.

V. Az Oskolát a' mi illeti:

a) A' Rector Szabó Mihály. Tanult Halason, és Debretzenben. A hetedik Esztendőt tölti illetn, ez előtt Kórógyon volt egy esztendeig, Szent Lászlón 5 esztendeig. Bélyén XI. Esztendeig. Feleséges vagyon, és egy gyermeke.

b) Az Oskola külömben meglehető állapotban volna: de a' gyermekek számához képest szoros, 's egésségtelen is.

c) Férfi Gyermekek vagyon 42tő Leány pedig 32tő mind öszven74.

d) Télen által meg lehets szorgalmatossággal járnak Oskolába: a' szüléknek nyári foglalatosságaik nem engedik, hogy nyáron is mindég fel járjanak.

e) A' Consistoriumtól ki jelelt Tudományok a' ki adattatott Methodus szerént tanittatnak.

f) Tractualis Visitatora ennek az Oskolának magam az Helybéli Predikátor Etsedi József vagyok.

g) A' Presbyterek közzül egy Helybéli Inspector vagyon, ki velem edjütt néha néha az Oskolát visitálja. Mikor pedig ez nem érkezik, akkor e'végre más Elöljáró szólittatik meg, 's azzal inspicialok.

h) A' Templomban való Éneklést el végzi. Kivévén némelly alkalmatosságokat, a' mikor a' Predikátortól praescribaltatik mi énekeltesen, egyébkor pedig a' maga discretióján áll az Éneklés.

i) Az Új Énekes Könyv introducaltatott, és rend szerént az vagyon gyakorlásban.

VI. Rendes Examinaltatott fel esküdtetett Bába vagyon, kivel mind ez ideig az Aszszonyok meg elégedbe voltak: de már kezd erőtelenedni az öregség miatt. Nem keresztel. A' himlő óltás szépen mégyen.

VII. A' Temető elég tágas, jó kerítésű, a' sírok elég méllyen ásatnak. A' Temetés a' Királyi Parantsolat szerént megyen véghez.

VIII. Harangozó vagyon, és eljár a' kötelességiben. A' Helység terheitől szabados. Fizetése jár 12 mérő búza, 's minden Lélektől 1 Xr. A' Predikátor 9 forintot ad néki.

IX. Az Ekklesiában egy alamizsna nélkül szükölködő Özvegy Aszszony vagyon, a' ki házanként kéri az alamizsnát, és az Hívek hozzá is szoktak ottan ottan alamizsnát küldeni.

X. Az Ekklesiának Gravamenei nintsenek. Emlékeznek reá, hogy Mária Therésia idejében a' Templomok a' Vármegye által bé záratott, és annakutánna szabadságot nyervén, tsupán tsak fából volt szabad nékiek Templomot építeni, noha már a' téglá is meg hozatott: de tsak fundamentomi sem engedtetett téglából.

Filialis Ekklesia nintsen.

++++

G 152. Feketehegy [Bácsfeketehegy]

[Fedőlap]

Feketehegy. Jun. 19. 1819.

Nulla Reflexio.

1. NB. Az Urbarialis Concessakban Referens Consiliariussal Szóllani kell a' Feketehegyi Bárány-Dézmárol.

+++

Jegyzések és Feleletek

a' Püspöki Can. Visitatio tárgyaira mellyeket ki hirdettetett Fő Tisztelendő Tudós Báthori Gábor Úr a' Duna-mellyéki H. C. Superintendentia ritka buzgóságú Püspöki a' Theologia Doctora, nem különben a' Pétsi H.C. Szent Ekklesia nagy tiszt. Lelki-pásztora.

I. Az Ekklesia? Feketehegy abusive Feketits. Fekszik ez Ttts Ns Báts Vármegyében. Birja a' Fgs Kamara; de most ki vagyon adva arendába a' Ferentz Canalissához tartozó Uraságoknak.

a) Kezdődött ezen Ekklesia ao 1785. értékre esvén u.i. némelly földetlen Kunhegyesi Gazdáknak, hogy

ama halhatatlan Jó emlékezetű Ildik József a Magyar országban találtatott több pusztákat Lakosokkal kívánnya bé ültettetni, ők is mint egy 250-en öszve adták magokat és az akkori Bétsi Agens Tttes Nagy Sámuel Úr által bé adott Kérő Leveleknél fogva meg keresték a tisztelt Felsőget és Lakozásra való pusztát kértek. Melly kérésekre ezen Tttes Báts Vármegyében fekvő Fekete-hegyi pusztát mutattatott ki, mellyet ao 1785 el is foglaltak. Szaporodtak aztán az országnak egyéb részeiből is, nevezetesen Buráról sok betsületes Lakosokkal, és noha már minden földet ki vagynak osztatva még is mind e mai napig szaporodnak. Semmi fatumai nintsenek azon kívül, hogy eleinten-mint többnyire Kunok-Robotra tellyességgel nem akartak a Lakosok járnai: mivel azért az Uraság rajtok sem Szép Szóval sem fenyegetéssel semmit nem vehetne, végre a Tttes Vármegye s Uraság részéről egy solemnis deputatio az Helységben egy Compania Katonával megjelent 's ki tanúlván a nyughatatlanság fejeit, elsőben is az akkori Oskola mestert, harangozót mint irkálót az esmeretes Szél Gáspárt a minek utánna a többeket is keményen páltzáztatta 's kötelességeknek tellyesítésére hajtotta. A' Lelkek Száma 2648.

b) A' Templom és Torony épült ao 1804: materiája egészen téglá. Igen jó állapotban van.

c) Az Ur asztalához van két Kanna. a' kissebbikenn ezen felyül irás van: Ez Kannát Kunhegyesi Ekkklésia Számára Ns Kotzó Gáspár Uram maga költségen vette 1783. 7dik 8brben. 2.) Két pohár, az egyik ezüst ezen felyül irással: Kunhegyesi Ekkklésiáé ez pohár 1713. - a' másik czin, ezen irva van: a' Fekete-hegyi Sz. Ekkklésia Számára készíttette a' maga költségen Fejér János, Curatorságába 1809. 3.) Van 3 fejér abrosz. 4 patyolat kendő, ketteje virágos ezüst tsipkével. Ismét 3 tafota Kendő ezüst virágokkal kivarva. 4. egy asztali szőnyeg, egy kenyér szedelő kés, egy nagy Tányér, két vaszon Kantsó.

d) A Toronyban vagynak három harangok. az 1ső 9 mázsa 30 font ezen fejül irással: A' Teremtőnek ditsőségére a' Fekete-hegyi Ref. Ekkklésia öntette a' maga költségen Ao 1815. A' kinek vagyon füle a' hallásra hallya. Mat. XI: R. 15 vers. Tuszt. Tud. Kertvélyessy Pál Úr papságában öntődött. Fudit me Joh. Fogarasi. a' 2dik 3 másás. az irás rajta ez: A' Fekete-hegyi Ref. Sz. Ekkklésia Számára 1800 esztendőben Bútor Jnos öntette a' magam költségen. Gegossen in Pesth von Heinrich Eberhard. a' 3dik 24 fontos olvastatik rajta: Brunner goss mich in Ofen 1782. Joh. N.N.

e) Semmi különös Levelei nyomtatott Könyvei a' pulpitusonn és a' Prédikátori Székben lévő énekes Könyvekenn kívül nintsenek, hanem vagynak protocolumai. ezekben vagynak jegyezve li a' meg kereszteltettek és meg hóltak. 2o a' Házasultak és az Ekkklésiának javatskái. 3o A' Királyi parantsolatok a' Generale és partiale Consistoriumok végzéseik rendeléseik. 4o némelly jól tévőknek neveik, az Ekkklésia eredete, némelly presbyterialis Gyűlések munkáik 's a' Belső Személyek Salariumaik. 5o A' Moring Levelek 's a' Confirmáltattak. 6o A' Curatorok pénzről való Számadása. 7o dro az életről. A' Parochialis Házban vagynak 4 Szobák igen jó állapotban, 3 asztal, egy a' Tseléd Szobába, kettő a' Tanuló Házba. 2 nyoszolya, Kamara, ez alatt pintze, Istálló, ólak is vagynak de a' Kamara és Istálló reparatiót kívánnak.

II. Az Ekkklésia Helybeli igazgatása?

1o Vagyon organisált Presbyterium. Szám Szerént a' Presbyterek vagynak 14en. Választatni Szoktak egy olyan presbyterialis Gyűlésben mellyben több köz tagjai is jelen vagynak az Ekkklésiának minemű Szokott esni a' Gondviselő Számadásakor. ekkor a' Predikátor némelly alkalmasoknak látott Személyeket candidal, a' jelenlévők jóvá hagyásokkal meg erősítik és ugyan azon gyűlésben meghatározott napon a' Templomba minek előtte a' Predikátor a' Presbyterialis Személyeknek kötelességeket elő adta, meg eskettetnek.

2. Presbyterialis Gyűlések tartatnak valamikor a' Szükség kívánnya, meg pedig rendesenn a' Parochialis háznál.

3. A' tzégéres vétkekben előkkel azt Szokta a' Presbyterium tselekedni, hogy minekutánna a' predikátor tudokra adja hogy jóllehet már Szokása Szerent magához hivatta intette, kérte s.at. mindazáltal annak Semmi Sikere nem lett, tehát ekkor a' Presbyterium vagy újra maga eleibe állittja vagy a' külső többnyire jelen lévő előljáróknak meg feddés vagy fenytés véget is által adja, az egy mástól külön lakó házásokat pedig mineműek ez idő szerent is vagynak minekutánna azokat öszve nem gyalúlhatta a' törvényes el válhatás végett a' Ttts Vármegye Székére igazittya.

4. A' Presbyterialis gyűlés actainak fel jegyzésére nézve meg vallya az író, hogy fel jegyez ugyan maga némellyeket, de hogy mindeneket fel jegyezzen tanátsosnak nem tartya, tanúlván az antecessora példájánn, a' Ki éppen az ebben való nagy accuratioja miatt nagy bosszúságot 's gyalázatot Szenvedvén meg Szünt leg kissebbet is jegyezni.

5. Curator van kinek Számadása minden esztendőben revideáltatik a' Presbyterialis Személyek 's több

köz Lakosok jelen létékben.

6. Az Ekklésia jövedelme vagy a párszámtól fizetni Szokott pénzből Búzából, árpából, mely a' belső Személyek fizetésektől meg marad, egyszersmind a' persejből. ez előtt Szép jövedelme volt az Ekklésiának a' Pascumból el Szakasztott egy jó darab földnek az Ekklésia hasznára lett fel Szantatásából 's bé vetéséből; de a' mellyet az Uraság észre vévén Dézma alá vetett, melyre nézve jónak látták az elől-járók azzal fel hagyni. Nevelni az Ekklésia jövedelmét egyébből hogy lehetne, az író nem gondolhattya.

III. A' Charitativumok?

α) Az agentiale publicaltatik hatszor egy esztendőben és akkor semmi más egyébb jel vagy Persej ki nem tétetik.

β) A' Generale Consistorium által rendeltetett Objectumok is publicaltatnak.

γ) Az alamisna fel Számlaltatik a' Curator által a' Predikátor jelenlétébe és azonnal a' protocolumba bé vitetik, a' pénz pedig az Ekklésia Ládájába bé tétetik, mellnyek egyik kúlsát a' Curátor viszi el 's tartya magánál a' másik pedig a' Predikátornál marad.

δ) Ezen Charitativumok a' Canonica Visitatio alkalmatosságával minden hijánosság nélkül administráltatnak quietantia mellett.

IV. A' Lelki Pásztor?

1o. Neve Kertvélesy Pál. Tanúlt a' Debreczeni Oskolában, beszél Deákül és Németül, olvas Sidó, Görög és Francia nyelvekenn. Ezen Ekklésiába van 8 esztendő óta, ez előtt hivatalt fojtatott 13 esztendőig a' Ttts Baranya Vármegyében lévő Csúzai Ekklésiában. Feleséges és vagynak 6 gyermekei.

2o. Canoja, Liturgiája, Josephina Resolutiója van.

3o. Minden vásárnapokonn Innep-nap tart Predikatiot, dél utann Catechizatiot, hét köz napokon könyörgéseket, ki vévén mikor néha fergeteges vagy igen Szorgos munka idő van. A' téli napokban minden hétenn kétszer tart Biblia magyarázatot is.

4o. Az Ur asztalához először járúlni akarókat confirmallya, a' neveket protocollálya, administrájja az Úr vatsoráját esztendőnként 6szor.

5o. A Keresztelést a' Templomba viszi véghez extra casum necessitatis, ekkor a' parochialis háznál.

6o. A' betegeket ha tudósittatik felöllök meg látogattya.

7o. A' Matriculat viszi a' Generale Consistoriumtól ki adott norma Szerent, nevezetesenn a' törvénytelen ágyból Születteket úgy írja be, hogy ha a' Ferfi el esméri az elől-járók előtt a' gyermekeket magáénak lenni az ő nevét is; ha nem? tsak az anyáét írja bé.

8o. A' Házasulandókat rendesenn három Vásárnapokonn p'publicallya, kivéven azon esetet mikor Számos háznéppel biró ember házasodik, vagy más valami olly igen sürgető környül-allás adja magát elő, ekkor hét vásárnapokon 's ollyan hétköz napon a' mellyen népesebben vagynak jelen, publicallya.

9o. A' Felsőges Királyi Parantsolatokat, a' Consistoriumok publicált rendelését improtocollálya vagy más által improtocolláltattya.

10o. A' Predikátori fizetés, földjei mellyek soha Dezma alatt nem vóltak - a' parantsolt mód Szerent Sub A. adnectálva vagynak.

11o. Ha valahol itt a' Predikátor Szent Hivatalához illendő tiszteletben tartatik.

V. Az oskolák?

a) A' Rector Deák Sámuel. Tanúlt a' Debreczeni oskolkában, onnan egyenesenn ide jött és második esztendeje hogy itt Szolgál. Nötelen. Az apróbb gyermekek Tanítója és Kántor Pintér János. Tanúlt a' Halasi és Körösi oskolában. Hozatott ide Omoravitzáról és Szolgál itt két esztendő óta. Feleséges és vagynak 5 gyermekei.

b) Az oskolák mind jó állapotban vagynak 's elég tágasok.

c) Nagyobb Fiú gyermekek vagynak 76ann; a' kissebbek 114enn a' Leányok 180an. A' Catalogusok adnectálva vagynak Sub B.

d) Az oskolába való fel járasokat a' Gyermekeknek rendesenn télinek lehet mondani, de tsak ugyan járnak ki mikor érkezik nyáronn is. Kaszálláskor el kezdvén mig az őszi Szántásnak vége nints a' naggya rendesenn Soha nem jár, és nagy erő hatalom kivántatnék reá hogy rendesenn fel járjanak.

e) A Consistorium által ki adott Methodus Szerent minden Tudományok tanittatnak; de a' pensumokat

azon Methodus Szerent regulálni az ő rendetlen fel járások miatt lehetetlen.

f) A' Tractus által ki rendelt osk. Visitatora Ujj-Werbászi Predikátor Tiszteletes Kármán Pál. Visitál esztendőnkent kéttzer, e mellett az examenekben is jelen van.

g) Hellybéli Inspectorok is vagynak de Sok el vonattatasaik levén töbnyire a' visitatiót a' Predikátor magánosann viszi véghez.

h) A' Templombeli éneklést a' Kántor viszi ditséretesenn. Hétköz-napokonn a' magamdiscretióján áll mit énekellyen; de vasárnapokonn a' Predikátor praescribál.

i) Az újj énekes Könyv introducaltatott.

k) A' Tanítóknak Salariumaik különös papirosra le vagynak írva Sub C. D. E.

l) A' Tanítóknak fizetések bé adódik annak idejében. a' Didactumból ha marad is kinn valami az nem olyan Szembe tűnő. azomba az elől-járók bé Szedetik ha jelentést Kér.

VI. Van é Bába? Vagynak négyenn. A' Vármegye Chyurgusa által examináltattak, fel eskettettek. Az Asszonyok bajánn hogy tudnak segíteni, mondják. Kötelességekben nem hallottam hogy el ne járnának. Nem keresztelnek.

A' Himlő óltás fojamatba van. Fel vagynak írva 's ki vagynak adva a' Vármegye chyurgusának minden arra való gyermekek; de nem ártana, ha a' Chyurgus serényebben látna hozzá kötelességéhez.

VII. A' Temető? Ez már alkalmasint meg tölt; de mivel nem ásnak újj sirt minden halottaknak, hanem Szüléjlik vagy Attyokfiaik sirjokba temetkeznek, még elégséges hejet adhat 5, 6 esztendeig. Be van kerítve, de hogy által ne járjanak rajta mind ez ideig meg akadájoztatni nem tudtam. Minden esetre jó vólna ha Újj temetőről gondoskodnának tsak azon okból is; hogy a' Helység körül a' rétségek ház hejeknek minden esztendőben osztódván, majd öt hat esztendő múlva igen távol nyernek a' Helységtől temető kertet, melly a' gyermekeket kik temetésre járnak sok ideig el fogja a' tanulástól. én meg vallom Szeméremből nem kívántam ez ideig sürgetni; mivel azt gondolnák hogy magam haszna kerestől indittatom, tudván hogy az usus fructus a' Temetőből a' Predikátoré. A' sirok elegendő mejjen ásatnak. A' Temetés idejére nézve tartya magát a' Predikátor a' Felsőges Királyi rendeléshez; de az is tagadhatatlan hogy sokszor nem álhat ki a' szomorú felek kívánságaik előtt kivált mikor a' Chyurgustól Todten Scheint hoznak.

VIII. Harangozó van é? Vagyon és kötelességében el jár, predikátorának engedelmes. Fizetése 26 mérő buza. 2 pár tsizma újj és fejeles, és a' Harangozásért a' mit nyér. A' Helység, a' Vármegye szolgálattától, sőt a' portiótól is szabad.

IX. Szükölkdő Szegényei? Magának az Ekklésiának nem emlékezem reá hogy vólnának, vagynak más helyből ide jött 's itt meg feneklettek ketten vagy hárman, az egyikét ezek közzül alig ha ki nem utasitom; ha ugyan igaznak találom a' mit mostanába hallottam hogy t.i. Hegyesenn olvasóval kóldúl és a' Templom előtt rendre térdepel a' többivel. Panasszok nem gondolnám hogy lehetne, mert itt valóba sok jó érzékeny szívü 's tehetős emberek találtnak, mellyek, hogy olyanok, a' belső személylek eránt gyakorolni szokott munkás szeretetek által is sokképpen bizonyitanak.

X. Gravamenjei? Hálá legyen az Úrnak nintsenek. A' Plebanos Urakkal, - tsak egy hát nép lévén papista a' Helységbe - kevés egybe-köttetésünk van, következésképpen nints alkalmatosságok a' bántásra. A' Hegyesi atya próbálta ugyan ki kérni a' Lelkek számát, de mivel meg nem nyerhette azóota nem alkalmatlankodik. Szántó földeink a' leg nagyobb Földes Uraság a' Fgs Kamara által lévén ki adva annak tsendes ususában senki meg nem háborit.

Végezetre. Tulajdonképpen úgy nevezett Filiája nints Ekklésiánknak; hanem a' Szomszéd Szeghegyi A.C. Helységben vagynak egynehány H.C. lévő ház népek. Lelkek Száma 34. ezek meg kértek engem hogy esztendőnkent leg fejjebb kéttszer Szolgaltatnám ki nékiek az Úri Szent Vatsorát; de úgy hogy Német agendát mondanék előttök, mejre magamat a' Sátoros Innepek második napjainn nem tsak ajánlottam hanem ajánlásomat már egynehány ízbe tellyesitettem is; de minden fizetés nélkül. Jegyzette Fekete-hegyen ao 1819 d. 28a May.

Kertvéllesy Pál mk. Hejbeli Predikátor.

++++

G 153. Haraszti

[Fedőlap]

Schlavoniában. Nro 2. Haraszti 2. Jul.1817.

1. Istálló és sertés ól nintsen.
2. A T. Predikátor Ur és az Ekklesia Hambárja egymástól elszakasztassanak.
3. A Curator számadásának minden esztendő végén véghez kell menni.
4. A Predikátor fizetésének be szedésében a' Kurátor segítségül legyen.
5. A Dezma búza nyomtatásából bé jött rész az Ekklesia javára fordíttassék.
6. A' Véka hibás.
7. Az Újj Énekes könyv ellenállásra akadt.
8. A Temető roszsz gondviselés alatt van.

+++

I. Haraszti Reft. Sz. Ekklesia vagy helyhezettve Ttes Ns Verőcze Vármegyébe, Méltóságos Consiliarius és Administrator Adámovits Antal Úr Uradalmában.

- a) A' mint öregjeink emlegetik, most 3dik, vagy 4dik helyen fekszik. E' mostani helyen mintegy 80. esztendeje, hogy meg telepedett. Van benne 65 Jobbágy-Ház, 779. Lélek: kik közzül Úr Vatsorájáva élők 507.
- b) A mostani Templom Toronnyal együtt épült 1795ben, égetett téglából, a' Templom tölgyfa zsindely alatt. Jo állapotban van.
- c) Úr Asztala Záros Almariommal, márvány színre festve, törökszőnyeggel be terítve: a szmőnyegen fellyül áll egy tarka keszkenő alatt a Keresztelő tál, abban egy ón pohár illyen Inscriptióval Haraszti Ekl: csináltatta. A fedelin pedig e' van, Mosoni György Pred-ban. Az almáriumban van egy három ittész forma zöld boros Kantsó, két Ón Kanna, mind a kettőn egy-egy Korona alatt, és két-két virágok közt illyen Inscriptio van me fieri curavit Anno Dni 1756. Van egy régi boros ón Pohár, a' talpán körül illyen Inscriptioval Mar: Mih: csin. Kap: Eccl. 1718. Ezen kívül van egy kék pamukos fejer abrosz, tiszta fejer kettő, és négy kised selyem Keszkenők mind az almáriumban; a' Predikátor Házánál pedig egy tarka keszkenő, és két ón tányér. A Kathedrán zöld szőnyeg.
- d) Két Harang van a' Toronyban, a nagyobbik 222 fontos amint rá is van metzve, a kisebbik 75. fontos, Inscriptija Mich in Ofen Johann Brunner cos. 1764. Az oldalán van egy Szűz Mária kép is.
- e) Van 5. Protocolluma, a 26dik Articulus 1782. 2. Újj-Énekes Könyv, 1. Hübner.
- f) Három Parochialis Szobák vagynak meg lehets állapotban. Az első Szobában van egy kék nyoszolya, egy kis ovalis öreg asztal, két hosszú kar székek két kis karszék mind kék színre, egy hamuszínű fogas, egy kis prémes-láda diofa színre. A második Szobában van egy kék nyoszolya, és egy öreg asztal. A harmadikban egy Könyvtartó fekete Almáriom, és egy két ágú korbáts. A' kamarában egy lisztes hordó, és egy korpás kis kád, a szín alatt egy öreg kád. Istálló és ól nintsen. Van egy Hambar: de a falujé fele: és ez ellen protestálok.

II. Az Ekklesia Hellybéli Igazgatása.

1. Presbyterium van, most áll 11 személyekből a Predikátoron kívül, Köz-Gyűlésben választatnak, a Templomban eskettetnek.
2. Presbyterialis Gyűlések tartatnak néha, a Predikátor Házában Vasárnap reggel.
3. A czégéres bűnösöket a Predikátor udvarán szokták büntetni többnyire.
4. A' Presbyterialis Gyűlések Actáit a Predikátor jegyzi fel.
5. Curator van, és a számadása vagy minden esztendő végén, vagy utolsó esztendejének végén revideáltatik a Presbytereknek, és néha az érdemesebb Közrendnek is jelenlétében. NB. A' Lukma be szedésre még eddig semmi gondja.
6. Jövedelme az Ekklesiának, a Perselyen kívül, a boldogabb időkben volt a személyes adakozás, a Helység el adott szenájának és zabjának árából, és az Uraság Dézmájának nyomtatásából esett Rész. De most mind ezek meg szűntek.

III. A' Charitativumok, vagy Alamisnák.

- a) Minden esztendőben hattzor adakoznak az Agentiáléra, és akkor semmi más edény nem tétetik ki.

β) A Gener. Consistoriumtól rendeltetett Objectumok publicáltak.

γ) Két 's három Eskütt számláljs az Agentialékat, és a Fő Tárgyakra való Alamisnálkodásokat, melyeket a Predikátor mindjárt fel ír, és a' Curátor gondviselése alatt áll a' kezbe adásig, vagy el küldésig: A' kisebb Tárgyakra pedig csak a Perselyből pótolódik ami lehet.

δ) Még eddig quietantia nélkül administráltak minden Alamisna; de a' Prédikátor subscriptiójával.

IV. A' Lelki Pásztor.

1. Mostani Prédikátor Tóth Sándor. Debreczenben tanult, Német Könyveket is olvasgat. Tizenharmadik esztendőbe fordult miólta Harasztiban van. Az előtt Sz. Lászlón volt 2. esztendeig, az előtt /: Vejtiben 9. hónapig :/ az előtt Madocsán 4 esztendeig, az előtt Szeremlén 13. esztendeig, az előtt Dömsödön félig Interimalis. Feleséges, van egy hajadon leánya, és egy Tanuló fija Nagy Kőrösön.

2. Van Cánonja, Liturgiája, Josephina Resolutioja.

3. Minden Vasárnapokon és Innepeken tart predikációt; Délután Catechisatiót, Hétköznapi Imádságot.

4. Az Ur-Asztalához előszer járulni akarokat többnyire confirmálja. Az Oskolásokat ugyan az Oskolában, a' nem Oskolásokat pedig a' maga házában. A Confirmátusok Neveik még eddig nem irattak bé.

5. Hattzor administralja esztendőnként az Ur-Vatsoráját.

6. A' Keresztelést a Templomban viszi véghez: extra casum necessitatis.

7. A' Betegeket meg Látogattya valamikor hívják.

8. A Matriculát viszi a Gener. Consistoriumtól ki adott Norma szerint, A' Törvénytelen Ágyból születeket Naturalisnak írja.

9. A' Házasulandokat 3. Vasárnapokon, vagy ha esik Űlő Innepeken publikálja., és mind be írja.

10. A Fels. Királyi Parantsolatokat inprotocollálja, Úgy szinte a Consistoriumnak publicált Rendeléseit.

11. Szöllő nints. A Szántó földeket nem dézmálják; és minémű űllapotban mennyiségben és kiknek szomszédságaiban vannak, a Salariummal külön meg van írva.

12. A' Kész pénzt és egyéb accidens deputatumot minden esztendőben be adjak; de az ugy nevezett Lukma búzát és kukorizát, nem lévén Beszedő, csak az adja, és akkor, akik mikor akarja. Melly miatt sok a' Restantia, és orvoslást instál, a véka hibás.

13. Illendő tekintetben tartják most a' Prédikátort.

V. Az Oskolák.

a) Mostani Rector neve Sallai Mihály. Debreczenben tanult. Harmadik Esztendőre fordult, hogy itt van. Ez előtt Sz. Lászlón volt 4 esztendeig, az előtt Sepsén 9, az előtt Kölkeden 3ig, az előtt Rétfaluban 4ig. Feleséges, két leánya van.

b) Az Oskola Tavaly készült fel vájogból, téglá fundamentomra, elég tágas.

c) Oskolába járó Gyermekek vagynak 100an 42. fiú 58. leány.

d) Nyáron kivált a' nagyobbak nem igen járnak Oskolában, a' meg rögzött közönséges szokás szerint.

e) A' nagyobbak Öreg Kátét, Hübnert, 'Sóltart tanúlnak; a kisebbek Göből Kis-Kátét, Kis Historiát, Természet Historiát hallásból.

f) A mostani Tractualis Visitator T. T. Szabó Mihály Sz. László Prédikátor Úr. Ki is rend szerint kéttzer szokott visitálni minden esztendőben. Az Ecameneken is jelen van.

g) Hellybéli Inspectorok vagynak. De mihelyt akarják le teszik.

h) A Templombeli éneklést a' Rector el végezi, és a maga discretióján áll, mit énekeljen.

i) Az Új Énekes Könyvet már több ízben kezdtük énekelni: de mindenkor lárma lett belőlle; és a Kösség semmiképen nem akarja bé venni.

k) - -

l) A' fizetése hasonló állapotban van a' Prédikátorehoz: hanem hogy a' Lukmát vagy maga vagy a gyermekek által jobban be szedi.

VI. Bába van kettő examinálás nélkül, fel vagynak eskette, az aszszonyok baján empirice amit segíthetnek, kötelességekben való el járásokról még semmi panasz nem hallatódott.

A' Himlő oltást a Ttes Várgye Chirurgusa viszi véghez minden esztendőben.

VII. A Temető egy Hold forma még most elég tágas, keritetlen, irtatlan, már tavaly méh-tanya is volt benne, a' sirok elég mélyen ásatnak. A Királyi Felséges parantsolat meg tartatik a Temetés idejére nézve.

VIII. Harangozó már most van, kötelességiben el jár, a' Predikátornak engedelmes: fizetése 3. öreg Kila búza, minden Halottól egy peták, vagy a helyett a' Torba el hívják, a Hellység terhétől nem egészen szabados.

IX. Az Ekklesiának alamisna nélkül szükölködő szegénye még eddig nem volt.

X. Semmi Gravamennyei az Ekklesiának nintsenek. Sem a Vallás dolgában vagy Isteni Tiszteletben nem háborgattatik. Sem a Catholica Vallásra nem kényszerítettik senki: sem a Catholicusok Innepjeknek meg tartásokra a' magok Határjában nem erőltettek: sem a' Tisztelendő Plébánusok a Lelkek Conscriptiojának ki adását már most nem kívánják. Sőt Lakosaink a' körül belől lévő Rátz Hellységekkel, mint jó Szomszédokkal egész barátságban vagynak, és többnyire azoknak Határaikról élösködnek.

Bét.!! Filialis Ekklesia nintsen.

Ki adta Tóth Sándor mostani Predikátor mk. 2da Juliy 1817.

++++

G 154. Hercegszölös

[Fedőlap]

HertzegSzöllös. d. 6ta Julii. 1817. Nb. A' HSzöllösi Ekklesiát illető valamely könyv talán Debreczenbe küldetett. Végére kell jární.

1. Ólak nintsenek.

2. Restantia a' fizetésben van.

3. A' harangozónak az Uraság Szolgálatja alol való dispensaltatásáért folyamodjanak az Elöljárók a' Tettes Praefectus Urhoz.

+++

A' Fő Tiszteletü superintendensi Canonica Visitatio Jelen Tárgyaira való Feleletek 1817ik Esztendőbenn.

I. Az Ekklesia. Hertzeg Szölös Tttes Baranya Vármegyébenn, a' Helységet birja a Flges Albert Szaksz-Tescheni Királyi Hertzeg.

a) Mikor kezdődött ez az Ekklesia? Minthogy Baranyának Reformátori magából teltek ki, sőt ezen Vármegyének ditséretére meglehet említeni, hogy a' legnevezetesebb országos Reformátorok születésükre nézve többnyire idevalók voltak, mint p.o. Siklosi Mihály, Kopátsi Kálmán, Csehi Béla, és minthogy már 1530. előtt Baranyában a' Köz épnek hirdettetett a' Gelvétiasok értelme szerént elő adott Evangyéliom: tehát minden kétségen kívül ez az Ekklesia, ugy mint a' melly egy volt ezen a' Vidékenn a' Reformátio kezdetében a' nevezetesebb Ekklesiák közzül, mindjárt a' Reformáta Reformátio kiütése után kezdődhetett és kezdődött is. - Igen hihető, hogy azok alatt a' hét esztendők alatt /a' mellyek is 1540 és 1550 között estek/ a' mellyek alatt Sztárai Mihály az ide való említett Reformátorokkal együtt, a' Száva, Dráva és Duna mellyéki Vidékekenn, a' mellyeknek is Sztárai Mihály Református Reformátorának nevezetik, és Baranyai legelső Reformatus Püspök volt, 120 ekklesiákat álított fel, igen hihető, mondom, hogy azok alatt a' hét esztendők alatt valamelyikben kezdődhetett ezen Ekklesia, és egy lehet azon 120. Ekklesiák közzül. - Hogy egy volt ez az Ekklesia a' Reformáta Reformatio elein ezen a' Vidékenn a' legnevezetesebb és legfényesebb Ekklesiák közzül, tanúbizonyságai annak, egyik ez: hogy itt 1576ban és 1578ban az Alsó és Felső Baranyai Rfta Ekklesiáknak Zsinatja tartott, a' mellyben is jelen voltak 40. Predikátorok, és itt iratták az ugy nevezett Hertzeg Szöllösi Kánonok; másik ez: hogy ez az Ekklesia a' Baranyai Superintendensek lakhelye volt; a' minthogy Baranya, ugy mint, a' melyből ment ki a' Reformátio világa a' Duna mellyéki Ekklesiákra is, a' maga Praerogativájának tartotta is lenni azt, hogy az ő nevéről neveztetett Püspöki Megyének Superintendense Baranyában, nevezetessen HertzegSzöllösön lakjon, mely Ekklesia 1607ig többnyire a' Baranyai Superintendensek lakhelye is volt, de régi hirében fogyatkozott immár.

Mitsoda Fatumai lehettek ezen Ekklesiának, minthogy semmi Jegyzései nintsenek, bövenn nem tudhatni. Ennyire akadtam, hogy 1681ben nagy és sok viszontagságokat szenvedett az Ekklesia a' Töröknek itt Baranyában végbe vitt rettenetes pusztítása és rablása miatt, mert a' Templom, mely régi épületü ugyan de szép munka volt, a' Parochiális Házzal együtt elpusztitott, a' nép pedig széjjel

szorattatva ide 's tova bújkált, némely része végképpenn is elbújdosott. Az elmúlván, a' kegyetlen Pestis, melly vólt 1709ben annyira megfogyatta a' népet, hogy azólta is alig szaporodhatik meg az Ekklesiá. 1722ben a' Mennykő megütvén a' Templomot elégett és sok ideig hamvában pusztánn állott: annak utanna 1732 's azt követő Esztendőkbenn épített meg valamennyire a' Templom, náddal padlásólva, 's ugyan azzal megkötvé mint valamely közönséges Ház. Végre a' későbbi időben ugymint, az Antecessoromnak Predikátorságában, a' RCatholicus Atyafiak, a' Földes Uraságot vévén fel eszközül, azzal az ő szokott szép fogásokkal és ígéretekkel kisértgették ezen Ekklesiát az ő régi idejü és épületü, ugyan azért betses Templomjoknak által adásáért, hogy a' Földes Uraság más új Templomot, ott a' hól, ollyat a' milyent és akkorát a' mekkorát kívánának fogna helyette építtetni. Valamennyire sürgették és háborgatták is őket érette, de a' mint mondják az emberek, többnyire tsak az Uraságnak itt lakó Tisztje, ugy hogy miatta kéntelenített egyszerű két három Kotsi ember is Bellére az Uradalom Praefectusához lemenni: sőt, hogy a' Catholicus Atyafiak még sem szüntek meg a' Templom által engedését sürgetni utoljára kéntelenített az Ekklesiá tanátskérés végett fojamodni /: mellyet is Levél által tselekedett /: ama néhai áldott és nagy emlékezetü superintendens Fő Tisztelendő Vágveresmarti Sámuel Uramhoz, a' kinek is bölts Tanátsadását vévén és követvén, semmi szép szónak 's ígéretnék többé helyt nem adtak embereink. Így állván el vóltak a' Catholicus Atyafiak ugy építték osztán magoknak ezt a' Templomunk mellett álló Kis Templomjokat.

b) A' Lelkek száma ezen Ekklesiában ez idő szerént 615. A' Templom, de tsak a' Fala (mert minden egyéb részei mind kívül mind belül az én Predikátorságom alatt készültek) mikor készült, arról senki semmit nem tud. Mikor én ide jöttem, tudniillik 1803ban akkor ilyen állapotban találtam a' Templomot; úgy mint a' külső Formaja e' vala. - A' fedelezete vala annyira elkorhott 's elavult nád, hogy az esső és hó viz sok helyekenn bétsorgott rajta az ember nyakába. A' Fala elől hátul, ugy szintén a' Fara is körül vólt Kőlabakkal, de a' mellyeknek alja, már egészen kikopván tsak ugy függöttek a' Falonn, a' mellyek is minthogy inkább erőtelnitésére, mint sem támaszul szolgáltak légyen a' Falaknak a' renovatiokor elvágattak a' Falaktól. Mind a' Fal mind a' Kőlabak, a' mint Téglából öszverakattattak, azon módon vakolatlanok simitatlanok, meszeletlenek vóltak. A' hátulsó Falonn minthogy azok tsak egy sor Téglával vóltak bérakva, két nagy Kapú, és egy nagy Ajtó Helyek szemléltettek, a' melyek is mire valók lehetek valaha, róla senki semmit nem tudott mondani. - Ablakok helyett vóltak, de ezek is tsak az Uttza felől való falánn, egynehány fél suknyi smzélességü hosszann lenyúló púsztá üvegezés nélkül való Lyukak. Ajtaja /valamint most is ugyan / tsak egy vala, de amaz /nem ugy mint a' mostani/ tsak egy fele nyíló igen szoros vala /talán a' régi Szent együgyűség a' Mennysország szoros Kapúját példázta ezzel/. Mindenütt köröskörül tsak a' pusztulásnak jelei mútogatták magokat a' Falonn. - A' belső Formája pedig e' vala. Már itt bévólt ugyan a' fal köröskörül vakolva simitva és meszelve, de a' mint a' szennyes sége mutatta, azólta a' mint legelőször kimeszeltetett, talán soha sem vólt kifejéitve. - A' Kathedra vala egy téglákból öszve hányt vetett mosdatlan munkájú formátlan iszonyú Test, az is nem azon a' helyenn, a' hól most áll a' Kathedra, hanem szintén a' Templom Farában, mivel a' Nép tsak a' fele részében járt a' Templomnak. Az Úr Asztala vala vas szegekkel öszve szegezett gyalulatlan fenyő deszkából, ingo bingo lábú, mely tarka rongyos viasszas Vászonnal vólt bévonva. A' székek gyalulatlan többnyire tölgy fa deszkából vóltak, a' melyeknek hátuljok vólt is nem is, a' melyeket is valamint szintén az Úr Asztalát is, a' mint mondák az emberek, tsak magok tsinálták. Vóltak pedig ezek a' székek a' Templomnak tsak fele részében, tudniillik, a' fara felől, a' más fele t.i. a' Torony felől való része pedig pusztá vala. A' farában vólt egy rongyos kis fa kar. A' Padlása vala kitzifrázott Deszka; de tsak félig, addig t.i. a' meddig a' székek nyúltak, a' más fele t.i. a' Torony felől való része pedig padlásalatlan deszkázatlan vólt A' feneke vagy földje olyann vólt, mintha az uttzánn járt vólna az ember, t.i. tsak nem bokáig érő por 's homok. - Egyszóval mind kívül mind belől pusztá és kietlen, neki hagyatott épület vólt, verebek és baglyok lakóhelye, vagy a' mint egy ellenkező Úr fülem hallattára tsúfságból nevezte: farkas ordito, ezt mondván nekem mindjárt ide be jövelelem után: Nó Tiszt. Ur! ezt a' farkas orditot megépíttesse ezekkel a' vad emberekkel. Nem sokára ide jövelelem után ugy mint 1803ban hozzá is kezdettünk ezen dülő és pusztuló félben lévő Templom építéséhez. E' végre Sepséről szomszéd Ekklesiából az ott Templomot építő Eszék Várbeli Királyi Kőmives Mestert, hogy majd véle alkút tészünk, által hozattuk; szemessenn megnézegettem 's visgaltattam véle a' falait a' Templomnak; 's minekutánna jól megvisgálta vólna, ezt kérdém tőlle: Ugyan hány esztendősnek lenni gondolja ezt a' falat? Azt felelte: lehet mint egy 700 esztős. Az hátulsó falánn láttott fellyebb említett két nagy Kapú, és egy nagy ajtó Helyekből pedig azt hozta ki: hogy valaha itt nagy fel Házaknak épületeknek kellett lenni, és hogy az uttza ot ment volna el, a' hól most

a' Templom hata megetti Kertek vagynak. - Megujjítván, vagy is inkább csak nem egészen ujjonnan építvén mi ezenn mostan leirt Templomot, láthatni, mitsoda ékes és ditső az ő mostani formája, állapotja az éebbenihez képest úgy hogy el lehet ennek külön ditsősségéről igazán mondani: nagyobb e' Háznak második ditsőssége, mint volt az első. - A Tzintériumot pedig ragasztottuk a' Templomhoz 1813k Esztendőben. - A' Torony tsonka lévén felépített 1793 és 94k esztendőben. - Mind a' Templom mind a' Torony Téglából vagynak építve. - Minekelőtte a' Templom építéséhez hozzá kezdtünk volna, az előtt való Esztendőben u.m. 1814ben a' Flges Királyi Hertzeg Albert a' mi igen íklmes Földes Urunk, ide lejövén ezen ő Uradalmának megtekintésére, a' jó alkalmatosságot üstökönn kapván egy Instantiát készítettem, mellyet bényújtván a' Kegyelmes Kezekbe, az által nyert az Ekklésia azon jóltévő Kezektől Segedelemül a' Templom építésére 20.000 Téglát és e mellett 200. fort. - A' Toronyról 1812ben Martius 26án az irtoztató módonn dükösködő szél a' bádog Gombot levetette, és azolta úgy áll, valamint szintén az előtt, egy két nappal a' Catholicus Atyafiak Tornyáról is a' Keresztet a' melly hasonlóképpen azolta úgy áll.

c) A' Toronyban csak egy Harang van, a' mely is némelyek szerint 75, némelyek szerint pedig 95 font nehézségű. Ezek a' deák vagy magyar nagy betűkkel irtt német szók olvastatnak rajta: GEGOSSEN IN GRAZ 1759 MARTINUS FELTL HAT MICH.

d) Az Uj Asztalához való Készületek ezek; úgy mint: o) Két Czin Tányér. oo) Egy talpas Pophár mellynek Testére ez van vágva: Calix?? Ecclae Karants. 1719. ooo) Egy három gombon álló fedeles és füles 4. ittés tzin Kanna: a' melyre is ezek a' szók vagynak metzve? Bekes János Predikátorságában, Pápa István Költségével tsináltatott a' Hertzeg Szőlősi R. Sz. Ekklésia számára. Anno 1748. - ' Takarok ezek úgy mint: 1. Egy legfellyjűről teritetendő /mellynek szélessége hosszúsága egy/ virágos fekete Damask selyem Matéria, mellynek a' szélei aranya Csipkével prémzettek, a' közepén pedig ugyan arany Csipkéből egy Rosa forma van. 2. Egy nyomtatott kék virágos gyólts Abrosz, mellynek a' Közepénn retze Csipke nyúlik végig, a' szélei pedig veres színű Pántlikával vagynak beszegve. 3. Két egy végbévaló veres virágos, és zöld vesszős szélű selyem Keszkenők. 4. Négy öszvevarrott selyem Keszkenők, a' mellyeknek is ketteje zöld közepű, és kék s veres vesszős szélű; a' harmadik veres, széles vesszős szélű, a' negyedik pedig sárga virágú. 5. Egy három szélben való rojtos szélű Sáholos Abrosz. 6. Egy fejer vesszős rojtos szélű Vászon Abrosz. A' Keresztelő edény, mely ujj ezen Esztendőben vétetett egy gombos fedelű Czin Pohár, mellyre is ezek a' Betük vagynak vágva: H. Sz. R. E. 1817. Ehez való egy veresvirágú és zöld vesszőkü Selyem Keszkenő, a' mellyben is ez a' Keresztelő Pohár a' Keresztségi Alkalmatossággal a' Templomba fel szokott vitettetni.

e) Az Ekklésiának semmi Levele vagy Könyve nintsen. Vólt egy Könyve kézírásban, a' mellyet is, ezen Ekklésiának, mivel egyenessen ezt is illette küldött meg Somogy Vármegyéből A Merenyei Predikátor Bán Mihály 1770k esztendőben, a' mellyért is ezen Ekklésia is vólt jó akarattal az említett Predikátor Urnak, vivén néki vagy két Kila tiszta Búzá. Ez a' Könyv az Antecessorom Predikátorsága alatt elveszett. Egy Hallgatomtól ennyit hallottam felöle: hogy egyszer feljövén, hogy egy dolgot nézett meg a' boldogúlt Antecessoromnak a' Könyvből, e' pedig a' ki is már akkor beteg ágyban volt, azt mondotta volna néki: hogy megboldogúlt Esperest Tiszt. Rátz Mihály Uram Karantsi Predikátor vitte el 's annál van. Én azolta kérdeztem a' fiától a' Retfalúsi Predikátor T. Rátz Péter Uramtól hogy nem volna ilyen 's ilyen kéz írása az Attyától reá maradott Könyvei között, sőt magam is visgáltam a' Könyveit, de azok között nem találtatott. - Alig ha ez is valamint a' Bellei Ekklésiának is egy könyve, a' mint fülhegygel hallottam, valaki által, vagy a' Debreczeni Collegiumba, vagy ama Néhai Nagy és ditső emlékezetű Fő Tisztelendő Superintendens Tormassy János Úrnak nem küldetett. Ez a' kérdés a' mint azonn említett Somogyi Predikátornak mostan is nálunk megtartatott Leveléből megtettzik, úgy láttzik, hogy többnyire, csak az itt a' Reformáta Reformatio elejinn tartatott Zsinatban készült Canonokat foglalta volna magában.

f) A' Parochiális Ház ez eltt négy esztendővel épített, nyervén erre is egy Instantiánk által a' Flges Királyi Hertzeg igen Klmes Földes Uraságtól segedelemül 400 frt. Áll három szobából, melyeknek ketteje ki van deszkával padimentomozva. Van azokban az Ekklésiának, a) Egy tölgy fa Deszkából való két felé kihúzó Asztala, a' mely is az én időm alatt tsináltatott. b) Egy fenyő Deszkából való kis asztala. c) Egy Író Asztala, ez is én alattam készített. d) Két nyoszójája, annak is egyike az én időmben tsináltatott. e) Van egy két felé nyiló rostéjos Ajtajú Könyves Théka, ezt is én készítettem az Ekklésiával. f) Van egy ruhás Théka, a' melly is hajdan Papi Szék vala a' régi Templomban. g) Van egy kék festékű Ládája, a' mellyben az Úr Asztala Készületei, és az Ekklésiának Cassája áll. h) Van két fekete fogassa a'

Konyhában. A' Ház alatt van egy Kö Pintze. Kamara van; Istálló is; hanem semmiféle Ólak nintsenek.

II. Az Ekklésia helybeli Igazgatása.

1. Organizált Presbyterium van. A' Presbyterek száma 12. A' Presbyterek választása így szokott megenni: A' Predikátor mint a' Presbyteriu, Praesese candidál a' Gyülekezetből három négy Tagot 's azok közzül osztán a' Presbyterek voksával a' ki megtétetik a' lesz a' Presbyter; a' Választás után pedig, a' Templomban a' Nép előtt fel eskedtetik.

2. Presbyterialis Gyűlések szoktak tartatni. Az Idejök a' Vasárnapok, azokon pedig többnyire a' reggeli Isteni Tisztelet után való órák. Az Helyek a' Parochiális Ház,

3. A' tzégéres vétekben előket a' Presbyterium több izben megszokta inteni, dorgálni, feddeni egyszer kétszer ugyan atyai, azután pedig kemény birói hangon. Hogy ha pedig talaltanak olyanok, a' kik a' többszöri Intés, dorgálás, feddés után is magokat meg nem jobbitják, és megfeddett vetkeikkel alább nem hagynak, az olyanokat a' vétekhez merséklett reájok hozott sententia mellett, a' keményebb megfenyítés végett a' külső Törvény Széknek kezébe szokta által adni. - A' versengő és egyenetlen Házásokat mindaddig szokta a' Presbyterium citálni, ott őket eleinte ugyan szép szóval kérni inteni, eleikbe terjesztvén nékiek az egyenetlen Házasságnak gyalázatos és karos-vóltát; ha pedig hogy az illy vélek való bánás sikertelen, akkor keményebb szókra nyitja meg a' száját, az egymásnak esküvéssel ígért hűségnek és szeretetnek, 's azon Házassági Esküvés rettenetes vóltának 's annak bételyesedésének ugyan tsak Lelkekre való beszéllésével mind addig töri őket, míg ismét öszve nem gyalúlnak. - Mindezeket pedig tselekeszi, minekutanna ki tanulta hogy elitől é fokatól van é az egyenetlenség. Hogy ha pedig több izben okoznak az illyenek bajt és alkalmatlanságot, akkor a' Nagytiszteletü Esperesi Canonica Visitationak is bjelentetnek, végre a' concernus Ttes Vármegyére utasittatnak. - Ha a' közönséges Isteni Tiszteletet kerülő 's nem gyakorlo Hallgatot vesz észre a' Predikátor, vagy nálla béadatik, azt szonnal a' Predikátor magához hivatja, ha annak magános Intése foganatlan lenne arra nézve, akkor a' Presbyterium eleibe tzítálja, és ha ez a' közönséges Intés is erőtelen lenne az ő megjobbitására, akkor a' tisztesség nélkül való eltemetéssel, az az, harangozás, Ének-szó és Predikálás nélkül, azomban a' Temetön kívül való nem eltemetéssel, hanem elásással fenyegettetik és büntettetik meg. Illyen vétekben élök pedig ez idő szerént ezen Ekklésiában nintsenek.

4. A' Presbyterialis Gyűlések Actai, az Ekklésiának a' végre szereztetett Diariuma nem lévén még eddig nem improtocoláltattak, de magának a' Predikátor jegyzette azokat, szereztetvén pedig Diarium, azokat eleitől fogva improtocolálni fogja.

5. Curator van, a' kinek is számadása minden esztendőben revideáltatni szokott, a' Revision jelen szoktak lenni mindnyájann a' Presbyterek.

6. Az Ekklésiának semmiből egyébből jövedelme nintsen, hanemha az Uraság Szerüjénn az Ekklésia számára Búzá, Árpát és Zobot nyomtat a' nép, a' mit majd minden esztendőbenn szokott is tselekedni.

III. A' Charitativumok, vagy Alamisnák.

α) Az Agentiale publikáltatik esztendőben hatszor, és akkor semmi más egyébb végre semmiféle Jel nem szokott kitétetni

β) A' G.Consistoriumtól rendeltetett Objectumok szoktak publikáltatni.

γ) Az Alamisna fel szokott számláltatni a' Predikátor és a' Gondviselő jelenlétekben, és akkor egyszeriben mitsoda Objectumra mennyi hanyattatott, feljegyeztetik a' Predikátor által; tartatik pedig a' Gondviselő keze alatt az Ekklésia Ládájában.

δ) Mind az Agentiale, mind minden más Alamisna a' Nagy tiszteletü Esperest Urnak kezébe, béirván azokat rendel a' helybeli Predikátor, a' Nagytiszteletü Esperest Urnak az a' végre készített Libellusába.

IV. A' Lelk Pásztor.

1. Szekér Pál, tanúlt a' Nemes Debreczeni Collegiumbann. Beszélhet Deák nyelvonn, Németen is a' gyakorlásához képest, olvashat Sidó görög frantzia nyelvekenn. Ebbenn az Ekklésiábann 14.

Esztdöktől fogva van; az előtt más Ekklésiában nem szolgált ide jövénn egyenessenn a' Szent Szolgálatra. Feleségtelen.

2. Van mind Canonja, mind Liturgiája, mind Josephina Resolutiója.

3. Minden Vasárnapokonn és Innepekenn Predikátziókat tart, délután pedig Catechismus Tanitást, Hétköznapokonn Imádságokat.

4. Az Úr Asztalához először járulni akarokat confirmálja, a' Confirmátusok Neveit béírja.
5. Az Úr Vatsoráját esztendőbenn hatszor administrálja.
6. A' Keresztelést rendesenn a' Templombann szokta végbe vinni, még az olyan esetben is mikor valami változásban lévő Kiseded hozattatik fel és a' béjelentés szerént olyan forma állapotban vagyon, hogy inkább lehet halálát gyanítani, mint életét reményleni, akkor a' Parochialis Háznál is végbe viszi a' Keresztséget.
7. A' Matriculát a' GConsistoriumtól kiadott Norma szerént viszi. A' törvénytelen Ágyból születetteket tsak a' Szülő okmányokkal szokta béírni.
8. A' Betegeket meglátogatja, ha hivattatik.
9. A' Házassúlandokat háromszor, Vasárnapokonn szokta publikálni. A' Copuláltakat béírja.
10. Mind a' Flges Királyi parantsolatokat, mind a' GConsistorium publikált Rendeléseit inprotocollálja.
11. A' Predikátori fizetés annak idejében igen bé szokott adódni: de most van Restantia.
12. A' Predikátor szent Hivatalához képest illendő tekintetben tartatik egygyik Hallgatotol inkább, a' másiktól pedig nem annyira.

V. Az Oskola.

- a) A' Rector Csoók Móses, tanúlt a' NKörösi Gymnasiumban, a' Posonyi Királyi Akadémiábann, és a' Debreczeni Collegiumban: harmadik esztendejében jár hogy itt van, az előtt sehól sem vólt, ide jövén ki egyenessen a' Collegiumból. Nötelen.
- b) Az Oskola mostan tóldattatván ki két Öllel elég tágas a' gyermekek számához képest.
- c) Ötven kettenn vagynak az Oskolába járol: a' Fiú gyermekek 20an a' Leány gyermekek pedig 32.
- d) A'melly gyermekek nélkül ellehetnek a' Szülék; azok egész esztendőben felszoktak az Oskolába járni; a'kik nélkül pedig el nem lehetnek, azok többnyire tsak Télen. Hogy pedig szakadatlanúl feljárhassanak az Oskolába a' gyermekek, a' Constitutio miatt, az lehetetlenség.
- e) Azok a' Tudományok tanittatnak, a'mellyeket a' V.Tractustól az a'végre hogy egy Tanítás Módját készítsen, kirendelt Deputatio, az ő általa készített Tanítás Módjában az Oskolai Tanítók eleikbe szabott: ugy mint: 1. A' Nagytiszteletü Göből Gáspár Úr Nagyobb és Kissebb Katechismusai. 2. Sz. Historiák Hübner és Osterváld szerént. 3. Vallás Historiája. 4. Természet Historiája. 5. Erköltsi Tudomány. 6. Az embernek Polgári 's Társaságbéli Kötelességei. 7. Europa, Magyar és Erdely Leírása. 8. Magyar és Erdely Országok Historiája. 9. Contractusok, Quietantiák, és rövid Levelek formáinak Irása. 10. Számvetés 's a' t.
- f) A' Tractus által kirendelt Visitátora ezen Oskolának, ez idő szerént Veresmarti Predikátor T. Sente József Úr. Esztendőbenn annyiszor visitál, a'hányszor néki tettzik; az Examenekenn többnyire jelen vagyon.
- g) A' Predikátor mellett helybéli Inspectorok vagynak.
- h) A' Rector a' Templombéli Szolgálatját elszokta végezni. Az Ének választás Vasárnapokonn és más Innepekenn nem a' maga discretioján áll, hanem a' Predikátor praescribálja, mi énekeltek.
- i) Az Új Énekes Könyv introdukáltatott.
- k) A' Rector Sallariuma is annak idejében igen bé szokott fizettetni, de most ennek is van Restantiaja.

VI. Van examinált és feleskedt Bába. Túd és az Asszonyok bajánn segíteni, erre ő, és az Asszonyok felelhetnek. Kötelességében eljár, most még panaszt nem hallottam reá. Nem keresztel.

A' Himlő oltásra nézve minden esztendőben ki szokták a' Születtek számát és Neveiket töllem kérni, hól a' Tttes Vármegye Chyurgusa, hól pedig az Uradalomé.

VII. A' Temetönk ma holnap egészen tele lesz: Mellyre nézve újj Temetö Hely eránt, a' Flges Kir. Herczeg Uradalmainak Fő Régensének ide le lévén mostanság ezen Uradalom látogatására Instantiat nyújtottunk bé; de a'mellyre a' kegyelmes Resolutiot a' Kir. Herczegi Ministeriumtól még ez ideig nem kaptuk meg. A' mostani Temetö bé van kerítve; a'Sirok elegendő méjjenn ásatnak. A' Temetés idejére nézve a' Királyi Flges Parantsolat igen megtartatik.

VIII. Harangozó van: kötelességében eljár, engedelmes. Fizetése van, Búza és Kukoricza. A' Helység terheitől szabadsága van; de az Uraságtól nintsen, ezt is instáltam néki, de meg nem nyerhettem.

IX. Az Ekklesiának alamisna nélkül szükölködő Tagjai nintsenek.

X. Az Ekklesiának semmi Gravamenei nintsenek.

++++

155. Karancs

[Fedőlap]

Karants. 1a Julii. 1817.

1. Préház, istálló, ólak teteji rosz állapotban vagynak.
2. Oskola ház építtessék. Kamarája, istállója reparaltassék.
3. Olasz Sámuel a' maga szomszédjával haragban lévén, a' miatt templomba járnai nem akar.
4. Az Ekklesia jövedelmét lehetne szaporítani az Uraság dézmájának nyomtatásából.

Káplán Xr ??

5. Délyyesti Isteni tisztelet.

6. Fizetés; a' vékát megkissebbítették.

7. Gyermekek oskolába nem járattatnak.

8. A' Predikátor és Osk. Mester fizetése kinn marad, kivált a' fára nézve.

9. A' temető jól nints bekerítve.

10. Az oskola Mester Conventiója megkissebbített.

Nb. A' makats Karantsiak nem subscribálták a' Conventiot: citaltatni fognak a' jövő GenConsistoriumra.

+++

A'VKarantsi Reformata Szent Ekklesiának feleletei azokra a' Kérdésekre, a' mellyeket Fő Tisztelendő Superintendens Bátori Gábor Urunk e folyó 1817dik Esztendő Martius 16dikánn, az ebben a' Fő Tisztelendő Dunánn innen való Superintendentiábann lévő Reformata St. Ekklezsiáknak, az azokra való meg Felelés végegt Ki adott.

I. Az Ekklesia.

§. Mater Ekklesia N. N. Ttes, N. N. Vármegyében, a' Várost, Helységet birja /:birják:/ N. Uraság /:V. Uraságok:/ A' Karantsi Refor. Mater Ekklesia van Tekintetes Nemes Baranya Vármegyében, az egész Helységet birja Méltóságos Galántai Gróf és Csász. Királyi Tanácsos Eszterházi János Ur, Ö' Nagysága. a) A' Mater Ekkla mikor kezdődött? legalább mitől fogva van emlékezete? mitsoda fatumai voltak? a' Lelkek Száma mennyi? A' Karantsi Helv. Confessiot tartó Ekkla régi, és hogy Filia lett volna valaha annak semmi nyoma nints. Lampe szerint már itt 1576ban K. U. Sz. u.?? Mater Ekklája volt a' Reformatusoknak /?ha ugyan arról a' Karantsi Istvánról, a'kit ő Hria Ecclésiasticája 293dik levelénn említ, azokat a' 40 Predikátorokat számlálván elő, a'kik a' Hertzeg Szöllösönn 1576bann tartott Synodusban, a' Felső és Alsó Baranyai Ref. Ekkllák számára hozott 47 articulusoknak a' Neveiket alá irták, azt hihetjük, hogy ő Karantsi Predikátor volt:/ Az 1646ik Esztben már ugy hozza fel ez az Iró a' Karantsi Ekkllát, mint egyget a' Baranyai Hegy ajjai nevezetesebb Ekkllák közzül. Ibid. Lampe Historiam Ecclesiast. pag. 672. & 677. - Néhai Nagy Tiszteletű, és tudományú Rátz Mihály Ur, az ezenn Alsó Baranyai V. Tractus Nagy érdemű Seniora, és a' Karantsi Ref. Sz: Ekklanak 1801ben megholt Kedves Lelki Pásztora, az Ekkllának 1777ik Esztől fogva való Protocollumának 3ik levelénn a' Karantsi Reformatus Predikátorok seriesét, a' maga idejétől fogva minden meg szakadás nélkül fel viszi egészen 1630ik Esztendőig, és az ebben Karantsra hozatott Causai?? Péter nevű Predikátorig, de hogy hol vette ezt a' Karantsi régi Predikátorok lajstromát, a' mellyet meg irt fel nem jegyzette, igen hihető, hogy főképpen tsak az oralis traditioból.

A' bizonyos, hogy Karants régen nem ezenn a' helyenn volt a' hol van mostan, hanem a' mostani Helységtől Téli Napnyugot felé 6, vagy 7 dülő földre sántz kerítésben, melly sántz máig is meg van a' benne lévő pintzék, és kutak gödreivel. A' reégi Templom, és Parochia Udvara még a' Néhai Nagytiszteletű Rátz Mihály Ur itt való Predikátorsága idejében is egy darabig /:1787, v. 88ban tsereltetvén el az ujj mérés alkalmatosságával más kaszállóval és szánto földel:/ a' Predikátorok kaszállója volt, valamint az ezeknek végébe lévő 3 höld szánto föld is a' Ref. Ekklláé. Erről a' Karantsiak régi lakó helyéről azt jegyzi meg a' Fenn tisztelt boldog emlékezetű Tisztelendő Ur, hogy 1773ban azt beszéltek a' Karantsi akkori öreg emberek: hogy ezenn régi lakások helyét azért hagyták el a' Karantsiak, mert a' Rátzoktól el kergettetvén ezenn Helységek fel égettetett, midönn osztánn ismét vissza szállingoztak, meg unván külömbben is elébbeni lakó helyekenn, a' sok hadakozások ideje alatt való

forspontozásokat, minthogy az Ország utjához közel estek, az Ország uttól valamivel távolabb, a' szőlő hegyekhez ellemben közelebb a' mostani lakozások, ezenn helyenn telepedtek meg, de ezt is tsak az oralis traditio után, és minden esztendő szám meghatározása nélkül írja a' fenn tisztelt Iró. Az Ekklia 1777től fogva való Protocolluma 3ik levelénn. A' Karantsi Ref. Lelkek száma 1a Junii volt 874.

b) A' Templom, ha van Torony mikor épült? mitsoda materiából? mitsoda állapotba van? A' Karantsi mostani ujj Ref. Templom fundamentoma letetett 30a Aprilis 1811ben. A' Tornyá melly 25a Julii 1786 kezdett épített meg hagyodott, hanem hogy a' Templom, és Torony között a' proportio inkább meg lenne, a' Torony egy ujj sor téglába be épített, vagy be borított, és a' Templomhoz illendőbb magasságra fel vitetett, a' Templommal együtt a' mult 1816ik Esztben bé vakoltatott, be meszeltetett, és bádogoztatott, mind a' Templom mind a' Torony van termés kőből, és égetett téglából, még el sem készülvén egészen a' Templom fel seints szentelve.

c) Az Ur Asztalához tartozó minden edények, abroszok, takarók, egyenként fel jegyeztessenek, és ha mi inscriptioik vagynak? Az Ur Asztalához való edények itt ezek: Vagynak 4 tzin Kánnák. Kettő ezek közül egy forma magos, hosszaskás, 's valami 4 ittés, az egyikenn semmi irás nints, a' másikonn pedig ezek a' betük vagynak K - S. V: J. '727. A' 3ik ezeknél nehezebb, öblösebb, és vastagabb, van rajta egy Korona forma metzés Két Kardot tartó Oroszlánok Között, és egy pántlikás virág Koszoruba a' Korona alatt ezenn betük memtze: VAJDA FERENTZ TSINÁLTATTA A KARANTSI RTA SZ: EKKLÉSIA SZÁMÁRA 1738. A' 4ik ezeknél kisebb valami 2 ittés nints rajta semmi irás. Vagynak az Ekklának 2 poharai, az edgyik tzin, a' másik bádog ezeken sints semmi metzés is. Vagynak 3 abroszai Kettő egy forma Kotzkás Toth abrosz, a' 3ik pedig gyolts abrosz. Továbbá vagynak Két meg avult veres selyem Keszkenői egy formák, van egy ennek előtte veres selyemmel Ki varrott, de már egészen fejjé lett Keszkenője, - van egy másik hasonlóképpen arannyal Ki varrott fejjé Keszkenője, és az a' Kék tafota Keszkenője, a' mellyel a Sz: asztalt a' Communiokor bé szokták teríteni, ennek sárga tsillag forma közepénn van egy veres pántlikából formált karika, ez a' világos kék tafota keszkenő fekete rojtal van körül véve; azonn belől pedig a' közepénn lévőhöz hasonló veres pántlika van a' szélén körös környül, Tisztelendő Rátz Mihályné Asszonyság ajándékozta a' Sz: Ekklésianak, az asztalonn van a' Kereszteléshez egy kis tzin kanna, és felette egy kék kotzkás selyem keszkenő, mostani Tisztelendő Szenthe Pálné Nagy Asszonyság ajándékozta, az ezek alatt lévő asztalt közönségesen bé takaró szőnyeget vette a' maga költségénn Szekeres Mihály a' Sz: Ekklának. Van még a' Sz: asztalhoz egy réz virágos széles tányér a' melyre a' meg szentelendő kenyér tétetik, van egy kis czin tányérotska, van egy réz szélű pohár alá való négyszegű füles edény, ezeknek inscriptioik nintsenek, van egy nagy fa tányér, a' mellyenn a' meg szentelendő kenyér el készítettik, ezen vagynak ezek a betük K. E. 1775. és van egy nagy fa nyelű kés.

d) A' Toronyban - haranglábonn, mennyi számu, mitsoda nehézségű inscriptiojú harangok vagynak? A' Karantsi Templom Tornyában vagynak 2 harangok. A' kisebb valami 3 mazsás, ennek felső, és a' fülinél való karimájánn ez az inscriptio van: Johan Brunner gos. mich in Ofen. 1768, az alsó karimájánn pedig ez: Reformata Karants comparavit pro gloria Dei. A' nagyobbak a' felső, és fülinél való karimájánn van ez az irás: Salesius Feltl hat mich gegossen in Graz anno 1787. Azonn a karimájánn pedig a' melly alol van, ez van: Az Helv. Conf. lévő Karantsi Ekklia öntette maga pénzén 1787. A' füle mellett ez a' szám van 560, a' melly számról azt tartják, hogy ez a' harang ennyi fontnyi nehézségű volna, az ütőjinn van XXV, a' melyről hasonlóképpen azt mondják, hogy ütője ennyi font.

e) Ha vagynak az Ekklésianak levelei, könyvei, mik azok? Valami nevezetes levelei az Ekklésianak nintsenek. Könyvei sintsenek egyebek hanem a' Templombann lévő Ujj Énekes Könyve, mellyett szerzett a' Predikátorok számára. Van Josephina resolutioja, és az 1791benn hozott 26ik articulussa. Van 2 matriculája az edgyik 1756-1802ik Esztendeig. A' másik 1802től fogva a' mostani időkgig. - Az Oskolában van egy Sz: Bibliája, és két ujj énekes könyve, edgyik az O. Rector, másik az Oskolás Gyermekek számára.

f) A' Parochialis Házban hány szobák? és mitsoda állapotban vagynak? Az Ekklésianak abban lévő nyoszójái, asztalai, székei. Vagyon é a' Házhoz meg kívántató kamara, istálló, ól, sat, és mitsoda állapotban? A' Predikátor Házában a' konyhánn kívül vagynak 3 szobák. 1ör egy museumotska, 2or egy nagyobb, és 3or egy kisebb szoba türhető állapotban. A' Tanuló szobában van az Ekklának egy nagy deszka könyves thékája, a nagyobb szobában egy fenyő fábol való nyoszójája, és egy dio fábol való almárium. A' kisebb szobában egy dio és ismét egy fenyő fábol való asztalai, egy kis fogassa, és 3 fenyő fa széke. A' konyhánn egy vas rostállya, egy nyárs, egy tűz alá való vas lába, és egy kis kemény

fából való asztala. Van 3, v. 4 lépésnyi kamarátskája, abban egy hosszú fejer fogassa. Van préháza, istállója, vagynak olai, de ezek egy kevéssé, a' Templom építése miatt ujjításokra nem érkezvén a' nép meg avultak. Van a' ház alatt egy téglából épített pintzéje. Vagynak 2 1/6 vékái, és ugyan 2 1/4 boros edényei is. Van 4 hordója 1ik 4 akós, 2ik 7 akós, 3ik 8 akós a' 4ik 8 akós és 1/4os ezek a' Curatorok gondviselése alatt vagynak. Az Oskola háznál a' konyhán kívül vagynak 2 szobák 1gyik az Osk. Rector háza 2ik Classis, minthogy régiek avultak. Az O. Rectornak is van kamarája, az alatt pintzéje, diszno óla istállója, de ez már romladozni kezd. Az O. Rector házában van az Ekklésiának egy fenyő fa nyoszójája, egy fenyő fa kék asztala és 2 fa széke.

II. Az Ekklésia Helybeli igazgatása.

1. Van é Organizált Presbyterium? Hányan vagynak? hogy választatnak? fel eskedtetnek é a' Presbyterek? Organizált Presbyterium van. Vagynak 12enn a' Presbiterek, néha a' Presbyterium maga, néha pedig az egész nép választja őket, fel vannak esketve.
2. Tartatnak é Presbyterialis Gyülések? mikor? mitsoda helyenn? Tartatnak mindenkor mikor valamely baj a' Presbyteriumnak béjelentődik, rendesen pedig minden poenientialis Hetet meg előző Vasárnapokonn, mindenkor a' Parochialis Háznál tartatnak.
3. Mit szokott tselekedni a' Presbyterialis Gyülés a' tzigéres vétekben élökkel? a' versengő és egymástól különböző Házas Társakkal, a' közönséges Isteni tiszteletet nem gyakorlókkal, a haragtartokkal? Vagynak é most ilyenek az Ekklésiábann? Hivatván őket meg inti atyafiságosann, kívánja, és igyekezik őket a' jo utra vezérteni, a visszas Házas társakat öszve békéltetni. A' Közönséges Isteni tiszteletet nem gyakorlókat megjelenti a' Külső Elöljáróknak. Illyenek, és haragtartók kéntelenítettik meg vallani hogy most is vagynak az Ekkléziábann.
4. A' Presbyterialis Gyülések Actai fel jegyeztetnek é Ki jegyzi fel azokat? A' mellyek nagyonn nevezetesek azok fel jegyeztetnek, most a' Fő Tisztelendő Superintendentiától ide rendelt Káplán által.
5. Van é Curator? ennek számadása minden esztendőben revideáltatik é? Kik vagynak jelen a' revisión? Van, és a' Curator számadása minden esztendőbe revideáltatik. Jelen vagynak revisioján a' Predikátor, a' Káplánnya, és a' több Presbyterialis Személyek.
6. Van é valamely jövedelme az Ekklésiának, miképpen lehetne nevelni? és miből? Nintsen egyéb a' perselynél, és adakozásnál, talán leg jobban lehetne ezt szerzeni a' Helybeli Méltóságos Uraságnak való nyomtatás által.

III. A' Charitativumok, vagy Alamisnák.

- a) Publicáltatik é az Agentiale? Hányszor esztendőbenn? tétetik é ki akkor más akarmely végre persely, tányér, vagy akarmely jel? Publicáltatik Esztbenn 6or, és ekkor semmi más végre, semmi némű jel ki nem tétetik.
- β) A' Generale Consistoriumtól rendeltetett Objectumok publicáltatnak é? Publicáltatnak.
- γ) Kiknek jelenlétekben számláltatik fel az alamisna, bé irodik é mingyárt akkor? Ki keze alatt van? Most a' Káplán, és a' Curator jelenlétekben, fel számlállodván mingyárt akkor az arra a' végre készített libellusba bé irodik, a' libellus a' Káplánnál, a' pénz pedig a' Curatornál szokott lenni.
- δ) Administráltatik é minden hijánosság nélkül mind az Agentiale, mind minden más Alamisna? Kinek? Contra quietantia, és quietantia mellett é? Minden hijánosság nélkül administráltatnak, Nagy Tiszteletű Senior Urunknak, quietantia nélkül.

IV. A' Lelki Pásztorok.

1. Neve? melyik oskolába tanult? mitsoda nyelvekenn beszélhet, vagy legalább olvashat? Mennyi időtől fogva van ebbenn az Ekklésiábann? az előtt mitsoda Ekklésiába, vagy Ekklákban szolgált? Feleséges é? vagynak é? és hány gyermekei? A' Karantsi Ref. Sz: Ekkla mostani rendes Lelki Pásztorának Neve Szenthe Pál, tanult a' Debretzeni Oskolábann, beszélhet, és olvashat született nyelvünkön kívül Deákul, Görögül, 'Sidóul, Németül, és Frantziául, 13iódik Esztje hogy ebben az Ekklésiábann van, ez előtt vólt Darótzonn 6, Mohátsonn pedig 16 Esztdőkig, feleséges, és vagynak 5 gyermekei. A' Káplánnya neve Szekeres István, tanult Debretzenben, beszélhez, és olvashat a' Magyar nyelvenn kívül Deákul, Görögül, 'Sidóul, és Németül, a' mult 1816dik Esztben rendelődött Karantsra a' K. Kun Sz: Miklosonn tartatott Generale Consistoriumbann.
2. Van é Canonja? Liturgiája? Josephina Resolútiója. Canonya nintsen, Liturgiaja, és Josephina

Resolutioja van.

3. Minden Vasárnapokonn és Innepekbenn tart é Predikatiot, délután Catechisatiot, Hét Köz Nap Imádságokat? Mindeniket tart.
4. Az Ur asztalához lör járulni akarókat confirmálja é, a' Confirmatusok nevét bé írja é? Confirmálja, és a' confirmatusok nevét az Ekkla protocollumába be írja.
5. Hányszor administrálja esztendőnként az Ur Vatsoráját? Hatszor Karátsonkor, Husvétkor, Pünkösdkör, Uj Kenyérkor, Uj borkor, és böjtbe.
6. A' Keresztelést a' Templombann viszi é véghez, vagy a' háznál? A' Templombann, a' Parochialis Háznál tsak el kerülhetetlen szükségben.
7. A' beteget meg látogatja é? Mind annyiszor meg látogatja valamennyiszer azokhoz hivatattik.
8. A' Matriculat viszi é a' Generale Consistoriumtol ki adott norma szerént é hogy írja bé a' törvénytelen ágybpl születettek? Viszi, a' Generale Consistoriumtol ki adott norma szerént, törvénytelen ágybol született gyermek mostanábann itt nem volt, de ha volna és az Attya el nem fogadná, tsak az Annyát írná bé a' matriculába.
9. A' Házasulandokat 3a publicálja é? vasárnapokonn é, vagy HétKözNapokonn is? bé írja é a' Copuláltakat? Publicálja 3or, mindenkor vasárnapokonn, a' copuláltakat az Ekklesia matriculájába bé írja.
10. A' Felső Királyi parantsolatokat, a' Consistorium publicalt rendelkezéseit inprotocollálja é? Inprotocollálja.
11. A' Predikátor fizetése sat. E külön papirosonn.
12. Bé adodik é esztendőnként a' Predikatori fizetés idejébbenn? nintsen é restantia? Ez előtt a' bővebb esztendőkbenn igen bé jött ez alkalmasint a' maga idejében, de a' mult szük esztendőben sokann be nem adták 's adhatták, ugyan ezért eről több is a' restantia mint a' többekről, de ugyan tsak az igen ritka, sőt talán nints egy esztendő is, a' melyben nem maradna a' fizetéséből kinn valami, vagy búza vagy bor, vagy kukoritza, vagy és kiváltképpen fa.
13. Szent Hivatalához illendőképenn tartatik és a' Predikátor? a' Ministerium illendőképenn tartatik é? mert ettől függ Szent Szolgálatunknak sikeres, vagy sikertelen volta. Nem lehet mondani, hogy a' jók az Ekklezsiábann mind a' Predikátorok, mind a' Ministerium eránt tisztelettel nem viseltetnének.

V. Az Oskolák.

- a) A' Rector, Praeceptor, Leányok Tanítója Neve, mellyik Oskolában tanult? mennyi időtől fogva van ebbenn az Ekklesiábann? az előtt mitsoda helyenn, helyekenn volt? Nótelen é, vagy feleséges? a' feleségesnek vagynak é gyermekei? hányann. A' Karantsi mostani Osk. Rector Neve Debretzeni Mihály, tanlt a' Debretzeni Oskolábann, 4ik esztendeje hogy itt van, egyíenesenn a' Collegiumbol jött, nótelen. Praeceptor és leányok tanítója nintsen.
- b) Mitsoda állapotban van az Oskola épülete, elég tágas é a' gyermekek számához képest? Az Oskola épülete a' gyermekek számához képest igen szük, a' minthogy tellyes alarattya is a' Helység Elöljáróinak azonnal mást, és nagyobbbat építeni, mihelyt a' Templomra tett költségeik utánn magokat tsak valamennyire is ki pihenhetik.
- c) Hányann vagynak az Oskolába járók? Külön a' fiuk, külön a' leányok. Az Oskolába járó fiu gyermekek vagynak 54enn, a' leányok pedig 42enn, mind öszeve 96ann.
- d) Járnak é a' gyermekek egész esztendőbe Oskolába, vagy tsak téleonn? lehetséges volna é hogy mindenkor járnának? Többnyire összel kezdenek fel járnai, mikor a' külső munka szünik October vége felé, egyébkor alig vannak 15-20ann. Hogy mindenkor minnyájan fel járjanak, a' talám egy ilyen külső munkával élő Helységbenn lehetetlen, de hogy jobban fel járjanak mint most a' lehetséges.
- e) Mitsoda Tudományok tanittatnak, a' Consistorium által ki adott Methodus szerént é? Tanittatik a' Vallás tudománya Nagy Tiszteletű Göböl Gáspár Ur két rendbéli u.m. nagyobb és kissebb Kátéja, a' Sz: Historia Hübner, és a' Kis Historia szerént, a' Keresztyén Vallás Historiája, a' Szent Dávid 'Soltárai, az egynémely könyvbenn lévő énekek, az imádságok, az olvasás, irás, éneklés, számvetés, a' Magyar Országi Vármegyék, a' Consistorium által ki adott methodus szerént.
- f) Kik a' Tractus által ki rendelt Visitatori ennek az Oskolának? Hányszor szoktak visitálni esztendőbenn? jelen vagynak é az Examenenn? A' Tractus által ki rendelt Visitatora a' Karantsi Oskolának Tiszt. T. Szenthe József Ur, a' Veres Marti Predikátor, visitáll esztendőben kétszer, jelenn szokott lenni maga is az Examenenn.
- g) Vagynak é a' Predikátor mellett Helybeli Inspectorok, kik az Oskolát közelebből vizsgálják? Tétettek,

és ennek utána vizsgálni fogják.

h) A' Templomban való éneklést el végezi é a' Rektor? a' maga discretioján áll é az ének választás, vagy a' Predikator praescribálja mi énekeltessek? El végezi, magának a' Rektornak discretioján áll az ének választás, igen ritkán izeni meg néki előre a' Predikator mi énekeltessek.

i) Introdualtatott é az Ujj énekes Könyv? ha nem miért? Most kezd esmeretesebbé lenni, ennek előtte nagy idegenséggel viseltettek éránta, azért mert nem esmerték az ujj énekek szépségét, és azért mert az ujj énekeket nem tudják úgy könyv nélkül is mint a' régiéket, könyvet pedig exemplárjai nem léte miatt is ugyan, de kivált szegénységek miatt nem vehetvén, az ujj énekeket diktáló gyermek szavát echos levén a' Templom nem értették, és így némán, s éneklés nélkül kellett maradni azoknak is, a' kik máskor énekelni szoktak, és most is szerettek volna.

k) A' Rektor Sallariuma le irassék. Ez más papirosra.

l) Bé fizetődik é híjánosság nélkül idejébenn? nints é restantia?

Az Osk. Rektornak is szokott minden esztendőbenn kinn maradni valami a' fizetéséből, de a' múlt szük esztendőbenn tsak ugyan legtöbb kinn maradt, a' fája majd mind a' 3 esztendőből nagyobb részint. kinn van.

VI. Van é Bába? van é examinálva? fel van é esketve? tud é az asszonyok bajánn segíteni? el jár é kötelességében? nem keresztel é? Van, meg van examinálva, fel van esketve azt mondják, hogy tud az asszonyok bajánn segíteni a' mire bizonyosság lehet talám az is, hogy itt több esztendőktől fogva, egy asszony sem holt meg gyermek szülésben, el jár kötelességébenn, nem keresztel.

A' Himlő oltás dolga hogy van. A' Himlő a' gyermekekben bé oltatik, magábann itt a' Helységbenn lakvann, a' gyermekekben azt bé oltó Nemes Vármegye Chirurgusa.

VII. A' Temető elég tágas é? bé van é kerítve? a' sirok elegendő méllyen ásatnak é? meg tartatik é a' temetés idejére nézve a' Királyi Felsőges parantsolat. A' Temető élet tágas, bé van kerítve, de a' kerítésével nem gondolnak, a' sirok elegendő méllyen ásatnak, 48 oráig nem temetünk.

VIII. Van é Harangozó? el jár é kötelességében? engedelmes é a' Predikátornak? van é valami fizetése, a' Helység terheitől szabadsága. Van, el jár kötelességébenn, engedelmes a' Predikátornak, van 4 kila buza, és 10 forint fizetése, szabadsága van a' Helység terheitől, a' robottyát is pénzül fel vészi a' Méltóságos Uraság.

IX. Vagynak é az Ekklezsiának alamisna nélkül szükölködő szegényei? szám szerént hányann? van é rolok gond? Kolduló szegényei az Ekklának egy sints, egy kiváltképpen volna a' ki vak is, sánta is, de ez sem jár koldulni, nintsen is reá semmi közönséges gond.

X. Nintsenek é az Ekklezsiának gravamenei? p.o. nem háborgattatik é a' Vallás gyakorlásábann, Isteni tiszteletében, földjeibenn? 's att. Nintsenek és olyanok, kik a' Catholica Vallásra akarmelley szin alatt kénszerítettének? A' Catholicusok Innepeinek meg tartásokra nem erőltetnek é? vagy a' Mester emberek a' processio járásra? A' Tiszt. Plebanusok a' Lelkek Conscriptiojának ki adását nem kíványák é? ide tartoznak mind azok, mellyek Vallásunk Szabadságának akarmi modonn praeiudiciumára lehetnének. Gravamenei az Ekklezsiának nintsenek. A' földjei a' Predikátornak, ha az ujj mérés szerént a' Méltóságos Uraségtól el vétettek, hejekbe ismét mások adattattak, az egyik darabban ugyan van az a' kár, hogy a' határ szélére ki tétetett. A' Lelkek szma éránt hogy mennyi meg kérdett az idénn is a' Laskafalusi Tisztelendő Plebanus Ur, a' Rom Catholica Ekkla itt lévő Kántora által bennünket, de tiszteletünk mellett azt felelvén néki, hogy mi azt a' mi Ekklezsiai felsőségünknek fogjuk bé jelenteni, ezenn feleletünkkel meg elégedett, minthogy többé ezenn kívánságát meg nem ujjította.

Filiája a' Karantsi Ref. Ekklezsiának nintsen.

Karantsonn d. 3a Junii 1817. Szenthe Pál a' Karantsi Ref. Sz: Ekkla mostani rendes Lelki Pásztora, és az Alsó Baranyai V. Tractus Pro Seniora. Tisztelendő Tudós Principalis Uramnak segittségével, és akaratjával le irtam Szekeres István Káplán m.k.

++++

G 156. Kopács

[Fedőlap]

Kopács. 5k Julii. 1817.

1. Szükséges ólak nintsenek.
2. A Presbyterialis Gyűlések Vasárnap reggeli Templom előtt tartatnak.
3. A' Kurátornak a' Helység terheitől való felszabeditását magok megtehetnék.
4. Az Ekklesia jövedelmének szaporítására a Dézsma nyomtatását igyekezzék megnyerni az Uraságtól.
5. Nagy munka idején a' hétköznapi estvéli könyörgések elmaradhatnak.
6. Az Elöljárók, azokat a' kik az Úr Asztalához való készíttetés nélkül szükölködnek, a' T. Predikátorhoz való eljárásra, kénszeríttsek.
7. Az Oskolába szükséges székeknek tsináltatására intetnek.
8. A Rektori Salarium nem Subscribáltatott.

+++

A' Kopátsi Ref. Eklésiának a' Fő Tisztelendő Canonica Visitatio Tárgyaira adott Feletei Juniusnak 3ik Napján 1817.

I. Az Ekklesia. Máter Eklésia Kopács Tekéntetes N. Baranya Vármegyében. A' Helységet birja ő Királyi Hertzegsége Albert.

a) A' Máter Eklésiát Lampe Uram szerint fel vihetjük a' Reformációig. Fatumairol nints emlékezet. Lelkek száma 1020.

b) A' Templom Torony épült 1807ik Esztendőben égetett téglából, a' fundamentoma termés kőből.

c) Az Ur Asztalához tartozó Edények: Egy 5 ittzés, egy 4. ittzés, egy 3. ittzés, egy 1. ittzés, és ismét 1. ittzés, tzen Edényekből. A' Nagobbikon ez az Inscriptio: Káótzí Kompánia tsináltatta Kopács Helységnek 1769. A' többin semmi irás nintsen. Van 2 Sákramentom Pohár. Az edgyiken ez az irás. Kopács Helységnek Sákramentomhoz való Edénnye 1773. A' másikon: Kopács Helységnek Sákramentomhoz való Edénnye 1809. Ezek a' Sz: Edények meg vagynak aranyozva. Van a' Sz Kenyeret tartó és fedező 2. tzen tányér. Nints Inscriptioja. Van egy 13 ittzése tserép Kantsó is, ebbe vitetik be a' Sákramentomi bor. Az Ur Asztalán áll leg alól egy zöld posztóból zöld selyem rojtal körül vett takaró. Ezen fellyül szolgál egy fehér gyólts abrosz. A' Sz. Edényeket be fedező zöld selyem tafota, arany tsipkével körül véve, mellynek a' közepén veres selyem kamuka van varva, arany tsipkével körül véve. Van egy zöld sejem keszkenő is.

d) A' Toronyba van 8. mázsás és 48 fontos harang. Inscriptioja ez: A' Kopátsi Ref. Sz. Eklésia maga költségén öntette. T. Boross György Kopátsi Prédikátorságának XXVIIIdik Esztendéjében 1816. A' másik 4. mázsás 75 fontos. Inscriptioja. A' Kopátsi Ref. Sz. Ekklésia maga költségén öntette 1791k Esztendőben. A' harmadik 75 fontos. Inscriptioja: Deo Gloria 1730.

e) Az Eklésiának levelei nintsenek. Könyvei ezek: Josephina Resolutio, Articuli Diaetale, Jura quibus Evangelicorum in Regno Hungariae Religionitur?? Bibliája az oskolába, és énekes könyvei, mind a' Predikátor székibe mind az Chorusba vagynak.

f) A' Parochialis Házban vagynak 3. szobák jó állapotba. Egy nagy könyves almárium, egy asztal 2. nyoszolya 2. kar szék. Istálló és kamara vagynak, olak nintsenek. Külömben a' lévő épületek jók.

II. Az Eklésia helybéli Igazgatása.

1. Organizált Presbyterium van: áll 12. Személylekből. A' Szükséghez képest az esméretes jók közzül candidálatnak többen, vagy kevesebben 's ezek közzül a' kikre több vox mégyen, azokon marad ez a' tisztesség, 's meg eskettetvén, széket foglalnak magopknak a' Presbiteriális Gyűlésbe.

2. Presbiteriális Gyűlések tartatnak Vasárnap reggel a' Parochiális Háznál.

3. A' Presbiteriális Gyűlés a' tzégére bűnben élöket tztállya, kéttzer kéri a' jóra 's dorgállya. Ha nem enged, harmadszor meg is vereti. Végre ha jó utra nem hozhatja, a' T. Canonica Visitatióknak fel adja. Most illyenek nintsenek.

4. A' Presbiteriális Gyűlés Actai nem jegyeztetnek fel.

5. Curátor van, minden Esztendőbe más más. Számadása minden Esztendőben revideáltatik, az egész Presbiterium jelen létébe. Kár hogy nints semmi szabadsága.

6. Az Eklésiának jövedelme, tsak a' publicatióból, és némellyeknek különös adakozásokból való. Az

arvizek miatt nints mivel szaporítani.

III. A' Charitativumok vagy Alamisnák.

- α) Az Agentiále hatzor publicaltatik Esztendőben, a' mikor semmi akármelley más végre persely, tányér v. akármelley jel nem tétetik ki.
- β) A' Generale Consistoriumtól rendeltetett Objectumok publicáltatnak.
- γ) Az Alamisna fel számláltatik a' Préd. és két Presbyteriális Személlyek által, a' mikor mindjárt bé irodik. 's a' Curátor keze alatt van, a' Parochialis Háznál ládába.
- δ) Az Agentiále és minden más alamisna minden hijánosság nélkül administraltatik, a' T. Canonica Visitátiónak alkalmatosságával Nagy Tiszteletű Sénior Uram kezébe, mellyet maga ir bé a' Prédikátor, a' Sup. Gyűlésre ki viendő Libellusba.

IV. A' Lelki Pásztor.

1. Neve Boross György, Debretzenbe tanult, beszél Magyarul és Deákul. Ebbe az Eklésiába 26ik Esztendeje hogy lakik. Ez előtt Halason vólt Káplán, a' hova vitetett volt Gombai Rectorságából, feleséges, gyermekei négyen vagynak.
2. Canonja nintsen. Liturgiája, Josephina Resolutioja vannak.
3. Minden Vasárnapokon és Innepeken Prédikáziót tart, Délután Catechisátiót, Hétköz nap Imádságot.
4. Az Ur Asztalához először járulni akarókat confirmálja, a' confirmátusok neveit bé írja. Hatzor administrállya, Esztendőnként az Ur Vatsoráját.
5. A' Keresztelést a' Templomba viszi véghez.
6. A' betegeteket meg látogatja.
7. A' Matriculát viszi a' Grale Consistoriumtól ki adott Norma szerént.
8. A' törvénytelen ágyból születetteknek neveiket az Annyáikkal bé írja, és a' Kereszt Atyákat Anyákat, 's ha az Atyák vallást tesznek arról, hogy ő töllök valók a' Magzatok, ezeket is bé írja.
9. A' Házasulandókat háromszor publicállya Vasárnapokon, hétköz napokon tsak akkor, mikor egyszersmind sokan esküsznek, és tsak nem tele van a' Templom. A' Copuláltattakat bé írja.
10. A' Felsőges Királyi Parantsolatokat, 's a' Consistorium rendeléseit improtocolállya.

V. Az Oskolák

- a) A' Rector Neve Dávid Péter, Debretzenbe tanult, Ötödik Esztendőtől fogva van ebbe az Eklésiába, az előtt másutt nem lakott, feleséges, gyermekei nintsenek.
- b) Az Oskola épülete jó állapotban van, elég tágas, de alkalmas, székek nintsenek benne.
- c) Oskolába járó Fiuk vagynak 61, Leányok 41. A' Catalogus készen van.
- d) Egész Esztendőben járnak Oskolába hol többen, hol kevesebben.
- e) A' Consistorium által ki adott Methodus szerént tanittatnak ezen Tudományok: Vallás a' Helydelbergai Catechismus, és a' Nagy Tiszteletű Göből Gáspár Uram Catechismussai szerént. Ostervald és Hübner Sz. Historiai, Vallás Historiája, Természeti Historia, Geográfia, Ethica, Erköltsi Regulák versekben, 'Soltárok és Ditséreték könyv nélküé és énekelve, Tiz Parantsolat, Az Apostoli Hitnek formája, minden oskolai Könyörgések, Arithmetika, Olvasás, Írás etc.
- f) A' Tractus által ki rendeltetett Visitátora ennek az Oskolának Darózi Prédikátor Tiszteletes Etsedi József Uram, itt Helybe pedig a' Prédikátor két Presbyteriális Személlyekkel. Az itt lévők minden Hónapban, Tiszt. Scholárum Inspector Uram pedig minden Esztendőben kéttzer visitálnak. Jelen vagynak az Examenen is.
- g) A' Templomban való Éneklést a' Rector el végezi, magán áll az Ének választás.
- h) Introdúcáltatott az Uj Énekes Könyv.
- i) A' Rector Saláriumá különös papirosra irattatott fel.
- k) Hijjánosság nélkül bé fizetődik, de a' mostani szűk időbe sok a' restántzia.

VI. Van Bába kettő, vannak examinálva, fel vagynak esketve, tudnak az Asszonyok baján segiteni, el járnak kötelességeikben, nem keresztelnek.

- b) A' himlő óltás dolga divattyában van.

VII. A' Temető elég tágas, jó kerítés alatt tartatik, a' sirok elegendő méjjen ásatnak, meg tartatik a'

temetés idejére nézve a' Királyi Parantsolat.

VIII. Van Harangozó, el jár kötelességében, illendő fizetése van, a' Helység terheitől szabadsága van.

IX. Az Eklésiának alamizsna nélküé szükölködő szegénye van egy világtalan a'kit tisztességesen táplál, 's gyakran ki is publicál.

X. Nintsenek Gravamenei.

++++

G 157. Kórógy, filiája Tordince

[Fedőlap]

Kórógy - 3. Jul. 1817.

1. A' Presbyteriumnak az Eklésia jövedelme szaporításán való igyekezete ditséretet érdemel.

2. Az Oskola Rektor nagy ditséretre méltó; de jó volna mellé a' segítség.

3. A' Temető kerítésre az Insenőr által kimért lineára tétessék.

4. A Tordinczai Filialis Eklésiára nézve meghagyatott hogy oskolának való helyért és annak építtetésére megkivántató materialéért a' Méltóságos Uraságnak alázatossan könyörögjön.

7???. A' fabeli fizetést nem lehetne é úgy reducalni, hogy azt átalljába az egész Communitás fizetné, nem pedig egyenként?

5?? Az Előljárók kérték a' mostani Mesternek még 3. esztendeig Kórógyon lehető maradását. Nem engedtetett meg.

+++

Fő-Tiszteletű Superintendens Ur által a' Generális Canonica Visitatióra nézve feltéttett Kérdésekre való Feleletek.

1. A'mi illeti az Eklésiát.

Alef!! A' Máter Eklésia neve Kórógy, fekszik Ttes NS Szerem Vármegyében a' Méltóságos Gróf Eltz Imre ő Méltósága Uradalmábann.

a) Mikor kezdődött az Eklésia, tökéletesen végére járni nem lehet; de abból hogy Lampe Libr 3o Sect. 1a pag. 677a a' Valkói Districtusbeli Eklésiák Laistromában világosan kitész; osztán meg abból, hogy a' mostan élő legöregebbek is sem Attyoktól, sem Nagy-Attyoktól első kezdetét soha sem hallották, azt lehet kihozni, hogy alkalmas régi. A meg lévő Protocollumja 1754en kezdődik Oroszi Dániel Predikátorságában, a midőn még Születtek, Megholtak, és Copuláltak nem egymástól külön választott helyre jegyeztetnek fel, hanem tsak continuative a' mint egymás után következnek. Ebben több helyeken látszanak kivágattatott Levelek, utólja felé némelly felsőbb Rendelések, legalól egy Predikátzió, mellynek Textusa 1 Kir. 22. 19. - A' másik meglévő Protocolluma kezdődik 1778ban Páli István Predikátorságában, mellynek utólja felé szóról szóra ez a Jegyzés talaltatik: IVdik Szakasz. Némelly Eklésiái nevezetes és szükséges dolgokról 1776 /:és így ez valami régibb Jegyzésből van véve:/: Ez az Helység, a Possessio igen régi Kórógy; t.i. a' Reformatio előtt már volt, és akkor több Magyaqr és Rátz Helységekkel együtt reformálódott, mintetgy 1531, vagy 1540 tájon Sztárai Mihály, és Sz. Antali Gergely kegyes, buzgó, 's tudós Tanítóknak Szolgálatjok által. - A' Helység régenten az ugy mondatott Faluhelyen vólt, mikor jöttek a' mostani helyekre, bizonytalan. Most a' Lelkek száma 958.

b) A' Templom a közelebb említett Protocollum bizonyítása szerént épült égetett Téglából 1778ban, egy kis Veress Toronnyal, melly fából a' Templom tetejéből nyult ki, de a' mellyet tsak hamar elkészülése után a' Nemes Vármegye /:kétség kívül a' R. Catholicus Atyafiak sürgetésére:/ ugyan azon Áttsal vágatottle, a' ki építette vólt. Nem sokára au után építettett a' mostan is fenn álló Torony égetett Téglából bádog fedéllel. - A Templom és Torony meglehető állapotban vagynak, de minthogy kitsiny a' Templom, és alkalmatlan helyen van 1815ben meginstáltuk a' Mélt. Uraságot, hogy alkalmasabb helyet méltóztasson Templomnak adni; adott is a' mint megláthatni 12 öl széles és 28 öl hosszúságút, mellyen Isten segedelmével ujjat szándékozunk építeni, midőn tehetségünkhöz bizhatunk.

c) Az Ur Asztalához tartozó eszközök ezek:

1. Egy ezüst. Tányér, ezen irással: Quidam Hastia oriundus Slavoniaeque habitans Helv. Conf. Addict. ex

pio zelo obtulit Ecclesiae Korogensi MDCCLXXXI.

2. Egy ezüst-Pohár, mellynek alsó szélén ez az Irás találatik: Exc. Ill. Gen. Com. W. W. d. d. E. K. MDCCLXXXIII.

3. Két ón-Kannák, mindenik ezen Irással: N.Sz. Péteri, et S. Kováts fieri me curaverunt E. R. Korogyiensi 1778.

4. Két zöld cserép Őros?? Kantsók.

5. Egy zöld Damaska arany csipkés keszkenő.

6. Egy zöld selyem keszkenő arany csipkével, mellynek közepén ezen betük láttatnak: G. T. K. /:Gróf Teleki Klára: /

7. Egy Nagy Sárga Keszkenő, mellyel az Ur Asztala béborittatik.

8. Egy viseltes virágos selyem keszkenő.

9. Egy más vékony selyem keszkenő.

10. Egy rojtos fejr Sávós Abrosz.

11. Másik Sáhós Abrosz Tót Csipkés.

12. Másik is illyen.

13. Egy körül-rojtos fejr gyólts Abrosz.

14. Egy nagy Kés, mellyel a' Szentelendő Kenyér metéltetik.

15. Egy Nagy Fa-tányér, mellyen metéltetik.

d) A' Toronyban vagynak Három Harangok. Inscriptiója Isőnek ez: Engem Slavoniába a' Kórógyi R. Sz. Ekkla hozatott Dámány Mihály Pre. Györke Miklos, Laboda Illyés Esk. által. - Goss. Mich. Johan Anton Litmann in Pest 1790. 361 3/4 lb. 2diknak Johan Brunner Coss. Mich. in Ofen 1785. - 88 lb. 3diknak Engem Slavoniába a' Tardintzai R. hozattak Jósits Mihály, Gyurita Mihály Esk. által. Coss. Mich. Johan. Kollund. Anton Litmanin Pest 1709. - 128 lb. - Ez az 1709 Esztendő szám hibás lehet, mert a' Tordintzaiak ezt a' Harangot Tiszt. Dámány Mihály Ur Predikátorságában hozták, és így talám 1790nek confundáltatott.

e) Az Ekklesiának sem semmi Levelei, sem Könyvei azokon kívül a' mellyek a' Templomban a' Predikatornak és Oskola Rectornak Éneklés végett szükségesek, nintsenek. Az Oskolába van a' gyermekek számára egy Posonyban 1803ban nyomtatott Biblia.

f) A' Parochiális Házba vagynak 3 szobák mind jó állapotban, és Konyha, v. Pitvar. Ezek közzül a' Nagyobb szobában az Ekklesia jószágai: Egy diofa szín Asztal, és 6 bőrös diófa székek. - A Cseléd Szobába: Egy diófa szín asztal, két nyoszolyák, négy diófa szín Karszék, egy hitván fogas, és egy hosszú Karos Szmék. - A' Tanuló Szobában: Egy három fiókos hosszú fejr Iró-asztal; Egy tarka Könyves Téka, egy zöld, és egy kopott színü Fogas. Egy hitván Nyoszolya. - A' Konyhában: Fazék tartó Póltz, Bográs tartó Lántz, és egy Vas-Matska. - Van Kamara, mellyben egy Lisztes hombár az Ekklesiáé, Istálló, Smzénás-Pajta, Szín, Hombár, ólak, Pintze mind jó állapotban.

Itt a' Templombéli Jószágait is megírom az Ekklesiának. Ezek az Ur Asztala; továbbá: a' Kereszteő Edény ónból, két viseltes selyek Keszkenőkkel bétakarva, és utóljára: A' Katédrát béborító zöld Kender-bársony szőnyeg.

II. A' mi illeti az Ekklesia Helybéli Igazgatását.

1. Organizált Presbyterium van; most szám szerént Rizen vgnak a' Presbyterek. Választatnak az Ujj Presbyterek a' régiebbek által a' praescribált qualitasokra való tekintetek szerént, és felesküdtetnek a' Templomban.

2. Presbyteriális Gyűlések tartatnak mikor a' szükség kívánja Vasárnap két Isteni tisztelet előtt a' Parochiális Háznál.

3. A' czégeres Vétekben előkkel, a' versengő, és egymástól külön lakó Házastársakkal, a' Közönséges Isteni tisztelet gyakori elmulasztóival; a' haragtartókkal azt tselekeszi a' Presbyterium, hogy először ha valami különös botránkoztatást nem okozott tselekedetek, kötelességeiket eleikbe terjeszti, 's kéri azoknak tellyesítésére; másodsor jól megdorgálja, ha e' sem használ jó sort veret rajta, 's még nem találatott olyan megátalkodott, a' ki valamelyikre meg ne jobbult volna. Most sints illyen.

4. A' Presbyteriális Gyűlés Actái tsak azolta jegyeztetnek fel a' Predikator által, a' miólta Fő Tiszt. Püspök Urunknak ez az eszméltetése megérkezett.

5. Rendes Curátor van; számadása kitsinálása a' Predikator tiszti, melly felolvastatik a' Presbyterium, és némelly értelmesebbek jelenlétében.

6. Az Ekklésia jövedelme áll néha a' Mélt. Uraság részére esett gabonabéli Dezmának nyomtatásából, néha valamely Árendálásból, minémű most a' Kortsma, Halászat, és Mészárszék, néha a' Communitás valamely Szénát Szakaszt el az Ekklé'sia részére, néha Lent, vagy Zabot vet, és mind ezek mellett a' Perselybe való közönséges akadozásból, és a' boldogabb időkben némellyek személy szerént is adakoznak Isten ditsőségére, melyet a' mostani Predikátor másoknak serkentésére minden Ujj Esztendő első napján ki szokott a' Katedrából hirdetni. Ezen jövedelmet úgy lehetne nevelni ha bő termés idejen fő számra buzát szedne az ember a' Lakosoktól. Külömben pedig mondhatom, hogy Elöljáróink semmi alkalmatosságot el nem szeretnek szalasztani, a' mellyből valami jövedelmetskét lehet az Ekklé'siába hajtani.

III. A'mi illeti a' Charitativumokat, vagy Alami'snákat.

α) Az Agentiale publikáltatik esztendőt által hatszor, úgy pedig, hogy akkor semmi más jel nints kitéve.

β) A' Consistoriumtól rendeltetett Objectumok közzül tsak némelly nevezetesebb publikáltatik, a' többek a' Perselyből pótoltatnak.

γ) Az Alami'sna felszámoltatik a' Predikátor és Curátor által, és mindjárt feljegyezvén a' Predikátor, a' Curátor az Ekklé'sia Ládájába bétészi; majd osztán mikor a' Tiszt. Canonica Visitationak által adódik, hova mennyi adattatott? summában béirattatik.

δ) Az Alami'sna nem tsak mindenhijánosság nélkül administráltatik a' Tiszt. Canonica Visitationak, hanem a' közönségesből mindenkor pótoltatik is; maga irván bé a' Predikátor a' Caconicus Visitátor Urak Laistromába.

IV. A'mi illeti a' Lelki Pásztort.

1. A' Predikátor neve Somogyi Ferencz, tanult Debreczenben, született Magyar, beszéll Deákul és Rátzul; Görögül, 's 'Sidóul is tanult. Hatodik Esztendeje hogy ebben az Ekklésiában lakik, az előtt Oskola Rector volt Laskón; az előtt pedig Fekete-Hegyen, hova a' Collegiumból jöttki. - Feleséges és vagynak 5 gyermekei.

2. Canonja, Liturgiája, Josephina Resolutiója van.

3. Minden Vasárnapon, 's Innepnapokon Predikátziótt tart, délután Catechizál, Hétköznapokon imádságot teszen.

4. Az Ur-Asztalához először járulni akarókat előre elkészíti, és neveiket béirja.

5. Az Ur-Vatsoráját Esztendő alatt administrálja hatszor.

6. Rendszerént a' Templomban Keresztel, sűrgető környülállások között néha a' maga Házánál.

7. Hivattatván a' beteget meglátogatja.

8. A' Protocollumot a Gen. Consistorium által praescribált Norma szerént viszi. Törvénytelen Agyból származottat még nem Keresztelt, de ha Keresztelne minden simitgatás nélkül kitenné, hogy az olyan, ilyen formán: Csintalan Lörintz Megezett Borbála fia Gáspár.

9. A' Házasulandókat háromszor publikálja Vasárnapokon, és Innepnapokon, Hétköznap, de leg fellyebb is tsak egyszer, az igen sűrgető esetekben, 's végbemenvén a' Copulatio azokat mindjárt béirja.

10. Mind a' Felséges Királyi Parantsolatokat, mind a' Consistóriumok Rendeléseit leirja.

11. A' Conventio a'mint rendeltetett le van irva.

12. A' Predikatori fizetés, ki vévén a' fabéli fizetést, rend szerént annak idejében beszokott adódni, de az idén a' Buza és Kukoritazbéli fizetésnek is tsak nem fele kinn maradt, még pedig némelly olyanoknál is, a'kiknek jobb módjok lett volna a' megfizetésben, mint sokaknak azok közzül, a'kik ha nem egészen is, de valamely részét a' fizetésnek béhozták.

13. A' Predikkator illendő tekintetben tartatik az értelmesebbektől, ámbár meg kell vallani, hogy gorombák is talátnak, de a'kiket a' Presbyterium, ha panaszol erántok a' Predikátor, érdemek szerént meg szokott büntetni.

V. A'mi illeti az Oskolát.

a) Az Oskola Rector Neve Szász István, most Harmadik esztendeje hogy a' Debreczeni Collegiumból kijött. - Nötelen.

b) Az Oskola épülete jó állapotba van, tágas is eléggé; de mivel hitel felett megsaporodott a' jó Tanító keze alatt a' Tanítványok száma, most ha bővebb volna sem ártana. Mert

c) A' Fiuk is 90nen a' Leányok is 90nen vagynak, a'mint a' Catalogus mutatja. - Summa 180.

- d) Egész Esztendőn által járnak a' gyermekek Oskolába, ámbár igaz az, hogy a' Nagyobbakat nyáron az ő Szüléik Segittség végett gyakran kikapdossák.
- e) Azok a' Tudományok taníttatnak, ámbár a' Subsidium nem léte, és a' gyermekek mulatása miatt nem mind, a'mellyek a' Ven. Tractus által készített Methodus docendiben praescribáltatnak.
- f) A' Ven. Tractus által kirendelt Visitator Sz. Lászlói Predikátor Tiszt. Nagy Szabó Mihály Ur rend szerént kétszer szokott esztendőnként visitálni, és igen igen ritkán marad el a' két Exámenekről is.
- g) A' Predikátor mellett két rendes Inspector van, de mikor az Oskolát visitálják, több Előljárók is meghívattatnak, és megjelennek.
- h) A' Rector a' Templombéli Éneklést szorgalmatosan elvégezi, a' maga discretioján állván, mit énekeljen.
- i) Az Ujj Énekes Könyv gyakran használtatik, ámbár a' mostani drágaság miatt Könyvet nem szerezhethvén a' Nép, osztán az Énekes Könyv is a' Compactoroknál 7, 's 8 forintokon árultatván, nagy akadályára van annak tökéletesen lehető lábra állásának; azomba régihez ragaszkodik a' Nép; a' diktáltatás is, kit a' gyermek gyengesége miatt, kit a' miatt is, hogy az együgyű Nép egy hoszszu sort nehezen, vagy nem is tarthat meg elméjében, elég alkalmatlan portéka; de tsak ugyan ha élünk meg kell annak lenni.
- k) A' Rectori Salarium ugy van a' mint rendeltetett.
- l) Restantia abban is ugy van, mint a' Predikátoréban, kivévén, hogy a' fája jobban beadódott.

VI. Két felesketett Bába vagyon, de examinálva nintsenek, a' mint a' tapasztalásból tudják, ugy segitnek a' Szülők körül; kötelességében mindenik szorgalmatos; nem keresztelnek. Himlő oltás végett a' NS Vármegye Chirurgusa Faluról Falura szokott jární, a' midőn akarják, nem akarják a' Szülék a' gyermekek beoltatnak; a' mieink nem is idegenek tőle, sőt nagy részént hálaadással megesmerik annak hasznos voltát.

VII. A' Temető elég tágas, 's jól bé van kerítve; a' Sirok mikor a' viz engedi jó mélyen ásatnak, de vizes időben két lábnyira is alig lehet. A' Temetés idejére nézve megtartatik a' Királyi Felséges Rendelés szerént a' 48 Óra.

VIII. A' Harangozó hiven eljár kötelességében, Predikátorához engedelmes; meglehető buzabéli fizetése van, és mind a' Mélt. Uraság, mind a' NS Vármegye mind a' Helység szolgálatjaitól szabados.

IX. Az Ekklé'siának szegényei nintsenek; valamint

X. Semmi panaszszai sintsenek, hogy valamimódon a' Vallás gyakorlásában haborgattatnék.

[G 157 Kórógy filiaja Tordince]

Bét!! A' Filialis Ekklesia neve Tordintze és Antin ezen utólsóba tsak Négy Ház van; mindnyájan született Rátz Nemzet. Méltóságos Gróf Eltz Imre ő Méltósága birja. A' Lelkek száma 643.

a, b, b, d, e) Temploma nintsen, hanem Kórógyra jőnek minden Vasárnap, vagy Innep nap reggel; de mikor 40nen 50nen megjelennek igenjó, 100an vagy többetskén alig esztendő alatt egyszer, kétszer; többnyire 10en, 20an, 30an. A' fizetést mimódon tészik, megmutatja a' Conventio külön leirva. Oskolája is valamint Temploma nints. Minthogy pedig Rátz nyelven kell minden szolgálatot tenni, három esztendő alatt nem mehet arra az Osk. Rector, hogy nékik szolgálatot tégyen, hanem mikor az ő velek való dolog nagyon rakásra fordul, mint p.o. mikor a' Communiót nékiek szolgáltatja a' Predikator, akkor az Osk. Rector ugy szokott segiteni a' Predikatornak, hogy a' Kórógyiak Isteni tiszteletét elvégezi.

f) Miképpen segit a' Rectori fizetésben a' Filia, lathatni a' Conventioból.

g) Rendeltem közülök ide jöve telemkor /:mert az előtt nem volt:/ 8 Presbytert a' Ven. Tractus jóvá hagyásával, hogy vigyázzanak a' vigyázandókra, de tzélatom benne nem igen értemel; azt mondják közülök némellyek, hogy van közöttök olyan, a'ki három esztendeig se jö egyszer a' Templomba; a' Réten vasárnapokon mindenkor több ember van halászni, mint a' mennyi a' Templomban megjelenik, sőt olyan is van közöttök a'ki tiz esztendeig se él Ur-Vatsorájával. Ennek a' nagy gonosznak valamennyire lehető távoztatására én az gondoltamki Tavaj, /:mert tsak akkor hallottam meg:/ hogy mikor a' Communio kiszolgáltatódik minden Communicált személynek bizonyos Czédulátskát adok, vagy hány?

és mikor? communicált valamely Házból Ház sor szerént feljegyzem, mellyet osztán minden esztendőben egyszer megvizsgálván, meg lehet tudni a' nem Communicáltakat; de minthogy az idén a' Canonica Visitatióhoz nem vólt szerentsém, hogy véle közöltem volna, magamtól nem itélem tanátsosnak elkezdni, minthogy ez a' tselekedet olyan némünemű Gyónó Czédula formát gondoltat az emberrel.

h) Bába sem Tordintzen sem Antinban sem a Rno Catholicusok, sem a' mi részünkről nintsen.

i) A' Temető együtt van a Rno Catholicusokeval kerítésben.

k) Gravameneik most nintsenek, hanem a' régibb időkben, mikor Magyar Országon is háborgattattak a' részünkön lévőök, ők különösön sokat, 's tömlöztöt is szenvedtek. - Ezen Punctum alá tartozik mindazáltal egy ujj történet, melly tsak ezen Junius Honap 12kén esett tudtomra. Hozzám jó t.i. azon a' napon egy Tordintzi Halgatóm, jelentvén, hogy mint más Innep Napokon ezután Csötörtökön is minden Héten meg fognak jelenni Isteni tiszteletre mind addig, mig a' mezőn lévő gabonákat bé nem takarítják; mert a' Biró /:a'ki pedig most részünkön lévő:/ meg publikálta, 's publikáltatta, hogy addig minden Csötörtököt dolog nélkül töltsenekel, hogy hát éppen ne heverjenek eljönek Isteni tiszteletre. A' következett Vasárnapra hozzám jöni parantsoltam a' Vakbuzgóságu bírót, de sem akkor, sem az ólta soha meg nem jelent, hanem más értelmesetskék jelenvén meg, kitapogattam tőlök, hogy a' Tiszt. Plebánus Ur beszélt arra az együgyű bírót, azon az okon, hogy mivel az az előtt esett Csötörtökön Ur-Napi Innepet szenteltek, és Processiót jártak a' Rno Catholicus Atyafiak, és azt tsak hamar valamely szép esső követte: tehát igen jól tselekesznek ők is, ha az ő példájok szerént takarás végéig minden Csötörtököt megünnepelnek hogy az Isten a' megmutatott termést égi háboru, 's más veszedelmektől őrizzemeg. - Én az Innep ülést nékiek megtiltottam, 's néhányakat, nevezetesen a' Curator magamhoz hivatván, megbeszéltem nékik, hogy az Isten a' maga jósága szerént minden mi képzelt érdemünk nélkül meg fogja azt tartani, ha böltsessége szerént reánk nézve hasznosnak látja: azért hát kövessék szabadon Csötörtökön is, mint más napokon hivatalos munkáikat, ugy mindazáltal, hogy a' R. Catholicus Atyafiak Inneplését kézi munkáik által meg ne háborítsák; de mivel némellyek a' Szöllő kapállásból haza hajtattak, az otthon dolgozók pedig Árestommal fenyegettettek, vagy talám bé is zárattak inkább tetszik nékiek /:mert azt mondják nem erőltetnek:/ Csötörtökön innepelni, az az heverni, mint dolgozni.

++++

G 158. Kő

[Fedőlap]

Kő. 7k Julii. 1817.

1. Kamara nints, valamint ajtaja a' pintzének, istálló, ól rozsasz állapotban.
2. Hétköznapi déllyesti Isteni tisztelet nyári napokon megszűnik.
3. Restantia.
4. A' Prnak illendő betsülése megsértetik.
5. A' temetőn lévő rések minél elébb betsináltassanak.
6. A' harangozó egyszersmind Kisbíró nem lehet.

+++

A' Fő Tiszteletű Canonica Visitáció Kérdéseire tett feleletek, paragraphusonként és számonként.

Iş. Ennek a' Mater Ekklesiának a' neve Kő, esik Tettes Baranya Vármegyében, bírja a' Saxen Tescheni Albert Ő Hertzegsége.

a) Ez a' Mater Ekklesia mikor kezdődött a' kezünkben lévő Documentumok szerént bizontalan, hozzá vetésképpenn, és némelly pusztá emlegetések 's meg nem állitható hallomások után, kezdi ennek eredetét lehozni Néhai Tiszt. Nagy Dániel Őr 1698dik esztendőtől, - mint a'melly esztendőben említi Józsa Mártont legelső Oskola Mesternek. - De már a' Materré lételének ideje bizonyos mint a'melly a' Tettes Vármegyével való Conventio, és ugyancsak a' Protocollaris Jedzések után is 1792dik esztendőre esik, Predikátorává lévénnek a' Materré lett, az előtt Karantshoz adfiliált Ekklesiának T. Szuhai Pál Őr, az előtt Rétfalusi Predikátor. - Fatumai közzül mellyek emlegetődnek, és részszerént fel is jedződnek, - való az: hogy Etsedi János Oskola Mester idejébennek a' még akkor csak filialis Ekklesiának Oratoriumát is a' több Baranyai Templomokkal edjűtt! Klimó Péter Pétsi Püspök bépetséltette; a'melly Interdictum alol úgy láttzik, ez a' filialis Ekklesia is csak a' Felsőes VI. Károly Császár! Kegyes Indultusa?? által, és a' több Baranyai Ekklesiákkal edjűtt szabadult fel. Illyen forma fatuma volt a' még akkor Filialis Ekklesiának Etsedi János Levita idejében is, a'midőn a'mint a' protocollaris jedzések

tartják, Boda Imre Szolga Bíró a' H. Szöllösi Rátzokkal a' Kathedrát öszvedaraboltatta, és a' Levitának Bibliáját is elvitte. De a' már a' baj ezekre nézve, hogy ezeknek a' lett dolgoknak esztendeje nintsen feltéve, a' Conventiobol is a' bizonyosságig kidolgozni lehetetlen, annyival inkább; mert az itt előszámlált esztendőkre nézve a' partialis summák a' totalissal harmóniában nintsenek. Mindazáltal úgy láttzik hogy ez az Oratoriumnak másodszeri bezárattatása, a' melly a' Kathedra említett fatumát, a' következő protocollaris jedzése után, követte, - legalább is 10 esztendeig tartott, u.m. Patzur Miklós és Eröss Sándor idejébe, kik kettőn a' Jedzése után 10 esztendeig viseltek itt Lévitáságot. - Csak ugyan még is ha a' protocollaris Jedzésekben találtató számlálásokonn építeni lehetne, az első történetet 1730 körül lehetne gondolni, az utóbbit pedig 1778 körül. - A' mi a' Lelkek számát illeti, az, instantanee?? ebbenn az Ekklesiában 353.

b) A' Templom épült 1804 és 1805dik esztendőkbenn, az ajja termés kőből, a' többi része téglából. Kivéven a' szerentsétlenül gondolt fekvését, kivált pedig belől a' Kathedrának és Papszéknek paraszt ember kormányozta idétlenül szűk voltát, - a' szent asztal körül a' tágasságra nézve való illetlen gazdálkodást, különösen pedig a' bójárásnak a' küszöb magassága miatt való igen alkalmatlan voltát: ezeken a' tekintetekenn kívül igen is, a' Templomnak, - ennek a' mostani Generatiónak számához képest, de nem nézvéen a' lehető impopulatióra: - elég tágas az épülete, és kivált a' tavaji reparatió után használható. - Tornyja nints, mert az ott fenn álló darab falat annak nem nevezhetni; annyival inkább: mert a' tapasztalás után nem is lehet a' Templom hibája és szembetűnő kára nélkül használni, kéntelenek lévén éppenn ebből a' tekintetből a' harangokat onnan levenni, és ideig óráig való labra állítani.

c) Az Úr-Asztalához tartoznak: egy réz pohár, már az arany és ezüst megfuttatásoktól egészen megszabadulva, - az inscriptio rajta ez: Ecclesia Rfta Korogyiensis fieri curavit. Ao 1778. Két czin kánna az egyik két, a' másik másfél itzés, magosságok jóval különböző, és nyílások olly szűk, hogy kézzel bele járni nem lehet. Ide járul egy kisdéd ón tányér. Az Ur Asztalához tartozó abroszok, keszkenők ezek: Fejér vászon abrosz fekete pamuk csíkokkal; más fejér abrosz, melyen a' magabolszótt fejér kotzkák nem igen láttzanak; Veres tarkájú fele viseltes kik keszkenőtske; fejér gyolts abrosz; karton veres tarka virágokkal zsebbeli nagyságú, szélein fekete rongyos keskeny csipke, muschelin zsebbeli nagyságú; veres tarka selyem keszkenőtske, kisdéd zsebbeli forma. - A' Körösztlő kánna bádóg néhány rosda rágta jukakkal, a' tányérja is bádóg.

d) Harang van kettő, a' nagyobb 85 fontos, rajta ezt láthatni: Kői Ref. Sz. Ekklesiáé. Fudit Henricus Eberhard Pestini 1808. A' kisebb mintedj 25 fontos, rajta ezt olvasni: Rátz Misco auf Printz Augendorf. Kvi??; itt a' Szűz Mária képe a' kis Jézussal. 1720.

e) Az Ekklesiának egyéb levele nints annál a' recursualisnál, a' mellyben az akkori Szolga Bíró a' Tek. Vármegyétől kiküldetve referal, hogy mitsoda állapotbann találta a' localis és actualis Predikátorért a' Respectivus Felsőségeknel zörgető Kői filialis Ekklesiát; 's egyszersmind előadja pengő forintokra reducalva a' kétféle tanítóágért járó egészsz jövedelmet. Könyvei vannak, hárman a' régiebbek; de mind csak in quatro: - egy a' Matricula, melly 1773tol csak 1810ig viszi nem férvén már több bele; másik a' Curátori számadások könyve: melly hasonlóképp minden órán megtelik; harmadik a' Felsőges Intimatumoknak, és Fő Tiszteletű Rendeléseknek, hasonlóképp egészszen megtelt könyve: a' mellyekben ennél fogva szükségesnek látta ezeknek redactora: hogy még kettőt vegyen, még pedig egyet Matriculának, másikat pedig a' minden nemű Felsőges és Fő Tiszteletű rendeléseknek. Van az Ekklesiának egy új Énekes könyve is.

f) A' Paróchialis házban vagynak három szobák, mind padimentomatlanok, egy az alkalmatlanságig szűk konyhával, a' középső szoba, de kivált a' Museum mindent rohasztással fenyeget, kivált az Őszi és tavaszi holnapokban. Ezekbenn a' szobákban az Ekklesiának csak egyetlen egy nyoszolyája van, az az egy is rozzantsága miatt a' Cseléd szobába relegalódik, van ezenkívül két rongyos asztal, kisebb is roszszabb is, mint ilyen helyre kellene; - széke pedig az Ekklesiának egy sints', nem is volt miolta ezeknek redactora itt van. A' házhoz megkivántató tulajdonképpenn való Kamara nints'; a' honnan a' féjtöbb enni valót, zsiradékot szalonnát hús félét vaját 's más ilyeneket, hogy az ennek nem léte miatt vallott sok kárt többel ne pótoljuk valamelyik szobában kell tartanunk, vagy a' mit lehet a' padlásonn. Erre a' végre a' pintzét is használni nem lehet, sem a' pintze házat, mert amazon ajtó sints', síkos idővel terhes is a' lejárás; emezenn pedig és így amabba is alkalmas részeket találtak és találhatnak a' kutyák 's matskák a' kartételre. Istálló sints' a' Prédikátor Udvarán, a' mi van is a' Rectori fundusra van építve, az is dülő félbenn áll, a' tetején a' szaru fák kiülnek; - de különbenn is olly szerentsétlen építés, hogy sem padlása nints, sem a' tulsó vége bezárva, sem a' gerendák köze betsinálva, 's ennél fogva

éppenn alkalmatlan arra, hogy a' bele zárt jószágot a' hó hideg és esső ellen oltalmazza. A' mi az ólakat illeti, azokra ijedés rájok is nézni, mint a' mellyek eddig is csak alig támogattathván minden szempillantásban agyon ütessel fenyegetik a' beléjek menő házi állatokat, mint ezt egy szem rá vetés a' feleslegvalóságig megmutatja. Azt nem is említvén hogy az ólak száma is csak kettő, a' mi nem alkalmas különböző házi állatok befogadására, és a' dűlni készülő istállóban még csak egy hídlás sint.

II.§. 1. Organisalt Presbyterium vagyon, a' Presbyterek a' Curatorral együtt vannak 12en, választanak a' Nép köz voksa által, a' Predikator által feleskettetnek.

2. Presbyterialis Gyűlések is tartanak, a' mikor a' Predikátor a' Presbytereket egybekeritheti, és ez többnyire Vasárnap és a' Parókiánn. -

3. Ez a' Gyűlés magának veszi, a' Felsőbb Helyről való facultatásánál fogva, a' czégéres vétkekben élőknek megdorgálását, és a' szükséges esetben azoknak a' Competens Helyekre való feladását, - így a' 3dik pont alatt említett több obiectumokra nézve is, - hogy Versengő Házastársak lehetnek az Ekklesiában azt a' Redactor könnyen administrálja: mert mellyik megáldatott Házastárs az, a' melly ottan ottan nem versengő: - de egymástól külön lakót a' Redactor nem tud, valamint az Isteni Tiszteletet éppenn nem gyakorlót.

4. Az Actákat feljedzi a' Prédikator.

5. Curator van, számadása minden esztendőbenn revidealtatik, a' miolta a' Redactor a' számvevést a' maga igazi vágásába állította, és minden esztendőbenn concludalhatóvá tette. A' Revisiónn jelen vagynak az Esküdtek, a' kiket az ilyen alkalmatosságra a' Prédikátor előkerithet.

6. Az Ekklesiának jövedelme legtöbbször csak a' Dézma nyomtatásából jó, ha bő bor termés lenne, egy szabad akarat szerént való Collectio is mehetne valamire.

III.§. α) Az Agentiale publicaltatik 6szor esztendőbenn: akkor semmi más Jegy nem tevődik ki.

β) Publicaltatnak a' Generale Consistoriumtól rendeltetett obiectumok is.

γ) Az Alamisna felszámlálódik a' Curator és Segédje jelenlétekben, akkor mindjárt be iródik, 's a' Curator keze alá megy.

δ) Minden hijjánosság nélkül administralódik az Agentiale, 's minden mas Alamisna, a' Nagy Tiszteletű Canonica Visitatio kezébe, az eddig való usus után Quietantia és Contraquietantia nélkül.

IV.§. 1. A' Lelki Pásztornak a' neve Csikós József; végzett a' Debretzeni Anya Oskolában, az Oskolai Nyelveken kívül Németül valamit beszél, Frantziául olvas, három esztendőt töltött ebbenn az Ekklesiában; ez előtt, és legelső Rendes Predikatora volt az Ujvidéki Ekklesiának; feleséges, gyermeke van kettő.

2. Canonja, Lyurgiaja, Josephiny Resolutioja van.

3. Minden Vasárnapokonn és Innepekben Predikatiót tart, delután Catechisatiót; hét köz nap imádságokat; de ezt az utolsót csak úgy, ha az egyszersmind harangozó kis biró, - az öreg Biró dolga miatt rá ér a' harangozásra.

4. Az Ur Asztalához először járulni akarókat confirmálja, azoknak nevét beírja.

5. Az Ur Vatsoráját esztendőnként 6szor administralja.

6. A' Keresztelést örömebb a' Templomban viszi véghez mint a' háznál.

7. A' betegeket meglátogatja ha azokról tudós.

8. A' Matriculát viszi, a' Generale Consistoriumtól kiadott Norma szerént csak ezzel a' Baranyában talált pótlással, hogy a' kereszteléskor a' két Testis helyen többeket ír, t.i. a' többi jelenlévő és nem lévő Komákat is. Ennek a' Pontnak utolsóbb cikkelyére még casus nem adódott.

9. A' Házasulandókat háromszor publicálja, az újabb Fő Fő Rendelés után csak Vasárnapokon, a' Copulaltakat beírja.

10. A' Felsőges Királyi Prantsolatokat, a' Consistorium publicalt rendeléseit improtocolálja.

11. A' Predikátor fizetése a' Fő Parantsolat ereje szerént, a' több Predikatori Allodiumokkal együtt külön papiroson jelenik meg, és euzek mellé ragasztva.

12. Úgy Láttzik, az ide való embereknek, de kivált és a' többek felett az úgy nevezett mostani Presbytereknek gondolkozások meg nem ért arra, hogy a' Predikatort Szent Hivatalához illendő tekintetben, vagy még tiszteletben is tudnák tartani: vagy azt kötelességeknek is tartanák. Még fél Század alkalmasint el megy addig a' Predikator együgyű gondolkozása szerént, még az ezen környéki

igen csekély excitatio a' Predikatori Szent Hivatalra nézve, valami jó igazodást vagy még reformatziót is ígérhet. Azok a' Presbyterek tudnák é vagy akarnák a' Predikátort Szent Hivatalához illő tekintetben vagy még tiszteletben is tartani? a' kik közzül az öregebbeknek még most is eleven emlékezetekben vagyon, mimódonn tudták ők ki /:perse ide nem értem még most a' recenter tett két új Esküdtet, és új Curatort:/ az ő igen megalatsonító expressiójokkalt élven, a' több meghalt társaikkal együtt, mindjárt az ő első Predikátorjokat, a' külömbenn maga személyében többektől ártatlannak emlegettetett Néhai T. Szuhai Pál Urat? - azok q' Presbyterek tudnák é vagy akarnák a' Prédikátort olyan tekintetben vagy még tiszteletben is tartani, a' millyent ő tőlök a' mi Hitünknek és Vallásunknak Szentsége, a' maga előlmeneteléért és tiszteletéért is megkíván, - a' kik az ismert tulajdon magoktól, ő köztök, ártatlan életűnek ditséretesen második Prédikator T. Nagy Dániel Ur ellen is több versben procedáltak; hol a' fertálya ellen, a' mit pedig mint helyest a' V. Tractus meghagyott: - hol pedig és a' mi különösebb az ő gyámoltalan állapotjában az utolsó véghez közel, /:félbe szakasztván a' halál esztendejét:/ - az ő hivatala és megmaradása ellen? azt sürgetvén, hogy illy nyomorult állapotjában is Kőből kimozdittassék, - a' mint az ezen ?ateriákban hozott és itt is improcollalt sententiái a' V. Tractusnak csalhatatlanul bebizonyítják. Azok a' Presbyterek tudnák é vagy akarnák a' Predikátort illendő tekintetben vagy még tiszteletben is tartani, a' kik a' megboldogult T. Nagy Dániel Ur Successorával T. Szappanos László Urral is a' legnagyobb ellenségeskedésben voltak? - a' mint ezt az ő panaszos és sok tekintetben a' tapasztalás után is igazságosoknak talált protocollaris Jedzései bizonyítják: 's a' mi különös ezt az idegen és ellenségeskedésre kész indulatot, az ő Successorára, ezeknek Redactorára is átvitték, - és még akkor, 's jóval meghívattatása előtt, a' midőn még azt sem tudták hogy az az Ember a' kit ők előljáróba megsérteni akarnak mitsodás, - a' midőn a' Predikatori Salariumot majd harmadára reducalva küldötték elhozzá, a' mit azombann ezeknek Redactora a' maga rescriptumában csak annyiban fogadott el, a' mennyiben a' Nagy Tiszteletű Senior Urnál lévő Originallal megegyez. Azok tudnák é vagy akarnák é a' Predikátort illendő tekintetben vagy még tiszteletben is tartani, a' kik Presbyter létekre is nem tartották illendőnek vagy kötelességnek a' Predikator minden javaival együtt a' maga volt Ekklesiájából Kőbe által szállíttatni, és az Ekklesia költségé? - hanem magának kellett az új Prédikátornak csak kifizetett kész pénzben több mint 30 forintokat kiadni, még pedig más falubeli kotsisnak, csak hogy jószágának hátramaradott szükséges részét a' maga új lakhelyébe Kőbe haza szállíthassa. Azok tudnának é valamit a' Predikator eránt tartozó tekintetről, a' kik a' Predikator megkérdése és Felsőbb Concessa nélkül, valósággal in praxi is elakarták szakasztani a' Predikatori Salariumtól azt, a' mit előre fundamentom nélkül feltettek? ebbenn nem boldogulván még a' Canonica Visitatio előtt való sürgetések után is: csak ugyan más oldalról még is bele gázoltak ugyan akkor a' Predikator jussába, - a' midőn azt a' temérdek nagyságú diófát a' Predikátortól minden Törvény ellen, és csupa erőszak által vették el, a' mellyet T. Szappanos László Ur pro usu domestico in praeiudicium Successorum, levágotott, de ennek haszonra fordításábann, Felsőbb parantsolat által inhibealtatván, most az indemnisiatióképpen a' Successorának, ezeknek Redactorának assignáltatott; - a' Predikator. de hagygyán! ez kevés! a' Nagy Tiszteletű és Tekintetes Canonica Visitatio ellen való tiszteletlenségeket ez által is bebizonyítván, sőt ugyan meghalmozván, hogy állott még a' Sententiát hozó Canonica Ülés, a' midőn már harangoztak be, a' szilvásból a' fejszék csapásai, mellyek az éppenn akkor a' Predikátornak adjudicált fát hasogatták aprították. Azok a' Presbyterek tudnának é valamit a' Prédikatori tekintetről, a' kik Oskola építéshez fognak, és még is csak egy szóval se kérdik meg a' Parókiánn othonn lévő Predikátort, hogy hát ő mint vagy hogy gondolkodik egy olyan nevezetes materiábann? a' kik gyűléseket tartanak, és pedig Ekklesiái dolgokban, 's a' Bíró házánál is a' Predikator azokról semmit sem tud? - a' mint ezt a' T. Szappanos László Ur protocollalt panaszát, a' Predikatori Saláriumnak az ő hire nélkül való megcsonkítása, az ő tudta nélkül való elküldése az új Predikatorhoz, 's legközelebb pedig az Ekklesia buzája és zabja, és az azokból jött summa administratiójának idegen kezekre, és nem a' Curatorra való bízása /:mint a' mellyekből eddig mikor ezek feljeddődnek egy Krajczár se jött be az Ekklesiának a' Parókiánn lévő Cassájába:/: más fellyebb említett és részszerént alább is megemlített datumok csalhatatlanul megállítják. De hogy még utoljára azt is két szóval megemlítettsem hogy in partiali, vagy quoad individuum hogy áll itt a' Predikator tekintete: megtettzik az a' mostani Bíró Dömse Jánosnak egész maga viseletéből, a' ki 4 esztendei bírósága alatt, meglehetősen megmutatta azt, hogy ő arról semmit sem tart; midőn a' mostani Predikátor fellyebb említett, attaquirozásábann, valamint az antecessoréibann is fő fő személyt játtzott, a' többinek háborgatásából is ki nem maradt. - Ez az ember az, a' ki a' T. Szappanos László Ur protocollált panasz szerént szemérem nélkül megmondotta, hogy Kő-nek nagyobb szükséges

van Mesterre, mint Papra, - a' mostani Predikator idejében is az első Canonica Visitatio alkalmosságával valami illyet recensalt, a' midőn a' Predikatori Salarium ellen való illetlen akaratoskodásáért a' többekkel együtt, a' Predikatorot leendő megfosztatás által fenyegettetvén: hideg vérrel csak ezt felelte? eltudok én Karantsra is menni Templomba, - a' ki Kőbenn is csak keveset jár. - Ez az a' ki még azt is kormányozni akarja, hogy mellyik malomba küldjön a' Pap örteni, holott az ő dispositiójának már kéttzer tetemes meglopotatással fizette meg a' Predikator az árát; - a' ki ravaj is az usus ellen a' Temetőt le nem kaszáltatta, 's maga költségén kellett a' Predikatornak letakaríttatni: az idén is világosan kimondotta hogy még csak a' búza beszédésére is kotsit nem ad. Ez az a' ki végre hogy sokkal többeket elhalgassak, a' mellyeket szokása szerént elég merész lenne el tagadni, a' Predikator eránt való tekintetét és tiszteletét hatalmaqsann bebizonyította azzal a' Nagy Tiszteletű Senior Urhoz intézett panaszos levéllel, a' mellybenn a' Predikatornak ammovealtatását kéri, még pedig a' mi különös és ötlet agyon üttő, - egy része olly semmire való okokon, a' mellyeket a' T. Canonica Visitatio a' megtekintésre is alig talált méltóknak: más része olly világos hazugságokon, a' mellyek azonnal a' magok terhe alatt lerogytak, mihelyt a' dolgot a' Predikator sürgetőbe vette, hogy azt, a' mi igaz megállítsa; - 's a' mi különösebb egy egész Néppel és Presbyteriummal bizonyíttat a' levelébe ollyan hazugságokat, a' mellyeket a' Predikator férfiúi sürgetésére, maga az erről adott recognitiójába vagy reversalissába ollyanoknak elesmér; - a' mellyekről annyival inkább és az okos de gonosz célzásu resultatúmaról a' Nép még csak nem is álmodott. - Ezek úgy tartom, ha sok másokat nem említek is, elegendők ennek a' nagy propositionnak eldöntésére: Szent Hivatalához illendő tekintetbenn tartatik é s' Predikátor? Mellyre nézve bérekeszti ezeknek Redactora, ezt az ő benne kedvetlen érzéseket okozó materiát, azzal a' contestatzióval, hogy ezeket a' sorokat, nem a' részrehajlás vagy szeméjjes gyűlölség szülte, mert hiszen semmi animadversiót nem óhajt, hanem sokkal inkább a' mi kiváltképpen való Tiszteletre méltó Fő Atyánknak, rólunk való különös Atyai kegyes gondoskodása, az igazságnak megállapítása, és a' felelet kötelességének szent terhe. - Innen magába foj a' felelet a 12dik pontra is, hogy: bejő valamelly részben a' Prédikatori fizetés, és a' maga idejében, ha azt a' Predikator szeméjjesenn sürgeti, és a' Curatora által is házanként sürgetteti; mert más egyébnek arra gondja nints. - A' restántzia most, több elengedések mellett is 10 kila búza, 30 akó bor, valami kukoritza, és fa.

- V.§. a) A' Rector neve Vesenyi István, tanult a' Losontzi Oskolábann, 7. esztendőől fogva van itt, egyenesenn ide jött az Oskolából, másutt nem szolgált, feleséges, gyermeke nints.
- b) Az Oskola épülete úgy van, a' mint az építésre felindult Presbyterek a' magok fejétől a' Prédikátor megkérdezése nélkül elgondolták, elég tágas ahhoz a' 30 edjnehány gyermekhez, a' ki feljár: - de szűk lenne azokhoz a' kik még feljárhatnának, vagy a' lehető impopulatiohoz.
- c) Oskolában járnak 20 férfi és 15 leány gyermekek, ennyi volt legalább a' közelebbi examenen.
- d) Többnyire csak télen járnak fel, a' Redactor nem tartja lehetetlennek hogy nyáron is feljárnának.
- e) A' Consistoriumtól kiadott Tudományok taníttatnak, és a' kiadott Methodus szerént.
- f) Tractualis Visitorok T. Zenthe József Ur, legalább kéttzer visital, az Examenen is megjelenik mikor tölle kitelhetik.
- g) Vagynak Hellybeli Inspectorok is.
- h) Énekel a' Templomban a' Rector, a' Predikátor praescribálja mit, sokszor magamtettzésére hagygya.
- i) Introducaltatott az Uj Énekes Könyv.
- l) A' Rector Salariumából csak a' megy be bizonyosann és a' maga idejében, a' mit néhai T. Nagy Dániel Urtól fogva mindenik Predikátor a' magáébol ad a' Rectornak, a' melly 10 kila búza, 5 öl fa, - a' többi fizetésére nézve az ő sorsa is az, a' mi a' Prédikátoré.

VI.§. Bába van, instruálódott valamibe azt mondják fel van esketve: a' kötelességébe eljár a' mint tud, de az aszszonyok bajához keveset ért, innen örömejobb más aszszonyokkal kenetik magokat; nem keresztel. A' Himlő oltás itt minden esztendőbenn végre hajtódik.

VII.§. A' Temető hozzá vetésképpen még egy esztendeig elég, ha kevés leszsz a' halott kettőig, be van kerítve, bár a' résekenn mellyeket a' jószágok csináltak, 's a' mellyeket mind ekkoráig is be nem csináltathatott még Canonica Visitatióra való feladás által is a' Predikátor a' gondatlanságból bement, vagy önként is bebotsátott 's bevezetett marhák, a' számos gyönyörű oltásokban nagy károkat és pusztításokat vittek véghez. - A' sírok elég méjjen ásatnak, a' temetés idejére nézve megtartatik a' Fels.

Királyi Parantsolat.

VIII.§. Tulajdonképpen való Harangozó nints, mert az a'ki harangoz, inkább Kis bíró, mint harangozó, mert az Öreg bíró dolgának nem szabad elmúlni, de a' harangozás eleget elmúlik elmult volna eleget Vasárnap is, ha legalább ilyenkorra a' Predikátor különösebbenn nem gondoskodna harangozórol; - következésképpen hogy a' Prédikátortól függjön, abból sints semmi, azonkívül hogy a' mikor harangozni érkezik az időt a' Predikátortól megkérdi; - sőt arra nagy gondja volt még eddig ennek a' mostani Bírónak Dömse Jánosnak hogy mendedjik ki bírójának erős kötelességül szabja, hogy a' Parókiánn semmi domestica munkára nem köteles; mert úgy mond ő fizeti, holott az a' kevés fizetés és immunitások a' Hellységéből nem az öreg bíróébol van.

IX.§. Az Ekklesiának alamizsnára méltó szegényei nintsenek.

X.§. Az Ekklesiának ollyas Gravamenei mostanában nintsenek, a' mellyek Vallásbeli szabadságát illehetnék.

Ezek röviden azok a' feleletek, a' mellyeket a' Fő Tiszteletű Parantsolatnak ereje szerént az elébe tett kérdésekre szokott alázatossággal és az Igazsággal megegyeztetve előad.

1. Julii. 1917. Csikós József mk. a' Kői Ref. Ekklesiában Rend. Pred.

++++

G 159. Kölköd

[Fedőlap]

Kölköd 9a Julii. 1817.

1. A' gyermekeknek oskolába való járatásokra szoros gond legyen.

2. A' 48 óra a' temetésre nézve megtartassék.

3. A' mostani terhektől szabadulván, a' Rector ajánltatik kukoritza és széna végett.

+++

A Canonica Visitatio Tárgyai.

I. Az Ekklesia. Mater Ekklesia Kölköd Tekintetes Baranya Vármegyében a' Helységet birja a Méltos: Pétsi Püspök, névszerént most Király Josef Eő Nagysága.

a) Ammi az Ekklesiának kezdetét, vagy régiségét illeti, mint hogy az Ekklesiának, mind régibb, mind pedig ujjabb Protocollumai 1812ben a' Templommal és Parochialis Házzal edgyütt meg égtek, bizonytalan; mindazáltal a mai öregek kik között 70. és 80. Esztendőök is vagynak még életbe, Attyaiktól vett traditiók szerént, olly történetekről emlékeznek, mellyekből ki lehet hozni ezen Ekklesiának leg alább 130 Esztendőől fogva való fenn állását. - Ammi pedig a fatumait illeti: a mai leg öregebb Emberek emlékeznek edgy Csontos nevű Papra, aki előtt nem is volt több rendes Pap, hanem csak Levita, - ennek idejében sok üldöztetést szenvedtek, és a nevezett Pap is annyira háborgattatott, hogy féltébe, mihejt látta hogy a falu felé Urak jönnek, mindjárt Csonakra ült, és a Tóba a Nád között keresett magának menedéket. Ez a Pap ismét Darotzra ment. Ennek Idejébe petsételtetett le a Templom, de edgy Kántor Dániel nevű Lakos az egész falut öszve gyűjtván edgyező akarattal letörték a petsétet. Ezután Efraim nevű lett a Pap, aki hasonlóképpen üldöztetvén ugyan itt Pávistává is lett, és haláláig a Petsvárad Apáturtól Deputátuma járt?? de felesége 's gyermekei vallásokban megmaradtak és Babartzra mentek lakni, ahol a maradéki most is élnek. - A Lelkek Száma 787re megyen.

b) A' Templom, Torony, porrá égvén, most egészen új épül téglából és bolt hajtásra, - de ammi most még fele munkájába van.

c) Az Ur Asztalához való készületek is meg égvén hamarjába készítettődött két bádóg kánna két bádóg poharak, ezen kívül edgy fehér gyolts virágossan szótt Abrosz és 16 Sejem Keszkenők vagynak mellyeket a Lakosok önkánt eme a végre adogattak. - Semmi Inscriptiojok nints.

d) A Toronyba van edgy Harang, a melly edgy mázsa és kilentz font Inscriptio nélkül, a melly meg égettek hejébe hamarjába vétetődött.

e) Az Ekklesiának edgyéb Levele nints, a Méltos: Pétsi Püspöknek Parochialis fundusért be nyújtott alázatos Instántiánkra tett Dominalis resolutioja, amit tulajdon maga Kezeivel irt, ezt a fundust, mellyen

áll a mostani Parochialis Ház kegyelmessen resolválta. - Könyvei az égéstől fogva kezdett Mátriculán, két ujj, és edgy a Tűzből ki ragadott Protocollumán kívül nintsenek.

f) A Parochialis Házba Négy Szobák vagynak hármá kissebb a negyedik nagyobb és mindenik a Helység mivoltához képest szép izléssel vagynak készítve, és gondos vigyázat alatt tartatnak. A Parochialis Házba vagynak az Ekklesiának két nyoszojája, edgy hoszsu Asztala hat Szalma Széke, két Pad, edgy Almárium és edgy Láda. Vagyon edgy kiseded Kamara, Istálló, Kotsiszin, és Olak is mindenik jó állapotba van.

II. Az Ekklesiának Helybeli Igazgatását ami illeti:

1. Van organizalt Presbyterium a melly tizenkét arra kiválasztott Tagokból áll, akik a Templomban a Nép voksa által választatnak, és ugyan a Templomban a L. Pásztor áltaql felskedtetnek.
2. Presbyterialis Gyűlések egyébkor háromhétbe, edgyser, most pedig majd minden Héten tartatnak Vasárnap Délután, mivel a mostani Környülállások az építésre nézve meg kívánnák, hogy edgyező akarattal rendeltessék el minden.
3. Czégéres bűnösök szoros lévén a fenyíték és az effélékre való vigyázat itt nem taláztatnak. Versengő és külön lakó Házások ha volnának, elsőben a L. Pásztor által Atyai kéréssel öszve békéltetnek ha sikeres nem vóúlna a Presbyteriumba előszszőr kéréssel s intéssel szorgalmaztatnak a békességes edgyütt Lakásra, ennek sem lévén foganattya a Felsőség engedelmé mellett érezhető fenyítéssel kényszerítetnek az edgyütt lakásra. - A Közönséges Inteni tiszteletet nem gyakorlókkal Is más Czégéres bűnben élőkkel hasonlóképpen elsőbe a szelid, azután keményebb fenyítéssel áll a Presbyterium. - A Haragtartok pedig kivált ha megengesztelhetetlen haragtartok volnának Tiszt: Canonica Visitatio engedelmé mellett az Ur Asztalától mind addig eltiltatnak, mig magokba tévén indulattyaik meg szelidülnek. - Itt most illyenek nintsenek.
4. A Presbyterialis Gyűlés Actai mind feljegyeztetnek a Predikátor által, amint ezt erre a végre készült Protocollum mutattya.
5. Curátor van az Ekklesiába, akinek számadása minden Esztendőbe revideáltatik az Ekklesiái Elöljárók jelenlétebe.
6. Az Ekklesiának Jövedelmé a Dézma Búza kinyomtatásából esni szokott rész - a Korcsmának és a Tavalinak ki árendálásából, az árendán felyül jövő, és a' Falujából külön szakasztandó felesleges haszon, - az önként való Alamisna. Másból itt nevelni nem is lehet.

III. A Charitativumok nagy Alamisnákra nézve:

- a) Az Agentiale Esztendőnként hatszor u:m. a mennyiszer az Uri Sz. Vatsora kiszolgaltatik szokott publicáltatni, ammkor más végre semmi más Jel ki sem tétetik.
- b) A Gen. Consistoriumtól rendeltetett Objectumok rend szerént publicáltatnak.
- γ) Az Alamisna fel számláltatik a Curátor jelen létébe, ammkor be is irodik és az Ekklesia Ládájába tartatik.
- δ) Mind az Agentiale, mind más Alamisna hijánosság nélkül administráltatik.

IV. A Lelki Pásztor.

1. Széki Pál, tanult a Pápai Ref. Collégiumban - a Deák nyelven kívül a közönséges beszédbe Német Nyelven beszélhet, a Német Könyveket olvassa, - Ezen Ekklesiában van Őt Esztendőktől fogva; - ez előtt Esztendeig Káplánságot viselt a Sepsei Ekklesiába, - Feleséges, - és két Gyermekei vagynak.
2. Canonja, Liturgiája és Josephina Resolutiója van.
3. Minden Vasárnapokon és Innepekbe Predikátziót, Délután Catechisatiot, Hétköz napokon pedig Imádságokat tart.
4. Az Ur Asztalához leg előszszőr járulni akarokat Confirmállya, a Confirmatusok nevét a Protocollumba be írja.
5. Az Uri Sz. Vatsorát Esztendőnként hatszor u:m. a három Sátoros Innepekbe, Böjt első Vasárnapján Ujj Kenyérkor, és Ujj Borkor administrállya.
6. A Keresztelést rend Szerént ugyan a Templomba visizi véghez, de szoros környülállások között, kivált éjtzakának idején Háznál.
7. A Betegeket gyakran meg szokta látogatni.
8. A Mátriculát a Gen. Consistoriumtól kiadott Norma szerént viszi, amint ezt a Matricula mutattya. - Ammi pedig a Törvénytelen Ágyból Születteket illeti: ha a dolog megvisgáltván, a gyermek meg

keresztelésekor olyan Attya találtatik, aki azt önként magáénak vállallya, így írja be: N. Jánosnak és N. Sárának Törvenytelen Ágyból Született Gyermeke János. - Ha pedig a Kereszteléskor bizonyosan nem tudatik a Gyermekeknek Attya, a tudva lévő Norma szerint ugyan de csak az Anyja nevét írja be, - idővel ha a Polgári Felsőség ki keresi ki az Attya akkor azt is be írja.

9. A Házasulandókat Hétkőznap, Sohasem, hanem csak Vasárnapokon publicállya, a Copuláltakat pedig a szokott mód szerint a Mátriculába mihelyt őszve eskedtetnek be írja. - A háromszori publicatiot szorossan megtartya.

10. A Felsőség Királyi Parantsolatokat, a Consistorium publicált rendelkezéseit, erre a végre készítettett Protocollumba be írja.

11. A Predikatori fizetés a maga valóságába le iratott, valamint a' Szántó Földek és Kertek is, még pedig az Uraság authenticált Mappájából azoknak mennyiségek szerint. - A Predikátor Fölgyei nintsenek, nem is voltak soha is Dézsma alatt.

12. A Predikatori fizetés minden Esztendőbe idejébe hijanosság nélkül be adatik, - Semmi restantia nintsen.

13. A Predikátor Szent Hivatalához illendő tekintetbe tartatik, és még eddig senki sem tapasztaltatott, aki a Vallás Tanitóját Gyűlölvén, ennélfogva Vallásával is keveset gondolna.

V. Az Oskola.

a) A Rector Neve Tatai Gábor, - tanult a S. Pataki Ref. Collégiumba; - ebbe az Ekklesiába van 6. hat Esztendőtől fogva, - ez előtt volt a Darotzi Ekklesiába, - Feleséges, öt élő Gyermekei vagynak.

b) Az oskola épülete edgyéb aránt jó állapotba van, hanem a gyermekek számához képest igen szükséges volna, ha tágassabb volna, de valamint az egész oskolai épület, ugy a fundus is amellyen fekszik igen kitsiny.

c) Az oskolába járo gyermekek számszerént 65en vagynak, a mint a Series mutattya.

d) Akik esztendőnként szakadatlanul járnának az oskolába igen kevesen vagynak, sőt még Télen se jár mindenik aki arra való volna is, mert itt köziónséges szokás az oskolába járható gyermekeket kanászkodással tekeregtetni. - Hogy mindenkor fel járjanak, azt munkába venni eleget törekedet a Presbyterium, de mind eddig igyekezetének semmi foganattya nem volt.

e) Mind azok a Tudományok szoros vigyázásban tanittatnak, mellyek a Consistorium által ki szabott Methodus szerint tanittatni parantsoltatnak.

f) Ennek az Oskolának a Tractus által ki rendelt Inspectora ugyan ennek az Ekklesiának fentebb megirt Lelki Pásztora Esztendőbe, rendessen héttzer, - különössen pedig négyszer sőt többszöris visitál - az Exameneken mindenkor jelen vagyon a Szomszéd Ekklesia Lelki Pásztorával, aki mint Arbitr illyenkor mindég meg hivattatik.

g) A Predikátor mellett hejbeli Inspectorok hárman vagynak, de különössenis minden Ekklesiái Elöljárónak kötelességévé tétetett ezen Ekklesiába, hogy amikor a Lelki-Pásztor által hivattatnak az oskola meg vizsgálása végett, mindenha meg jelenni szoross kötelességeknek tartatik.

h) A Templomban való éneklést a Rector elvégzi, - az ének választás a maga discretioján áll, egyébaránt, kivévén az olyan eseteket mellyekbe a Lelki Pásztornak az Idő mivoltához és a Környülállásokhoz képest Occasionaliter kell predikálni; - akkor a Predikátziohoz illő éneket maga a Predikátor tudtára adja.

i) Az Ujj Énekes Könyv itt egyszerre introducáltatott, de a Könyvnek szük volta miatt, kivált Hétkőznap nem usuáltatik, - Vasárnap pedig és minden más Innepekbe, és különös alkalmatosságkor dictálva énekeltetik.

k) A Rector Sallariuma le irattatott.

l) Fizetése annak idejébe hijánosság nélkül béadatik és semmi restantia nintsen.

VI. Bába van, - aki a Vármegye Doctora által examináltatott, - a Lelki Pásztor által fel eskedtetett, - A rendesen szülőkön segít, de a kik nem rendesen szülnek, akkor a Vármegye Bábája segittsége nélkül szükölködik, - Egyébaránt hűségesen eljár kötelességébe, - Nem keresztel.

A Himlő beoltása ammi illeti: Ez itt nagy divattyába van, mivel a Tttes Vármegye erre különös gondoskodását terjeszti ki, és mindenek polgári Hatalommal erre kénszerittetnek.

VII. A Temető még most elég tágas, - mindenfelől bevan kerítve - a sirok eléggé méllyen nem ásattathatnak, kivált mikor a szüntelen valo viz áradás tart mert ez a Helység ammelly különbenis

mindenfelől Tavakkal van körül vétetve, igen Lapájason fekszik, és a Viz hamar felfakad. - A Temetés Idejére nézve a Felsőes Királyi Parantsolat szorossan meg tartatik.

VIII. Harangozo van, - kötelességébe eljár, - a Predikátornak engedelmes, - Fizetése, párszám szerént adatni szokott buzából van, - a Helységnek semminémű terhétől nints szabadsága.

IX. Alamisna nélkül szükölködő szegény itt az Ekklesiába edgy sints.

X. Gravamenei az Ekklesiának nintsenek. - Sem Vallás gyakorlásába sem Isteni tiszteletébe sem Földgyeibe nem háborgattatik. A Catholica Vallásra nem kényszerítettik. - A Lelkek Conscriptiojának ki adását, senki se kívánta se sūrgette.

Filialis Ekklesia nints.

++++

G 160. Laskó

[Fedőlap]

Laskó. 6k Julii. 1817.

1. Az Ekklesia jövedelme szaporittassék az Uraság gabonájának a' Dézmának nyomtatásából.

2. Igyekezzenek a' tűzi fának egy időbe való beszállításába. -

+++

A' Canonica Visitatio Tárgyaira tett rövid Feleletek.

I. Az Ekklesia.

Alef!! Laskói Ekklesia, nints Filiája. Vagyon Laskó T. N. Baranya Vármegyében, birja a' Helységet Fels. Albert Királyi Hertzeg.

a) A' Törököknek Magyar Országból lett ki üzetésekkor, a' Helység el pusztított, a' Templom a' Toronnyal edgyütt meg égett, és pusztán állott. A' Helységet kezdette megszállani, és 1700k eszt. a' mint a' Mester gerendára fel vólt vágva, magok a' Darótziai és Kopátsiai segítségekkel a' Templomnak tetőt tsináltak, 's náddal bé fedték; a' Fala az égés miatt nagyon megromlott. Ugy vólt az én ide jöve telemkor is. Lelkek száma 1135.

b) Renovaltatott 1783k és - 84k Eszt. mind a' Templomnak fala, teteje zszindely alá vétetvén, mind a' Toronynek nagy tsónkasága ki pótoltatott. Materiájok Kő. Meg lehető állapotban vagynak.

c) Az Ur Asztalához tartoznak: Két Ón Kánnák, egy nagy régi Kantsó, három Poharak 2. Réz arannyal futtatva, és egy Ón. Egy Ón Tál, két Tányérok. Három fejr Abroszok, selyem Keszkenők 4. Vörös 3. kék egy, egy tarka és egy fejr gyólt. Vagyon egy az Asztalt egészen bé takaró Zöld tafota, körül fekete rójtal. Inscriptiok nintsenek rajtok. Nbene. Vagyon egy róstélyos allyú edény is, melly talám régen az Ur Asztalához tartozott. Materiája réz.

d) A' Toronyba vagynak három Harangok: A' Nagy 8 mása 15 f. Inscriptio fellyül ez: Andreas Sorger hat mich gegossen in Graatz Anno 1810. alól e' vagyon: Johan Brunner Goss. Mich in Ofen 1772. az oldalán metzett betűkkel: A' Laskói Refor. Szent Ekklesia Harangja; mint egy 3 vagy negyed fél Mása. A' Csengetyűn: Gloria in Excelsis Deo 1718. Ki ülő formába vagyon rajta, egy feszület mellyen a' Jésus láttzik, a' Kereszt vagy feszület alatt két siró formájú Asszonyok, bé fedezett fejkkel láttzanak. Közél egy Másás.

e) Az Ekklesiának semmi Levelei nintsenek. Vannak 2 Könyvei: Igazság Paissa és Biblia Tárháza.

f) Vagynak három Szobák, meg lehető állapotban. Vagynak négy nyoszolyák, két Asztalok, zöld színre festve. Két bőrs karszékek két zöld és két kék forma festékű fa eggyes karszékek, hosszú karos székek is vagynak 3 kettő fekete, 1 kékes, ismét egy sárga rostélyos fakarszék.

II. Az Ekklesia Helybéli Igazgatása.

1. Vagyon organizált Presbyterium. Vagynak tizenketten; választatnak a' Prédikátor, és a' már Rendes Presbyterek által. Fel esküttetnek a' Templomban Vasárnap.

2. Mikor szükséges Gyűlést tartanak a' Parochiális Háznál. Vasárnap
3. A' Tzégéres Vétekben élöket először szép szóval kéri 's majd ha nem jobbulnak, ugy bünteti. A' Versengő Házásokat, külön Lakókat, mind addig sarkalja, hogy öszve békélteti, 's hajtja, mellyben eddig igen szerentsések vóltunk. Templom kerülök, haragtartók, hálá Istennek nem tapasztaltanak Ekklánkban.
4. A' szükségesek fel jegyeztetnek.
5. Vagyon Curator, számadása revidealtatik. A' revision jelen vagynak a' Presbyterek és a' Prédikátor.
6. Jövedelem a' Publicatiokból, és önként való adakozásból vagyon.

III. Az Agentiale, és egyéb Caritativumok.

1. Az Agentiale már esztendpbe hatszor publikáltatik; semmi más jel akkor nem tétetik ki.
2. A' Generale Consistoriumtól rendeltetett objectumok publicáltatnak.
3. Az Agentiale a' Curátor, Biró, és más Elöljárók jelenlétekben számláltatik fel, és mindgyárt bé irattatik, és az Ekklésia Ládájában tétetik. A' több Caritativumokat, én magam procularom jó Lélekkel, minden hiba nélkül.
4. Minden hijjánosság nélkül administraltatnak minden Caritativumok, és magok a' Tiszt. Prédikátorok szokták bé és fel írni az a'végre készítettett Laistromban.

IV. A' Lelki Pásztor

1. Végh József tanult Debretzenben, ólvashat Németet, ebben az Ekklésiában 42. esztendőktől fogva vagyon, több Ekklésiában nem vólt. Feleséges. Három Leányai vagynak, már férjnél.
2. Vagynak Cánonjai, Liturgiája, és Josephina Resolutioja.
3. Minden Vasárnapokon és Innepekben tart Prédikátziot, Dél után Catechizatiot, Hét köz Napokon Imádságot.
4. Az Úr Asztalához először járulókat confirmálja, és neveiket béírja.
5. Az Úr Vatsoráját esztendőnként hatszor administralja.
6. A' Keresztelést a' Templomba viszi véghez.
7. A' betegeket meg látogatja.
8. A' Matriculát a' Generale Consistoriumtól ki adott Norma szerént viszi. A' Törvénytelen ágyból születeknek tsak az Annyokat jegyzi fel.
9. A' Házasulandokat háromszor publicálja Vasárnapokon, és bé írja a' Copuláltattakat.
10. A' Fels. Királyi Parantsolatokat, és a' Consistoriumok Rendeléseit inprotocollája.
11. A' Prédikátori fizetés a' maga valóságában le iródott, subscribáltatott és meg petsételtett. a' Szántó földek, Rét, Kert mennyiségek le irattak. Nnintsenek Dézma alatt.
12. A' Prédikátori fizetés bé adódik, és a' mostani nagy Szükségben is kevés a' restantia.
13. Ez ideig illendő tekintetben tartatott a' Prédikátor.

VI. Vagynak Bábák, examináltattak, fel vagynak esküttetve, eljárnak kötelességekben, és nem keresztelnek.

Nbene. A' Himlő minden esztendőben óltatik, a Nms Vármegye assistantiájával.

VII. A' Temető tágas, be van kerítve árokkal, a' Sirok méllyen ásatnak. A' Temetési idő a' Felséges Királyi Parantsolat szerént vagyon.

VIII. Vagyon Harangozó, el jár kötelességében, engedelmes. Van fizetése, és szabados a' Hellység terhétől.

IX. Nintsenek az Ekklésiának alamisna nélkül Szükölködő Szegényei.

X. Nintsenek az Ekklésiának Gravamenei.

++++

G 161. Mohács

[Fedőlap]

Mohács. d. 9a Julii. 1817.

1. Parochialis ház szoros, egy szobát kell építeni.
2. A' Presbyterialis gyűlések tsupán tsak a' Parochialis háznál tartassanak, még pedig vasárnap reggeli Isteni tisztelet előtt soha sem.
3. A' Pri [=prédikatori] bol a' mi elmarad, az eladatván annak árra adódják be az Ekklesia Cassájába.
4. Az Agentiale publikáltatván a' persely mindenkor kihozassék előre a' templomból.
5. A' Pri és oskola Mesteri fizetés kinn marad, kivált a' fa.
6. Az épületek rongyosok, az oskola szoros.
7. A' gyermekek az oskolából ideje előtt kifogódnak, holott itt nints robota.
8. Az Elöljárók nintsenek proportioinata bevéve, a' Városi Tanátsba.
9. A' Mester emberek tanittassanak meg a' törvénytől meghatározott ?? ??ikra.
10. A' Mester fizetéséből az egy kerülő loquia?? kimaradt, a' mi eddig mindenkor megvolt és 6. akó bornak nyereséggel való educillatiója??

+++

A' Fő Tiszteletű Superintendens Báthori Gábor Úrnak 1817dik esztendőben tartott Canonica Visitatiójában Ki tett Tárgyakra adott feleletek a' Mohátsi Helv. Vallástételt tartó Ekklesia részéről.

I. Mohátsi Mater Ekklesia fekszik T. N. Baranya Vrgyében. a' Várost birja a' Mltságos Pétsi Püspök.

a) Kezdetit nem tudhatni, hanem a' régi Sakramentalis Poháron van fel téve a570dik esztendő. Fatumit nem tudhatni egyebet némelly meg szorításoknál. Most a' Lelkek száma 1195.

b) A Templom épült 1789dik esztben és a' Torony is Kőből. Meg lehets állapotban van, hanem hogy a' Gyülekezethez képpeszt szük.

c) Az Úr Asztalához tartoznak két czin Kánnák: a Nagynak Fedelén vagynak felül M. E. Cz. betűk: ezek alatt 1715. esztendő szám, a' számok alatt rossz véséssel Pr. V. P. Vannak Két Arannyal bé öntött Poharak, az egyiken a' talpa felső Karimáján 1570. számok, és Lt.t?? betűk vagynak: a' talpa felső Kerületén van ki verve: A MOHATSI REFORMATA SZENT EKKLESIA 1790. ESZTENDŐBEN. MEGUJITTATOT: SZILI ISTVÁN KOMIN. KOVÁTS ISTVÁN. MÁSOK ADAKOZÁSOKBÓL. SZENTE PÁL PRÉDIKATORSAGÁBAN. - A másik Poharra a' talpa alsó Karimájára ezek vagynak verve. Hartzi SÁMUEL?? VINTZE ISTVAN. SZENTE PÁL IDEJÉBEN MOHATSI SZ: EKKLESIA TSINÁLTATTA 1790. Vagynak öt abroszok. egy Fekete falú apró virágos atlasz selyem kettő keszkenőből öszve varrott, 's már avúltak. Kettő Lenből való fejr és szakadoztak. az egyiknek a' Kerületin Kék pamuttal varrot viragok vagynak, és ezek a' szók. PETRVS SZŐLŐSI . MINISTER ECCLESIAE TANQUAM SERVVS DEI CVRAVI. de esztendő szám rajta nintsen. A' más fejr abrosznak a' széle is kék pamuttal van virágozva, ezen semmi jegyzés nints. Vagynak vagy tíz Keszkenők. egy új virágos veres selyem egy új Tobakszinű vesszős szélű. Kettő öltskább virágos piros falú selyem. egy fejr virágos patyolat. egy fejr len vékony vászon régi. a' többi apró selyem keszkenők avúltak. a' Keszkenőkön nints semmi monumentum.

d) Harang van kettő. A' nagyobb tizedfel mázsás. a' Korona alatt lévő Külső Kerületin Kezdő nagy betűk formájára ez az Inscriptio van. Budae 1803 Fusa Sum Per. Franciscum Millner. Hasonló nagyságú és öntött betűkkel az allyán ez olvastatik. Öreg Hartzi Sámuel Istenhez való buzgóságából, a Mohátsi Ref. Sz. Ekklesiának ajándékba szerzette. A' kissebb három mázsás. A' felső kerületin öntött betűkkel é van. Martiny Keltl. Hat Mich Gegossen In Graz. mind kezdő betűkkel. Az alsó kerületin pedig vésett betűkkel ez az Inscriptio olvastatik: Ecclesia Helv. Conf. Mohatsiensis curavit 1779.

e) Az Ekklesiának semmi különös Levelei nintsenek. - Hanem egy a Várossal az Ekklesiának esztendőnként a' Köz Jövedelemből járándó 80f. 2 kotsi széna. 4 mérő zab és a' Refor. oskola aprobebb reperatioji eránt. Másik a' Deák oskola eránt tett eggyezés.

f) A Parochialis Ház ki vévén a' fedelét keveset ér, mind azért mert mind a' föld puhasága, mind az 1813. esztben történt föld rendülés miatt igen meg repedezett ugyan azért alig lehet fűtővel győzni; é mellett tele van bogarakkal, a' cselédház pedig minden próba és tisztogatás mellett bűdös férgekkel. Szoba három van, de a' három sem ér kettővel. A Parochialis Házban van az Ekklának 6. gyekénnyel kötött Kár szék, egy hosszú kék Kár széké: Három fenyőfa nyoszoszájji; egy kis hitván asztala. és Két Könyv tartó avult almariumi. Kamara, Istálló van; de mind igen szoros. Könyvei Biblia Tárháza. Látzai Tanító Könyve az oskolában.

II. Az Ekklesi Helybeli Igazgatására nézve.

1. Van Presbyterium. Tizenhatan a' Presbyterek! Presbytert választanak a' Presbyteriumban: és azok

mind meg esküsznek a' Kik Presbyterekké tétetnek.

2. Tartatnak Presbyterialis gyűlések; és többire eddig vasárnap reggel, és így igen alkalmatlan időben kivált a' Prédikátorra nézve! tartatnak pedig a' Parochian, de ha olyan dolog van, a' mit nem akarnak a' Prédikátornak tudtára adni: akkor valamely Házhoz öszve gyűlnek.

3. A czégéres vétkeket a' Presbyterium a' Ns. Vármegye Tisztének engedelme mellett Közönségessen a' Templom előtt meg vereti; némellyiket a' bűnhöz képpeszt meg a' Közönséges poenitentiára is rá beszéli: a Harag tartókat, egymásközt hasonlott házásokat a' békességre inti; néha fenyegetéssel is Kötelességekre erőlteti. Illyenek az Ekklesiában most tudunkra több egy Templom Kerülőnél nintsenek.

4. A' Presbyterialis Gyűlés actait jegyzi a' Prédikátor.

5. Curator van; számot ad esztendő végével az egész Presbyterium előtt.

6. Jövedelme az Ekklának, Búza, Kukorita Keregetés, és a' Vasárnapi adakozáson kívül, a' minden pártól adatni szokott fertály borokból öszve gyűlt bor akókból a' midőn a' Prédikátor részére 20 akót kiadnak, a' mi meg marad az az Ekklesia jövedelme, melly 45 r. 50 akót téssen: ehez járúl még az a' 80 f. mellyet minden esztendőben a' Város Cassájából nyer az Ekklesia; és mikor az árvíz el nem öntené az Ekklesia rettyét, az a' kevés széna, melly a' réten a' Prédikátor fizetésétől meg marad. 's végre egy vett Háznak az arendája. - A' mi pedig az jövedelem szaporodhatásának módját illeti azt nehéz reményleni annak, a' ki mind a' Környűl állásokat, mind az embereket isméri.

III. Az Alamisnára nézve. -

α) Az Agentiale kiváltképpen publicaltatik minden Communiokor, és így hatszor: ugyan akkor ki tetetnek az Ekklesia perselyei, és az Agentialét illető tányér azokra? a' szerint a' mi Tányérokra hányódik az az Agentiale; és ebből már most semmi el nem vevődik.

β) A Gen. Consist. rendelései ha az egész Közönséget illetők a' Templomban. Ha pedig nem illy kiterjedésűek, tsak a' Presbyteriumban olvastatnak fel.

γ) Az alamisnát a' Prédikátor jelentésében mindenkor a' Curator számlállya meg. a' Prédikátor azonnal bé írja, és a' pénzt a' Prédikátor tész el: 's ő szolgáltaja a' Canonica Visitatio Kezébe így -

δ) Hiba nélkül adatik minden alamisna a' Canonica visitatio kezébe. Quietantia és contraquietantia helyett pedig a' Helybeli Prédikátor maga ir bé specificalva minden visitatiókor minden alamisnát egy azon végre rendelt Libellusba.

IV. A Lelki Pásztorra nézve. -

1. A' Prédikátor Bóldisár Imre: más oskolákban lett tanulása után mint Patakra a' Honnan jött Rectoriára. Prédikátornak ugyan ezen Megyében Várkonyba rendeltetett. ott lakott 13 esztendeig: onnét Mohátsra rendeltetvén, itt 12 esztendőt el töltött. Feleséges, és vagynak hat gyermekei. Deákúl. Németűl beszél ért keveset. olvas görögűl frantziául.

2. Canonja, Liturgiája, Josephina Resolutioja van.

3. Prédikatziokat, Catechisatiot Vasárnap. Hétköznap Imádságokat tart.

4. Az Ur Vatsorájához először járulókat confirmállya közönségesen a' Templomban, és bé is írja.

5. Az Ur Vatsoráját, mint fellyebb említett: hatszor administrallya.

6. A' Keresztelést, ha tsak ejel nem történik, mindenkor a' Templomban viszi véghez.

7. A' Beteget mikor kívántatik, mindenkor meg látogatja.

8. A' Matriculat a' Norma szerint viszi: a' törvénytelen ágyból születetnek pedig Attyát, s Annyát név szerint bé irván: ezt tész utánnok: törvénytelen ágyból született Fia vagy Leánya N. N.

9. A Házasulókat három vasárnap ki hirdeti; és midőn copuláltatnak bé írja.

10. Mind a' Fels. Királyi Parantsolatokat, mind a' Consistoriumok rendeléseit bé írja.

11. A' Prédikátor fizetése sub 7. az Ekklesiának nintsen semmi földje vagy szállóje: hanem egy rét volna a' szigetben mikor az árvíz el nem venné, de annak mennyisége világosan nem tudatik. Van a' Város végén is egy 1807dik esztben szerzett Kert a' Prédikátor részére: mellynek szélessége 20 öl, hossza 24. öl napkeletről. határa a' Legelő mező; nyugotról Orgyán Mihály háza. délről a' szabad legelő. eszokról Szili István, és Földvári János házhelyeik.

12. A Prédikatori fizetésnek nagy része ugyan a' maga idejében bé szokott adodni, de restantia nélkül soha sem, és kivált most sok kin van. A' fát pedig erre az esztendőre a' Presbyteriumnak régi végzése szerint még Sz. György napkor bé kellett volna hozni, de 8 sukknál több bé nem jött, a' melly ha késő fizetődik azért veszedelmes: mert itt fűzfából lévén a' fa fizetés, az igen nehezen szárad ki, és így ha

ősszel hozódik tsak kinlódik vele az ember.

13. Az értelmesebbek ugyan meg adják a' Prédikátornak a' tiszteletet, de igen kevesen azt a' mire méltó volna.

V. Az Oskolára nézve.

a) A Rector, ki a' fiukat s Leány Gyermekeket együtt tanítja Gyöngyösi Beniamin. tanult a' Debretzeni Oskolában. jött é Tavaszon. Nőtelen.

b) Az Oskola épületi a' millyen volna, de gond reá valóban kevés van. A' gyermekek számához képest szoross. Az oskola udvarán lévő épületek pedig el rongyosodtak együtt a' Kerítéssel.

c) Az oskolában járó férfi gyermekek száma 15. a' Leányoké 46. és így 121 őszveséggel. Sub // -A' feljárások pedig leg inkább a' száraz időtől függ: ha sz őszi sár 's téli alkalmatlan idők elől kerülnek rész szerént a' ruhátalanság - rész szerént a' gyermekek gyengesége miatt, nem jó fel fele is, és a' mint leg jobban lehet szegyenkezni is bármi is, többire a' szülék gyermekeiket még a' jó olvasás, szám ismérés, Kis Katechismus ki tanulása 's írás tudása előtt ki szedik: sőt tsak azért is ha a' Rector az erköltstelenségért meg fenyíti: de meg mikor leg inkább járhatnának is nyáron nagy része ha egy két nap fel van, utánna többet múlat; és fájdalom! előre kell képzelni az Ekklesiának a' Tudományra nézve alább szállását annak az állapotjánál, mellyben még most van. 's é szerént

d) Szükség volna, de valóban lehetne is, hogy a' gyermekek jobban fel járnának azoskolában mind télen mind nyáron azért, hogy Mohátson robotra nem szorítottván többre érkezhetnek a' szülék is 's a' gyermekek is, s a' szerént a' gyermekeket is vagy tsak tizenkét esztendő korokig lehetne oskolában jártatni.

e) Az oskolában taníttatnak a' Vallásra nézve a' Gőből Nagy és kis Kátechismusai: Hübner, és Osterváld Historiai, Éneklés, Számvetés, Írás: de egyebekre nem lehet ki terjeszkedni a' gyermekek gyengeségéhez képest. Ezek pedig Norma szerént mennek.

f) A' Tractualis oskola Inspector Kőlkedi Prédikátor Tiszt. Széki Pál Úr, a' ki még eddig tsak examenben jelent meg kétszer esztendőben.

g) Oskola Inspectorok az Ekklesiában vagynak.

h) A' Templomban a' Rector végezi az éneklést, és az a' maga akaratjától függ mit énekellyen; hanemha különös alkalmatosság adódván elő, adja ki a' Prédikátor.

i) Az Uj énekes Könyv introducaltatott ugyan, de nagyon meg dragodván, a' régít is olykor használják - 's gyakorolják.

k) A Rector Sallariuma sub ///.

l) A Rector fizetésének bé adása felől éppen azt lehet felelni, a' mit a' Prédikátoréról: bé fizetődik nagy részént idejében, de még is sok a' restantia.

VI. A Bábára nézve - Van Bába. Examinalva nints mert nem is tud: fel van esketve, és hűséges is: de talán nem keresztel mivel é gyakorta a' Reformatusok gyermekeikre nézve néki megtiltott.

A Himlő bé óltás már gyakorlásban van.

VII. A Temető é tavasszal még bővítettván már most elég tágas. A' Kerítés is ez idén meg újított: de é részben nem lehet tagadni nem tsak sok el csábitodott köz embereknek, de még a' Presbyterek közzül is némellyeknek a' Kerítéstől való idegenkedését és tsak azon okból, hogy a' Prédikátor a' benne termő fünek valami kis hasznát vette. A' sirok elég mélyen ásatnak. A' temetésre nézve pedig a' Királyi Parantsolat szerént ki szabott időre vigyáznak.

VIII. Harangozó rendesen tartatik: de a' ki a' maga kötelességét erőltetés nélkül nem tselekszi mindenkor. a' Prédikátornak ezelőtt Kevéssé, de most jobban engedelmeskedik. Fizetése jó van: és minden terhektől szabados.

IX. Vagynak az Ekklesiában két. de más helyről ide jött nyomorék szegények: a' kiknek vagy szállásokra küldenek sok érzékeny szívű Hivek táplálásokra valót; vagy házonként is el mennek és kérnek alamisnát. Más több gyámoltalan nints.

X. Az Ekklesiának Gravamenei még most is vagynak. Illyenek lo Hogy a' Reformatusság a' Városnak

egy ötödik részét tévén, ő közülük minden ötödik esztendőben tartozna az Uraság Birót tenni, de már öt esztendő is elment úgy, hogy az Uraság nem hogy csupa Reformatus Lakosokat tett volna candidatióba, de még a' Catholicusok közzé sem tett egyet is. 2. A Városi Magistratus 11 tizenegy tagjai mind vagy Catholicusok, vagy egy 's néha kettő közülük görög szertartásuak: ezekhez tsak egy Refir. járul holott Reformatusnak legalább is mindég kettőnek kellene lenni. 3. A Czéheket bár már a' Ns Vármegye néhány ízben megintette, de még is most Maius holnaptól fogva újra kivált a' Csizmadia Czéh azzal fenyegette meg a' Reformatus Mester embert, hogy ötöt a' Czéhből is ki vetik, néki Inast vagy Legányt tartani nem hagynak, ha a' Processiora 's Kántor Misére nem jár. A' mi a' Lelkek számának a' T. Plébános Uraktól való kérését; vagy az Innep napoknak szoros megtartását, vagy valakinek a' Cath. Hitre való erőltetését illetné: panasza az Ekklesiának nintsen.

Filialis Ekklesia nintsen.

A Superintendentialis Canonica Visitatio ki tett Tárgyait illető Feleletül ezeket írta és alázatosan adja Mohátsón 1817dik esztendőben Junius hónap 10dik napján Bóldisár Imre mk. Mohátsi rendes Prédiktr. ++++

G 162. Nagypall

[Fedőlap]

d. 3a Junii. 1817. Visitáltatott Nagy Pal.

A' Templom igen rossz állapotban van, a' tetejének fele nád, fele szalma.

Az ólak rossz állapotban vagynak annyiban hogy ajtajok padlások nints.

?? Canont kell küldeni.

Az Estvéli délutáni Isteni tisztelet hétköz napokon megszűnt.

A' rét megmarad a' maga valóságába, különben is a' rét mindenkor a' Predikátoré volt.

A' gyermekek iskolába nem járatnak.

A' Mester az Eneklésben a' T. Prtol függjön.

A' Rector Restantiája befizetődjék. Nem adta fel a' maga útján.

A' Rfta Bábák ne kereszteljenek Pápistákat is, mert ezt ő Felségétől kinyertük.

A' harangozó engedetlen lévén, megintetik.

NB. Gál Sándor Notárius Urat kell commendálni.

+++

Nagy Palbann A Feő Tisztelendő Superintendens Urunktól kiadott Kérdésekre való Feleletek.

I. Az Ekklesia. Nagy Pali Reformata Mater Ekklesia Nemes Baranya Vármegyében, bírja a Pétsi Püspökség.

a) Mater Ekklesia kezdett lenni 1793dik esztendőben, azelőtt Várkonyi Ekklesiának volt filiája, a mennyire az Öregek emlékezete felmegy már ez előtt 140 esztendővel is fenn állott, még pedig nagyobb volt, mint most, mellyet bizonyítanak a mezőbenn találtató sok fundamentom kövek. A fatumairól semmit nem lehet tudni, mint hogy Protocolluma is tsak 7 esztendőtől fogva van. A Lelkek száma megy 291re.

b) A Templom épült termés kőből, torony nélkül, a mint beszéllik, el hagyattatott Templom volt, 's nem tudatik kiké volt, ez előtt mintegy 104 esztendővel fel fogták a Reformatusok, és omladozásiból felépítették és azolta bírják gyakran háborgattatván ezelőtt 38 esztendővel a Romano-Catholicus Plebanusoktól, sőt a múlt 1816. September hónapjában is a Nagy Pali Catholicusok költött okokonn processust indítottak, hogy magokévá tehessék, és sok nyughatatlanság után azt írta nékiek a Szent Ersébeti Plébános Ur, hogy ennek a Templomnak el vételét majd más bóldogabb időkre halasszák -. A Templom igen rossz állapotban van, minthogy soha se gondoltak vele az Előljárók, a teteje fele nád, fele szalma.

c) Az Ur Asztalához tartozó Edények egy czin pohár, és egy bádóg Kanna. Egy veres abrosz van az asztalonn, egy fejer abrosz és A fellyen apró keszkenő, Inscriptiojok semmi sints.

d) A haranglábonn vannak két Harangok, az egyik kitsiny 25 fontos, készült 1726bann ezzel az Inscriptióval. Gloria Deo in Excelsis, ezzel a Haranggal éltek egész 1816dik Esztendeig, a midőnn a Szent Ekklesia költségeinn 983 fl. és 45 Xr. egy ujj Harangot tsináltattak, ezzel az Inscriptióval. Ez a Harang készitetett a Nagy Pali Reformata Szent Ekklesia költségénn, Isó Ferencz Austriai Császár idejében 1816dik Esztendőben Aprilis 18dik napján.

- c) Az Ekklesiának Könyvei ezek: Egy rongyos Biblia, Bibliai Magyarázat. Levelei nintsennek.
f) A Parochialis Házban vagynak 3 szobák jó állapotban. Nyoszollyája abban az Ekklesiának van 2. Asztala egy a kis Házban egy a tanuló Házban, székek 2. A Házhoz kívántató Kamara, Istálló; ólak is vagynak de még azok, mivel padlás. ajtók nélkül vagynak, haszon vehetetlenek.

II. Az Ekklesia Helybéli Igazgatása.

1. Organizáltatni kezdett a Presbyterium 1813dik Esztendőben, az előtt csak minden rend nélkül voltak. vagynak 8ann a Presbyterek választatnak az Ekklesia kűz voksával; és a Templomban a Nép hallatára a Prédikátor által feleskedtetnek.
2. Presbiterialis Gyűlések mikor szükség, tartatnak, Vasárnapokon 2 Cultus közt, a Parochialis Háznál.
3. A Presbiterialis Gyűlés a tégéres bűnbenn élőkkel azt szokta tselekedni; hogy azokat meg inti, dorgálja az Urnak nevében, hasonloképpen bánik a versengő Házastársakkal is, és ha háromszori dorgálásra is meg nem békélnek, akkor a külső Előjáráságnak által adja. A Közönséges Isteni tiszteletet nem gyakorlókat is szokta inteni; dorgálni 1814dik Esztendőktől fogva - akkor találtattak ilyenek ebbenn a kis Ekklesiában 17en, most pedig egy asszony, a ki magát bolondá teszi a Templom miatt, hogy oda ne mehessen, noha minden házi dolgait böltsen folytatja, azt adván okául, hogy ő az Isten Igéjét nem halgathatta, mert mindjárt fel émellyedik a gyomra, ez Kúlsár Péterné, már ezt intettük, fel is adtuk az Visitor Tiszteletes Atyáknak; de semmire nem mehetett vele az Ekklesia. Külömben igen sokan vagynak most is, kik az Isteni tiszteletet igen kevésre betsüllik, három, négy hónapban jelennek meg edgyszer, Ur Vatsorájával 2 esztendőben ha edgyszer élnek, semmire se hajtván a Presbiterium és Prédikátor intését, a minek oka úgy látszik, hogy volt Assessor T. Bányai Sándor Urbann, a ki immoraliter élvén, soha se intett senkit, hanem velek edgyütt ivott, és végre innen el is mozdított.
4. A Presbiterialis Gyűlések Actái fel jegyeztetni szoktak a Prédikátor által.
5. Curátor rendesenn van; kinek számadása revideáltatik először ugyan?? a Presbyterium által, azután pedig az egész Község előtt utoljára a Nagy Tiszteletű Visitor Uraknak által adattatik.
6. Az Ekklesia jövedelme régen volt, csak egy fertaly sessionalis földből, mellyért az Ekklesia fizeti a Robott pénzt s egyéb terheket tellyesit: de már 1814től fogva nyomtatják az Uraság Dézma gabonáját az Ekklesia részire; egy szőlőt is vettek, és szüretkor is szednek bort az Ekklesia számára. Egyéb utat az Ekklesia jövedelme nevelésére nem lát a Presbyterium ehez a helyhez képest.

[III.] A Charitativumok vagy Alamisnák

- a) Az Agentiale publicaltatik, hatszor egy esztendőben, akkor a mit hánynak, mind Agentiale marad.
- b) A Generále Consistoriumtól rendeltetett Objectumok szoktak publicáltatni.
- γ) Az Alamisna számláltatik fel a Curátor, Egyházi, és Bíró jelenlétekben, és akkor mindjárt a Prédikátor bírja.
- δ) Az Agentiale és minden más Alamisnák minden híjánosság nélkül administráltatnak.

IV. A Lelki Pásztor.

1. Neve Kerek István. tanult Debreczeni Collegiumban írhat, beszélhet is kitsinnyé Németül, ért azokon kívül, mellyeket a Collegiumban tanlt. Ebbenn az Ekklesiában van 1813dik esztendőktől fogva. Ez az 1ső Ekklesiája, melyben kezdett szölgálni. Van felesége, vagynak három gyermekei.
2. Canonja nints, de csak kaphatna valahol eladót, mindjárt meg szerezné. Liturgiaja és Josephina Resolutiója van.
3. Minden Vasárnapokon és Innepnapokon tart Prédikátziókat, Délután is Catechizatiót, de sokszor minthogy nem gyülekeznek fel, csak szomorúann tartja; Hétköz nap is tart Imádságokat, ha a Harangozó megjelen, de a Harangozó miatt sokszor el múlik: ha pedig azért a Prédikátor feladja a Harangozót, semmi haszna nints, több kára van magának benne. Az Ur Asztalához legelőször járulni akarokat a Prédikátor confirmálja, 's a Confirmatusok neveit a Matriculába be írja 1813tól fogva.
5. Az Ur Vatsoráját esztendőnként administrálja 6or.
6. A Templomban viszi véghez a keresztelést, de in casu necessitat a Háznál.
7. A betegeket örömet meg látogatná; de noha már egynehányszor a Cathedrából kpublicálta, hogy jelentsék meg, hogy ki beteg, senki se kívánja, hogy oda menjen a Prédikátor, még is aért, a kit meg tudott hogy beteg hivatlan is el ment egynehányszor.
8. A Matriculát egyenesenn a Generale Consistoriumtól kiadatott Norma szerént viszi; a Törvénytelen

ágyból született még az én időmbe nem volt: ha vólna, béírnám ugy hogy ha a férfi magáénak esmeri; annak nevérol, ha pedig nem fogadja el a férfi; akkor tsak az Annya neve után tesztem a Kerszt Nevét.
8. A Házasulandókat három Vasárnapokonn publicálja, Hétköznapokonn nem: a Copuláltattakat bé írja.
10. Mind a Felsőes Királyi Parantsolatokat, mind a Consistorium publicált rendeléseit improccollálja.
11. A Prédikátori Sallarium, a szántó földekkel edgyütt le vagyon írva, a mint mutatja Tabella Sub :/:
12. A Prédikátori fizetés még a mostani szűk esztendőkbenn is beadódott idejébenn minden hijjánosság nélkül.
13. A Prédikátor Szent hivatalához illendő tekintetben tartatik az okossabbaktúl: de azoktól, a kik azt se tudják, mire való a Prédikátor vagy mi a betsület, azoktól azt kívánni sem lehet.

V. Az Oskolák.

- a) A Rector neve Imre Sámuel. tanult Debretzeni Collegiumbann, ebbenn az Ekklesiábann van 6 esztendő ólta: az előtt viselt Rektorságot Veresmarti, Haraszi Ekklesiákban; feleséges ember, vagynak két gyermekei.
- b) Az Oskola elég jó állapotban van, elég tágas is a gyermekek számához képeest.
- c) Az Oskolában edgyütt járnak Fiúk, Leányok, de külön ülnek. vannak számszerént 14 Fiú, és 7 Leány - Summa 21.
- d) A Gyermekek nem hogy esztendőt által járnának Oskolában, de Télen sem elegendő számmal. A Prédikátor ugyan az Esküdtekkal házról házra parantsolatja a Szüléknek, hogy adják az Oskolába gyermekeiket; de azok e helyett bosszúsággal fizetnek, és azt mondják sok Szülék, hogy semmi haszna nints annak az Oskolának, ott nem adnak, nem keresnek néki kenyeret, ötet sem tanította az Attya, még is ember; a fia se lessz Pap, és itt nem is lehetséges hogy a gyermekek mindenkor járjanak Oskolába.
- e) Vallásról való Tudományok taníttatnak, ezenn kívül Éneklés, egy kis Számvetés, Irás, Magyar Ország Geographiaja Kis Tükör szerént. és nem minden részben a Consistoriumtól kiadatott Methodus szerént.
- f) A Tractus által ki rendelt Visitatora az Oskolának Nagy Pali Prédikátor, Kerék István, visitál esztendőbenn négyszer; az Examenekenn is jelen van több szomszéd Prédikátor társával edgyütt.
- g) A Prédikátor mellett vagynak helybeli Inspectorok is, kik az Oskolát visitálják, annak tisztaságára gondot viselnek, s Szüléket gyermekeiknek Oskolában való jártatására ösztöngözik, de minden haszon nélkül.
- h) A Templombann való éneklést a Rector végzi; hogy mi énekelteessék az a maga discretióján áll, nem is szeretné, ha azt a Prédikátor prescribálná.
- i) Az Ujj Énekes Könyv introducaltatott: de senki sem igyekezi megszerezni, azt advann okául, hogy nints minn venni, lehet az Ó Soltárból is énekelni - de azért énekeltenek gyakrann Ujj Énekek diktálás által.
- k) A Rector Sallariuma le van írva sub ://:
- l) A Rector Sallariuma nem fizetődik bé a gyermekektől idejébenn, mivel sok szülék sajnálják gyermekeikért azt a tsekelységet meg fizetni. a honnat, a mint a Rector panaszkodott, van Restantia.

VI. Bába van, examinálva van, fel van eskedtette, Regormata Asszony, az Asszonyok dólgarann tud segíteni. Kötelességébenn is eljár. A Romano Catholicusok gyermekeit szükség úgy hozván magával, meg kereszteli, de a Reformatusokét már most nem. minekutánna a Prédikátortól arról meg vagyon intette.

A Himlő oltás dólját a Nemes Vármegye Doktora minden Tavasszal nagy szorgalmatossággal követi.

VII. A Temető elég tágass, már most bé van kerítve; a sirok elég méllyen ásattatnak. A Temetés idejére nézve a 48 óra meg tartatik, ha mindjárt a Prédikátort erővel kényszerítik és néha meg is neheztelnek reá, hogy miért nem temeti akkor, mikor ők akarják. -

VIII. Harangozó van, kötelességébenn immel ámmal jár el: nem igen engedelmes a Prédikátornak, tsak mikor akarja. Fizetése minden Pártól 1 nyoltzados tsüves Kukoritza. A Helység terheitől szabadsága nints a Forspontokonn kívül, az is tsak ugy hogy a R. Catholicus Atyafiak észre ne vegyék.

IX. Az Ekklesiának szűkölködő szegénye tsak egy van, van rolla 's gyermekének tanításáról illendő gond.

X. Az Ekklesiának Gravamenei már most meg szűntek az Ősz ólta. a mikor a Templomot és a Prédikátor földjeit, rétjeit el akarták venni processus által a R. Catholicusok: de az első proba után nem bóldogulván, más bóldogabb időkre hagyták a háborgatást. Már most a Catholicus Innepjeit is nem kénszerítettnek megtartani. - A Tisztelendő Plébánus Ur még a Lelkek számát nem kérte, ha kérné, sem adódna ki néki. -

Filialis Ekklesia nints.

Le irta Maius 28dik napján 1817. - Helybeli Prédikátor Kerek István. mk.

[külön kis alakú cédulára jegyezve:]

Hogy a Pali Calvinisták Oratoriumát magunkévá tehessük, abból semmi sints, a mint ma a Méltóságos Püspök és a Vicarius Juranints Urnak leveléből értetem: köszönöm fáradságtokat; ennek jutalma Mennybenn nagy lészen. Legyetek békességben a Calvinistákkal addig mig bóldogabb időkre nem jutunk. Vagyok d. 22. Octobris 816. Tömösvári Mihály Plébánus.

++++

G 163. Ómoravica

[Fedőlap]

Omoravitza. Jun. 20. 1819.

Nulla reflexio.

+++

Az Omoraviczai Reformáta Szent Ekklesia mostani Prédikátora a' Feö Tisztelendő Püspöki Canonica Visitatio Tárgyaira a következő alázatos feleleteit nyujtja bé:

I. A' mi az Ekklesiát illeti. Ezen tekintetes Báts Vármegyében helyheztetett Omoraviczai Reformáta Ekklesia az ő lételét köszöni amaz halhatatlan emlékezetű Nagy Fejedelemnek Iidik Josef Császkárnak; ki is az ő bölts Rendelése által, ezen eddig volt Camerális pusztát 1785ben Lakosokkal meg ülni parantsolván ezt a' Kun és Jász Districtusokból, nevezetessen Kardczagrol, Madarusról, és Jász Kissérből jövő Lakosoknak lakásúl engedte. Kezdődött ezen Ekklesia; melly azonnal Anya Ekklesiává leve 1786dik Esztendőbe. Nevezetessen első Prédikátora Néhai T. Gozon Josef Ur azon Esztendő November 22dik Napján érkezvén ide, azólta a' Vallás gyakorlása szabadon és minden akadály nélkül fojamatba vagyon. Vala ezen Helység 1801gyig a' Felső Kamara Birtokába, de ekkor 10 Uraságoknak mostan Uralkodo Fejedelmünk által conferáltatott. Impetrálták nevezetessen Tekintetes Substitutus V. H??ány, Vojnits, Fábján, T. Vojnits Josef T. Vojnits Illyés, T. Vojnits Lőrintz, T. Vojnits Antal és Tettes Vojnits János Urak; ugy Tekintetes Pinkovits Simon T. Szalmásy Ferentz, T. Veress István, és T. Tomtsányi János Urak, kik is, vagy successoraik mostani birtokosaik. Istené légyen érette a ditsőség ezen Ekklesiának még eddig semmi fátuma nem volt - A' Lelkek száma ez idő szerént 2049.

A' Templom épült 1790ben fel szenteltetett 1791ben Augustus 14dik Napján. A' Matéria a' melyből ezen Templom épült tsupa vájog; már azolta az ajja téglával kívül belől ki rakattatott, kétszer reparáltatott. A' Torony a' hozzá ragasztatott Templom nagyobbítással Téglából épült 814dik és 815dik Esztendőbe; mellyek is most jó állapotban vagynak.

Az Ur Asztalához vagynak: Egy ezüst meg aranyozott talpas pohár; másik talpas réz pohár. Ugy vagyon 3 Czin Kanna. Az leg nagyobb készült 1788ban O.M. Inscriptióval; a' kettejét pedig ajándékozta a' Helység Meg ülésekor a' Nagy Kun Madarasi Refta Szent Ekklesia; Mellyken ezen fellyül irások vagynak: A' Madarasi Reformáta Szent Ekklesiáé a' kissebb 1736ban a' nagyobb 1763ban készültek. Van továbbá egy Bádog Kanna is; és 6 ki varrott fejr keszkenők; és egy fejr Nagy Abrosz. Van egy kék selyem felső Teritő is, melly készítettett 1795ben A. B, és A. V. Betűk vagynak a' sarkain, az Egyik áll a' Szent Asztalon a' Templomba egy zöld teritőtske alatt; a' másik áll, a Prédikátor Házánál.

A' Toronyba vagyon két Harang. A' Nagyobb 5 Mázsa 29 font. Inscriptiója: Az Omoraviczai Refta Ekklesia tulajdon költségén öntette Budán 1807ben. A' kissebb 2 Mázsa és 94 font a' közelebbi Inscriptióval, készült Pesten 1787ben.

Az Ekklesiának a' Mátriculán, és 2 Protocollumokon kívül könyve nints.

A' Parochiális Ház áll 4 szobából, Konyhából egy Hand Speisből, és egy Forcimmerből, készült 1809be.

Van a' Nagy Szobába az Ekklesiának egy firhangos ruha tartója. A' Museumba egy Thékája, két Asztala, két fogassa. A' tseléd Szobába 2 Nyoszójája egy Asztala; a' Konyhába is egy Asztala, egy Tányérossa. - Különös Kamara nintsen, az Istálló, ólak, pintze mind ujjak.

II. A' mi az Ekklesia Helybeli Igazgatását nézi. A' mostani Prédikátor itt lét ólta, Presbytérium vagyon. Vagynak Presbyterek 12ten. Választattak a' Prédikátor házánál, fel is eskettettek a' Templomba. Valamikor tsak kivántatik Presbyteriális Gyűlések tartatnak; tartások helye a' Parochia. A' Czégéres bűnösöket, versengő házásokat, Isteni tisztelet több ideig nem gyakorlókat inteni a' Presbyteriális Gyűlés kötelességének esméri; tselekeszi is. Ollyanok a' kik hit nélkül élnek edgyütt, egynehányan találtnak az Ekklesiába. A' Presbyteriális Gyűlés Actái a' Prédikátor által szoktak fel jegyeztetni nem lévén a' Presbyteriumnak Actuáriussa. Továbbá Curátor vagyon, ki is minden Esztendőben a' mostani Prédikátor itt belé olta a' Presbytérium előtt számol, számadása egy különös Protocollumba bé íratik a' Notárius Ur által - Az Ekklesiának egyéb jövedelme a' Persejen; kegyes Adakozásokon, és a' Remánentialis Gabonán kívül nints; nints is semmi kutfő, a' miből azt szaporítani lehetne. -

III. A' Charitativumokat, s az Alamisnákat a' mi nézi: Az Agentia 6szor szokott Esztendőnként publicáltatni a' Communiok alkalmatosságával; a' mikor semmi más jel nem szokott ki tetetni. A' Generale Consistoriumtól rendeltetett Obiectumok sorba szorossan szoktak publicáltatni. Az Alamisnák fel számláltatnak a' Curátor által a' Prédikátor jelenlétében, és azonnal béíródnak; s valamig kézbe nem kell adni a' Curator Gondviselése alatt vagynak. Mind az Agentiale, mind minden más Alamisnák minden hijánosság nélkül administráltatnak a' Tisztelendő Tractualis Canonicus Visitator Uraknak Quiétantia mellett -

IV. A' mi a' Lelki Pásztort illeti: Második Prédikátora ezen Ekklesiának 16dik Esztendő olta Csethe Dániel, tanúlt Debreczenbe, öregbitette Tudományát Posonyba, a' Német nyelvet tanulván; és Bétsbe. Rector volt Kisséren; azután amaz áldott emlékezetű Feő Tisztelendő Tormássy Ur alatt Professor volt hetedfél Esztendeig Halason. 21 [sic!!] Esztendős házasság; vagynak 4 fiu kik már mind más Oskolába tanulnak, és 2 Leány gyermekei. Liturgiája, Cánonja, Josephina Resolutiója igen is vagynak - Ki is képtelenségnek tartaná az Innepi Vasárnapi Prédikációknak, Catechizációknak, hétköznapi Imádságoknak tsak egyszeri elmulatását is. Továbbá Az Úr Asztalához először járúlni akarókat, a' Templomba minden Esztendőbe Confirmálni eleitől fogva szent kötelességének esmérte, s esméri, s Neveiket a' Confirmáltusoknak meg tartja - és minden Esztendőben 9szer administrállyá az Urnak Sz. Vatsoráját. A' Keresztelést ha nem sietős mindenkor a' Templomba viszi véghez; A' beteget valamikor tsak kivántatik mindenkor meg látogatja. A' Mátriculát viszi a' Norma szerént; a' törvénytelen ágyból Születetteknek tsak az Anyokat szokta bé írni. A' Házassulandókat publicállyá rendessen 3 Vasárnapokon, ha mindazonáltal sietős mikor a' Nép nagyobb számmal jelen van hét köznap is. Minden Végzéseket, Királyi Parantsolatokat szorgalmatossan beír. Conventionálissa adnectálva vagyon. Fizetése a' Prédikátornak itt bé adódik, restántia nints. Végre hogy illendő tekintetben tartasson a' Ministerium az volt leg főbb gondja eleitől fogva a' mostani Prédikátornak; mellyet Isten kegyelme által meg is nyert. -

V. A' mi az Oskolákat nézi. A' mostani Oskola Rector Komáromi Dániel, tanúlt Debreczenbe, van itt 3dik Esztendő olta, nőtelen. A' segéd praeceptor mellett Mándi Bénéiamin, ez is jött Debreczenből a' hol tanúlt; van itt a' Második Esztendőbe, Nőtelen. A' Leányok Tanítója Beke Pál, tanúlt Debreczenbe, van itt tsak Husvét olta, az előtt szolgált a' Baranyába Harasztton, Rétfaluba, és Sepsén. Feleséges; vagynak 4 Leányai. Az Oskola épületek jó állapotba vagynak, elegendő nagyságuk ekkoráig. Vagynak az Oskolába járó fiu gyermekek 240en. A' Leányok 207-en mint az adnectált Catalogusaik mutatják. A' gyermekek a' kiktől lehet Nyáron is fel járnak, de sok Szülék reájok szorúlván tsak mikor munka idje nints jártatják gyermekeiket, és semmi módon nem lehet reá venni, hogy állandóul járassák őket Oskolába. - Az Oskolában a' Tudományok a' Vene. Tractus által ki adatott Methodus szerént taníttatnak. A' Tractualis Oskola Visitator Patsiri Prédikátor T. Kosdi Josef Ur, az Exameneken többnyire jelen van a' mikor jelen nints privatim meg visgállyá az Oskolákat. - A' Prédikátor mellett Helybéli Inspectorok is vagynak, kik az Oskolákat meg szokták látogatni. - A' Rectorsághoz; lévén köttetve a' Cántorság a' Rector a' Hétköznapi éneklést maga Discreciója szerént viszi, Vasárnapokon, és Innepeken pedig a' Prédikátor Rendelése szerént. - Az Uj Énekes Könyv 6dik Esztendő olta már itten fojamatba vagyon. A' Tanítok

fizetése adnectálva vagyon. Fizetések minden hijánosság nélkül a' mit az Ekklesia ad idejébe bé fizetődik; ha valami Didactumok kinn marad azt az Esztendő végén a' Biróság be szedi. -

VI. A' Bábák hárman vagynak, nem examináták, de fel eskettettek, és nagy tapasztalások lévén, az Asszonyokon tudnak segíteni, kötelességekben eljárnak, s nem keresztelnek.

VII. A Himlő oltás itt már kivánt fojamatba vagyon. A' Temetők is jó állapotba zár alatt tartatnak, a' sirok méjek - A' Temetésre nézve a' Felsőes Királyi parantsolat; ha tsak a' Chirurgus irást nem ad, meg tartatik -

VIII. Harangozó vagyon és kötelességében el jár, fizetése van; a' Helység terheitől szabad.

IX. Az Ekklesiának ollyas szegényei nintsenek.

X. Semmi ollyas Grávamenje az Ekklesiának nints. Kár hogy a' Szülék gyermekeiket idegen más Vallású helyekre ki adják mivel ott többet fizetnek, a' szolgálatra. Ennek már sok szegény gyermekek el tsábíttatván áldozati lettek. A' Catholicusok Innepeik meg tartására ugyan a' Lakosok nyilván nemszoríttatnak; de a' Felsőes Királyi parantsolat szerént a' zörgős Munkáknak el távoztatására szoríttatnak. Egész Naplementig öröl ki, rakott szekérrel a' Helységbe bé jönni nem engedtetik. A' Tisztelendő Administrator Ur egyszer a' Lelkek számát kérvén, mivel ki nem adódott, azólta nem kéri. Hogy Szent Vallásunk Szabadságának Praejudiciumára valami volna azt nem mondhatjuk. -

Vége Omoraviczának semmi ollyas Filiája nintsen. Roglatitzai púsztáról, ugy a' Mária Therésiopolisi szállásokról, innen onnan Sátoros Innepek alkalmatosságával ide igen sokan járnak, de semmit nem fizetnek.

Így adja mindezeket elő Omoraviczán d. 17a Junii 1819. Csethe Dániel prédikátor mk. -

++++

G 164. Pacsér

[Fedőlap]

A' Patséri Predikátornak a' Feő Tiszteletű Püspöki Visitatio Tárgyaiban bé foglalt Kérdésekre tett Feleletje, az 1819dik Esztendői Junius Holnapban.

+++

A' Canonica Visitatio Tárgyai:

Io Az Ekklesia. Patsár. Mater Ekklesia T. N. Báts és Bodrogh egyesült Vármegyékben. A' Helységet birják az 1800dik Esztendőtől fogva, a' mellyben a' Felsőes Kamara által 118 ezer forinton el adódott, e' következő Uraságok: Nagyságos Consiliarius és Első V. Ispány Odry András Úr mint a Sextalista; Tek. Tábla Biró Koronay József, Feő Biró Mészáros Dániel két Testvéreivel, Tábla Biró Császár Ferdinánd, Tábla Biró és a' Futaki 's Cserevitzi Dominiumok Praefectura Részny János Kászonyi és Potskai Uraságok mint Duodecimalisták; Tábla Biró és Vgyénk Feő Fiskalissa Szutsits József, Tábla Biro Szutsits István, Generalis Perceptor Horváth Mihály, Feő Biró Vojnits Antal, Komárom Vgye V. Notáriussa Huszár Károly Feő Hadnagy Huszár Elek, Testvérjével, Polyák, Mattyasovszki és Potskai Uraságok, mint Vigesima quadralisták.

a) Az Ekkla mikor kezdődött: mitsoda Fatumai vóltak? a' Lelkek Száma Mennyi?

F. A' Patséri vagy Originaliter Báts-Éri Magyar Helység 's ebben lévő Rfta Ekkla kezdődött 1786dik Esztendőben. A' Helységet meg szállott Gazdák szám szerént mintetgy 200 a' Nagy Kúnságból, nevezetesen Kis UjSzállásról Valók vóltak, a' kikhez későbbben Vármegyés Helyekről is Szélenyedtek, mint T.Sz. Miklósról, Faddról, Dorogról, I'sákról, Szeremléről. Meg újálték a' Lakosok a' Helységet a' Vallás Szabad gyakorlásáról tett Kegyelmes Igéret mellett, bizonyos Feltételek 's Egyezések alatt, a' mellyeket Magában foglaló Egyező Levélnek Originálja a' Jász Berényi Districtualis Levél Tárbán találtatik. Első Predikátora ezen Ekklának vólt T. Pálfi Pál Erdélyi születés. Az Ekkla által ellene indított Pernek kétséges ki menetelét, 10 Esztendőig különb különb erőtlenedések közt folytatott Predikatori Hivataláról önként lett lemondásával meg előzni kívánván, helyébe a' Pézteli Gen. Consistoriumon

rendeltetett, a' ki ezeket írja Kosdi József. - O. Rectorok ebben az Ekklában:

1. Monori Mihály Hazájára nézve Kis-újszállási, Feleségének tetemes erköltstelensége miatt Hivatalát csak másfél Esztendőig folytathatta; külömben Ő maga mind Tanításbeli Tehetségére 's Szorgalmatosságára mind jámbor Erköltseire nézve is az Ekklában ditséretes emlékezetét hagyván.
2. Keresztes György, Szathmár-Németi Születés. Jól kezdett de rosszúl végezett. Tizenegy Esztendőig és egynehány Holnapokig viselt Hivatalától mint már tetétől fogva talpig megveszett ember medio tempore meg fosztatott.
3. Majsai Mihály Halasi Születés, Szolgált 3 Esztendőt. Éppen Tanitónak Született Ember vólt. Az a' Szerentsés előmenetel, melly Ennek Oskolájában tapasztaltatott, mind ekkoráig is párja nélkül való.
4. Komáromi Sándor, Sz. Király Szabadgyai Születés; Szolgált 5 Esztendőt; a' Tanításban Közép tehetségü 's szerentséjü; az Erköltsök jámborságában az Elsők közzül való.
5. László István, Tetsői Születés, maga felől nagy reménységet nyujtott, de változó egészsége miatt csak egy Esztendeig szolgált.
6. Botka András. N. Harsányi Születés, szolgált 4 Esztendőt az Ekklá meg elégedéséve.
7. Szili Gábor Dabasi Születés, Szolgált 3 Esztendőt. A' Hivatallal edjütt járó minden Tiszteiben hiv, okos és szorgalmatos; erköltsi maga viselésével másoknak szereteteket megnyerni tudó.
8. Gállási Péter, Hazájára nézve Szalai (Abauj Vgyében) Szolgált 3 Esztendőt; valamint Hivatalabeli ógy Erköltsi maga viselésére nézve is minden ditséretünknel magát szinté fellyebb valóvá tévén -
9. Szánthó János, a' ki most harmadik Esztendejét tölti, mint Tanításbeli tehetségére 's szorgalmatosságára, mind jámbor erköltsére nézve közü meg elégedést 's békességet érdemelvén -

A' Leány Oskolának Tanitói:

1. Lévai István szolgált 8 Esztendőt betsületesen.
2. Gergely Sámuel, kinek a' Leány Oskola mind ez ideiglen kezén vagon.
A' Lelkek Számát a' mi illeti: A' Helység mind ez ideig nem lévén tellyes meg állapotásban, h[ane]m Esztendőktől Esztendőkre többeknek el költözésekkel másoknak helyekbe lett idejövetelekkel keveredvén nagy[ban] nevedvén a' Lelkek száma is igen különbözött e' szerént: az 1797dik Esztendőben vólt a' Lelkek száma: 1483 - 1799ben: 1429; 1800ban: 1393; 1801ben: 1335; 1802ben: 1330; 1803ban: 1467; 1804ben 1474; 1805ben: 1565; 1806ban: 1541; 1807ben: 1500; 1808ban: 1606; 1809ben: 1682; 1810ben 1661; 1811ben: 1653; 1812ben: 1712; 1813ban: 1591; 1814ben 1614; 1815ben: 1708; 1816ban 1647; 1817ben 1742; 1818ban 1834; Ene folyó 1819dik Esztendői Aprilis Holnapban tett Conscriptio szerént pedig a' mostani Lelkek száma: 2008.
- b) A' Templom - 's ha van Torony - mikor épült? mitsoda materiából? mitsoda állapotban vagon?
A' Templom épült Vályogból T. Pálfi Úr Predikátorságába az 1790dik és 1791dik Esztendőben. Az 1797dik Esztendőben ragasztódott a' Templomhoz a' Tzinterem; az 1810dik Esztendőben épült Kő téglából a' Templom Tornya; az 1816dik Esztendőben ujonnan és egészen a' Templom Bétsi 'Sindellyel fedeztetett; a' Templom 's a' Torony jó állapotban vagnak.
- c) Az Úr Asztalához tartozó minden Edények, Abroszok, Takarók s. a.t. fel jegyeztessenek és ha mi Inscriptiók vagnak.

A' Sz. Asztalhoz tartoznak:

1. Két Tzin Kannák. Egyike a' Kis Újszállási Reformata Ekklá ajándéka; mellyen az Inscriptio ez: 1772 Privilegizált Nagy Kun Kisújszállási Refor. Sz. Ekklésia készittette. Másika, Patséri Lakos Faragó István ajándéka, mellyen az Inscriptio ez: A' Patséri Reformata Sz.E. számára S.A. által Ketskemétről való Faragó István tsináltatta. Ano 1810.
2. Öt tserép Kannák.
3. Egy Tzin tál és Tányér a' Kis Újszállási Ekklá ajándékából.
4. Egy Réz Pohár arannyal futtatva, a' Kis Újszállási Ekklá ajándékából.
5. Egy sima patyolat Kendő, a' sarka arany virágokkal ki varva, Ketskeméti Lakos N. Szeles Györgyné Asszony ajándékából.
6. Két köizönséges nemű fejér Asztal Abroszok.
7. Egy zöld slájer Kendő arany virágokkal Patséri mostani Prédikátorné N. Nagy Juliánna Asszony ajándéka.
8. Egy világos Kék Kamuka Kendő.
9. Egy fejér virágos muselin Asztal Kendő.
10. Két muselin Asztal Kendők, a' sarkai zöld és veres virágokkal ki varva.

11. Két sima közönséges nekű asztal Kendők.

12. Keresztelő Tzin Edény.

d) A' Toronyban mennyi számú, mitsoda nehézségű 's Inscriptiójú Harangok vagynak?

A' Toronyban két Harangok vagynak. Ezeknek egyike 140 fontos. Ezenn az öntésből való fellyül irás ez: Mich. Johann Kholm und Anton Littram?? in Pest 1785; a' ki metzett fellyül irás pedig ez: A' Báts-Éri Ref. Szent Ekklesiáié. - A' másika 388+3/4 fontos, mellyen az öntés által való Irás ez: Fudit Henricus Eberhard Pestini 1810; a' metzés által való fellyül irás pedig ez: A' Patséri Reformata Ekklesia készittette Pesten MDCCCXIdik Esztben.

e) Ha vagynak az Ekklának Levelei és Könyvei mik azok?

Az Ekklának ollyas valamit jelentő Levelei nintsenek. Könyvei vagynak e' következők:

1. Egy Protocollum in folio, egész bőrbe kötve, melly három részekre osztva a' Születteknek, a' Megholtaknak és a' Házasultaknak Matriculáját foglalja magában.

2. Protocollum in Folio, fél bőrben, melly a' Fels. Királyi Rendeléseket foglalja magában.

3. Protocollum in Folio, fél bőrben mellyben béirva vagynak a' Superintendentle és Tractuale Consistoriumok Végzései.

4. Protocollum in Folio, fél bőrben; két részekre osztva, melly magában foglalja a' Curatorok Számadásaikat ' s az Ekklesiának Történeteit.

5. Protocollum in Folio, fél bőrben, mellyben irva vagynak a' Locale Csistorium Végzései.

6. Protocollum in Folio, fél bőrben, mellyben iratni fognak az ezen túl érkezendő F. Királyi Parantsolatok.

7. Kármán Agendájának MAsodik Köttetje; és Ostervald Catechismusa Magyarra forditva Kármán Jósef által; Tek. Szilassi László Úr ajándéka.

8. Két egész Bibliák a' Férjfi 's Leány Oskolák Számára, az Oskolai Tanítók kezeknél.

9. Két Új Énekes Könyvek a' Predikatori és a' Kántori Székekben.

f) A' Parochiális Házban hány szobák és mitsoda állapotban vagynak? az Ekklának abban lévő Nyoszolyái, asztalai, szekei. Vagyone a' Házhoz megkivántató Kamara, Istálló, Ól és mitsoda állapotban? A' Parochiális Házban három szobák vagynak, a' Parochiális nevezetnek nem egészen meg felelhető formában 's állapotban. A' Tanuló Szobában vagyon az Ekklesiának Egy Könyves Thecája és egy fenyő fából készült Asztala; A' Tseléd Szobában egy tölgyfa Asztala; a' Konyhán egy Tálasa lágy ?? fából, feketére festve. Ezeken kívül a' Házi Eszköziök mind magaméi. Van a' Parochián Kamara, vagynak Istállók 's Ólak szenvedhető állapotban.

II. Az Ekklesia Helybeli Igazgatása:

1. Vane Organizált Presbyterium? Hányan vagynak 's hol választatnak? feleskedtetneke a' Presbyterek? Presbyterium vagyon 12 Személyekből álló. Az Elöljárók választásával edjött járn szokott 'sibongásoknak Ellenvetéseknek szóbeli perlekedéseknek 's lármának a' Sz. Helytől lejendő el távoztatások végett a' Presbyterek nem a' Templomban hanem a' Parochiális Háznál választatnak, Vasárnapi napon dél előtt, a' Templomból egyenesen a' Parochiális Házhoz le hivatott 's egy ben gyült Közösségtől, a' Voksok többsége által, azon Személyek közzül a' kiket én Prédikatori jussommal élven candidálok. A' ki választott Személyek ugyan itt a' Parochialis Háznál a' Község jelenlétében azonnal fel eskettetnek.

2. Tartatnak e Presbyteriális Gyűlések? mikor? és mitsoda helyen?

A' Presbyteriális Gyűlések tartatni szoktak a' Parochiális Háznál az én Predikatori elő ülésen alatt néha ritkábban néha sűrűbben; rend szerént Vasárnap, de olykor Hétközi Napokon is a' mint a' Környül állások kívánják. Ha a' dolog mellynek az Ekklesiái Épületben fel vétetni 's Tractáltatni kell, olyan, hogy Köz Rendü személyeknek jelenlétek is szükségesnek ítéltetik: az ilyen esetben minden Uraságok emberei közzül bizonyos ki választott Személyek, a' Parochiális Háznál a' Gyűlésben meg jelenni rendeltetnek, 's a' mi ezeknek jelenlétekkel 's egyezésekkel határozatit, az egész Gyülekezet által helyben hagyatottnak esmértetik. Abban az esetben pedig, ha a' Tárgy igen fontos és minden külömség nélkül minden Gazdáknak együtt létét 's véleményét kívánni láttató: Egy a' Környül állásokhoz intézett Predikátzióknak el mondásával, és az egész Ini Tisztelet végződése után egy a' dolgot közelebbről illető Beszédnek is elmondásával a' Köz Gyűlés 's Tanátskozás a' Templomban tartatik.

3. Mit szokott tselekedni a' Presbyteriális Gyűlés a' tzigére vétkekben élőkkel?

Én a' botránkozató életü Személyeket elébb mint sem a' Presbyteriális Gyűlésben meg jelenni rendeltetném, mindenkor magam eleibe szoktam fel hivatni, vélek különösen beszélgetni; azon bűnnek

mellyben léledzenek nem a' világ szerént való szégyenre tsak, hanem kivált az Istennek is itéletére méltó voltáról őket Lelki esméretekben meg győzni; édesded tanátslásokkal, indító okokkal 's út mutatásokkal más jobb ösvényre igyekezni által vinni. Elébb mint sem az illyeneket magam elől el botsátánám, el nem múlatom azt is értékre adni, hogy önékiek az Ekklesiái Gyűlés előtt kelle vala ugyan meg jelenniek; de mivel ez az Ekklesiái Gyűlés előtt való meg jelenés, melly azonnal az egész Helységben Köziönségessé lesz, nem lehet hogy maga után gyalázatot ne vonjon, és mivel a' Csistorium az előtte meg jelenni parantsoltatott illyetén személyekkel ez vagy amaz keménységgel is szoktak bánni; azért én azt különös kedvezésből 's betsületeknek lehető meg kémélléséből tselekedtem, hogy őket tsak a' magam személye eleibe kívántam, reménylvén 's el is várván, hogy reá alkalmatosságot szolgáltatni nem fognak, hogy az Ekklesiái Gyűlés előtt is meg jelenni kéntelenittessenék. Ezen az úton a' bűnöst gyakran egészen meg nyerni szerentsés vagyok; ha pedig különben - a' Locale Consistoriumba tzitáltatnak auz illyetének, a' hol az ő vétkeknek mivoltához alkalmaztatott intések, feddések, dorgálások következnek, mellyek ha első izben haszontalanok volnának; idő telve ismét elő vétetnek nagyobb keménységgel. - Ha a' botránkoztató életű mind ezekre jobbúlni nem akar, és a' bűne olyan, hogy maga után testi büntetést is vonhat, mint az Int káromlás, vagy egyik HMázás Félnék a' másik Félen való kegyetlenkedése; pro correctione a' külső Elöljáróságnak vagy pro re pata a' Szolga Birónak 's Úri Széknek is által adatik; ha ellenben a' botránkoztató életűnek vétke olyan, mellyet a' Világi Törvényszék fel nem foghat vagy fel fogni nem szokott, mint a' részegeskedés, a' Templom nem járása, paráznaság s.at. ebben az esetben a' Magános és közönséges intéseket semmiben hajtó Bűnös a' Can. Visitationak szokott bé jelentetni, melly ha maga által nem lehetne, a' Tractuale Consistorium activitássa által fogja igyekezni a' dolgot orvosolni. Ha a' dolog ez úton is nem orvosoltatnék, nekünk egyéb hátra nem marad, hanem békességesen 's óhajtva várúnk, mig az illyetén Bűnös a' belső Kegyelem által meg szenteltetik.

4. A' Presbyterialis Gyűlések actái fel jegyeztetnek e? 's kitsoda jegyzi fel azokat?

A' Presbyteriális Gyűlés actái az Helybéli Predikátor által szoktak fel jegyeztetni.

5. Van-e Curator? Ennek számadása mn [=minden] Esztendőben revideáltatik e? Kik vagynak jelen a' revision?

Curator van; a' Számadása minden Esztendőben revideáltatik; a' Revision jelen vagyon a' Presbyterium és a' köz Rendűek közzül több Egyházfi Hivatalokat viseltt Személyek.

6. Van e valamelly jövedelme az Akklának 's miből? lehetne e azt nevelni? 's miből?

Az Ekklesiának jövedelme vagyon a' PErselyből; az önként vagy ajánlásokból; az Halottakra való Harangozásból és főképpen az Ágybérből; mert a' Gabonabeli Ágybárnek fele része az Ekklának meg marad. Az Ekklesia Jövedelmét nevelni lehetne az ágybérnek 's a Halottakra való harangoztatás taxájának fellyebb emelése által; de ez kivált a' mostani pénz szűkibe lárma nélkül munmkába se vétethetnék; ismét szántás 's vetés által; hanem hogy é részben is az akadályok sokak.

III. A Charitativumok.

α) Publicáltatik e az Ageale? Hányszor Esztendőben? téték és ki akkor akarmelley más végre Persely vagy Tanyér? Az Ageiale Esztendőnként 5 izben Communiók alkalmatosságával szokott publicáltatni.

Illyenkor semmi más jel ki tétetni nem szokott.

β) A' Grale Consistoriumtól rendeltetett Objectumok publicáltatnak-e? Igen is

γ) Kiknek jelenlétekben számláltatik fel az alamisna? bé íródik e akkor mindjárt? Ki Keze alatt van? Az alamisnát a' Curator a' Parochialis Háznál az én jelenlétemben szokta fel számlálni; akkor mindjárt bé íródik, 's tartatik az Ekklának a' Parochiális Háznál lévő Kettős Zárú Ládájában; az egyik Zárnak a' Kultsa áll a' Curatornál; a' másik én nálam.

δ) Administráltatik e mn hijjánosság nélkül mind az Ageale mind mn más Alamisna? Kinek Contra quietaa és quietaa mellett e? Mind az Ageale mind mn más Alamisnák hijjánosság nélkül adatnak aal a' Can. Visitaok alkalmatosságával a' TT. Visitor Uraknak az e' végre már elk készített Libellussaikba az Helybéli Predikátor tulajdon kezeivel irván bé az Alamisnákat.

IV. A' Lelki Pásztor.

1. Neve, Mellyik Oskolában tanúlt? Mitsoda Nyelveken beszélhet? vagy l.alább olvashat? Mennyi időtől fogva van ebben az Ekklánban? Ez előtt mitsoda Ekklesiában szolgált? Vagynak e és hány Gyermekei? A' Patséri Predikátor Neve Kosdi József. Tanúlt a' Baseli és Franequerai Universitásokban 4 Esztendőig maga tulajdon költségén. A' Frantz és Anglus Nyelvekben lejendő további maga tökélltetésén, a'

mellyekben a' N. Körösi Gymnásiumbeli Cursusának végzésével, Sopronyi és Posonyi Tanuló korában meg lehetős előmenetelt tett, mintegy fel adni kéntelenítettvén, a' külső Akademiákban előtte lévő Tudományokért 's Orientális Nyelvekért, a' mellyeknek kedvét tehetségét és idejét fel áldozta - tsak a' Német Nyelven olvas és beszél. Predikátori Hivatalát kezdé Patséron, melly Ekklesiában most 24dik Esztendeje hogy szolgál. Vagyon Felesége 's három Gyermekei.

2. Van e Canonja, Liturgiája 's Josephina Resoluoja? Van.

3. Mn Vasárnapokonn 's Innepeken tart e Predikáziót? Délután Catechizáót 's Hét köznap Imádságokat? Igen is még pedig szoroson, és a' nyári leg szorgosabb munka idején is múlhatatlanul.

4. Az Ur Asztalához először járúlni akarókat Cfirmálja e? 's a' Cfirmitások Nevét bé írja e? Igen is.

5. Hányszor administrálja Esztendőnként az Úr Vatsoráját? Hatszor.

6. A' Keresztelést a' Tplomban viszi e véghez vagy a' Háznál? A' Templomban.

7. A' betegeket meg látogatja e? Meg látogatja.

8. A' Matriculát viszi e a' Grale Csistorium Aal ki adott norma sznt? hogy írja be a' törvénytelen ágyból születeket? A' Matriculát a' Ketskeméti és Halasi Matriculáknak Néhai N. Tiszt. Esp. Göből Gáspár Úr által előmbe irtt rendi és módja sznt kezdetem vinni, melly mellett hogy mind ez ideig meg maradtam, oka ez mert a' Can. Visitao applacidálta. A' Törvénytelen ágyból Születtek bé írásának módját a' mi nézi. A' Szülék Rubricájában tsak a' Gyermeket Szülő Személy mint Anya íródik bé abban az esetben midőn nem eléggé világos kitől való légyen a' gyermek; Ha pedig valamelly férjfi a' kire az Asszony vall, önként maga is megesméri, hogy a' gyermek tőle való légyen: akkor ez a' Férjfi mint Atya a' Szülék Rubricájában bé íródik. Az illetén törvénytelen ágyból Születteknek pedig meg különböztetésnek okáért alá szoktam írni: spurius v. spuria.

9. A' Házasulándókat háromszor publicálja e? Vasárnapokon e vagy Hétköz Napokon? A' Házasulándók háromszor publicáltatnak különös Vasárnapokon.

10. A' F. K. Parantsolatokat 's a' Consistorium publicált Rendeléseit improtocolálja e? Improtocolálja.

11. A' Predikátori Sessio Föld nn e Dezma alatt? Nintsen.

12. A' Predikátori fizetés Esztendőnként bé adódik e? Nn e restaa? Idejében bé adódik 's restaa nints.

13. Sz. Hivatalához illendő tekintetben tartatik e a' Prédikátor? Úgy tartatik.

V. Az Oskolák.

a) A' Rector, Praeceptor, Leányok Tanítója Neve, mellyik oskolában tanúlt? mennyi időtől fogva van ebben az Ekkliában? Nótelen e vagy Feleséges? A' feleségesnek vagynak e Gyermekei 's hányak? Az Osk. Rector Szánthó János; tanúlt a' Debretzeni Collegiumban; most harmadik Esztendejét tölti; nótelen. A' Leány Oskola Tanítója Gergely Sámuel. Tanítói Hivatalát kezdette Patséron; most 24dik Esztendeje hogy szolgál; tanúlt S. Patakon azt a' mit; Feleséges; 7 gyermekei.

b) Mitsoda állapotban van az Oskolák épülete? elég tágas e a' Gyermekek smzámához képest? A Férjfi Gyermekeknek most épül Új Oskolájok; a' Leány Oskola jó karban vn; hogy valamivel tágasabb legyen mint most, akkor az Ekklaq gondoskodni fog.

c) Hányan vagynak az Oskolába járók? külön a' Fiúk külön a' Leányok? A' Férjfi Oskolában Tanulók száma ez idő sznt 120; a' Leány Oskolában tanulóké 87.

d) Járnak e a' Gyermekek Oskolába egész Esztendőben? vagy tsak Télen? A' Gyermekek az Oskolába télen nyáron járnak; noha nem azzal a' szorgalmatossággal és számmal nyáron mint Télben.

e) Mitsoda Tudományok taníttatnak? a' Csistorium áal ki adott Methodus sznt e? A' Csistorium áal ki adott Methodus sznt taníttatnak e' következő Tudományok? Vallás; Sz. Historia; a' Soltároknak énekelhető Versei; Számvetés; Magyar Ország Geograhíája 's Historiája; Vallás Historiája; Természet Historiája; Polgári Kötelességek; Ethica; Irás 's Éneklés Mestersége; Leveleknek 's Quieta[nti]ák[na]k formálása; Magyar Grammatica. Ezekhez járúlnak a' Gyermekeknek rövid Könyörgéseknek 's Fohászkodásoknak formálásában 's a' Bibliában v[al]ó gyakoroltatások.

f) Kitsoda a' Sz?? O. Inspector? Ez idő szerént a' Helybeli Presb[iterium] a' ki ezeket írja.

g) Vagynak e a' Predikátor mellett Localis Inspectorok, kik az Oskolát közelebről visitálják? Vagynak hárman.

h) A' Templombeli éneklést el végezi e a' Rector? a' maga discretióján áll e az ének választás, vagy a' Predikátor prescribálja mi énekeltség? A' Rector a' T[em]plombeli Éneklést el végezi Maga discretiójára hagyatott mit énekeljen, mint erre magát alkalmatosnak lenni meg bizonyította; vagynak mindazáltal alkalmatosságok, a' mellyekben prescribálok.

i) Introducáltatott e az Új Énekes Könyv? Hogy a' Patséri Ekklában az Új Énekes Könyv énekeltek már hatodik Esztendeje.

k) A' Tanítók Salariuma bé fizetődik e hijjánosság nélkül? nn [=nintsen] e Restaa [=restantia]? Bé fizetődik; ha van is olykor Restaa; tsekélység.

VI. Van e Bába? van e examinálva? fel van e esketve? tud e az Asszonyok Baján segíteni? el jár e Kötelességében? nem keresztel e? Bábák vagynak examináltattak 's fel eskedtettek; kötelességeikben el járnak; nem keresztelnek.

VII. A' Himlő oltás dolga hogy van? Ebben a' részben a' N. Vgye részéről jó Rendelések tétettek; a' Disctrictualis Chyrurgus a' még bé nem oltott Gyermekeket a' Helység Házához fel hordatja 's be oltja; a' Szülék mind inkább inkább meg esméri a' bé oltásnak hasznos és szükséges voltát; általam is a' Cathedrából gyakor izekben fel olvastatik a' F. Consilium a' tehén himlővel vó bé oltást tárgyazó Rendelése.

VIII. A' Temető elég tágas e? bé van e kerítve? a' sirok elég méjen ásatnak e? meg tartatik e a' temetés idejére nézve a' F. K. Parantsolat? A' Temetők elég tágasak; méj árkokkal körül vagynak véve; a' sirok méjen ásatnak; a' Temetés idejét tárgyazó F. K. Parantsolat meg tartatik.

IX. Van e Harangozó? el jár e kötelességében? engedelmes e a' Predikátorának? van e fizetése? a' Helység terheitől szabadsága vagyon e? Harangozó vagyon; kötelességében el jár; a' Predikátorának engedelmes; van betsületes fizetése; a' Vgye 's a' Helység terheitől mentt.

X. Vagynak e az Ekklésiának szükölködő szegényei? van e rólok gond? Ez idő szerént nintsenek; mikor találkoznak: vagy a' Cathedrából vó publicao vagy más mód által rajtok segítünk.

XI. Nintsenek e az Ekklának Gravamenjei? p.o. Nem háborgattatik e a' Vallás gyakorlásában Ini Tiszteleteiben földjeiben s. a.t. Nintsenek e olyanok kik a' R. Cathol. Vallásra akármelly szín alatt kénszerítettnek? A' R. Cath. Innepeiknek meg tartásokra nem erőltetnek e? vagy a' Mester emberek a' processio járásra? A' T. Plébánusok a' Lelkek száma ki adását nem kívánják e? Ide tartoznak mint azok, mellyek Vallásunk Szabadságának akármimódon pjudiciumára lehetnének. Efféle Gravamenei Ekklésiánknak ekkoráig nintsenek.

Irta Patséron dd Junii 1819 Kosdi József mk. Pred.

+++++

G 165. Pécsvárad

[Fedőlap]

d. 4ta Junii. 1817. Péts Várad visitáltatott.

A' Város Elöljárói ha az Ekklésiai igazgatásban részt akarnak venni, tartoznak feleskünni.

Az Agentialebol szokott a' T. Predikátor Ur Conventiojában feltett 2. lb hús 2. ittze bor, úgy a' Rector számára 1. lb hús és egy ittze bor vétetni, sör a' Supplicansnak és abból elegített. Ezt egy átaljában el kell törteni.

A' hétköznapi estvéli Isteni tisztelet nyáron elmarad.

A' F. Consilimtol elfogott 2. öl fát tartozik az Ekklésia bonificálni

++++

A' Canonica Visitatio Tárgyai.

Az ezekre való feleletek.

I. Pétsvárad Ttes Ns Baranya Vármegyében helyhezített Mező Város, Fundus Indictum??

a) A' Pétsvárad Ekklésiába volt már hajdanába Predikátor; hanem az Üldözések idején az Isteni Tisztelet gyakorlásának Szabadságától meg fosztatván, minekutánnak 58 esztendőig Várkonba járt volna a' Bép Isteni Tiszteletre 1783dik esztendőbe nyert viszont szabadságot. A' Lelkek száma 667.

b) A' Templom 1783dik esztendőben kezdetvén épített, 1785dik esztendőben el végeződött, és fel szenteltetett. A' Torony 1797dikben.

- c) Az Ur Asztalához tartozó Eszközök e' következendők: 1. Négy tzin Kanna Inscriptio nélkül. 2. Egy arannyal futtatott Réz Sz: Pohár. 3. Tzin Keresztelő Edény. 4. Egy kék, virágos, arany tsipkés szélü selyem fellyül való Terítő. 5. Nagy vas?? arany tsipkés szélü selyem keszkenő. 6. Veres ezüst tsipkés szélü Damas selyem keszkenő. 7. Sárgás kék szélü selyem keszkenő. 8. Kék szélü zöld selyem keszkenő. 9. Patyolat kék virágú fejer keszkenő. 10. Két sávolyos fejer Abrosz. 11. Tzin Tányér, ezzel az Inscriptioval: A' Pétsvárad R. Szent Ekklesia vette Tiszt. T. Szetsey Péter Ur predikatorságában, és Bárdi István Kuratorságában 1796dik esztendőben. 12. Egy nagy Szent Kenyér fel szolgálására való Fa Tányér.
- d) A' Toronyba három Harangok vagynak. A' leg nagyobbik Harang 350?? font a' koronájával és az Ütőjével egygyütt. Inscriptiója ez: Fusa suum per Franciscum Millner Budae 1804. Ezenkívül az egygyik oldalán ez vagyon: Péts várad Ref: Sz: Ekklesia számára öntettetett Tiszt: Ötvös Mihály Predikatorságában, Bárdi Péter Kuratorsága. Varasdi Ján: Tanutza?? Pét: Király Mih: Szabó Istv: Király Ist: Bárdi Ján: Szabó Andr: Dakos Ján: Balog Ján: Elöl járóságok alatt. - A' Kissebbik Harang 200 font a' koronájával és az Ütőjével egygyütt. A' koronája alatt ez az Inscriptio: ?????????? TELTL HAT MICH GEGOSSEN In GRAZ 1787. A' Harang Derekán körül ez: A' PETSVARADI REFORMATATA SZENT EKKLESIA ÖNTETTE EZT A HARANGOT MAGA KÖLTSÉGÉN 1787. - A' harmadik Harang tsak Tsengetyü, jány font nem tudhatik, A' Felső Részén mindjárt a' koronája alatt ilyen Inscriptio vagyon: GOSS MICH JOHANN V. SPIG. K. HER. IN OFEN. PÉTSVÁR. 1713. - Ez a' Tsengetyü meg volt még akkor is mikor Pétsvárad Várkonnak Filiája volt, ezzel adódott fel mikor oda akartak menni az Isteni Tiszteletre.
- e) Egyébb Nevezetes Levelei a' Pétsvárad Ekklesiának nintsen; hanem ez a' Kegyelmes Intimatum, mellynél fogva Oratorium épittetésre szabadság emgedtetett 1783dik esztendőben. - Két könyve van, t.i. Szent Biblia és Biblia Tár Háza, a' mellyek az Oskolába a' Rektor Gondviselése alatt tartatnak.
- f) A' Parochialis Házban három Szobák vagynak, közzülüök a' Tanuló Ház külön fedél alatt jó állapotban. - Az Ekklesiának vagynak három nyoszolyái is, egygyik kék, másik valamikor tarka lehetett, harmadik festetlen. Asztalai a' Szobába kettő, egygyik Diófa, másik fenyő két hosszú Asztal. Egy pohár szék kék festékű. Hat fekete Bor Székek, de már meg rongyollottak. A' Tanuló Házban festetlen Könyves Theca. Ugyan ott Ruha tartó fogas. A' Tseléd Házba is egy Fogas. A' Konyhába egy kis Asztal, felette pedig Tálás. Az Istállóra, Kamarára Olra nézve hijjánosság van; de igyekezet is vagyon a' ki potolásra.

II. Az Ekklesia Helybéli Igazgatása.

1. Vagyon Presbyterium tiz esküdt Presbyterekkel, hanem a' Város Eskküdtjei is, mint azoknál onnét fogva magokat fellyebbvalónak tartók is, meg jelennek; de a' kik tsak a' N. Uraság Tisztjei előtt esküsznek.
2. Presbyterialis Gyülések tartatnak, mikor valami ollyas adja elő magát, a' Parochialis Háznál.
3. A' Presbyterium a' paráznákkal privát penitentiát tartat, a' békétlen Házásokat öszve békélteti. Isteni Tiszteletet nem gyakorló egy vagyon; de a' ki ollyan; a' kivel a' Méltoságos Uraság Tisztjei is bajlodni már bele fáradtak, mivel egyszersmind lopni is szokott, a' mellett ollyan káromlások hallattatnak tőle, a' mellyek azt mutatják, hogy vagy tellyességgel el vetemedett, vagy ép elméje alig ha van. - Haragtartók lehetnek vagy lehettek de bé nem jelentettek.
4. A' Presbyterialis Gyülés Actái feljegyeztetnek a' predikátor által.
5. Kurator van, annak számadása minden esztendőben revideáltatnak, a' Revisión jelen vagynak a' presbyterek, és a' Város esküttjei.
6. Az Ekklesiának semmi más Jövedelme nintsen az Alamisnán kívül, a' mellyet Innepeken és az Ur Vatsorája kiszolgáltatása alkalmatosságához szoktak a' Predikátorhoz öszve hordani, a' kiknek neveiket a' Predikátor a' Cathedrából el szokta olvasni. És azon a' kevesen kívül a' mi marad a' Hivatalból Személyeknek rendes fizetéséből, modot sem találtak még eddig az Elöljárók annak Nevelésére.

III. A' Charitativumok vagy Alamisnák.

- a) Az Agentiale 6szor publikáltatik, és akkor semmi más Jel a' Tányérokon kívül ki nem tétetik, mellyekbe vettetik az Alamisna.
- b) A' Generale Consistoriumtól rendeltetett Objectumok publikáltatnak.
- c) Az Alamisna fel számláltatik a' Kurator, és 3, 4 Presbytereknek és Város Esküttjeinek jelenlétekbe midőn a' Templomból ki hozódik, és áll a' Kurator keze alatt.
- d) Mostani predikátorra maradt szokás ez hogy az Agentialéből fizettetik a' Predikatornak két font hus, és

két itze bor, a' Rektornak egy font hus és egy itze bor árra, melly a' Conventiónak egy punktumai; sőt még a' Supplicánsok is ebből elégíttenek. Melly szokástól a' hatalmasabbak el sem akarnak állani. A' mi ezen kívül marad Nagy Tiszteletü Esperest Urnak a' Predikátor által adja, a' Libellusába bé írja.

IV. A' Lelki Pásztor.

1. A' Neve Ötvös Mihály, Debretzenbe tanult. Deákul és Németül beszéll 's olvas, 15 esztendeje már hogy a' Pétsvárad Ekklesiába van, másutt nem szolgált, Feleséges, vagynak öt gyermekei.
2. Canonja, Liturgiája, Josephina Resolutiója vagyon.
3. Minden Vasárnapokon és Innepeken Predikáziót tart, Vasárnap Dél után Catechisatiót, Hét köz Nap Imádságokat.
4. Az Ur Asztalához először járulni akarókat confirmálja, a' Confirmatusok Nevét bé írja.
5. Az Ur Vatsoráját esztendőnként 6szor adminisztrálja.
6. A' Keresztelést a' Templomba viszi véghez, különös esetekbe a' Háznál.
7. A' betegeket meg látogatja.
8. A' Matriculát a' Generale Consistoriumtól ki adott Norma szerént viszi. A' Törvénytelen ágyból Született gyermekeknek tsak az Annyokat írja bé, de ha el esméri az Apja, az Apját is.
9. A' Házasulandókat háromszor publicálja Vasárnapokon vagy Innepeken, Hét köz Napokon soha sem, a' Copuláltakat bé írja.
10. A' Felséges Királyi Parantsolatokat, a' Consistorium publicált rendelkezéseit improtecollálja.
11. A' Predikatori fizetés a' földkkel rétekkal egygyütt le van írva, subscribáltatott és meg petséltetett.
12. A' Fizetés bé szokott adódni; hanem az idén a' nagy szükség miatt maradt nyoltz kila buza és 3 Mérő Kukoritzából is Restantia, kötelezik magokat hogy a' jövőre bé adjak. Ezenkívül a' Conventióba volna 20 Öl fa; de a' M. Uraság a' kinek eddig ez Adománnya volt, két öllel meg kevesitvén a' Ven. Tractus azt végezte, hogy az Ekklesia potolja ki a' hijjánosságot. Már 16 Ölre nevedvén e' hijjánosság ebből 9 Öl meg is van adva, tsak a' többi ígéletbe ne maradjon.
13. A' kik tudják mi a' Lelki Pásztorozoktól illendő tekintetbe tartatik; a' tudatlanság pedig és a' kevélység némellyeket ellenkezőre hajt.

V. Az Oskolák.

- a) A' Rektor Király József, Debretzenbe tanult, ebben az Ekklesiában 10dik esztendeje hogy szolgál, az előtt volt Lakóba, Rétfaluba, Herczeg Szöllőson, Feleséges vagynak három gyermekei.
- b) Az Oskola épülete jó állapotba vagyon, és elég tágas.
- c) Télen nagyobb számmal járnak mint Nyáron, hogy egy aránt télen nyáron fel járjanak nem lehet reá menni.
- e) Tanulják Nagy Tiszteletü Göböl Ur Kátéját, Hübnert, Kis Historiát, Számvetést, Éneklést, Írást.
- f) A' Ven: Tractus által rendeltetett Visitatora az Oskolának Tiszt: Kerékgyártó István Ur N. Pali Predikátor. Minthogy éppen most Tavasszal rendeltetett, még eddig nem visitált; hanem a' fellyebb való esztendőkre volt Visitor Tiszt: Pető István Ur, minden Examenen jelen volt.
- g) A' Predikátor mellett vagynak helybéli Inspectorok.
- h) A' Templomba való Éneklést a' Rektor el végezi, a' maga Discrecióján áll az ének választás.
- i) Az Uj Énekes Könyv még nem introducáltatott, mivel még tsak a' Predikatornak, a' Rektornak, és még egy embernek vagyon Uj Énekes könyve.
- k) A' Rektor Salariuma le van írva.
- l) Ebbe az esztendőbe Restantia vagyon t.i. egy kila buza.

VI. Examinált és Eskütt Bába vagyon, tud segiteni az Asszonyok baján. Kötelességében el jár. Nem keresztel. - Már hét esztendőbe küldtetett ki Himlő oltó Chirurgus.

VII. A' Temetőbe még lehet temetkezni, bé van kerítve, a' sirok elegendő mélyen ásatnak. A' Temetésre nézve a' Királyi Felséges parantsolat meg tartatik.

VIII. Harangozó van, kötelességében el jár, engedelmes, Fizetése vagyon ötkila buza. A' Város terheitől szabados.

IX. Alam,ista nélkül szükölködő szegénye az Ekklesiának egy vagyon a' ki is már egynehány esztendőktől fogva erőtelen öregségre jutván koldulással keresi élelmét.

X. Gravamenek nintsenek.

++++

G 166. Piros

[Fedőlap]

17a Juny 1819.

Ad 1. f. A' Pintze öszvedülő félben van.

II. 2.) Presbytl. Gyűlést gyakran nem a' Parochialis Házban tartanak az Elöljárók - gyakran a' Predikátor hívására sem jelennek meg.

3.) A' Tzégéres vétekbén élőkre a' Presbyteriumnak semmi gondja nints.

6.) Az Ekklesia jövedelméből az Elöljárók szabadon szeretnek 's szoktak is disponálni. - A' Lecticalis?? Pénz - és Búzába sok Restantia van.

V. d.) Kevés számmal járnak a' Gyermekek Oskolába.

l.) A' Conventionatusok Földjöket roszszúl és későnn mívelik.

VIII. A' Temető árkánn igazíttatni kell.

Conventl.

a.) A' Szerűs Kertje a' Predikátornak Megvan Kissebbítve - egy házhelyre való elvevődött belőle.

+++

A' Canonica Visitatio Tárgyai

I. Az Ekklesia. A' Mater Ekklesia Piross - Tttes Báts és Bodrog törvényesen eggyesült Vármegyében. A' Helységet birja Gróf Brunstrich?? Ö Nagysága.

a) A' Máter Ekklesia mikor kezdődött, leg alább mitől fogva van emlekezete? Mitsoda állapotjai /:fatumai:/ vóltak? A' Lelkek száma mennyi? Felséges Ildik József Császár és Király adott ennek kezdetére alkalmatosságot, midőn ezen Tájékot is Népesebbé akarván tenni, kegyelmesen megengedte hogy az Országnak népesebb részeiről ide el költözhetnének a' Lakosok. Ekkor Rofi?? Varga Mihály ezen Vidéknek meg szemlélésére el jött, és ideis Pirossra másoktól utasítatván néki a' földnek termékeny és szép vólta meg tettett haza menvék Lakos társainak el beszélte. Ekkor némely Rofi??, Burai, Szaloki, Abádi, Sz.Imrei, Derzsi, föld szakibe levő Lakosok az el költözésre magokat meg határozta eléget tében elébb a' Felséges Rendelet szerént mindenben el indultak és 1786 esztendőben Juniusnak 20dik napján ide el jutottak, a' Falu végén a' mezőnn meg szállottak, sátorokba lakoztak; de ezek közzül ismét sokann vissza mentek elébbeni Lakó földjökre; a' meg maradtak mind bizonyos személyek mind Levelek által tudósították a Tetetétlenül meg telepedett Magyarokat és közzülük 29 Gazdák az ide való költözésre magokat el tökeltették, és 1787 esztendőben Julius Havában meg érkeztek ekkor a' Magyarok a' már ez előtt egy darab ideig itt lakó, de már költöző félben lévő Sváboktól házaikat megvén letelepedtek 's állandóbb Lakosok lettek, és azután az Országnak több részeiből ki vándorlottak, meg szaporodtak.

Ezen utóbbi ujjabb Lakosok vóltak azok ki ez előtt valami 14 esztendővel Tisza Nánáról az Egri Püspök Eszterházi Károly keze alól kénytelenítették ki költözni és két esztendő alatt hol egy hol más Helységekbén tartózkodván végre Tetétlenbe vették magokat, és 12 esztendőig ott lakván jöttek ide az említett esztendőben. Valamennyire helybe verekedvén. Oskola Mestert is hoztak Szabó Mihály Nevezetűt, ki esztendeig nyomorgott közöttök. A' rendes hivatal szerént való első Predikátor pedig Szathmári Mólnár Ferentz 1788 esztendőben Februariusnak 28dik napján érkezett közikbe. 1788 esztendőben Augusztusnak 5dik Napján számba vette a Lakosokat, a' Lelkek száma vólt 507, de ez a' summa joval alább szállott, nem annyira azért, hogy megunván a' Török háborúban a hadakozás terhét viselni sokann vissza mentek; mint azért, hogy 1788 Esztendőben 7ber 8ber 9ber Holdnapokban a' Helység Ispotállya tetetődven, és minden házak tele rakattatván beteg Német Katonákkal, a' Lakosok is el kapták a' nyavalyát és igen sokan meg holtak közzülök mint a Matriclában lehet látni, ugy hogy 1789 esztendőben 8bernek 10dik Napján a Lelkek száma 458ra tölt. - Több nevezetesebb Fatumai nintsenek. Most a Lelkek száma 789.

b) A' Templom - ha van. Torony - mikor épült, mitsoda materiából, mitsodás állapotban?

F. Templom van, ez 1799 esztendőben a Lakosoktól fogadtatott Téglá Vetők által készítettett, és égettett Öreg Csomós Pál, és Dús Sámuel Lakosoktól két ölnyi magasságra felrakatott Téglákból épült a' benne

levő Székek, a Mennyezet, 's Fenyő Szálfák, a' Lakosokra ki vettetett és kértetett alamisnából öszve gyűlt pénzen vétetett, és készített; Teteje pedig UlyVidéki Kereskedő Tolnai Pál Ur által ajándékozott deszkákkal bé borított, és el kezdődött benne Karátsony Innepe előtt 5 héttel az Isteni tisztelet és 1810 esztendőben azok a deszkák el avulván, meg Zsindelyeztetett, mostis meg lehetséges állapotba van.

Torony is van melly hasonloképpen a' Lakosoktól fogadtatott Téglá Vetők által készült, Kőmivesektől fel rakattatott Téglákból épült Fundamenta 1802ben Juniusnak 27dik Napján tétetődött le; 's jó állapotba van.

c) Mitsodák az Ur Asztalához tartozó minden edények, abroszok, Takarók egyenként mellyek azok, és mitsoda Inscriptiok vagynak?

F. Ingo Jóságai az Ekklesiának a Templomba ezek: egy Almáriumon setétveress festekű negy szegű asztal, készült 1811ben. Ezen Fejül egy Zöld posztó rojtos terítő, azon fejül egy keresztelő Czin tál, azzal a metzással: T. Szilágyi Sámuel vette 1811be, egy Keresztelő Kannátska, ezzel a metzással: Halason Lakó Nptes Bibó István Hitvese Detsi 'Susánna ajandekozta 1811ben, Ezeken felyül van egy veress rojtos szőr materia terítő az Ekklesia vette. Az Almariumban egy pár hatodfél ittés Kanna ezzel a metzással: APirossi Refta Ekklesia a' maga költségén készittette 1811dik Esztendőben. Egy két ittés Czin Kanna ezzel a' metzással: Gyűlvészi Mihály ajándékozta az Ekklesiának. Két Czin poharak ezzel a metzással: A' Pirossi Ekklesiának Tolnai Pál Ur a' Maga költségén készittette. Egy Czin Tányér. Egy Kamuka Virágú Fejér Abrosz illyen betű varrással: Halasi Lakos Nptes Bibó István Ur Hitvese Nemes Detsi 'Susánna Asszony ajandékozta 1811be. Egy Fejér Vászon abrosz Toma Mihály ajandéka. Egy Fejér tsipkés szelű keszkenő. Egy fellyér virágos patyolat veres selyem alatt valóval, T. Szilágyi Sámuel Ur Hitvese ajandékozott 1811 esztb. Egy polinézer?? tintok?? keszkenő. Egy Veress tarka keszkenő.

d) A' Toronyban hány harang van, mennyi szamu, mitsoda nehézségű 's Inscriptioju Harangok vagynak?

F. A' Toronyban van két harang, az egyik Tsengettyű 1786 esztb. Pestről 48 Rhfton 36 xron hozatódott. Semmi Inscriptio sints rajta, a' másik is Pestről hozattatott 1803 esztendőben fizetődött érette 319 Rhft és 9 Xr. Nyomott 2 mása 64 fontot; de meg hasadván ujjonnan öntetett 1813 eszt. illyen inscriptio van rajta: A' Pirossi Rfta Ekklesia T. Szilágyi Sámuel Predikátor, Balla János Biró, Fogarasi Márton esküdtségében, a' maga költségén készittette 1815dik esztendőben, nyom 2 mása 80 fontot. [kb másfél sor kihúzza, lapszéli megjegyzéssel]

e) Vagynaké az Ekklesiának Levelei 's Könyvei, 's mellyek azok?

F. Semmi Levelei nintsenek némely Quietantián kívül. Könyvei ezek: Két Graduál a Templomba, egyik a Predikátor másik az Oskola Tanító előtt. Az Ekklesiái Agendának 4dik szakassza Kármán Pál Munkája. Három Protocollum. Egy rongyos Basileai Biblia. Nemes Udvarral való Társalkodás. Artis beate moriendi. Ostervald catechismusa.

f) A' Parochialis Házban hány szobák vagynak, mitsoda állapotba vagynak, az Ekklesiának ebben Nyoszolyai, Asztalai, Székei, Vagynak é a' házhoz meg kívántató Istállók, Ólak, mitsoda állapotba vagynak.

F. A' Parochialis Házban vagyon konyha, két szoba, egy Tanuló Ház, egy kis éléskamra, egy kis szin, egy kis istálló egyfojtában meg lehetséges állapotban. Az Udvaron vagyon két Hombár, egy Szűszék, tyuk ól, Lud ól, sertés ól, sertést hizlaló el avult ól, egy kis öszve dülő félbe levő pintze. Az Ekklesiának a' Parochialis Ház szobáiban vagynak ezek ez Ingo Javai. - Két hosszú fejér karos szék. Egy szegletbe való almárium. Egy fejér sárga tarkájú nyoszója. Egy fogas. Egy fejér viselt asztal. Egy 1910 esztb. vett egy személynek való Tóth Nyoszolya. Egy nagy sárga festekű, fekete szelű asztal. Székei nintsenek. - Vagynak ezeken kívül - Egy Talitskája. Egy Budákja?? vagy Tsákány kapája. Egy padlásra járó Lajtorjája. Egy Vékája, - mely meg kissebbitetett. Két fenyő fa vedre.

II. Az Ekklesiának Helybeli igazgatása.

1. Van é organizaltatott Presbiterium. Hányan vagynak, Hogy választattak, feleskedtettek é a' Presbiteriek?

F. Van, áll 6 Személyekből a 4 külső Elöljárókon kívül, kik a Templomban a' Községtől szabad vox által választattak, és ott mindjárt meg is eskedtettek.

2. Tartatnak é Presbiterialis Gyűlések? - mikor? - mitsoda helyen?

F. Tartatnak az esztendőnek minden részében, mikor a' szükség kívánja 's tettzik már most a parochialis

Háznál is a Tiszteletes Ur Tanuló Szobájába.

3. Mit szokott tselekedni a' Presbyterialis Gyűlés a' tzigére vétekben élőkkel, a' versengő és külön élő Házás Társakkal, a' közönséges Isteni tiszteletet nem gyakorlókkal, a' harag tartokkal, vagynaké most ilyenek az Ekklesiában?

F. A' Czégéres Vétekben élőkre már azután talam gond lesz. Ugy a' Versengő Házás Társarais. A'kik eddig külön élő Házás Társak Vóltak, azokat a' Predikátor szivekre kötvén azt a' kárt, melly abból mind magokra, mind magzatjaikra, mind a' köznséges Társaságra következik özve békeltette és mármost külön élő Házás Társak Nintsenek. A' közönséges Isteni tiszteletet nem gyakorlokra is talán vigyázni fog ezután a' Presbiterium. -

4. A' Presbyterialis Acták feljegyeztetnek é? Kitsoda jegyzi fel azokat?

F. Minthogy a' Presbiterialis Személyek közzül egy sem alkalmas azoknak fel jegyzésére, a' Predikátor jegyzi.

5. Van é Curator, ennek számadási minden esztendőben revidealtatnak é kik vagynak jelen a' revision?

F. Van. Ennek számadási minden esztendőben revidealtatnak a' melyre nem tsak a' Presbiterialis Személyek hanem a' külső Előljárók is meg hivattatnak, a' jelenvelőktől subscribáltatnak, meg petséltetnek.

6. Van é Jövedelme az Ekklesiának? miből? lehetne é azt nevelni? miből?

F. Azon kívül a' mi a' Conventionatusok kifizetődése után a' Leticale pénzből buzából árpából megmarad, 1806 esztendőben azt allította fel a' Presbiterium, hogy minden fertály földből egy portio buza adódjon az Ekklesiának, és ez gyakorlásba is jött de úgy hogy ez ha akarja el marad, ha akarja Tavaszi gabona adatik helyette, és így ez nem állandó jövedelem. Lehetne é nevelni? és miből? nem tudódik. Hanem az bizonyos hogy ha az említett jövedelmek hűségesen bé szedődnének, a' gondos gazdálkodás által, elég lenne az Ekklesia szükségére, de fájdalommal kell megmondani, hogy felesleg való az Ekklesiának kint levő adóssága, a' mellyet valósággal bé lehetne szedni, ha a' Presbiterium 's Előljárok nagyobb szorgalmatosságot fordítának reá, mert itt valósággal egy földhöz ragadott szegény sints, hanem tsak szokásba ment a' nem fizetés.

III. A' Charitativumok v. Alamisnák.

α) Publikaltatik é az Agentiale? HÁnyszor esztendőben, tetetik é ki akkor valami má jel, akármely végre persely, tányér vagy más jel?

F. Publikaltatik hattzor, és akkor semmi más jel persely vagy Tányér ki nem tetetődik.

β) A' Generale Consistoriumtól rendeltetett Objectumok publikáltatnak é?

F. Igen is publikaltatnak.

γ) Kiknek jelen létekebe számláltatik fel az Alamisna, be iródik é az mindjárt akkor? ki keze alatt van?

F. A' Curator minden Urnak Napján fel szánlálja az Isteni tisztelet után a' Predikátor tanuló Házába mindjárt a' Predikátor pedig bé írja a' jegyző könyvbe, a' Curator keze alatt tartatik.

δ) Administralodik é minden hijjanosság nélkül mind az agentiale, mind minden más alamisna? Kinek? Contraquietantia, és quietantia mellett é?

F. Administralodik mind az agentiale, mind minden más alamisna, mert minden Urnaponként feljegyződvn az alamisnának tárgya, a' Canonica Visitatiokor a' jegyző könyvből ki szedődvn minden végre adatott alamisna, a' Tiszteletes Canonicus Visitator Ur kezébe adodik quietantia mellett.

IV. A' Lelki Pásztor.

1. A' Lelki Pásztor neve? melyik Oskolába tanult? mitsoda nyelven beszéll vagy leg alább olvashat? mennyi időtől fogva van ebben az Ekklesiában, azelőtt mitsoda Ekklesiákban szolgált? Feleséges é? Vagynak GYermekei, és hány gyermekei?

F. A' Lelki Pásztor Neve Szilágyi Sámuel, a' kissebb Oskolákat végezte Ketskeméten, onnét a' Debretzeni Collegiumba ment a' honnan Oskolai életének kilentzedik esztendejében Vzezlédre REctornak kiment, ott három esztendőt eltöltvén, a' Ketskeméti Oskolába Tanitonak meg hivattatott, mellyet 16 esztendőig folytatott, midőn a' Venerabile Consistoriumtól Pirossra Predikátornak rendeltetett, Beszél Deakul olvas Németül, most hetedik esztendeje miolta itt szolgál. - Feleséges - Gyermekei vagynak négyen.

2. Van é Canonja Liturgiája? Josephina Resolutiója?

F. Mind ezek megvagynak.

3. Minden Vasárnaponként, és Innepenként tarté Predikatiot, Dél után Catechisatiot, hétköz nap

könyörgéseket.

F. Mindezeket mindenkoron véghez viszi, kivéven a' Nyári szorgalmatos hétköznapi dolgozó napokat a mellyekben senki sem jelenik meg a' Templomban.

4. Az Ur Asztalához először járulni akarókat Confirmálja é, a' Confirmatusok nevét bé írja é?

F. Miolta ezt a' szokást bé hozta Confirmallya, és a Confirmatusok nevét bé szokta írni, de többnyire a' szülék elébb ki veszik magzatjaikat az oskolából mint Confirmalódnának.

5. Hányszor administrálja esztendőnként az Ur Vatsoráját?

F. Hattzor.

6. A' Keresztelést a Templomban viszié véghez vagy a Háznál?

F. Mindenkor a Templomban.

7. A' Betegeket meg látogatjaé?

F. Igenis.

8. A' Matriculát viszi é s G. Consistoriumtól ki adott Norma szerént? Hogy írja bé a törvénytelen ágyból születetteket?

F. A' Matriculát a G. Consistoriumtól kiadott Norma szerént viszi. A' Törvénytelen ágyból születetteket pedig úgy írja bé a' mint az Anyja valja mivel az ilyen személyek többnyire hazudni szoktak, hanem várakozik míg az idő az Attyát ki nyilatkoztatja.

9. A' Házasulandókat hányszor publikálja, Vasárnaponként é vagy hétköz Napokon?

F. Publikálja három Vasárnapokon, a Josephina Resolutiohoz tartván Magát.

10. A' Felsőges Királyi parantsolatokat, a Consistorium publicalt Rendeléseit inprotocollálja é?

F. Mndenkor Inprotocollálja úgy a' mint vele közöltetnek.

11. A' Predikátor fizetése úgy van é, a' mint van a maga valóságába? irattassék le, és adattassék be.

F. Le irattatott és be adodik :/

12. Bé adattatik é a Predikátor fizetése idejében, esztendőnként nintsen é Restantiája?

F. A' minek egyenesen az Ekklésia Cassájából kell ki jőni, mind az hijjánosság nélkül fizetődik, de a' földje mivelésébe tetemes károkat szokott vallani, de ez a panasz talán el fog háritódni. Restantiája nintsen.

13. Szent Hivatalához képest illendő tekintetbe tartatiké a Predikátor?

F. Ámbár mind maga a Predikátor, mind egész háza népe a' leg nagyobb vigyázattal 's szorgalommal mindent a' mi betsületeket meg sértené és kissebbitené el tavoztatnak; és a leg nagyobb vigyázkással mindet el követnek a' mellyekkel másokat erántok való tiszteletre inditsanak, mind az által kevesektől tartatik illendő tekintetbe, nem is tsuda, mivel vagy Oskolába nem jártak, vagy ha jártak is semmit sem hallottak a' felől hogy a' Predikátort betsületbe kell tartani, és miez? - De kivált ezért mert az elejiktől, szüleiktől egyebet nem láttak 's tanultak hanem tak ezt hogy a' Predikátort büntelen lehet betsteleníteni, kissebbíteni, rágalmazni, gyalázni, neki kárt tenni.

V. Az Oskolák.

a) Mi a Rector, Praeceptor, Leányok Tanítója neve, mellyik Oskolába tanult, mennyi időtől fogva van abban az Ekklésiában mitsoda Helyen Helyeken volt?

F. Itt tsak egy Oskola Tanító Van, neve Héser Mihály, az elsőbb Oskolákat végezte részszerént Beregh Szászba a' Hazájába, részszerént és kiváltképpen a Debretzeni Collegiumban, a' holott ismét a' Felsőbb Tudományokat 5 esztendeig tanulván ebbe az Ekklésiába jött ez előtt esztendővel, az előtt semmi helyen nem szolgált.

b) Nőtelen é vagy Feleséges? F. Nőtelen.

c) Hányan vagynak az Oskolába járok? külön a Gyermekek külön a Leányok.

F. Itt vagyon a Catalogusok. A' férfi Gyermekek 35 a' Leányok 32. együtt 60.

d) Járnak é egész esztendőben a gyermekek vagy tsak télen? Lehetséges volnaé hogy midnenkor járnának?

F. Egész esztendőben nem járnak kivéven a gyengébbeket kiknek még szüléik a paraszti munkában semmi hasznokat nem vehetik, nem is lehetséges a' rajtok fekvő nagy dolog miatt, hanem ezután a Presbiterium ügyelni fog rea, és a szüléket meg fogja szollítani, hogy a vagy tsak télen által fel jártassák magzatjaikat.

e) Mitsodás Tudományok tanittatnak? a Consistorium által ki adott Methodus szerént é?

F. Olvasás, Miatyánk, Hiszek egy Isten, könyörgések, Irás, Számvetés, a' Föld rövid le írása, Erköltsi

regulák, Ostervald és Hübner Historiai, Soltárok, a' Vallásnak igen rövid, és bővebb elő adása, az Ut mutatás, a' G. Consistorium által ki adott Methodus szerént.

f) Ki a Tractus által ki rendeltetett Visitator ezen Oskolában? hányszor Visitál esztendőben? jelen vagyóné Examenben?

F. A' Helybéli Predikátor T. Szilágyi Sámuel Visitál tsak nem mindenkor, az Examenben jelen van.

g) Vagynak é a Predikátor mellett Helybeli Inspectorok kik az Oskolát közelebről visitálják?

F. Vagynak. Reményleni lehet, hogy ezután nagyobb figyelmetességgel fognak lenni az Oskolára.

h) A' Templomban való éneklést el végzi é a Rector? a' maga discretioján áll é az ének választás, vagy a Predikátor prescribálja mit énekeljen?

F. A' Templomban való éneklést minden szorgalmatossággal el végzi, töbnyire a' maga discretioján áll az éneklés, ha nem bizonyos alkalmatosságokkor a' Predikátor praescribálja mit énekeljen.

i) Introducaltatott é az uly énekes könyv? ha nem, miért?

F. Introducaltatott, diktaltatik, de uly énekes könyvünk alig van 6 vagy 7, mert a' nagy nyereséget kívánó Könyvkötöket két forintjával nem fizethetjük.

k) A' Rector Conventioja külön papirosra irattassék le. F. Le vagyon irva.

l) Bé fizetődiké hijjánosság nélkül idejébe, nintsené restantiája? F. A' mi egyenesen az Ekklesia Cassájából adodik hijjánosság nélkül bé fizetődik, de a' Földe mivelésébe tetemes kára van. - Restantiája a Szüléknek van kinn.

VI. Van é Bába? Vané examinálva fel van é esküdve? tud é az asszonyok baján segiteni, el járé kötelességébe nem keresztelé?

F. Van de nints ecaminálva, az asszonyok bajainn tud segiteni, kötelességében hűségesen eljár. - Nem keresztel, fel van esketve.

VII. A' Himlő oltás dolga hogy van? F. Mivel a Predikátor nem tsak akkor, mikor a' kis dedet meg kereszteli, hanem közönségesen is szivekre köti a' szüléknek ezen áldott találmánynak hasznos voltát munkába vetetődött, ugy hogy a Doctor ditsekszik vele, hogy egyik Helyséből sem visznek el hozzá annyi kis dedeket az oltás végett mint Pirossról.

VIII. A' Temető elég tágas é, bé van é keritve, a' sirok elegendő méllyen ásatnak é, meg tartatik é a temetés idejére nézve a Felséges Királyi Parantsolat?

F. Elég tágas, ez előtt ötesztendővel körül arkoltatott, fákkal bé ültettetett az olta gond nélkül van, a' fék is ki tördeltettek. - a' sirok elég mélyen ásatnak, a' temetésre néve a Felséges Királyi Rendelések megtartatnak.

IX. Van é Harangozó, el jár é kötelességébe, engedelmes é a' Predikéátornak, van é valami fizetése, a' Helység terhétől szabadsága van é?

F. Van Harangozó, kötelességébe eljár, - a Predikátornak engedelmes tizenhárom Pesti mérő búza a fizetése, a' portio fizetésétől, Vármegye, - Helység szolgálatjától ment.

X. Vannak és az Ekklesiának alamisna nélkül szükölködő szegényei szám szerént hányan vagynak, van é róllok gond?

F. Semmi gond rájok nints minthogy egy sints.

XI. Nintsenek é az Ekklesiának gravamenjei, p.o. nem háborgattatik é a' Vallás gyakorlásában, Isteni tiszteletében, földjeiben satt, Nintsenek és olyanok kik a R. Catholica vallásra akár mely szín alatt kénszerítettének, a Catholicusok Innepük meg tartására nem erőltetnek é? aT. Plebánusok a Lelkek conscriptiojának ki adását nem kívánják é, ide tartoznak mind azok mellyek a' Vallásunknak szabadságának akármimódon praejudiciumára lehetnének?

F. Semmi Gravamenjei nintsenek, - Semmi effélékről nem panaszkodhatok.

Filialis Ekklesia nints.

1819dik esztendőben Juniusnak 14dik napján.

++++

G 167. Rétfalu

[Fedőlap]

Rétfalu. 2k Julii. 1817.

1. Az Ekklesia jövedelmét nevelni kellene az Uraság dézmája nyomtatása által.
2. 1810ben Traditio lett a' Pr és az Ekklesia közt, hogy a' Parochianusok mindnyájan fizessenek a' Prnak, azomban most ezt el akarják rontani.
3. A' temető télen marhák, sertések által tapodtatik.

+++

A Fő Tisztelendő Püspöki Canonica Visitatio alkalmatosságával feltételt Kérdésekre való feleletek Rétfaluban Jul 1-ső n. 1817 d. eszt.

I. Az Ekklesia. A' Rétfalui Filia nélkül való Mater Ekklesia, vagyon Tekintetes Nemes Werőcze Vármegyében, Méltóságos Arany Kúltos Gróf Pejachevich Nepomucenus János Urnak Ő Nagyságának birtokában.

a) Mikor kezdődött nem bizonyos hihető mindazáltal hogy a' Reformatio elején a' Baranyai és Schlavoniai Ekklesiákkal egy időben vette eredetét. - Sok változásokon ment keresztül, nevezetesen a' Török, Német, Rártz, Kurutz, és Haramja ellenségek által gyakran háborgattatott, a' mellyek matt sok itt volt Magyar Helységek végképpen el is pusztultak. - Rétfalu az ezen környéken lévő Helységek között legbátorságosabb lévén az akkori háborgós idők miatt, más Helységeknek Lakosi a' mellyek pusztulni kezdtek ide vonták magokat, a' mint ezt maga hallotta b.e. Tiszt. Dömény József Úr, néhai ide való Predikátor, azoktól, a' kiknek eleik 's Attyáik az elpusztult falukban laktak. - De tsak ugyan Rétfalu sem volt egészen bátorságos lakó hely, mind a' kárt okozó Dráva viz áradások miatt, mind a' sok ellenség miatt, a' honnan három helyeken feküdt ez bizonyos időkig. - Először volt éppen a' Dráva parton, a' melly helyet most is falu helynek hívnak, de a' hol a' sok hadakozások 's klömbkülömbféle kóborlók miatt nem lakhatván, onnan mintegy egy dülő földnyire N. kélet felé költöztek, a' ma is úgy mondatott szigetbe, mellyben ma is láttatnak a' régi falunak némely maradványi. - Jóllehet az ellenség és más pusztítók miatt itt a' lakosok bátorságosabbak voltak, jóllehet már itt Predikátorjok is volt a' kit Kis Papnak hívtak, és a' kinek idejében a fele ott meg is égett; mindazáltal a' Dráva kiöntései miatt itt sem maradhattak, mert a' Dráva abban az időben nagyobb részént a' Helységen ismét folyván, a' mostani Parochiához tartozó kert alatt, melly volt tán annak is az oka, hogy a' Lampe Historiájában Rétfalu, nem a' Schlavoniai, hanem a' Baranyai Ekklesiákhoz számláltatik, a' Drávanak kiáradott vizei a' Helységet minden ellentállás nélkül érdekelhették; tehát ezen lakó helyekről is elköltöztvén, jöttek a' mostani lakó helyre, mintegy 1680, vagy 90 táján és a' Helységet Rettesnek nevezték. - De a' Töröktől való félelem miatt nyóltz vagy kilentz esztendő múlva ismét befutottak a' Szigetbe; mindazáltal a' Török Péterváradsnál megverettetvén, és a' tsendesség helyre álván Rettesbe ismét vissza szivárogtak. - Ez után a' Helység mindég nevelkedett egész a' Pestisig, úgy hogy akkor Eszéknél is nagyobb volt; de Eszék népesedni 's erősödni kezdvén Rétfalut megnyomta, el mindazáltal nem nyomhatta, mert a' most ebben találtató Reformátusok száma 646.

b) A' Templom épült 1752 ben Varsányi Pál Predikátorságában, majd egészen téglából. Azután külömbkülömbféle időkben újjitott és tsinosított, végre pedig Rác Páter Predikátorságában 1810dik Esztendőben egy kis Porticussal neveltetett, 1811 ben pedig a' fala négy lábbal fellyebb, tserép fedél alá, a' régi tsifra deszkázat helyett stukaturra vétetett. A' régi három lábnyi magasságú ablakok helyertt, az épület nagyságához illő ablakok vágattak. - A' Torony épült 1795 ben T. Szőke Pál Uram Predikátorságában, egészen téglából, bádog fedélre. - Mind a' Templom, mind a' Torony ép és jó állapotban vagynak.

c) Az Úr Asztalához tartozó edények ezek: Háromtzin Kanna, két nagyobb, egy kisebb. Ey régi tzin Pohár, és egy ehez való tzin tányér. - Egy réz de gazdagon megaranyozott, és szép munkáltatású Kehely, 's ugyan olyan Tányér. - Van tiz rész szerént abrosz rész szerént keszkenők tudnillik 1. Egy két tsikú vastag abrosz. - 2. Egy fejer, tsipke közepű vastag abrosz. - 3. Egy fejer vászon tsipkével körül szegett abrosz. - 4. Egy fejer sáhos abrosz. 5. Egy patyolat varrott szélű keszkenő. - 6. Egy veres tsikos selyem keszkenő. - 7. Egy zöld selyem avúlt keszkenő. - 8. Egy régi gyenge selem keszkenő. - 9. Egy fekete tarka pamut keszkenő. - 10. Egy paraszt Aszszony által kivarrott ráczos forma, de megtartásra

méltó régi fejtörő. - Egy néhai Mélt. Gróf Wartensleben Wilhelmine b.e. Gróf Teleki Klára Aszszony Ő Nagysága által az Úr Asztalához ajándékozott, zöld és fejtörőből készült, arany tsipkével gazdagon béborított 's ugyan azzal körül is szegett Úr Asztalát bétakaró fejtörő, mellynek egy sarkára e van varva: 1776 TK - Egy nagy fa tányér, és egy hosszú kés. - A' kereszteléshez tartozó egy tizin tál, és egy tizin Kannáska.

d) A' Toronyban van három Harang. A mellyek közzül a' legnagyobb 5 má'sás 15 fontos, a' mellyen az Inscriptio fejtöről ez: Salesius Felzl hat mich gegossen in Graz Anno 1796. Alólról a' karimáján: A' Rétfalusi Magyaqr Reformáta Szent Ekklesiáé. Symb. Nem akaróé sem nem a' futóé hanem a' könyörülő Istené Anno RS MDCCXCVI. - A' második készült 1767ben 98 fontos mellyen e van: Martin Felzl hat mich gegossen in Graz 1767. - A' harmadik kitsiny, mennyit nyom nem tudatik, lehet 40 fontos - ez el van hasadva, rajta e van: Ave maria gratia plena 1765.

e) Levelei ez Ekklesiának nintsenek. Könyve egy van t.i. az Igazság paissa. Protocollumi ezek: 1. A régi Matricula. - 2. A' Királyi Intimatuumok, Superintendentialis és Tractualis végezések, és Currenses Protocolluma. - 3. A' Presbyterialis végezések Protocolluma. - 4. Az Új Matricula. - 5. Az Ekklesia jövedelmeit, 's költségeit magában foglaló Protocollum.

f) A' Parochiális épületben van 3 szoba, egy konyha, egy kamara, egy pintze, két Istálló, szükséges olak, mind igen jó állapotban. A' Parochialis háznál van egy nyoszolya, egy könyves téka, egy kétfelé nyíló régi almariom, három asztal, négy fa szék, egy hosszú szék, két régi almariom, egyik élékes, a' másik tálás. A' padláson két liszt tartó láda, két ugyan ara való hordó, öt darab régi fogas. Az Ekklesia Ládája. - Egy falra való fa óra, és egy hosszú karos szék.

Az Oskola Háznál. Egy szoba, egy Kamara, egy pintze, egy Classis, egy Istálló, és szükséges olak jó állapotban. Házi készületek: Két fenyőfa nyoszolya . egy fennálló, két felé nyíló könyves Téka - Egy kék kerek, és egy négy szegeletű fejtörő asztal - Öt karos és egy karatlan fa szék - egy karos hosszú veres szék - egy tsengetyű - egy fenyőfa viselt asztal. Egy régi tálás almariom. Két fenyőfa lisztes láda.

II. Az Ekklesia Helybeli igazgatása.

1. Az itt fenn álló Organizált Presbyterium, mellynek tagjai tizenketten vagynak, és a' kik tsak a' Presbyterialis Gyűlésekben végbe menni szokott voksolás által választattak, és mind felesküdtettek, jó lábón áll.

2. A' Presbyterium a' szükség úgy kívánván a' Parochialis Háznál Vasárnap vagy reggeli Templom vagy két Templom után, vagy ha ' dolog megengedi hétköznap reggel Templom után össze gyűl - és

3. A' tzigéres bűnben élőket ha vólnának, vagy lenni tapasztaltatnának megfeddené, és a' jó útra vezérelni igyekezné, de minthogy ere még alkalmatosság nem volt, tsak némelly versengő házasoknak, haragtartó ház népeknek össze békéltetésében mutathatta ki a' maga munkásságát; úgy, hogy a' következés az ő igyekezetét még eddig többnyire mindig szerentsés véggel megkoronázta. - Egymástól külön lakó Házasok, közönséges Isteni tiszteletet megutalók, czégére bűnben élők, nyilván való gonosz életűek, az Ekklesiában a' Presbyterium tudtára nintsenek.

4. Az Ekklesiái Gyűlések Actái az ara rendelt Protocollumba a' Presbyterium jelenlétében a' Predikátor által bévitnek.

5. Curátor nélkül az Ekklesia valamint eddig egy óráig sem volt, így most sintsen, a' kinek számadása minden esztendőben, az Ekklesiái Tanács jelenlétében megvisgáltatik - és

6. Az Ekklesiának jövedelme, melly most tsupán tsak az önként való alamisnálkodásból áll - de a' mellyet vagy Dézma nyomtatás, vagy valami árenda által nevelni lehetne sőt kellene szorossan meg kiméltetik, és hasznos végre fordittatik.

III. A' Charitativumok vagy Alamisnák.

α) Az Agentiale hatszor az az minden Communioban publikáltatik, és akkor más jel az adakozásra ki nem tétetik; kivévn hogy az Agentiálénak kitétetett tányér a rendes perselyre tétetik, minthogy akkor a' nép, mind a' kitétetett tányérba, mind a' perselybe adakozni szokott.

β) A' Gen. Consistoriumtól rendeltetni szokott objectumok külön külön hűségesen publikáltatnak - és

γ) A' gyűlni szokott alamisna - az Agentiale ugyan, minthogy akkor a' Helység Bírāja és az Ekklesia Curatora jelen vagynak, azoknak jelenlétében felszámllátatik, béiratik, és a' Curátor által az Ekklesia ládájába záratik, - a' más alamisnák pedig minthogy azoknak publikáltatásoknak bizonyos ideje nintsen,

a' Predikátor hűségére bizatnak. de azért

δ) Mindennemű alamisna minden hijánosság és quietantia nélkül Nagy Tiszteletű Esperest Urunknak által adatik.

IV. A' Lelki Pásztor

1. Neve Rác Péter, a' ki alsóbb Oskoláit Nagy Körösön, a' felsőbbeket Debretzenben végezte. Anyai nyelvén kívül Deákul és Németül, mint a' mellyeket gyermekségétől fogva tanúl, olvashat is, beszélhet is. Ezen Ekklesiában a' XI dik esztendő tölti, de más Ekklesiában szolgálni szerentséje még nem völt. - Feleséges és két Férfiú Gyermekai vagynak;

2. Valamint Canonja, Liturgiája Josephina Resolutioja.

3. Minden Vasárnap és Innepen az alkalmatosságokhoz képpes Predikátziót, Vasárnap délutánként Catechisatiot tartani, hétköznapokon könyörgéseket tenni szent kötelességének tartja - azon kívül téli naokon ha a' nép számossan gyűl fel az Újj Testamentumi Sz. Irásokat rendel magyarázza.

4. Az Úr Asztalához először járulni akarókat, Predikátorságának első esztendejétől fogva, a' Fő Tisztelendő Superintendentia által mostanában recomendált Agenda szerént confirmálja, és a' confirmátusokat a' Matriculába beírja.

5. Az Úrvatoráját esztendő ként hatszor kiszolgáltatja.

6. A' Templomban keresztel még akkor is mikor az a' szokott közönséges Isteni tisztelet óráján kívül esik.

7. A' betegeket ha hivattatik, nem tsak a' maga Ekklesiájában, hanem az Eszéki Várbeli Gyalog és Alsó Városi Huszár Katonák Ispotályában, és a' Felső Városban lévő Vármegye Tömlöttzében is meglátogatja - nem külömben a' három Városban lévő beteg tselédek, sőt mint mindenikre völt példa a' beteg útasokat is.

8. A' Matriculát a' Generale Consistorium által kiadatott bölts norma szerént viszi - de törvénytelen ágyból született gyermeket béirni szerentsétlensége még nem völt.

9. A' Házasulandókat három Vasárnapokon publikálja, a' copuláltattakat a' Matricula második szakasszába, az Újj rubricálás szerént béirja.

10. A' Felsőges Királyi parantsolatokat, a' Fő Tisztelendő és Tractuale Consistoriumok rendeléseit improtocollálja.

11. A' Predikatori Salarium külön Papirosra leiratott.

Jegyzés. A' Rétfalui Predikatori rendes fizetésen kívül, melly a' Fő Tisztelendő parantsolat szerént külön papiroson elő adatik, van még egy másik Salarium is, a' melly nékem Rác Péternek 1810 dik esztendőben adatott, és a' melly által az én fizetésem megjobbított, annyiban, hogy ama régi helytelen rendelés, mellyhez hasonló talám sehol sint, melly szerént az Ekklesiának két harmad része a' Predikátornak egy harmad része pedig az Oskola Rektornak fizetett én reám nézve /:és tsak én reám nézve:/ elrontatott; és már most mind nékem mind az Oskola Mesternek az egész Ekklesia fizet, éppen úgy és tsak annyit 's olyan mértékkel mint a' többi Schlavoniai Ekklesiákban fizettek a' Halgatók a' belső személyeknek. - Minthogy pedig némelly nyughatatlan fejű halgatók ezen utóbbi mostoha esztendőben ezt megbánták, és azt meg változtatni, 's a' régi módra vissza vinni igyekeztek; most ezen jó alkalmatossággal alázatossan könyörgök, hogy ezen megjobbított és hét esztendő óta fenn álló Salariumomat Fő Tisztelendő Püspök Uram kegyelmesen confirmálni méltóztasson. R P. Pr.

12. A' Predikátor fizetése keveset vévén ki rend szerént beadódik, kivévén azt hogy a' múlt esztendei szűk termés miatt most a' restantia felessen van.

13. Azzal a' tisztelettel mellyel az ő Halgatói átaljába eránta viseltetnek a' Predikátor egészszen megelégszik, számba se vévén egynek kettőnek alattomos fejeskedését, a' kik felől jól tudja, hogy azért gyűlölik őtet, mert soha nekik jót nem mond.

V. Az Oskola

a) Rektor Bálint József tanúlt a' Debreczeni Collegiumban. Ebben az Ekklesiában tölti most a' harmadik esztendő. ez előtt szolgált az Újj Vidéki Ekklesiában. Felesége és egy fiú gyermeke van.

b) Az Oskola épületje jó állapotban, jó gondviselés alatt vagyon. A' tanuló gyermekek számához képpes elég tágas.

c) Az Oskolába járó Fiú gyermekek száma a' mint a' leírt Catalogus mutatja 59 a' Leányoké 51.

d) A' Gyermeknek a' Paraszti munkára alkalmaztatható része tsak télen és Vasárnaponként nyáron jár

oskolába, a' kissebbek nyáron által is feljárnak. Hogy minden oskolába járható járjon egész esztendőben, azon a' Predikátor munkálódva, a' szüléket mind közönségesen, mind különösen serkentette, de igyekezetének kivánt kimenetele nem lett; és úgy láttzik hogy azt nálunk kieszközölni tlaán lehetetlen is, rész szerént, mivel a' szülék azzal, a' mit gyermekeik kivált a' közelebbi hét esztendőben, közöttök munkálodo szorgalmatos és hűséges oskola Mesterek munkája után télen által tanúttak megelégesznek, rész szerént, mivel, ha naponként keveset is, de egész nyáron által felserdülőbe indútt gyermekeiknek, tsak ugyan tekintetbe jöhető hasznokat vészik.

e) Az Oskolában mind azok a' tudományok, mellyek a' Fő Tisztelendő Felsőség által praescribáltattak, és a' mellyekre manualis könyvek adattak, ugyan azon methodus szerént hűségesen taníttatnak.

f) Ennek az Oskolának a' Vener. Tractus által rendelt Inspector, Darótzai Predikátor T. Etsedi József Úr, a' ki az Oskolát minden esztendőben kéttzer megvizsgálja, azonkivül hogy az Őszi és tavaszi examenekben is megjelenni szokott.

g) A' Predikátor mellé az Oskolára való vigyázás végett, a' helybeli Ekklesiái Tanátsból különösen rendeltettek ki személyek, a' kik mikor a' Predikátor által megszólíttatnak az Oskolát vizsgálni előállanak.

h) A' Templombéli éneklést az Oskola Rektor szorgalmatosan elvégezi, és minthogy a' Predikátor tapasztalja hogy az Oskola Rektor az alkalmatosságokhoz képpst mindenkor helyessen választ; igen könnyű munka is lévén az új énekes könyvből a' választás, a' választásra való just nála meg hagyta, fenn tartván mindazáltal magának, hogy mikor szükségesnek látja valamely különös esetben maga rendeljen éneket.

i) Az Újj Énekes könyv nálunk semmi ellentállásra nem akadt, mert ha szabad ditsekedni, itt talám legelőszször legkönnyebben bévétetett.

k) Az Oskola Mesteri Salarium a' felső parantsolat szerént különös papirosra le vagyon írva.

l) Az Oskola Mesteri fizetésnek báadattatása is, és a' restantia azon állapotban van a' mellyben a' Predikátoré.

VI. A' Bába a' ki examinálva, mivel a' Vármegye Bábája a' Szomszéd Városban lakik nintsen, de esketve fel van; az Aszszonyok rendes és kissebb bajain segíthet, mivel az Anyja is Bába volt, hivatalában hűségesen eljár. A' keresztelés nélki meg van tiltva. - A' mi a' himlő óltást illeti az itt telyes virágjában vagyon. Az Anyák, egy két Észetlent kivévén, örömmel óltatják bé gyermekeiket az ide kijövő Vármegye Chirurgussa által.

VII. A' mi meglehetőssen békerített Temetőnkben, melly elég tágas is, a' sírok kivált a' nagy embereké egy ölnyire ásatnak - a' mellybe a' halottak 48 órák eltelése után szoktak bététetni - Kár hogy ez a' külömben smzép Temető Kert, őszre kelve egészszen szabaddá leszsz, és egész őszszel 's télen marhának lónak és sertésnek nyitva áll!!

VIII. A' mostani Harangozó kötelességében eljár, a' Predikátornak engedelmes, fizetése áll 14 posonyi mérő búzából és hat forintból, mellyért kötelessége néki nem tsak a' harangozás, hanem a' Predikátor háza körül való bizonyos szolgálat is, mellyet a' mostani harangozó pontról pontra telyesit. Az Uraságnak tartozó Róbotot szolgálni ugyan köteles, de azt néki az Ekkla napszámját 4 garassával bonificálja.

IX. Valamint Alamisnak nélkül szűkölködő szegényei;

X. Úgy Gravamenjei sintsenek az Ekklesiának. - A' Vallásnak gyakorlásában, Isteni tiszteletében, földjeiben nem háborgattatik. Senki a' Cathol. Vallásra, sem Processio járásra, sem az ő Innejpek megtartására, nem kénszerittetik. - A' Felső Városi Tiszteletes Plebanus Ur egykor a' Lelkek számát elő hozta - de a' Predikátor feleletje után azt többé soma sem említette.

Költ Rétfaluban. 1. Jul 1817

Rác Péter mpria Predikátor által.

++++

G 168. Sepse

[Fedőlap]

Sepse. d. 7a Julii. 1817.

1. A' Templom stukaturája reparáltassék.
  2. Ki pádimentomoztatott a' tanuló ház, ditsértetik.
  3. A' pajta reparáltassék.
  4. Az Ekklésia jövedelmének szaporítására nézve jó volna egy szőlőt szerezni, vagy valamely parlag földet e' végre felfogni.
  5. A' hétköznapi déllyesti Isteni tisztelet nyári napokon elmarad.
  6. A' Tiszt. Predikátor Ur fizetésének behajtására gondja legyen a' Presyteriumnak.
  7. A' Templomba nem járok, Ur Vatsorájával hosszabb ideig nem élők intessenek meg, hogy meghalálózván minden tisztesség nélkül temettetnek el.
  8. Az oskola Mester az ének választásában ne maga discretiojától, hanem a' Tiszt. Pr Ur rendelésétől függjön.
  9. A' 48. óra megtartassék a' halottak teketésében.
- NB. Az Eszéki Vámon megveszik a' Prokonn a' transitot.
10. A' mesterség a' jövő őszszel: Debretzenbe beküldődjék, a' Grale Consistoriumnak rendelése szerint.
  11. Kell írni a' Debretzeni T.T. Professoratusnak, hogy a' Baranyai Ekklésiákba olyan Ifjakat rendeljenek, a' kikkel azok az Ekklésiák megelégedjenek.

+++

A' Duna-Mellyéki V. Superintendens Feő Tisztelendő Superintendens Urának, a' Can. Visitatio alkalmatosságával tett Kérdéseire való feleletei az alól meg nevezett Sepsei Predikátornak. 1817 d.

I. Az Ekklésia. Sepse Tek. NS Baranya Vármegyében, a' Baranyavári Járásban Felsőleges Királyi Herczeg Albert Bélei Uradalmában.

a) A' Mater Ekklésia mikor kezdődött; leg alább mitől fogva van emlekezetben, mitsoda fatumai voltak, a' Lelkek smzáma mennyi? Arra hogy mikor kezdődött a' leg regibb idejű emberek sem emlékeznek, a nagy Attyaiktól 's Attyaiktól való hallomásból tudják, hogy mindég Papjaik voltak, az Ekklésiának leg regibb jegyzesei 1765. kezdődnek; mind az által a' mit 80. 85. és 89 esztendő Öregjeink tudtak im é következendők azok. 1. 1659 táján volt egy Mihály nevű Predikátor, kit az ő Attyaik sokat emlegettek. Azután András Pap. erről hallották hogy itt 24 esztendeig szolgált kinek a' régi Temetőben levő sir halmára egy nagy Diófáról emlékeztek. 2. 1683. Dáni János volt itt Predikátor 14 eszt. innen ment Laskóra és ott halt meg. 3. Váczi András innen ment H. Szöllősrre. 4. 1703. Isai András, 12 eszt lakott itt, innen ment Csuzára. 5. Keszi István Tr. Senior lakott itt 715 fogva 735. és itt hólt meg. 6. Keszi János a' fent T. Senior Úr fia itt szolgált 13 eszt. ezután önként le tévén a' Papi Szent hivatal, sok esztendőket itt lakott a' maga Pincze házában ott meg is hólt, hagyva maga utánn mostan is hajadon élő leányát Kristínát. 7. 1760. Végh János 14 eszt itt lakott ez kezdette leg elsőben 1765. Matriclában jegyezni, a' Születteket, Házasulandokat, és meg hóltakat. Innen ment Daróczra. 8. Danai István Tr. Senior itt hólt meg ezután jött Bagi István ki is esztendeig Kaplan volt itt. 9. Váradi Mihály. Tr. Senior itt hólt meg kinek sirhalma egy Márványkő Oszlopról most is esmértetik. 10. Szaldobosi Pap János a' Feő Tisztelendő Felsőség akarata ellen magát Sepsei Pappá tette, el tsábitván az egygyűű Népet 1789. itt eleinte az Ujságon kapóktól majd tsak nem imádtattott; de azután erköltstelenségeinek sok jeleit adván, a' neptől a' Vtractus parantsolatja szerint Sepsei Predikátorságától meg fosztatott. Innen ment Pestre. 11. Szalai György 1792 Ttts Pest Vármegyéből Isákról ide hozatott innen három eszt után Daróczra önnan Kőlkedre, onnan Babarczra vitetett. 12. Peleskei Janos Tr. Sénior, látván a' Sepsei Ekklésiának Szaldobosi által való meg romlását, minden maga nyereség kívánása nélkül, a' Sepseieknek kérésekre oda hagyta 12 esztendő nyugodalmas helyet Veresmartot, által jött Sepsere 1795. hol leg első gondja vala a' népnek jó utra való vezetése, a' Tévelygő tudománynak ki irtása, melyben kevés idő alatt oly nagy elő menetelt tett, hogy a' Jajogó és háborgó népből leg tsendesebb és buzgóbb nép lett. Mely buzgóságának leg első mustrája ez a' jó Materialéből készült Predikatori ház, melyet a' fent tisztelt T. Senior Ur második esztendejében építetett, serkentvén mind bölts oktatása, mind gazdag adakozása által a' népet; ennek építésére. Igen jó állapotban hagyván maga után az Ekklésiai igazgatást 3 1/2 Sepsei Pr. meg hólt. 13. Szilágyi József jött ide Babarczról lakott itt 18 eszt. ennek idejébe 1803. eszt Maj. 28 éppen Pümkösd szombatján. Az Oskola Ház sarkánál levő sütő kementze tüzet támasztott. Az Oskola Ház minden hozzá tartozandó épületeivel Porrá és hamuvá lett. Sőt az Oskola szomszédságában levő régi Templom /:melynek építésére senki nem emlékezett mely 1775 volt reparalva:/ az előtte álló Haranglábbal a' Tűz által meg emésztetett, a

haranglábon álló két Másás harang le esvén el hasadott. Melly régi Templom a' Predikatori Házzal által ellenben vólt a' Völgyben. Ezután a' Templom a' Völgyből a' Predikatori fundus felső részére épített jó Materialeból.

A Lelkekek száma mind öszve 843.

14. Szabó István hozatott ide KKunHalasról 1812 hol Kaplányi szolgálattott tett lakott itt 2 1/2 eszt itt hólt meg. 15. Körössi István hozatott ide Belléből most is itt vagyok.

b) A' Templom, ha van Torony mikor épült, mitsoda materiálából, mitsodás állapotban van? A' Templom a' mellette lévő Torony epülni kezdett 1803. el végeztetett 1806. jó materiálából, a' Templom Cserép Zsindejjel, a' Torony pedig Bádog Tetővel fedetett bé. A' Templom reparálás nélkül szűkölködik.

c) Az Úr Asztalához tartozó minden edények, Takarók, Abroszok. s.a.t. Egy Czin Kanna, melyen ez a szám van 1722. Egy Réz Pohár ezet metzzéssel A' Sepse H C levő Szent Ekklésia Sakramentalis Pohara 1777. Egy zöldel elegyes sárga Kantsó. Egy Kiseded Czin tál. Egy közönséges Czin Tányér. Egy Tarka Gyólts Asztali Abrosz. Egy salvét Asztali Abrosz. Egy veres fejér és zöld szélű régi hitván selyem keszkenő. Egy Matrapást?? Abrosznyi Nagyságú Keszkenő. Egy Sárga Selyem fekete virágú Keszkenő. Egy Kis Czin kantsó és Tanyer Keresztelő edény.

d) A' Toronyban mennyi számú, mitsoda nehézségű 's Inscriptioju Harangok vagynak? Egy Harang van 5 Másás ezen irással Fudit Henricus Eberhard Pestini 1804. Ezen kívül vagyon egy 1816 Esztb. készült Ujj Óra.

e) Ha vagynak az Ekklésiának levelek Könyvei mik azok? VSem levelei, sem könyvei a' nem régen szerzett Matriculakon és jegyző könyveken nintsenek.

f) A' Parochialis Háznál hány szobák vagynak, Az Ekklésiának abban levő nyoszójáji, székei, vagyon é a' Házhoz meg kívántató Kamara, Istálló, ól s.a.t. mitsodás állapotban van? Három szobák vagynak és ezek közzül az edgyik tavaj ki padoztatott a' többi most is ugy van a' mint fel épült. Nyoszójája az Ekklésiának itt nints több egy régi rongyos Vásári nyoszoz[já]nál. Szék vagyon négy szalmából font romláshoz közelitők. Kamara vagyon jó, ól jó, Istálló meg lehető, de az Istálló végénél levő szénás Pajta ki dülő félen van.

II. Az Ekklésia Helybéli igazgatása.

1. Van é Organizalt Presbyterium, hányan vagynak, hogy választanak, fel eskettetnek e? A Feő Tisztelendő Felsőség Kegyes rendelése szerént vagyon Vagynak mikor egész számmal meg vagynak 12. de most vagynak 11. Választások modja ez. A Predikátor a' kiket az Ekklésiában ismér, Istenfelő, buzgó, szelid és jó erköltsű embereknek, azok közzül harmat Candidál a' népnek, ezek azok közzül a' magok tetszések szerént választanak és a' mellyiket többen választják az leszen Presbyter /:ha fel vállalja:/ ez a' Templomban ki állitatik, és minek utánna az ő kötelessége ahoz alkalmaztatott beszéd által értésére adatatik, és ő magat felelete által arra alkalmasnak valja, az egész gyülekezet előtt fel eskettetik. El végezödvén az Esküvés a' Predikátor a' Néphez fordul és inti, hogy ezután ezen magát a' köz jó előmozdítására hittel kötelező személyt illendő tiszteletben és betsületben tartásák, és őtet mind addig mig mostani fogadása szerént viseli magát kettős tiszteletre meltónak itélják. Ezután egy könyörgést mond a' Predikátor a Néppel edgyütt, melyben Kéri az Isteni segedelmet a' fel eskettetett Presbyterre, hogy ennek segítsége által szent fogadasát hiven és igazán meg tarthassa. ekkor az Ujj Presbyter a' székbe igazitatik melybe a' több Presbyterek ülnek.

2. Tartatnak é Presbyterialis Gyűlések. Mikor. Mitsoda helylen? Tartatnak, még pedig többnyire Vasárnapi napokon, vagy a' Sátoros Innepeknek második Napjain. Ha pedig valamely siető dolog vagyon Hétköznap is noha igen ritkán; mivel akkor a' Presbytereket elől venni a' munka miatt nem lehet. Tartatnak pedig a' Predikátor Házánál.

3. Mit szokott tselekedni a' Presbyterialis Gyűlés a Czegéres vétekbén előkkel, a' Versengő és egy mástól külön lakó Házásokkal, a' Közönséges Isteni tiszteletet nem gyakorlokkal, a' harag-tartokkal. Vagynak e? most ilyenek az Ekklésiában? A Czegeres vétekbén előket maga eleibe hivatja, elsőben otsmány cselekedeteiknek meg ismerésére kenszeriti a' Predikátor indító okokkal ósztónózi vetkeknek el hagyására és ha ennek engedelmeskednek a' meg intés és dorgálás után szabadon el botsátatnak; de ha az Ily Atyai intesnek nem engednek és gonosz szokásaikba tovább is meg maradnak a' Birónak a' büntetés végett által adatnak a' ki is a' Presbyterium által ki szabott büntetés szerént gondjokat viseli. Igy cselekeszünk a' Karomkodókkal, Templom kerülőkkal, az Ur-Vatsoráját meg utálokkal, és más ily bűnösökkel ki vévén a Kurvaságban esett személyeket a' kiket testiképpen meg büntetni nem

bátorkodunk. A Versengő Házások ősze békeltek, Külön lakozók ugyan nintsenek, ha pedig vólnának erőszakkal is ősze hajtatnának, vagy ha ez veszedelem nélkül meg nem eshetnék a' Tttes NS Vármegyének az el választás vegett által adatatnának. A harag tartók a' békességre kénszeritetnek, de ha ennek semmi sikere nints /:mint több izbe tapasztalhatni:/ mit kell vélek cselekedni nem tudom. Ezen czégére vetkek közzül nemelleyekben most is számossan vagynak é mi Ekklesiánkban.

4. A Presbyterialis Gyűlésnek végzései fel jegyeztetnek é? Ki jegyzi fel azokat? Fel jegyeztetnek, az arra rendelt Diáriumban a' Predikátor által az Presbyterium jelenlétében.

5. Van é Curator?, ennek számadásaminden esztendőben revideáltatik e? kik vagynak jelen a Revision? Van és leg elsőben b.e. T.T. Bellyei János Tr. Senior Úr itt laktában tétetett, 's a'mint azon jó Atyától fel állítatott most is ugy van. Számadása tartatik Ujj Esztendőt meg előző napokon a' Predikatori Háznál a' Presbyteriumnak és más érdemes személyeknek jelenlétekben. és minek utánna az egész esztendeji számadás a' Predikátor és Presbyterium által helybe hagyatatik, és meg petséltetik; azután a' Tractualis Nagy Tiszteletű Senior Úrhoz a' meg vizsgáltság végett által küldetik. Ekkor a Curátor ha hűséges vólt hivatala folytatásában a' Templomban szorgalmatosságáról meg ditsértetik; ha pedig hivatalában el nem járt rólla egy szó sem tétetik.

6. Van e? valamely jövedelmes az Ekklesiának? Miből? lehetne é azt nevelni. 's Miből? A Vasárnapi adakozáson kívül, /:mely egész esztendeig 12. v. 13 ft mégyen:/ semmi jövedelmes nintsen; hanem ha a' Dézma búzát nyomtatják, mely munkát a' nép már több esztendőktől fogva véghez viszen. Ha a' Nép az Ekklesia jövedelmét öregbíteni a' szükség és drágaság miatt elégséges vólna, itt leg alkalmatossabb út vólna valamely el hagyatott szöllőnek /:mely a' mi Határunkban sok van:/ fel fogása és annak jó munkába való tartása.

III. A Charitativumok v. Alamisnák.

α) Publicaltatik e az Agentiale? Hánszor egy Esztendőben? tétetik e akkor ki más akármely végre persely, tányér, v. akármely jel? Publicaltatik még pedig hatszor egy Esztendőben, és akkor sem persely sem tányér azon egyen kívül mely az Agentiale számára ki tetetik nintsen.

β) A' GConstól rendeltetett Obiectumok publicáltatnak e? Igen is Publicaltatnak.

γ) Kiknek jelen létekben számoltatik fel az Alamisna? bé irattatik e mindjárt akkor? Ki keze alatt van? Az Alamisnát a' Curátor ősze szedi és egymás Presbyterrel a' Predikator Házához hozza ott a' Predikátor jelen létében a Presbyter és Curátor által ki számláltatik, azután a' Predikátor a' fent említett két személyek előtt meg olvassa, az arra rendelt Diáriumba azok előtt fel jegyzi, ekkor az Ekklesia ladjában lévő különösen ennek számára rendeltetett Zatskóba bé teszi a' mely Zatskóban lévő Czédulára a' Pkor a Summát ismét fel írja és ismét a' ladjába teszi.

δ) Administráltatik e minden hijánosság nélkül az Alamisna, és az Agentiale? Quietantia és Contra quietantia mellett e? Igen is Administráltatik minden hijánosság nélkül; de mind ez ideig sem quietantia sem contraquietantia szokásban nem vólt: hanem a' Helybéli Pktor a' T. C. Visitatio által eleibe adadni szokott Laistromba minden summakat maga ir be.

IV. A Lelki Pásztor.

1. Neve? Mellyik Oskolában tanult? Mitsoda Nyelveken beszélhet vagy leg alább olvashat? Mennyi időtől fogva van ebben az Ekklesiában? Az előtt mitsoda Ekklesiákban v. Ekklesiában szolgált? Feleséges e? vagynak e? és hanyan gyermekei. Körössi István. Tanultam a Debreczeni NS Collegiumban Deák Nyelven beszéllek, Németül olvasok és törtetve beszéllek is. Szolgáltam az Ujj Mindszenti Ekklesiában három eszt. Belvárdon három eszt. Bellén hét eszt. ebben az Ekklesiában pedig már harmadik esztendeje hogy szolgállok. Feleségem és öt gyermekeim vagynak. t.i. két fiaim és három leányaim.

2. Van e Canonja? Liturgiája Josephina Resolutiója? Canonom vagyon, mely Pápán 1615 nyomtatott. Liturgiaim is vagynak. Josephina Resolutiom is van.

3. Minden vasarnapokon és Innepnapokon tart é predikatziot? dél után Catechizatiot? hétköznap imádságokat? Igen is tartok minden reggel del után pedig Cat. hétköz napokon pedig ha tsak ide haza vagyok kéttzer könyörgést teszek jóllehet gyakorta tsak a' Mesterrel vagyok benn a' Templomban.

4. Az Úr Vatsorájához először járulokat confirmálja é a Confirmatusok neveiket bé írja e? Igen is Confirmálom a' Templomban, hogy ezt halván mindenek a kik sem vallásokat sem a Szent Vatsorának titkait nem értvén rz által ezen szent dologhoz illendő tisztelettel légyenek. és minek utánna a' Confirmationnak vége van az arra rendelt protocollumba a' neveiket bé irom.

5. Hányszor adminisztráltak esztendőnként az Ur Vatsorája. Hatszor.
6. A Keresztelést a' Templomban viszi e véghez vagy a' háznál. A' Templomban, ki vévén az olyan környül állást midőn éjjel a' kiseded betegsége miatt hoztatik, ilyenkor a' magam tanuló szobájában kereszteltek.
7. A' betegeket meg látogatja e? Ha a' beteg kívánja meg jelenésemet örömet meg tselekeszem.
8. A' Matriculát viszi e a' GConsistoriumtól ki adott norma szerént? hogy írja be a törvénytelen ágyból születeket. Igen is viszem, mellyet maga a Matricula meg nézése meg bizonyit. A törvénytelen Ágyból születetett tavaly így irtam bé. Bilkei Juliánnának Özvegykorában szül. leánya. Éva. Most pedig éppen ilyen történt de csak különös papirosra jegyzetem Feő Tisztelendő Superintendens Uram bölts tenitását akarván hallani ezen tárgy felől.
9. A' Házasulándokat háromszor publicálja e? Vasárnapokon é vagy hétköznapokon is? be írja é a' Copuláltattakat? Ez előtt az igen sietős hazasságban meg esett, hogy a' három publicálás közzül egyiket meg tettem Hetköznap de miolta a' GCons. kegyes rendelését vettem a Vasarnapokon való publicálásról az ólta három különböző Vasárnapokon publicalom minden személy valogatás nélkül. A' Házasulándóknak publicáltatások napjait és öszve adattatásokat fel jegyzem.
10. A Felsőes Királyi rendeléseket a' Consistorium publicált rendeléseit improcollalja e? Igen is.
11. A Predikátor fizetése. A Predikatori fizetes a' parantsolt papiroson külön vagyon. A Háznak Kerteknek és földeknek valóságos mivolta itt e következendőkben van. A Parochialis Ház fundusa mellyen az Ujj Templom van minthogy irreguláriter mégyen mennyiségét nem tudom de körül levén keritve el idegenithetetlen. Eszokról Balog Dávid, Délről Szekelhídi József szomszedságokba. A' Templomon felül van egy szilvás mely hasonlóképpen kerítés alatt van és magában foglal mint egy három fertály földet. Az alsó kert mellyet az Uttza választ el a' Predikatori Háztól, mellynek felső sarkán van építve egy szénás Pajta, egy istálló egy Marhának való ahol magában foglal egy negyed rész földet. Szántó földek. 1. A Csuzai Hegy aljában Eszokról a' Szöllők Délről pedig Laskai István szomszedságában vagyon egy föld melynek napkeleti szélessége 11. 1/6 Nap Nyugoti 10 2/6 a' hossza 127 3/6 öleket téssen. A Quadrát Mertekben pedig mivel némely görbeségei vagynak 1454 quadrat öleket vagy is 1. 5/44 földet, a' föld a' harmadik classisban vagyon. Második darab. II. a Szöllősi mezőre Nap Nyugotról a' Szöllőbe menő út Nap-keletről Balg Andras szomszedságában mellynek mind alsó mind felső széle 9. 1/6 a' hossza pedig 149 öleket foglal el. 1365. 2/6 quadrat öleket téssen - vagy is 1. 6/44 Hóldból álló a' második classisban. Harmadik. A Kerek megyébe Nap keletről Konya Imre Nap Nyugotról Cserko?? Ádám szomszedságában. Ezen egyenetlen földnek Eszak felől való szélessége 44 5/6 az alsó legalól 13 1/6 Középen egy sarok 15 1/6 Közél a' Felső végénél való második szegelet 8 2/6 A Hossza Nap Nyugott felől 120 öltre magában foglal 3277 5/6 quadrat öleket. 2 23/44 Hóldakat, Harmadik Classisba számláltatik. Kaszálló rét. A szöllők között lévő Völgyben Nap keletről Vajda János Nap Nyugotról Laskai Miklos szomszedságokban a' hossza nem változhatik A szélessége minden felől 35 3/6 öleket téssen. A quadrát mérték szerént 1262 2/6 quadrat öleket foglal magában = Más fél napi Kaszállás.
12. Bé adódik e a Predikatori fizetés idejében nints e restántia? Az időnek szűk voltához képe az a' kik meg tudják gondolni hogy abból kell a' Predikatornak mind magának élni és ruhazkodni, mind gyermekeit tanitatni, minden zugolódás nélkül bé adják; de vagynak olyak is a' kiken az Elöljárók minden igyekezetek mellett is nehezen vehetik meg, sőt ha kériek töllők a' Predikatort illetlensegekkel illetik; mellyért a' betsületes Elöl-jároktól dorgaltatván azoknak sem engedelmeskednek.
13. Szent Hivatalához illendő tiszteletben tartatik e a Predikator? Mert azt előre jelentem közönsegessen, hogy semmit szorossabban meg nem kívánok, mint hogy a' Ministerium illendő tekintetben tartassék, attól függvén Szent szolgálatakunknak sikeres vagy sikertelen vólta. Az értelmesebb és jobb Keresztyén emberek, Ugy nézik itt a Predikatort mint Isten Szolgáját, és ezek illendő tiszteletben és betsületben tartják is; de valamint minden Ekklesiában ugy ebben is találkoznak olyak a' kik a' Predikatort, nem vetsülik, mive az Elöljárók bot alatt kényszeritik a' Templomba való járásra, melytől több esztendők ólta el szoktak, hogy tehát most szokatlan dologra kényszeritnek a' Predikatort tartván okának alattomba gyűlölik, az Elöl járókkal edgyütt.

V. Az Oskolák.

- a) A Rector, Preceptor Leányok tanítója neve. Mellyik oskolában tanult, mennyi időtől fogva van ebben az Ekklesiában, az előtt mitsoda Hellyen v. helyyeken szolgált? Nőtelen? s feleséges, vagynak é

gyermekei? s. hányan. Miólta vagyon Sepsébe Rector arra a' leg öregebb emberek sem emlékeznek a' kire emlékeznek a' legregibb 1718 esztend. egy Dósa nevű, és ettől fogva vóltak mind oszve 17. heten kik nagyobb részént a' Debreczeni NS Collegiumból hozatattak, mig nem a' mostanit meg előző fiatal Mester Veres István a' maga erköltstelensége által a' népet a' Collegiumtól el idegenitette és a' VTractus által nékiek Beke Pál rendeltetett, a' ki Karantsra hozatott a Debreczeni NS Collegiumból ott szolgált 13. M[agyar] Rétfaluba 4 eszt itt már harmadik Esztendőt tölti: Feleségével és négy leányaival.

b) Mitsoda állapotban van az Oskola épülete? elég tágas e a gyermekek számához képpeszt. Az Oskola épülete jóságára nézve meg lehets, de a' helynek szűk vólta miatt szoros.

c) Hányan vagynak a Gyermekek. 86 = Nyoltzvan három.

d) Járnak é fel esztendónként mindenkor gyermekek. Az a Rector szorgalmatosságától függ: Az olyanok kiknek a' szülék hasznokat nem vehetik szórgalmatossan fel járnak a' többiek pedig a' nagy munka ideje alatt tsak akkor járnak fel mikor töllők ki telhetik.

e) Mitsoda Tudományok tanitatnak. A leg nagyobbak a' Heidelbergi Katét. Az Oh és Ujj Test. Hist. Hübner szerént, A' Vármegyéket Kis Tűlörből. Némely erköltsi regulakat s.a.t. a' Kissebbek a' Classificatiójok szerént a' Feó Tiszt. Göből Ur Nagy és Kis Cat. a' Kis Hist. Könyörgeseket 'Sóltarokat. s.a.t.

f) Kik a' Tractus által ki neveztetett Visitatori ennek az Oskolának? Hanyszor visitálnak egy esztb? jelen vagynak é? az examenen? ViNarti?? T. Predikátor Szenté Jósef Ur. Visitál minden Esztendőben kétszer és ezenkívül az examenekben személlyesen jelen van.

g) Vagynak é a' Predikator mellett Helybéli Inspectorok, kik az Oskolát közelebbről vizsgálják. Vagynak. h) A Templomba való éneklést el végezi é a' Rector? A' maga discretióján áll e az ének választás vagy a' Predikátor psscribálja mi énekeltségék. El végezi és mind eddig maga szabadságon állott mit énekeljen, és jó vólna, ha a' Predikátor tudná ki az éneket mivel gyakran olyan énekeket énekel a' mellyek nem a mostani üdöhez valók.

i) Introdúcáltatott e az Ujj énekes könyv? ha nem miért? Valamennyire hogy pedig még egészszen hozzá nem szoktak oka mert Ujj énekes könyveket nem kaphatni. Külömben dictálás által reá lehetne menni, de ez ritkán esik meg.

k) A Rector Sallariuma. Le van írva.

l) Be fizetik é hijjanosság nélkül idejében? Nints é restantia. Ugy a' mint a' Predikatorét bé fizetik az időnek szűk vóltához képpeszt.

VI. Van é Bába? van é examinálva? fel van é? esketve? Tud é az Aszszonyok baján segíteni? El jár é kötelességében? Nem keresztel e? Van. és fel van esketve a' Vrgye által; de hogy van é examinálva nem tudom, mert a' leg tsekelyebb exament is ki nem álhatná. a' honnan mostanába valami 30 Aszszonyok nállam meg jelentek a' kik tudatlansága ellen panaszolkodtak. Erre nézve én irtam a' Processualis Nztes Vice Biró Urnak eránta; de tsak ezen végből mivel már 15 eszt hogy szólgál meg hagyatott, nem vévén consideratióba azt, hogy az alatt az idő alatt panasz eránta azért nem vólt, mivel a' Helységben többen vóltak a' kik a' betegen segítettek. A mi a' kötelességében való el járást nézi azt veghez viszi. Keresztelni pedig néki nem szabad.

A Himlő bé óltás modja hogy van? A Tttes Ns Vgytól jól munkába vétetett.

VII. A Temető elég Tágas e? bé van e? kerítve? A sirok elegendő méllyen ásatnak e? Meg tartatik a a temetésre nézve a Flgs Királyi Parantsolat. Mig a' Temető ennyire bé nem tölt elég tágas vólt, de már nem sokára meg telik. A kerítése minden eszt reparáltatik. A sirok melysége 8 v. 9. sukk. A' Temetésről szólló Kegyelmes rendelése pedig a' Felségnek szorossan meg tartatik; jóllehet sok veszéllyel.

VIII. Van e harangozó? Eljár é kötelességében? engedelmes e a Predikátornak? Van e valami fizetése? a' Helység terheitől szabadsága? Van! A' mostani kötelességében el jár, a' fizetese 15. mérő buza és 35 f. ezenkívül minden Predikatori fizetéstől szabad a' Helység terheit is nagy veszódséggel el engedték Nagy erőszakkal.

IX. Vagynak e az Ekklesiának alamisna nélkül szűkölködő szegényei? Szám szerént hányan? Van e róllok gond? Olyanok a' kik házanként kéregetnének nintsenek sőt egy sints.

X. Nintsenek e az Ekklesiának Gravamenei etc. Ezen egész kérdésére a' Feő Tisztelendő Superintendens Uramnak tsak azt felelhetem, hogy itt e' mi kis Ekklesiánk minden terheltetéstől üres: hanem a' Predikátorok adhatnak gravameneket az Eszéki Vámosra a'ki a' Deputát borait is a' Predikátornak által nem ereszi ha tsak szinte ugy meg nem fizet mint más paraszt embert. ezt pedig abból tudom, hogy most hogy közelebb küldöttem két kotsi bort ?? által mint Pap és meg vette a' réven?? Én ugyan vissza fizettetem mint maszszor de jobb szeretném ha mint Predikátornak ugy adnak vissza.

a' Feő Tisztelendő Uram Kérdéseire a' fent le irt feleleteket jó lelki esmerettel tette legmeltatlanabb szolg. Körössi István mk. Sepsei Predikátor.

++++

G 169. Sóvé

[Fedőlap]

Sóvé 15. Juny. 1819.

Ad I. ?? e.) A' Parochialis ház, pintze Istálló, félszer a' legroszszabb állapotba, 's dülő félben vagynak. - A' Parochialis fundus békerítve nints.

III. 3.(Mivel a' pénzbeli segedelem a' publicatio útján esztendőnként igen kevésre megy, legjobb volna aratás után gabonát szedetni, melly pénzzé tétetvén, az alamisnák fizetésére fordítottassék.

IV. Nro 7. Sokan két esztendőben sem élnek egyszer az Úr Vatsorájával.

Nro. 12. A' Predikátor és Oskola Mester fizetésében nagy a' hiba és rendetlenség - a' Parochialis földek nem annak idejében munkáltatnak - tűzi fa rendes öl nem adódik - a' Stola sokszor félesztendeig is elmarad.

Nro 13. Sokan a tehetősebbek közzül a' Predikátornak illendő tiszteletet nem adnak.

V. 2.) Az Oskola a' gyermekek számához képest szűk - kerítés nélkül - Sem kút, sem pintze nints rajta.

4. A' Gyermekek télen is kevés számmal járnak az oskolába.

+++

A' Nagy Tiszteletű Canonica Visitationak Tárgyai.

Iör Az Ekklesia. Mater Ekklesia Új-Sóvé, vagyon Tettes Ns Báts Vármegyében, a' Helységet birja, tulajdon képpen a' Felső Kamara, most pedig arendába tartja az úgy nevezett Canalystica Societas.

a) Ezenn Mater Eccla Kezdeté, s ennek Fatumai, a' Matriculában lévő Jegyzések utánn rövidedenn szórol szóra ide megy ki: [itt kb. egy oldalon hosszú német szöveg következik]

Az Ekklesia ez idő szerént áll 899 Lélekből, mellyek közzül 524en Helvetica, 375en pedig Augustana Vallás.Tételt tartanak.

b) A' Templom épült 1798dik esztendőbe égetlen téglából, az Ekklesia Költségénn, 1799dikbe pedig fel szentelődött 9 T. T. Predikátor Urak jelenlétébe; most meg lehető állapotban van, mint hogy két esztendővel ez előtt renoválódott, de átallyában, a' gyülekezethez képest kitsiny is, alacsony is, setét is.

Torony nintsen, hanem helyette egy Torony formájú kemény fából épült Harang láb, mellybe vagyon c) Két Harang. Ezek közül a' kissebbik 216, a' nagyobbik pedig 685 fontnyi nehézségű. Amaz ezenn Inscriptióval: Joseph Brunner goss mich in Offen 1789; emez pedig ezzel: In Gloriam Dei fudi curavit Eccla Ref. Soveiensis anno 1815, ékeskednek. Amaz ama halhatatlan emlekezetű Fejedelmünk, Fels. Ildik Josephnek kegyes ajándéka; emez az Ekkla költségénn öntődött itt Tettes Ns Báts Vármegyében Fekete-Hegyenn, 1815dik esztendőben.

d) Az Úr Asztalához tartozó edények, abroszok, és Takarók ezek: Egy sárga rézből öntött, belőlről meg ezüstözött, kívülről meg aranyozott Pohár; egy tznből a' múlt esztendőben készitődött keresztelő edény; egy fekete posztóbol való, és szüntelen az Úr asztalán álló abrosz; és egy más fehér abrosz; két közönséges törülköző kendő, a' keresztelő edényekhez. - Van az Ekklának két levele. Az egyik ez itt lakó s egy Ekklát formálló Helvetica, és Augustana Vallás-tételt tartó két Vallásbeli Felekezetek között 1796dik esztendőben kötött Contractust foglalja magában. Mellynek is summája ez: A' két Vallásbeli Felekezetek el válhatatlanul öszve állanak, és magokat Templomnak, Parochialis, és oskola Házaknak építésére, és fenn-tartására; a' Lelki Tanítónak, és oskola Mesternek - a'kik is mindenkor Helvetica Vallás-tételük tartoznak lenni - tartására; minden Ekklai dolgoknak, s Terheknek, minden Vallásbeli külömség nélkül való viselésére, kötelezik. - A honnan mind a' Lelki Pásztor, mind az Oskola Mester is köteleztetnek, az Aug. Vallástételüknek éppen úgy, mint a' Helvetica Confessiön Lévőknek, mindenféle

Ekklaai szolgálatokat, mint rendes Halgatóknak minden Külömbőség nélkül tenni, az egy Úr Vatsorája ki szolgáltatását ki vévén. Mellynek itt Helybe való Ki szolgáltatása végett a' Ref. Predikátor tartozik, egy A. Conf. Predikátort esztendőnként kétszer Sz. Mihály napkor és Húsvétkor meg hivni, s a maga költségénn helybe hozatni, 's Haza vitetni, de a' mit most a' Helység visz véghez. Ezt a szolgálatot szokta még mind eddig a' szomszéd Kis Kevi Evangelica Eccla Predikátora tserébe véghez vinni, aki hasonlóképpen köteles az Ekklijában lévő Reformatusoknak, kétszer esztendőnként a' Communiot administráltatni ugyan tsak Sz. Mihály Napkor, és Húsvétkor. - A' másik levele az Ekklának, az a' Királyi Resolutio, mellynek ereje szerént az Ekkla, a' meg telepedés utánn mint egy 10 esztendővel másfél sessio Földnek birtokába tétetett, s van most is; mely földből egy sessiót a' T. Predikátor, felet pedig az Oskola Mester birnak.

e) A' Parochialis Házban vagynak: 3 szobák, mellyekben az Ekklának se nyoszolyái, se asztalai, se székjei nintsenek, egy kis kamara, egy tehén és egy borjú Istálló, egy Fél szer, mind a' leg nyomorultabb állapotban, s dülő félben; az udvaron van egy téglából készült pintze már esztendő olta be dülve, egy kút hasonlóképpen be dülő félben, egy sertés óll, a' többi a' T. Predikátor Úré. - Kertje egy talpallatnyi sints, minthogy a' Parochialis fundust be keríteni nem akarván a' Kert helye szinte 30 esztendő öltá dudvánál egyebet nem terem. Ennek az oka, a Nagy Tiszteletű Tractualis Canonica Visitationak Vallás tétele utánn az hogy a' Helybeli Predikátorjok, az Ekklát soha se sürgette, sött önnön maga mentegette őket szüntelen szegénységgel. Ennek pedig ismét oka a' volt, hogy a' T. Predikátornak, mint Külföldinek nem lévén bizodalma Papi Felsőségéhez, kéntelenített mint egy mindent úgy menni hagyni, a' mint az Ekklába egy néhányan találkozott, s most is találkozó hatalmasabb Elöljárók akarták.

IIor. Az Ekklésia Helybeli Igazgatása.

1. Organizált Presbyterium vagyon; áll 12 Személyekből, a' kiket T. Predikátor maga szokott a' Cathedrából ki nevezni a' gyülekezet előtt; s ha valakinek valami Ki vétele volna a' ki nevezett személyek közül valamelyik ellen, magát a' T. Predikátornál jelenteni, s ellene excipialni szokásba vagyon. Ha pedig a' ki nevezett személyek ellen semmi kifogás nem tetetik, azonnal eskettetik ki ki közülök. Most ?? 10 Ref. és 2 Evangelico-Lutheranus Presbyterek vagynak.
2. Presbyterialis Gyűlések tartanak rend szerént Vasárnap reggeli-Templom utánn: sokszor ha a' szükség úgy kívánja köz napokon is, de mindenkor a' Parochialis Házban.
3. A' Parochialis Gyűlés a' tzigéres vétekbe előket maga eleibe állítja, kérdőre vonja, először kegyes intéssel, s kéréssel, a' jora vezetni igyekezik; ha ez nem használ fenytékkal is kéntelenítettnek az ő rossz útoknak el hagyására, minthogy a' Presbyteriumnak tagjai többnyire birák is. - Ha pedig sem a' Helybeli Presbyterium, sem a' Birák velek nem birnak, a' dolognak minémüségéhez képest, vagy a' Nagy Tiszteletű Canonica Visitationak, vagy az Úri Széknek, vagy a' Tettes Vármegyének adódnak által. - A versengő Házas társakkal rend szerént boldogúl a' Presbyterialis Gyűlés; egy mástól külön lakók pedig nem is taáltatnak. A' Közönséges Isteni Tiszteletet nem gyakorlókat; a' Harag tartókat atyafiságosonn szokta a' Presbyterialis Gyűlés inteni, s ennél többet ebbe a' dologba nem is szokott elő venni, ami Fenytéknek lehetne tartani. Most ez idő szerént egy ilyen szembetünő Isteni Tiszteletet nem gyakorló személy van köztünk, a' Neve Jacob Hoff Mennonitából lett Reformatus.
4. A' Presbyterialis Gyűlés actái még eddig itt soha sem jegyeztettek fel.
5. Curator van, a számadása minden esztendőben revideáltatik a' Presbyterialis Gyűlés által, innen pedig a' Nagy Tiszteletű Tractuale Consistoriumnak adódik által a' revideálás végett.
6. Az Ekklésiának, az alamisnál egyéb jövedelme nintsen, nem is tudnak, a' mint a' Presbyterek vallják e végre semmi fundust találni.

IIIor. A' Charitativumok, vagy Alamisnák.

- a) Az Agentiale soha sem publicáltatik, minthogy a' tsengettyús perselybe szedődik be a' Predikatzió előtt való éneklés alatt az Alamisna mindenkor. Hanem a' Communió alkalmatosságával, a' mikor leg nagyobb számmal szokott a' Nép öszve gyülekezni:/ bé jönni szokott alamisna fel szokott jedződni, és minden esztendőben mint Agentiale a' V. Tractualis Canonica Visitationak által szokott adódni. -
- b) Valamint az Agentiale, úgy a' Generale Consistoriumtól rendeltetett több Objectumok sem publicáltatnak, a' fellyebb említett oknál fogva, hanem, hanem az Ekkla Cassájának Státusához képest, ki szokt adni az Ekkla az említett objectumokra nézve külön külön az alamisnát.
- c) Az alamisna a' T. Predikátornak, Oskola Mesternek, és Curatornak jelenlétekbe sámláltatik fel, és a'

fel számlálás után mindjárt be íródik harmas Lajtromba, mellyek közül egygyik a' Predikátornál, másik a' Curatornak, harmadik az Oskola Mesternél szokott állani, és a' számadáskor mind a' három conferálódni. Az alamisna az Ekkla Cassájában, a' Parochialis MHáznál szokott állani. -

d) Az Agentiale, s a' több Tárgyakat illető alamisnák minden Hijjánosság nélkül, a' Tractualis Canonica Visitaonak Quietantia mellett /: mellyek a' Curator a' számadásba tartozik magát igazítani :/ által szokott adódni. -

IV. A Lelki Pásztor.

1. T. Hederich Jakob Úr. Született 1765 Septembernek 8dik napján Helvetiában Petersheim nevezetű Helységben. Tanult Kusel, Pirnasens??, Bipontum és Heidelbergába. Magyar Országba jött 1784 az ide költözött új lakosokkal. Egy darab ideig volt Cancellista a' Colinisták Praefectusának Báró Weisenbachnál. Azután Oskola Mesteri Hivatalt viselt Torsánn 1 1/2 Új Verbászonn pedig 4. esztendőig. Innen meg hivattatott Bánátba, Rittberg és Liebling egygyesült Reformata Német Ekklesiákba Predikátornak, hol 6 esztendőt töltött el. Innen ismét meg hivattatott ezenn Német Soovei Ekklesiától Predikátornak 1796, a' mellybe szolgált 17 esztendőig hűséggel, és nyomorog beteg agyában mind ez ideig 5 esztendő óta; 8 gyermekei vagynak.

2. Cónonja nints, Josephina Resolutiója, és irott Litturgiája van.

3. Minden Vasárnapokonn, és Innepekenn reggel Predikatziók, dél után Catechisatiók tartatnak. Könyörgés kétszer szokott tartódni minden HMéteenn Keddenn és Péntekenn.

4. Az Úr Asztalához először járulni akarókat 6 Heti tanítás, és a' Templomban Nagy Péntekenn meg esni szokott köznséges meg vizsgálás után Confirmálja, a' Confirmatusokat a' Protocollumba bé írja.

5. Az Úrnak Szent Vatsoráját esztendőnként négyszer administrálja Karátsonkor, Húsvétkor, Pünkösťkor, és Szent Mihály napkor.

6. A' Keresztelést mindenkor a' Templomban viszi véghez, a' mikor tsak a' Predikátor egészsége meg engedi, és talán még nagyobb Pompával mint kellene. Mert szint úgy szoktak a' Keresztelőre harangozni, mint a' Templomba, és mindenkor 12 óra előtt délbe, ha mindjárt az nap könyörgés volt is. Sokszor mig a' Keresztelővel a' Templomba jönnek egy óraig is kell harangoztatni s utánna várakozni. Ebbe az esetbe nagyon jó volna, ha a' Magyar Orzági szokást vennék be, és a' Keresztelővel a' Könyörgés idejénn jelennének meg.

7. A' betegeket itt tsak hivatta szokás meg látogatni a' Predikátornak, de azt el múlhatatlanul tellyesíti. - Itt is találtatik egy tetemes jobbitni való hiba; a' melly ez: hogy sokan taláztatnak olyanok, a' kik két esztendőben egyszer, vagy egyszer sem élnek az Úr Vatsorájával, s ha betegségbe esnek, a leg utolsó pillanatáig várakoznak, a' mikor már magoktól alkalmatlanok, nem tsak a' Szent Jegyeknek magokhoz való vételekre, sőt még az Imádságnak végbe vitelére is; továbbá, hogy többnyire éjszakának idején kívánják a' Predikátort magokhoz. -

8. A' Matriculát a' Generale Consistoriumtól ki adatott Norma szerént viszi, a' Törvénytelen ágyból születetteket, ha hogy az atyára bizonyosonn reá nem lehet találni, esmeretlen név alatt iratódnak be, mint a' Matriculábann fel is lehet egynehány helyett ugyan ezent találni.

9. A' Házasulandókat 3 nap különböztetett Vasárnapokonn hirdeti. Ha hogy az öszve kelés valami tekintetbe sürgetős, akkor még eddig a' harmadik hirdetést meg tette Hét köz nap is. A' Josephina Resolutionak 30 § szerént.

10. A' Felsőges Királyi Parantsolatokat, a' mennyire tehetsége meg engedte - nem tudván sem magyar sem deák nyelvet /: fel jegyzette, 's improtocolálta, nevezetesen, a' deák és magyar nyelvekenn jött minden féle Parantsolatokat, s végzéseket, a' szomszéd Predikátornak T. Pór András Úrnak segíttsege által.

11. A' Predikátor és Oskola Mester fizetése az első Nrus; a' földek fel jegyzése pedig, a' melly minden dézmástól mentek, a' második Nrus alatt ide vagyon tsatolva, melly utolsót, magával az itt operans Cameralis Geometrával készittetem el, nagyobb hitel, és világosságnak okáért.

12. A' mi a' Predikátornak, és Oskola Mesternek fizetését illeti, itt a' legg nagyobb hatra maradást látnak esztendőnként mind a' ketténn; többnyire nem akkor fizetnek, s nem akkor munkálják a' Parochialis fél sessio földet, nem akkor hordják be a' gabonát szénát mikor ideje volna; töbnyire eskütt, és Elöljáró nélkül, s úgy dolgoznak a'mint akarnak, sokann tsak nem szeméttel fizetnek; tüzre való fát soha se vesznek rendes öl fát, hanem tsak olyat, a' mi oltsobb, és a' mellybe egy öl tsak fele a' valóságos rendes öl fának. A stolával sokann fél sőt egész esztendeig is adósok maradnak, és ha kéreti az ember,

gorombáskodnak. Restantia még most meg lehetősen vagyon kívül, ámbar az el múlt téleonn exeuáltatni kénszeritödtünk.

13. A' Predikátornak a' Halgatói közzül, sokann, Szent Hivatalához illendő Tiszteletet adnak; sokann pedig kivált a' hatalmasabbak, úgy nézvén a' Predikátort mint Szolgájokat, Predikátorjokat nem hogy érdeme szerént tisztelnék, sött, ahol lehet bántják.

V. Az Oskola.

- a) Az Oskola Mester Hartman János. Tanúlt az Új Szivatzi oskolában. Ezenn Ekklába van 5 esztendőök ólta. Az előtt volt Tor'sánn Interimalis Oskola Mester egy esztendeig. Felesége és egy gyermeke vagyon.
- b) Az oskola épületje, a' gyermekek számához képest nagyon szűk, és nagyon alacsony. Itt is kerítettlen mind az udvar mind a' Kert, se kút se pintze nintsen az udvarába. Kertje tehát neki is, egy talpallatnyi sints; a' sertés ólakat maga költségére építtette.
- c) Az oskolában járó gyermekek száma, felmégyen sokszor száz nyoltzvan s kilentzvenre is. - Mind a fiú, mind a' Leány-gyermekek, mind a' Helv. mind az Aug. Felekezetből egygyütt járnak. A Catalogus, a' 3dik Nrus alatt ide vagyon tsatolva.
- d) Itt az oskolás gyermekek tsak téleonn, akkor is tsak igen restenn járnak az oskolába. Hogy szorgalmatosabban járjanak, és hogy nyáronn is, leg alább a' kisebbek oskolába járjanak, ez az ide valóknak magoknak is kívánságok, és ez a' Fő Tiszteletű Püspök Úrnak tsak egy legyen szavára örökös szokássá változhat.
- e) Az oskolábann tanitódik az olvasás, Éneklés, Irás és Számvetés mestersége; A' Vallás a Heidelbergai Catechismus szerént, a' mellyhez az ide való nép még most is felette ragaszkodik. Az oskolai könyörgéseket pedig mind tudják. - A' Consistorium által ki adott Methodus itt esmeretlen. Ohajtanánk, ha a' mi Német Ekklákbann lévő oskolánk is egy ilyen bizonyos docendi Methodust nyerhetne, a' Generale Consistorium engedelve, s Rendeléséből. -
- f) A' V. Tractustól most hogy közelebb ki rendelt Visitatora ezenn mi oskolánknak T. Kálmán Pál Új Verbászi Predikátor Úr. Visitál kétszer, háromszor esztendőnként; az ilyen oskola Visitorok az Examenbe pedig mindenkor jelen vannak.
- g) A' Predikátor mellett vagynak mindenkor Helybeli Scholarum Inspectorok is az Előljárok közül, kik az oskolát közelebbről visitálják.
- h) A' Templomba való Éneklést a' Rektor végzi el, az Éneket mindenkor a' Predikátor mutatja ki neki. -
- i) Itt az Új Énekes Könyv nem introducátatott, minthogy a' Két Vallásbeli, H. és Aug. Felekezetek egygyüvé járnak Templomban s egy Könyvből énekelnek.
- k) A' Rector sallariuma is az 1ső Nrus alatt ide van tsatolva.

VI. Examinált és fel esküdt Bába van. Az Asszonyok bajain igen szerentsésenn tud segiteni, úgy hogy még a' szomszéd Helységekben lakozó Uraságok is ad hibeálják. Kötelességébenn hivenn el jár, és nem keresztel. -

VII. A' Himlő oltás dolga, itt nálunk igenn jó lábonn áll. Mert meg lévén már itt a' Nép annak hasznos volta felől gyözödve, keresni lehet olyyat a'ki, a' gyermekét be nem óltatná. -

VIII. A' Temető elég tágas, árokkal vagyon be kerítve; de egy kevésé lapályos helyenn vagyon, úgy hogy ha föld árja van, nem igen ásódhatik a' sir, 6, s 7. lábnál mélyebben. - A' Temetés idejére nézve a' Felséges Kirlyi Parantsolat szorossann meg tarttódik, de a' mi ellen nagyon is zúgnak a' Halgatók kivált nyári időbenn.

IX. Harangozó különösen nintsen, minthogy az a' Hivatal itt az Oskola Mesterséggel van öszve kötve, és ezért, a' szolgálatjáért a' szénáját takarítják haza a' rétről. -

X. Az Ekklának egy alamisna nélkül szükölködő szegénnye sints.

XI. Az Ekklának, minthogy 5, vagy 6 léleknél több Rno Catholicusok nintsenek benne, Gravamenjei nintsenek, egyéb ennél hogy a' Földes Uraság Vasárnap dél utánn hajtja ki őket rend szerént robotra; és egy személy vagyon itten Margaretha ??, a' kinek maga ugyan Catholica, de ő gyermekségétől fogva, a'

testvér Bátyjaival mint Reformatusokkal nevelődve fel reformate nevelődött, s már egynehányszor az Úr vatsorájával is élt más idegen Ekklakba, kíván utolsó tsepp vérig a' Ref. Vallásban meg maradni, s hat heti Censurát adni. -

XII. Filialis Ekklésia nintsen.

Iram Új-Soóvénn Juniusnak 14dik Napján 1819 Esztendőben Kún Pál km. Német Soóvéi Vicarius.

++++

G 170. Szentlászló

[Fedőlap]

Sz. László - d. 3 Julii 1817.

1. A Parochialis Ház a legroszszabb állapotban van.
2. Valamint a' Hambár és Istálló.
3. A Curator minden esztendő végén számot adjon.
4. Módot kell keresni az Ekklésia jövedelmének szaporítására.
5. A Predikátor fizetésének beszédésére a' Biró és Curátor köteles - különösen a' fét sürgessék -
6. Bába legyen
7. A Temető el van hagyattatva.
8. A harangozó határok közé szorittassék.

+++

A' Fő Tisztelendő Superintendens Ur kérdéseire
írásba tett Feleletek Sz: Lászlón Junius 15 Napján 1817 dik Esztendőben
A' Visitatio Tárgyai

Io Az Ekklésia Sz: László

Ezen Ekkle'sia van Schlavonianak Tttes Ns Verőcze nevezetű Varmegyében és Méltóságos Fő Ispányi Administrator ur Cs K Tanácsos Adamovits Antal Ö Nagysaga birja.

a) Mikor kezdődött pedig itt az Ekklé'sia a' Felelő nem tudja, hogy régi a' következők bizonyítják. Io Paksi Janos Predikátor a' leg regibb Matrixnak első levelére ezt jegyzette fel: NB. A' Sz: Laszlón Templom építettett leg először Ao 1218. a' mellyet ki tanulván connotált Paksi Janos Predikátor Ao 17 69. - honnan tanulta pedig ki azt nem connotálta. Mondották s mondják az értelmes Öregek, hogy 1774. előtt a' Templomnak akkori ajtaja felett volt Inscriptio, még pedig a' mint a' helye mutatja hosszú; de az ő tudokra már senki el nem tudta, vagy a' betűk el kopása miatt, vagy azért hogy nagyon idegen nyelven volt olvasni mely is a' Templom reparatioja alkalmatosságával 1774 ben be is vakoltatott. Innen 1769 ben sem tanulhatta ki, ha tsak valami előtte sokkal volt Curiosus Predikatornak a' ki azt meg olvasható korában le írta, nem connotálta. 2o A' Lampe által ki adatott: Historiae Ecclesiasticae Libr 3. Sec nóne 1a pag 672, mikor a' több Schlavoniai Reform. Ekklésiakról Csepin Koprin, s egyebekről szóll Sz: Laszlóról e' mondatik: Hic elegantissimum auondam Templum fuerat extractum per Stephanum Deszpotem. De ki lett legyen s mikor élhetett ez a' Deszpot István a' felelő ki nem tanulhatta. Ha a' Reformatziókor élt, vagy azután valamivel, annyival inkább ha a' 13 Seculum elein; irhatta Ember Pál a' quondam-ot. - Ugy latszik azonban, hogy a' Templom nem egyszerre épült, A régi ajtó hely /:a' mely felett kívül az Inscriptio volt:/ meg látszik és ának a' résznek, mely regibbnek gondoltathatik, alkalmas helyen való ajtaja volt; a' ragasztás is meg látszik, ának a' résznek a' mellyel lehet gondolni, hogy valaha a' Templom nagyobbított az Eszaki oldalra a' közfala üres pintze helyett élt vele az Osk: Mester 3. Keszi Aron nevezetű Predikátor a' Nagybatska Matriculának egyik lapjara azt jegyzette: Eleitől fogva a' mint az öreg emberek által érthettük a' Predikátorok ezek voltak: Pap János, Kapornai János, Hétzei Sánuel, Öreg Sz: Péter, Debreczeni Sz: Peteri Miklós, Bodoki, Edelényi, Keresztesi István, Nagy Pál Sándor, Paxi János, Ecsedi János, Keszi Áron. Ez az öreg ember, alig ha személy szerént is nem esmerte ezeknek nagyobb részét, minthogy egy ide való Lakos Öreg Betze János, a' ki ő nálla leg alább 30, esztendővel fiatalabb; a' negyediket [azaz] az öreg Sz: Peterit, már tudja hogy itt Predikátoroskodott, és így alig ha ez tökelletes Laistroma a' Sz: Laszlóban volt Reformatus Predikátoroknak, leg alább az: Eleitől - fogva el maradhatott volna.

Semmi különös Fatumaról az Ekklé'siának nem emlekeznek a' Matrixok sem az öreg emberek,

még a' Tolerantiále Edictum előtt sem volt bajok a' Rno Catholicusokkal. A Lelkek szama 630.

b) A Templom maga mikor épült nem tudodik. - A Torony 1805 és 1806 dik Esztendökben - A Tzinterem 1814ben, mindenik valamint a' Templom is égetett Téglából. - A' Tzinterem azon szegeletében melly Dél és Napnyúgot közzé esik föld szint, két a'hoz el készítettett Téglá közzé, minden féle Réz pénzből egy egy tétetett, ezen kívül egy Irás, a'melyben a most ditsösségesen Uralkodó Fejedelemnek, az a'kori Superintendensnek Esperestnek, minden Slavoniai Predikatoroknak és a' Helybéli Elöljároknak neveikkel irattattak. Nem külömben Bonaparte Napoleonnek Elba Szigetébe való szamkivettetése is. A Templom fedele meg kórhadt, Isten segedelmével igyekezik meg 'sindeleztetni.

c) Az Ur Asztalához való készületek. 1o Egy Pár Ön Kánna, az egyik mintegy 4 es 1/2 Ittés, a' másik 2 es 1/4. A nagyobbiknak fedele van s ezek az oldalán: E' Sakramentalis Kánna Isten donatiójából a' Sz: Lászlói Ekklesiáié, ab Anno 1763. A kisebbiknek fedele nints; de ezt lehet rajta olvasni: Sz: László. Ez Kánna épittette Bece Mikós. az Isten ditsösségére 1756. 2o Egy Kis ezüst Tanyér Gróf Teleki Klára Meltóságos Generalis Wartenslebenné Aszszonysag ajandeka, ilyen körül Irással: Egy Istenfelő László Leánya Istenhez való buzgóságából adja a' Sz: Lászlói Ekklesiának 1778. 3 Van egy arannyal futtatott - talam ezüst - Pohár, a' nagyobbatska Matriculában mely in 4to van ez a' jegyzés talaltatik róla: Az Ur Asztalához való Sz: Pohár készítettett 1792 dik Esztendöben Eszékenn, haza hozatott 29. Septembris. Constat. Flor. 33. - Ezen Pohár áraban Borzán Miklós adott 13 [azaz] Tizenharom Rhflor. mások pedig a' tehetség szerént. Semmi Inscriptio nints rajta. NB. Az ezek előtt Usuált, de már most Ususon kívül levő Ön Tanyéron és Poháron sints Inscriptió. 4o Van mintegy 15 [azaz] Tizenöt Itszés Zöld mázú Cserép Korsó. 4o. Egy pár fehér Abrosz. 6. Egy arany csipkés bibor Keszkenő G. Teleki Klára ajándeka. 7. Egy ezüst csipkés Veress selyem Keszkenő. ez is ajandek lehet. 8. Egy tsipke nélkül való, veress sejem keszkenő. 9. Egy viseltes sejem Keszkenő a' szentelt kenyér takaroja; es egy-más fehér sejem Keszkenő a' több Keszkenők boritekja. 10. Egy Nagy Fa Tányér. 11. A Keresztséghez van egy Tzin Tál, és egy fedeles Kannatska Inscriptió nélkül: ezekre takarót egy fehér viragú veress pamut Keszkenőt 1813 dik esztendöben Öreg Beczei János vett. 12. Az Asztal mostani takaróját, setét zöld posztóból Rojtra, Neh: Gyöke István egynehanyad magaval tsináltatta.

d) A Toronyban van ket Harang A kisebb, mely 70. v. 75. ftos. vétetett 1774 ben. Az oldalán; egymástól egyforma tavolságra négy kepek vagynak. Ezek a' Német szók vagynak Romai betükkal rea öntve: Martinus Feltl Goss mich In Gráz 1773 A' nagyobb 302 fontos. vétetett 1806ben. Felyül ezen Iras van rajta: Fusa sum per Franciscum Millner Budae 1800. Az alsó részén ilyen környül írás olvastatik: A Sz: Lászlói Ekk: öntette a' maga költségén.

e) Semmi Könyvei s Levelei nintsenek az Ekklesiának.

f) A' Parochiális Házban három Szobák vagynak, mind a' három igen rossz állapotban, de leg rosszabb állapot az, hogy szüntelen kell a' Házak sűrűsége miatt a' gyöladástól félni; holott pedig az olyanok számára a'kiknek Hazok sűrűen vagyon a' Meltóságos Uraság a' Haz helyet ki merette. Az úgy nevezett Nagy Szobában, van egy kék Asztal, egy hitván nyoszoja, egy sarga posztós szek, rendes kar szek; egy hosszú pad és egy festett fogas. A Tanuló Házban az Ekklesiának egy börös Ladája egy festetlen theca, s egy par fogas. A Kis Házban egy rongyos asztal haszna vehetetlen. A Konyhában Tálás Lajtorja polcz. A Házhoz való Kamara, Hombár, Tyúk és Sertés ól Istálló rossz gondviselés alatt vagynak némelyek helyett mást is kellene építeni.

II. Az Ekklesia Helybéli igazgatása.

1. Van 8 személyekből álló Presbyterium, mind fel vagynak esküdtetve a' Templomban, elég is volna ilyen kitsiny Helysegben ennyi; de minthogy ez előtt röbben vóltak s már most üress Esküdtek szeke van: többet is akarnának tenni; de nem tudnak, egy se vállalja. Először a' Presbnyterium maga választott, azokat a' Nép tsúfolta s le mondtak rólla, azután Voxolás által próbált; azzal némelyek tsúfolkodtak.

2. A Presbyterek, egyszersmind Bíró Esküdtjei lévén Törvénykezni a' Bíró házánál szoktak; az Ekklesia dolgokban pedig a' Predikator házánál Vasárnap két Templom előtt végeznek.

3. A Presbyterium a' tzégeres bünökben előket maga eleibe citalja, bünük gyalázatos s kárhozatos vóltát, ertesekre adja s meg bünteti: a' versengő Házások meg bekeltetnek; ugy szinte a' haragtartok és a' Templom kerülök, az Isteni tisztelet gyakorlására serkentetnek; a' Káromkodók s paráznak testiképpen is meg büntettetnek az utolsó azon felyül poenitentiát is tartanak s Ekklesiát követnek. Most a' sok Káromkodókon kívül, van egy parázna, a'ki Katona Ferje távol léteben egy R. Catholicus Tzigány legényhez adta magát, s tölle teréhbe esett, mig lehetett tagadta viselősseget, a szüés raja el jövén titkon

szült és azt állította, hogy csomó vér ment el tőle; utoljára meg találták az ágyában halva a' gyermeket. Idejére születettnek látszván, Varmegyére adódott, egynehány hónapig ott lévén haza bortsátatott. a' Legény fizetett is a' Varmegyének, meg is paltzáztatott.

4. A' Presbyterialis Gyülemek Actait egy időtől fogva a' Predikátor fel jegyzi.

5. Kurator van a' számadása két esztendőben szokott revidealtatni; a' Presbytereken kívül, neha köz rendűek is jelen vannak a' számadáson.

6. A' Jövedelem ezekből van: Zabot vetnek, Szenat kaszálnak, a' mi a' Kaszarnyától meg marad el adják; a' Csap és Meszar szek jövedelméből; és Isten ditsosságára való adakozásból. Ezekből ugyan kivált mostanában kevés jön be, kellene hát nevelni s lehetne is úgy ha egy régi Temetőt ki irtanának, és minden harmadik esztendőben vetnék, és pedig tsak akarat kellene.

III. A' Charitativumok vagy Alamisnák.

α) Minden Ur Vatsorája ki szolgáltatásakor az Agentiále publicaltatik, még pedig egyedül az Agentiále.

β) A Gen: Consistorium által parantsolt Objectumok közzül a' nevezetesebbek publicaltatnak, a' kisebb tárgyakra való adakozás pedig a' perselyből szokott ki telni, a' melybe gyült pénz egyébre nem is fordítatik.

γ) A nevezetesebb Tárgyakra gyüt pénz a' Biró s Kurator által a' Predikátor előtt szamlaltatik fel; úgy szinte az Agentiále is. És a' Parantsolat érkezeseig ugyan a' vólt a' szokás, hogy a' Tányérok bé hozattatván, az alkalmatosság egy czedulára f: jegyeztetvén a' perselybe tetetett bé; a' parantsolat érkezésétől fogva pedig a' perselybe tetetik ugyan; de diariumba irattatik bé a' mennyisége a' Tárgy nevével együtt.

δ) Az Agentiále, és a' publicált Tárgyakra gyült pénz fogyasztás nélkül administráltatik a' T. Tract. Canonica Visitationának, a' nem publicalt kisebb tárgyakra pedig a' perselyből adakoznak Quietantia s Contra quietantia helyett vólt édig az, hogy a' Predikátor maga kezével irt bé mindeneket az Elöl-járok jelen létében a' T. Visitor Laistromába.

IV. Lelki Pásztor. 1. Neve Nagy Szabó Mihály tanult a' Debreczeni Collegiumban; a' Deák Nyelven kívül Nemetől is olvashat egy keveset kevesebbet Görögül Sidóul ismét kevesebbet. Tizenkettődik esztendeje hogy eben az Ekklesiában van, az előtt sohol se vólt Feleseges. Hat gyermekei, [úgy mint] 4. fiai és két leanyi vagynak.

2. Canonja nints. Liturgiaja és Josephina Resolutioja van.

3. Vasárnaponként reggel predikáll, estve Catechisál, nem külömben Innep Napokon ketszer tart predikatziót. Hetköznap tsak egész ritka esetekben múlik el az Imadság.

4. Az Ur Asztalához először jarulni akarókat ha Oskolába járók vagy ha már nem azok is, de a' Vallást valamennyire tudják, idejében keze alá vészi a' Predikátor a' Toth Ferentz Ur Agendajából el kesziti a' Templomban Vasárnap, vagy Ünnepp napon Confirmálja; a' tudatlanokat hasonlóképpen magához parantsolja; a' mennyire lehet oktatja rövid könyörgesekre tanítja, utolsó nap a' maga házánál szabadságot ad nekik az Ur Asztalához való jarulásra, és mind a' két rendbelieket bé írja a' Publice és Privatim szokkal külömbözteti meg őket.

5. Az Ur Vatsorajat Esztendőben hatszor szolgáltatja ki.

6. A Templomban keresztel, ki vévén, mikor ejjel hozzák a' haldoklo kisededet.

7. A betegeteket hivatva latogatja meg.

8. A Norma szerent viszi a' Matriculát a' Törvénytelen ágyból születetteket ha lésznek a' Valóságos Apjanak Anyanak neve után Naturalisoknak írja.

9. A' Hazasulandokat Vasárnap Innep Napokon a' szükségben Hétköznap is ki hirdeti mikor szamoson vagynak a' Templomban. Az Esküdtetés után bé írja, s ha vagynak a' Házasság feltételát ?? is.

10. Minden Felseges Királyi Parantsolatokat, Superintendentialis és Tractualis vegezéseket improtocolál.

11. A' Predikátor fizetének az a' része, a' mely az Ekklesia ladajából szokott fedeztetni p.o. kész pénz s ó faggyú idejében bé adódik; az a' része a' mely len bab kukoritza s dinnye földből áll, vagy nem, vagy rossz jellyen adódik ki, úgy hogy az olyanoknak való földet a' mellyek nélkül, vagy masoktól jutalomért kéntelen kerni, és bérelni, az a' része pedig a' mely személy szerént, a' 15 Esztendőnn felyül lévöktől szokott fizetödni; mint a' búza, Kukoritza, s Fa, a' betsültebbektől ugyan mindenkor idejében bé adódik, másoktól pedig vagy késönn, vagy kesönn se, nem lévén aki ának sürgeteset kivált parantsolását, a' mi többet tenne, multhatatlan kötelességnek esmérné sok búza, több Kukoritza, leg több Fa restantia

van.

12. A' Predikátort szem előtt láttatják Sz: Hivatalához illő tekintetben tartani; de vagynak gorombák is, a'kik, ha olyan embert a'kitől tartank, nem látnak a' társaságokban illetlenül szóllanak felölle; azt sem tagadhatni, hogy majd fele az Ekklesiának az ilyenekhez nem tartozik.

V. Az Oskola

- a) A mostani Osk: Mester s egyszersmind Notarius neve Sz. Szabó Mihály; a' Pápai Oskolában tanúlt, harmadik esztendeje hogy itt van, az előtt a Felső Baranyában Palkonyán 2. Bissében 1. Viszlóban 2. Turonban 1. Szavában 2. esztendeig lakott. Feleséges 2 Gyermekei vagynak.
- b) Az Oskola jóa, a' gyermekek számához kepepest elég tágos.
- c) A Fiú Gyermekek 39en, a' Leanyok 51. Vagynak a' többek Kanászok vagy othon korhelkedő Leányok.
- d) A' Gyermekek közzül némelyek nyáron is fel járnak, mások télben; tsak hogy Nyárban is fel vetődnek Vasárnap; A' Nagyobb leanyokTélben s Nyárban tsak egy kevés időre mennek fel; és ha értkezik a' Rector valami kis Letzket mondanak; ha nem érkezik is, a' Fonásnak Csévlésnek dajkasagnak s egyebnek szine alatt hazamennek, nemellyek estve is, az ilyen actusra fel vetődnek. Ezeket az Oskolában való maradasra; amazokat a' Nyáron is feljárásra csak olyan parantsolattal lehetne kénszeritetni a'mely fájna a' Szüléknek.
- e) A Vallás tanittatik Göből Catechismusaiból, a' Sz: Historia Hübner és az ugy nevezett Kis historiából Magyarország le írása Kis Tükörből, Aritmetica, Olvasas Éneklés a' Methodus szerént.
- f) Tractualis Visitatora az Okolának a' Helybéli Predikátor, Solemniter ritkán visital, de magánoson gyakran által menván, miben van az Oskola tudja - Examen nálla nélkül nem eshetik.
- g) Helybeli Inspectorok is vagynak és szollittatva elmennek az Oskolába a' Predikátorral.
- h) Az eneklest ritkán mulatja el a' Rector s azt enekeli a' mit tetszik.
- i) Az Ujj Enekes Könyv nints ugyan bé bébe; de nem is zugnak már s nem szollanak olyan gorombáúie ellene mint eleinte. Ha Hetköznap enekel a' Mester belölle, /:Vasárnap nem vólna bátorságos:/ nem lévén Ujj Könyv mélyseges halgatas vagyon, tsak maga enekel a' gyermekeivel; Könyörgés után pedig, ha ugyan tsak aból kezd mindjárt takarodnak ki. Hogy jobban lábra nem állhat a' többek között ezek az okat lehetnek. 1o. A tehetösebbek és a'kik rendszerént jobban tudnak énekelni sokan lévén egy házban, minden Templomba járónak maganak volt édig egy Soltarja, mindenkinek kellene hát venni ujjat is. Illyen nagy költseget pedig /:12 s 13 Ujj Soltárt venni:/ illyen nagy szükség idején tenni egynek tartják a' ki nem telhető dolgok közzül. Ide járul még 2o. Hogy a' Könyv Arosok egyedül aból akarván meg gazdagodni, mod nélkül drágán adják; mig magok sok Ujj Soltár Exemplárt nem vehettek, azomban a' nyakokon vólt a' régi azt hitettek el azokkal a'kiknek Könyvre vólt szükségek, hogy semmi se leszsz ából a'mint hallatott a' hire; úgy hírével együtt el múlt, és hogy jobban meg gyözhessek őket az ujjonnan imprimáltatott Soltárt prodiealták??
- k) A Rector fizetese oly formán adódik bé mint a' Predikatore.

VI. Bába már több esztendöktől fogva nintsen, próbált a' Presbyterium tenni, de a'kik ára valók nem eskösznek meg. A Tehén himlő bé óltást a' Nemes Vármegyeye Chirurgyssa viszi, és ha parantsolja más Faluba is el kell az Anyaknak vinni gyermekeiket.

VII. A Temető nem tágas, és valahanyszor sirt ásnak benne, mindannyiszor ember tsontokat hanyanak ki. bé kerítve nintsen, mikor túl túl be kerítik is a' Kanászok el pusztitják és érte meg nem fenyittetnek; mikor a' föld árja engedi, hogy a' sertések ki ne turhassák a' hólt testet, illendő mélységre ássák a' sirokat. A Temetesben, a' Felseges Királyi parantsolat meg tartodik azokra nézve akik nappal halnak meg; akik pedig ejszaka azzokkal nem vártuk meg egeszszen a' 48 órát.

VIII. Olyan szegennyei az Ekklesianak a'millyenekről kérdés van nintsenek.

IX. Harangozó van, ha jelen van akor harangoz, mikor a' Predikátor parantsolja; ha nints, várakozni kell reá, vagy mással kell harangoztatni. A mit a' harangozáson kívül parantsol a' Predikátor ha akarja fogadja, ha akarja nem: a'mit tsak fizetésért tész: A' harangozásért való fizetése a' Helysegtől tízenegyedfél Pósonyi Mérő Buza, Predikatziós halottól 7. énekszóstól, 4 Xr vagy ezek helyett a' torba hivatok. Kis bíró lévén minden teréhtől ment.

X. Gravamenjai az Ekklesiának nintsenek: semmi tekintetben nem haborgattatik senkitől. Egy Csepini Sacellanus kérte egyszer a' Lelkek számát; de a' Predikátor nem felelvén néki, se jót se rosszat, ő is el halgatott többször nem sürgette.

++++

G 171. Torzsa

[Fedőlap]

Torzsa. d. 18. Juny 1819.

Nulla reflexio.

+++

A' Canonica Visitatio Tárgyaira való Feleletek.

' . Az Ekklesia. Torzsa Tettes Ns Báts Bodrog törvényesen egyesült Vármegyében, birja a' Fels. Kamara, most a' Ferentz Canalis Társaság birja Arendában.

a) Kezdődött ezen Ref. Ekklesia 1784dik esztb. 15a Maji. A' Lakosok leg nagyobb része a' Rhenuson túl Palatinusból és Bipontumból valók. Első Predikátorok vólt Tiszt. Török István Úr, de a'ki őket, a' véle való rosszúl bánás miatt fél esztendő után el hagyta. Közel három esztendeig Predikátor nélkül vólt ezen Ekklesia, mig 1788 esztb. 1a Jan. Tiszt. Beck Filep Úr a' Fő Tiszt. Felsőségétől rendeltetvén, ezt administralni kezdette. Különb en is gyengélkedő egésséggel birván, tsak két esztendeig folytathatta itt ezen Tiszt. Úr Papi Hivatalát, és vissza menvén Nagy Székelybe 1796 Januarius Hónapban, ott nem sokára meg hólt. Ennek halála után administralták ezen Ekklesiát a' szomszéd Verbászi és Cservenkai T. T. Predikátor Urak, mig Ao 1791 eszt. 13a Marty a' mostani Predikátor ide érkezett. Mig a' Fels. Kamarától ezen Hely meg szállásakor deszkából építettett, azután magoktól a' lakosoktól meg újittatott Oratórium fenn állott, addig az Ev. Lutheranus Lakostársaikkal szép békességben éltek egymás között, az Isteni Tiszteletet ugyan azon Oratoriumban egymást fel váltva tartván; hanem idővel egy közönséges új Templom építéséhez akarván fogni, a' Lutheranus Atyafiak magokat más útra hagyván vinni; tölök el pártoltak, és osztán egészen külön szakadtak, a' melly sok versengésre, izetlenségre 's egymás ellen való törekedésre adott okot. A' Lelkek száma áll 120 ból.

b) A' Templom - melly a' két Fél közönséges Tempomának vólt el kezdve, kezdődött építödni 1808ban. A' Lutheranusok tölünk való el szakadása 's egymással való perlekedés miatt két esztendeig várákozott a' Templomnak le tett Fundamentom, mig végre az ezen Reformata Ekklesiának itelődött az arra ki rendelt Deputatiótól. 1810ben tehát újra el kezdődött és ugyan azon esztendőben Fedél aláís vétetődött a' Templom. 1811ben 6a Oct. tartatott benne az első Isteni tisztelet. A' Torony fel épült 1812ben. mind kettő kemény materiából, hanem még a' Templom sem belöl, sem kívül készen nints.

c) Az Úr Asztalához való edények ezek: egy aranyozott Réz Pohár egy ugyan azon materiából való kis tálatska, egy más Pohár Tzinből, két nagy Tzin Kanna illy reá írással: der Ref. Gemeinde inn Torzsa 1807. egy nagy Abrosz, egy fekete selyek kendő takaró. Egy Keresztelő Tzin Tál és Kanna. A' Templombeli Asztal be van terítve egy fekete posztóval.

d) A' Toronyban van két harang. Az egyik még az Inpopulatiokor adódott a' Fels. Kamarától, a' másikat az Ekklesia maga öntette Pétsen.

e) Az Ekklesianak semmi Könyvei nintsenek.

f) A' Parochialis Házban vagynak három szobák, negyedik a' Tseléd szoba, mind jó állapotban vannak. Tsak a' Tseléd szobában van az Ekklesiának egy régi Asztala, és egyik Oldal szobában egy fogassa; van két kis Kamara, és két istálló. Az Ól magáé a' Predikátoré. Különb en a' Parochiát az Istállóval együtt a' Fels. Kamara Építettette 1794ben, valamint a' Pintzét is, de a' mellyet az Ekklesia 1811ben meg nagyobbított.

II. Az Ekklesi helybeli Igazgatása.

1. Organizált Presbyterium van, melly nyoltz személyekből áll, a' Néptől választattak, fel vannak esketve.
2. Presbyteriualis Gyülés tsak akkor tartatik, mikor a' Ven. Consistorium valamelly Rendelését tudtára kell adni a' Presbyteriumnak. Különb en ennek semmi activitassa nints, hanem ha valamit kell végezni, a' Nép közönségesen decidal. Ugyan azért
3. ha valamelly visszavonás adja elő magát a' Házások között, azt a' Predikátor minden szelidséggel, atyai intéssel szokta el igazítani; ha pedig meg nem egyeztetheti őket, adja pereket a' Birák kezébe. Az

Isteni Tiszteletet nem gyakorlokat is magánosan szokta inteni a' Predikátor. Különben a' közönséges romlason kívül, szerentsére, meg különböztetett tégéres vétekben élők nintsenek. Innen önként következik

4. hogy semmi Presbyterialis Gyűlés Actai feljegyezve nintsenek.

5. Curátor van, a' kinek számadása minden esztendőben revidealtatik és az egész Gyülekezett közönségesen meg hivattatik.

6. Az Ekklesiának semmi egyéb jövedelme a' Publicationál nints, hanem ha valami nevezetes szüksege vagy költsége van, azt a' Lakosokra a' ház vagy föld után ki vetett pénz vagy gabonabeli quantummal szokta le fizetni. Már ehez hozzá szokván, más jövedelemről nem is akarnak gondolkodni.

III. A' Charitativumok vagy Alamisnák.

α) Az Agentiale ugyan nem szokott publicaltatni, hanem már tudva van a' Lakosok előtt hogy minden Communio alkalmatosságával öszve gyűlt alamisna ezen végre fel szokott küldödni, a' mikor semmi más alamisna nem szedetik, hanem a' Communicanusok a' Communio után a' kenyérért és a' borért különösen szoktak adakozni.

β) A' Gen. Consistoriumtól rendeltetett Objectumok szoktak publicaltatni.

γ) Az Alamisnát fel szokta számlálni a' Curator a' Parochialis Házbanm és az Oskola Mester mindjárt akkor fel írja 's teszi az Ekklesia ládájába, mellynek kultsa a' Curatornál van.

δ) Mind az Agentiale, mind más Alamisna minden fogatkozás nélkül Quietantia mellett szokott administraltatni.

IV. A' Lelki Pásztor

1. Pór András, tanult Debreczenben, magyarul, németül és deákul beszél, 28 esztendő óta van ezen Helyben, más Ekklesiában nem szolgált mint Pap. Feleséges, 4 Gyermeke van.

2. Canonja nints, Liturgiaja, 's Josephina Resolutioja van.

3. Minden Vasárnap tart Predikatziot, Dél után Catechizatiot, Kedden és Pénteken reggel Imádságokat.

4. Az Úr Asztalához először járulni szokott gyermekeket maga tanítja, confirmálja, 's be írja.

5. Négyszer szokta az Úr Vatsoráját administralni, u.m. három sátoros innepben és Sz. Mihály Nap tájban.

6. Mindenkor a' Tempomban keresztel.

7. Valamikor hibják, mindég meg látogatja a' betegeket.

8. A' Matriculát a' Gen. Consistoriumtól ki adatott Norma szerént viszi; a' törvéntelen ágyból szülötteket így írja be: ??slich, házasságon kívül való.

9. A' Házasulandókat rend szerént Vasárnap és Innep Napokon hirdeti, igen ritkán egyszer köz napban, ha valamely igen sürgető környül állás kívánja.

10. Mind a' Fels. Királyi Parantsolatokat, mind a' Consistorium publicált rendelkezéseit improtocolálja.

11. A' Predikatori fizetés be adódik, ha éppen nem idejében is, de más esztendőre restantia nints.

13. Sz. Hivatala méltóságát mindenkor szeme előtt tartván, a' mennyiben az emberi erőtlenség engedi, ahoz kívánja magát alkalmaztatni, Halgatoit az illendőségig meg betsüli, kötelességét, mint lehet, tellyesíti, botránkozó élettől, vissza vonástól magát óvja; e' szerént nem lévén személye meg útálására a' Halgatoknak okok, a' Ministerium illendő tisztelet meg tagadása felöl nem panaszkodik a' meg nevezett Prédikátor. Hanem ezen Kérdés alkalmatosságot ad néki arra, hogy fel-fedezze Halgatóinak azon hazájokból hozott, nálunk botránkozottat szokásokat, hogy fel-tett süveggel vagynak - kivált, ha egy kis hideg van - a' Templomban mind addig, mig a' Prédikátor be nem megy. Ha más Vallásúak e' részben in excessu, ezek in defectu a' bosszankodásig vétenek.

V. Az Oskola.

a) A' Tanító Stock Henrich, tsak a' Szivatzai Oskola Mester tanította mint Inast. Semmimás Oskolába nem tanult, 1814dik eszt. October Honaptól fogva van ezen Ekklesiában, más Helybe nem völt.

b) Feleséges, két Gyermeke Attya.

Az Oskola épület meg lehető állapotban van, elég tágas.

c) Az Oskolába járó fiú gyermekek vannak 78., a' Leányok 107. a' mint a' Catalogus mutatja.

d) A' Gyermekek tsak Télen járnak fel. Ki vévén az Aratás és a' Nyomtatás idejét, leg alább a' gyengébbek, egész esztendőven fel járhatnak, a' mint ezt a' Helybeli Prédikátor a' Szüléknek már

sokszor szivekre kötötte; de mind ez gyenge eszköz. Haggyán, tsak Nyárban Vasárnaponként a' Catechizatoria jönnének.

e) A' tupa Olvasás, Irás, Számvetés - minthogy a' Tanítóólmtöbb ki nem telik - az Oskolai Tudomány.

f) A' Ven. Tractus által ki rendelt Oskolai Visitor T. Kármán Pál Úr, Verbászi Pred. kétszer szokás visitalni 's az Examenbe meg jelenni.

g) A' Predikator mellett van egy Osk. Visitor, de erre keveset támaszkodhatván a' Prédikátor, maga szokta az Oskolát minden héten visitálni.

h) A' Templomban az Éneklést jó el-végzi; az Éneket a' Prédikátor praescribálja.

i) 1806tól fogva új Énekes könyve van az Ekklesiának.

k) Az Oskola Mester Sallariuma itt van külön Árkuson, fél Sessio földjével együtt.

l) Ennek is a' Sallariuma minden esztendőben restantia nélkül bé fizetődik.

VI. Az examinált 's fel esküdt Bába már jó ideje el öregedvén, de mig magát birta is, holmi hibákat ejtvén, a' praxis által formálta magát mellette a' mostani, a'ki ugyan sem examinalva, sem fel esketve nints, és mivel ő sem szóval, sem írással ezen Hivatalért nem instált, sőt több izben róla le mondott, de sok utánna való járásra ismét fel vette; mint tört tojással úgy kell véle bánni, hogy a' Szülő Asszonyok - a' mint ök hiszik - nyomoruságra ne jussanak. Ez annyira meg nyerte az Asszonyok iránta vagy hozzá való bizodalnokokat, hogy más Bábáról hallani sem akarnak, ámbár van egy más Német Országban examinált Asszony is. Ezen hozzá való vonattatás bizonyítja, hogy az Asszonyokkal tud bánni, kötelességében el jár, de nem keresztel.

VII. A' Himlő beoltás dolga a' Helybeli examinatus Chyrurgus által jól megy; a' gyermekek egy átaljában rendesen be oltatnak - A' Temető tágas, be van kerítve, a' sirok méjjen ásatnak, a' 48 óra meg tartatik a' Fels. Királyi Parantsolat szerént.

VIII. A' Harangozó maga az Oskola Mester.

IX. Az Ekklesiának semmi Gravamenjei nintsenek. - A' már több izben a' Fő Tisztelendő Felsőségnél meg fordult ide való Lakos Jung Ventzel Pápista Feleségétől született leg utolsó hajadon Leánya még most is hőáborgattatik; vagy erőltetik a' Pápista Vallásra. Semmi más Vallásunk szabadságát illető sértegetések nintsenek.

Filialis Ekklesia nintsen

++++

G 172. Újszivac

[Fedőlap]

Újj Szivatz Un. 20. 1819.

Nulla reflecio.

+++

Felelet a' Canonica Visitatio Tárgyaira, mellyeket a' Dunamellyéki Feö Tisztelendő Superintendens Úr Báthori Gábor 1817dik Esztendőben kiadott.

I. Az Ekklesia. Mater Ekklesia Új Szivatz, Tettes Ns Báts és Bodrog törvényesen egyesült Vármegyékben, a' Helységet birja a' Felséges Királyi Kamara.

a. Mater Ekklesiává lett 1788dik Esztendőben 13dik Augustusban az előtt pedig közel 2 Esztendeig Cservenkához volt affilialva. Lételet köszönheti ama halhatatlan emlékezetü II József Császár és Király különös Kegyelmének, a'ki Új Szivatzot tupa Reformatus Németekkel szállította meg; ezek közzé elegyedtek későbbben Lutheranusok is, de ezeknek száma nem megy másfél százra; ellenben a' Református Lelkek száma most tesz 1410; Különös és emlékezetre méltó történeket, a' mellyek ezt az Ekklesiát érdeklették volna, nem emlitenek sem Protocollumaink, se az éltesebb 's most élő emberek.

b. A' Templom, Tornyával edgyütt elkészült 1811k esztendőben; építve van égetett téglékból legtöbbnyire az Ekklesia költségével 10000 forintokért és egynéhány krajtzárokért Valutában. Az Orgona, melly 3000. f. jó pénzbe került, és a' Kathedra diszesitik ötet. Még tsak felszentelés hijjával van, de az is a' mi bizonyos meghatározásunk szerént Jó Istenünk segedelmével a' jövő Esztendő kellemetes elején

megtörténik.

c. Az Úr Asztalához tartozó minden edények, abroszok, takarók 's a' t. egyenként egy különös Inventriumban fel vagynak jegyezve, - mellyekenn semmi Inscriptio sints, hanem az edények között egy igen nevezetes az, a' mellyet mikor látjuk és használjuk, annak nagy Lelkü Ajándékozója Felséges II József Császár eránt háládatos szeretet és tisztelet indul fel bennünk, t.i. az Úr Asztalához tartozó szép aranyozott Pohár aranyozott tányérral edgyütt.

d. A' Toronyban van két Harang, mellyeknek nehézségek mint hogy nints rájuk vágva, bizonytalan; de még is a' ki jól tud hozzá vetni 's jó szem mértéke van, nem sokat fog hi'??biteni'??, ha ezt mondja, hogy a' nagyobbik 430, a' kisebbik pedig 226. fontot nyom. A' nagy Harangnak Inscriptioja ez: Die Deutsche Reformierte Gemeinde hat mich giesen lassen d. 14. Decemb. 1798 zu Neu Szivatz. - A' Kis Harangé: Joseph Brunner goss mich in Ofen 1788. - Ez is II. József Császár ajándéka.

e. Itt a' Házassági Contractusokon kívül egyéb Leveleket, és a' Protocollumokon kívül egyéb Könyveket nem lelünk, a' mik at Ekklesiáié volnának. Ide tartoznak még a' Curatori Számadások is a' Templom 's Oskolamester lalkó helyének épüléséről 's az Orgonáról Szólló Documentumok is.

f. A' Parochialis Házban vagynak 4 Sobák mind jó állapotban, de azokban az Ekklesiának se Nyoszolyái, se Asztalai, se Székei. De van a' Házhoz meg kívántató 2 Kamara, 1 Pintze, egy nagy új Istáló, egy Fészter, 1 Két osztályos Ól, mind jó állapotban. - Ide tartozik a' Predikátor Kertje is, melly némely jóféle gyümölts fákkal be van ültetve, - és a' mellynek kerítése hogy kellene korán, nevezetesen a' jövő tavasszal reparáltassék, gondjának esmérte az Ekklesia.

II. Az Ekklesia helybeli Igazgatása.

1. Organizált Presbyterium által megy véghez. Ki vévén a' L. Pásztort áll az most 4 Személylekből, a' kik voksok által választatnak és azután felesküdtetnek. Ide értődnek a' Curator, a' Törvény Biró, vagy is a' Helység Birája, a' ki az ő Esküdtjeivel, a' mint már sokszor megtörtént, a' Predikátor kivánságára hajlandó volt a' Parochiára által jönni, és mixtum Consistoriumot tartottunk.

2. Presbyteralis Gyűlések tartatnak igen is a' Parochián akkor, mikor panaszosok jönnek, mikor tévelygés éránt de leginkább mikor a' Presbyterek olyan gonosz elhárítása végett össze jönnek a' L. Pásztor parantsolatjára, mellyeknek az erköltsiségre igen veszedelmes következesei lehetek volna.

3. A' Presbyterialis Gyűlés a' tzégéres vétekbén előkkel úgy bánik, hogy azokat tselekedeteiknek tilalmas voltáról meg győzvéen ugyantsak lekiesmeretesen megvisgáljuk, a' jóságos tselekedetek követésére intjük serkentünk és arra mozdítunk, hogy bűneiket megvalván el határozzák és ígérük magokat, azokat többé nem követni; - 's ennek megbiiizonyítására kezét adnak az Elöljáróságnak. - A' versengő 's egymástól külön élő Házastársokat 's Haragtartokat öszve békeltetjük; a' közönséges Isteni tiszteletet, a' kik eddig nem betsülték, 's gyakorolták, már most gyakran megjelennek a' Stirch seregében. Békélenkedő Házastársok most vagynak, a' kiknél mi már a' Tekintetes Szolga Biró Úrtól kérendő Assistentiával akartunk a' dolgon segíteni, de annak a' Tisztelt Tettes Urnak sok foglaltatos dolgai lévén, még eddig nem behettük össze őket.

4. A' Presbyterialis Gyűlések tárgyai sokszor külömb, külömbfélék, és gyakran tsak probatételek, tanátskozások 's a' jó rend helyre állítása lévén; azoknak actáik még mind egytül egyig nem jegyeztettek fel; hanem mikor a' dolog processusra megy, akkor azt beírjuk, - és azt még eddig a' Predikátor tselekedte.

5. Curator van igen is még pedig betsületes ember; tsak az a' nagy kár, hogy tsak nem minden más más esztendőben másik Curátorom lesz, a' minek egyedül való oka az, hogy ez az ebben a' részben nyakas Nép a Curátornak semmi szabadságot sem akar adni. - Külömben a' számadása minden esztendőben a' Parochialis Házban a' belső 's külső Elöljáróság jelenlétében fel olvastatik, subscribáltatik, confirmáltatik, megpetséltetik.

6. Az Ekklesiának jövedelme nem áll egyebből, hanem az Alamisna Cassájából és a' Templomhoz tartozó egész sessio földből, melly utóbbi minden esztendőben licitendő?? eladatik. Itt egyéb képpen nem lehet nevelni az Ekklesia jövedelmét, hanem publicatio által, a' mint én 1 Sept 1816 ez alatt a' Szent praetextus alatt: "für die Sche??hofermirte?? Pf??" azt elkezdtem, 's húségesen folytattam mind eddig minden nagy Innepeken, 's örömmel és hálaadással vesszük észre, hogy a' Hívek tehettségek szerént örömost alamisnálkodnak. - Ezt azért tselekedtem, hogy ezen publicatio előtt az Alamisna Cassája, mikor a' Ven. Tract. Canonica Visitatio jött, a' ki fizetés által meglehetőts tisorbát szenvedett; - most már nem szenved, 's Szivatz egyedül nekem köszönheti, hogy attól az időtől fogva száz 100 f. többre nevededett az

Ekklesia Cassája.

III. A' Charitativumokat vagy Alamisnákat a' mi illeti

α) Az Agentiale különösen nem publicaltatik, hanem valamikor közönségesen Ur Vatsoráját tartunk, a' mi Alamisna pénz be jön, azt a' Nagy Tiszteletü Canonica Visitationak mind által adjuk; - és ilyenkor egyéb tzelra nintsenek meg kérve a' Hívek, hogy adakozzanak.

β) A' Generale Consistoriumtól publicáltatott Objectumok igen is hűségesen publicáltatnak még pedig energiter, p.o. a' Pesti Templom építése számára. 's a' t.

γ) Az Alamisna a' Predikátor, Curator, Presbyterek és Tanítók jelenlétében a' Templomban fel számláltatik, ott mindjárt az Orgonista által egy arra rendelt könyvetskébe, ide haza pedig a' Predikátor a' maga keze alatt lévő Alamisna Könyvbe, ugyan akkor a' Curátor is ugyan ezt a' Summát a' maga Alamisna-Könyvébe feljegyzi; - és a' pénz mint eddig úgy most is a' Curator kezénél van.

δ) Az Agentiale, valamint minden más egyéb Alamisna a' Nagy Tiszteletü Tractualis Visitator Uraknak Quietantia mellett minden hijjánosság nélkül administraltatik.

NB. ?egrögzött szokás az ezeknél a' Németeknél, hogy átallyába ök a' publicatiót gyakran nem szeretik hallani. Ha ritkán jön, annál örömöstebb adakoznak, hanem előtte való Vasárnap tudtukra kell adni a' tárgyat.

IV. A' mostani Lelki Pásztornak

1. Neve Mészáros Ferentz, tanult a' Pápai Reformátum Collegiumban. Beszélhet a' Magyar, Német, Deák Nyelveken folyvást, és a' Görög 's Frantzia olvasás sem esmeretlen előtte. NB. Deák koromban a' Görög Nelvhez nagyobb kedvem volt tsak nem mint a' Deákhöz, és volt akkor egy Körmendi fi Agoston Jósef fél esztendeig a' Görög, félig a' Német Nyelvben privatistám. 13dik Juniusben 1811 jöttem Mórágyról Szivattra, és 13sik Junius 1819 volt az a' nevezetes Nap, mellyen Fő Tisztelendő Báthori Gábor Dunamellyeki Superintendens Urunka ez ő Canonica Visitatiojában most először volt szerentsénk tisztelni. A' Feleségem Nemes Búzás 'Susánna, kitől vagynak 4 Gyermekeim, László, 'Sófia, Ferentz és Pál.

2. Van Canonom, Liturgiám, Josephina Resolutiom.

3. Minden Vasárnapokon és Innepeken tart Predikáziót, dél után az ugy nevezett Kinder??t, és mikor a' fiataltság a' Hejdelbergai Kátéból kérdeztetik, olvastatik, hétköznapi Kedden és Pénteken reggel Imádságokat.

4. Az Ur Asztalához először járulni akarókat Husvét előtt 7 hétig szorgalmatosan tanitom, azután confirmálom az egész Gyülekezet előtt, és a' Confirmátusok neveit Husvét után mindjárt beírom.

5. Az Ur Vatsoráját négyszer adminisztrálom közönségesen esztendőnként, a 3 nagy Innepeken és September elein

6. A' Keresztelést leg többnyire a' Templomban viszi véghez és tsak szükség idején a' Háznál.

7. A' Betegeket, a' kik kívánják, szívesen meglátogatja, a' mint ezt Nagy Tiszteletü Gralis Not. és Pápai Predikátor Tóth Ferentz Ur a' maga Liturgiájában sok okokra nézve tanátsosabbnak tartja, a' Betegeket tsak akkor látogatni, mikor ök nagy kívánsággal viseltetnek a' L. Pásztor eránt. Megtörtént már nem egyszer sem kétsze, hogy Beteghez hivatattam, a' kiket osztán vigasztaltam, vélek könyörögtem 's néha az Ur Vatsoráját is nekik az ő kívánságokra feladtam.

8. A' Mátriculát lekiesmeretesen és hiba nélkül viszi, még pedig a' Grale Consistoriumtól kiadott Norma szerént, - mellybe a' törvénytelen ágyból születettek így írja be? spurius, spuria.

9. A' Házasulandókat háromszor rend szerént tsak Vasárnapokon publicálja. Voltak mindazáltal esetek, a' hol öket az ő környüállásaikhoz képest hétköznapi is, de számosan öszve sereglett Nép előtt hirdetni kellett, p.o. Copulatiokor, mellyek sokszor olyan népeseek, hogy néha Vasárnap sem jön több ember a' Templomba.

10. A' Felsőges Királyi Parantsolatokat, a' Ven. Consistorium publicált Rendeléseit haladék és hiba nélkül inprotocollálja, és az Elöljáróságga közölvén, a' mit szükség, publicál.

11. A' Predikátor fizetése, 's az ő egész Szabad Sessiójának Leirása, a' Predikátor és Presbyterek által subscribáltatva és megpetséltetve, ide mellékeztetik sub Lit. A. Ide ragasztok még egy Documentalis Leirását Uj Szivatznak sub Lit. B.

12. A' Predikatori fizetés annak idejében fogatkozás nélkül betsülettel beadódik, és soha sints restantia. A' 200. f. Quartaliter, a' búza Sz. Mihály napkor, a' fa Juniusban jön be.

13. Hogy Halgatóim szent Hivatalomhoz illendő tekintetben tartanak, arra nints panaszom. Ha pedig valaki gonoszságtól vagy bosszuállás kívánásától vezéreltetvén, én pedig ártatlan lévén, engem meg sért, gorombaságot tsinál, Idvezítő Urunk példáját követvén a' köz békesség kedvéért processus nélkül néki örömost meg engedek. Még nem volt soha is olyan ellenségem, a'kire én haragudtam volna.

V. Az Oskolák ketten vagynak, ehez képest

- a) Az Első Tanító 's egyszersmind Orgonista Schuch János Baváriából jött be 1807dik Esztendőben a'mint ő mondja 1. Aprilisban. Drága jó Ember, feleséges, de gyermektelen, a'helyett 2 árva gyermeket nevel és tanít. A' másik Tanító Schenkenberger János, ide haza tanult Schuch János Principalissának ebben a' faluban mind clavirozni mind orgonázni, mind pedig tanítani. Ez is feleséges, de még tsak 1818 Novemberétől fogva; és még nints tsemetéje.
- b) Az Oskolai Épületek már most az Ösztől fogva, mikor a' nagy Oskolába a' belső hosszú oldal falat 3 lábnyira kijjebb rakattuk, úgy a' másik is még most a' Gyermekesek számához képest, türhető tágosak és jó állapotban vagynak. - Alig várjuk, hogy az Ekklesia adósságaitól megszabaduljunk és egy kis fundust össze szerezhessünk, hogy az Oskolákat nagyobbra lehessen építeni.
- c) Az Oskolába járok vagynak mind össze 271, ezek közül fiuk 170, Leányok 101. - a'mint azt az ide mellékeztett két rendbéli Oskolai Catalogusok megmutatják.
- d) Itt, valamint minden Német Oskolákban, többnyire tsak fél Esztendei Cursus van. Hogy a' Nyári Oskola is frequentáltassék: nem volt hijjába az én sok intésem, dorgálásom, predikálásom; de még se mehetünk arra, hogy őket egész esztendőben az oskolába feljárassuk.
- e) Mitsoda Tudományokat tanítanak, meg lehet látni az ide függesztett Tavaszi Ecameni Specimenből, mellyet mind a' két Tanító által adott. A' Consistoriumtól kiadott Methodus szerént itt nem lehet előmenni, boldogulni, mert azok a' Könyvek Németül nintsenek.
- f) A' Ven. Tractus által kirendelt Tiszt. Visitor V. Scholar Inspector ez időben Tiszteletes Kosdi Jósef Patsérei Nagy érdemü Predikátor Ur, a'ki a' mi Oskoláinkat minden esztendőben egyszer /: Virág Vasárnapján meg vizsgálja és az Examenekenn is jelen van.
- g) A' Predikátor mellett vana' Rendelés szerént helybeli Inspector is, a'ki az Oskolákra, azoknak fogytkozásaira etc. közelebből gondot visel. Ezt a' Hivatalt viseli most az első Presbyter Stock Lörintz.
- h) A' Templomban való Éneklést ditséretesen, és az egész Gyülekezet meglegedésére elvégzi az I Osk. Mester; mindazáltal az Ének választása nem az ő discretiojától függ, hanem a' Predikátor praescribálja néki az Éneket.
- i) A' Palatinatusi Uj Énekes Könyv itten ao 1806 bebevődött, azután a' Fő Consistorium által confirmáltatott.
- k) Mind a' 2 Tanítók Salariuma subscribálva és megpetsételve ide mellékeztetik, sub Lit C & D.
- i) Az ő fizetések minden esztendőben hijjánosság nélkül beadódik és nints semmi restantia. Kár, hogy Didactrumuk is nints.

VI. Van két istenfélő, tanlt, examinált és feleskedt Bába a' Helységben, a'kik nem hogy el nem járnának kötelességeikben, és az Asszonyok bajain segitenének, - hanem azon kívül itt körül belül jó hirben vagynak.

VII. A' Himlő-Oltás dolga a' legjobb folyamatban van; az eránt nints semmi panasz vagy kifogás. kivévén 2 esetet, a'mikor 1811. Esztb. a' természeti himlőbe meg holtak.

VIII. A' Temető elét tágos, még lehet nagyobbítani is, be is van árokkal kerítve, a' sirok, mikor a viz fenn van blgy, öt, ha pedig mélyyenn van, 6 lábnyi mélységre ásatnak. A'mi a' Temetést illeti, az eránt a' Felséges Királyi Parantsolatot, hogy 48. Óra előtt senki el ne temeettessék, szorgalmatossan megtartjuk.

VIII. Harangozó, a'kinek az Ekklesia fizetne, nints, hanem óh fájdalom! ezt a' kötelességet mindenkor a' Tanítók tselekszik. Bártsak már ez a' ditstelen Hivatal a' Német Mesterekről is egyszer levétetődne! Mennyi bajjok, lótások, futások van, kivált Temetéskor, harangozó fiukat össze szerezni!

IX. Az Ekklesiának Alamista nélkül szükölködő szegényei nintsenek, kivévén egy Ú Szivetzi üreg vintzellért, a'kit közelebből esmervén, mikor bennünket meg látogat, jó kedvvel adakozunk neki.

X. Az Ekklesiának nintsenek semmi Gravamenei. Mi nem háborgattatunk a' Vallás gyakorlásában, Isteni tiszteletünkben, földjeinkben, 's akárminémü jussainkban. Voltak az Ú Szivatzi Plevánusnál két református szolgálók, a'kiket a papista Vallás felvételére annyira eltsábitott, hogy ha tudtomra nem esett volna, kitántorodtak volna Hitükből. De észre vévén jókor a' dolgot, megmentettem két juhomat. Kéntelen volt a' Plebánus Ur az ő tselédjeit egyszeribe eleresztteni. - Egyébaránt sem a' Catholicus Innepeknek meg tartására, sem a' Processio járásra, sem a' Lelkek Conscriptiojának kiadására nem erőltetünk vagy erőltetnek akármely tagjai Ekklesiánkknak, hanem kiki meg tartván a' maga jussát, békességben élünk

Signat. Novi Szivat. d. 18. Juny 1819 Franc. Mészros. mp. Predktr.

++++

G 173. Újverbász

[Fedőlap]

Újj Verbász. 15a Juny 1819.

Ad IV. Nr. 3. Vasárnapokon igen kevés számmal jelennek meg a' Templomban.

Nr. 12. A' Predikátori fizetés soha egészen be nem jön. - A' Stola is sokszor egészen elmarad. - A' Curatornak több van kinn 100 ft Restantiájánál.

V. k.) Az Énekes Könyv Exemplárjai elfogytak.

NB. Valami három Klatferrel? tovább mehetne a' Lineától; a' Templom.

B. Nagy vissza élés van az Helységbe, a' musikálás; és tánczolásba. -

+++

A' Fő Tisztelendő 's nagy Tudományú Superintendens Báthori Gábor Úr által, - Püspöki Visitatiójának alkalmatosságával ki adattatott Tárgyaknak világosítása -

Iső Az Ekklezsiát illető Tárgyak

a) Az Új-Verbászi Német Reformáta Szent Ekklezsia, T. N. Báts Vármegyébe telepedett meg; a' Helységet, mellynek nagyobb része Evangelicusokból, más része Reformátusokból áll, birja örök jussal a' Felső Magyar Kamara; jollehet most, a' Ferentz Csatornáját Készítő Társaság Árendába tartja.

b) Ez az Ekklezsia meg telepedett 1785ik Esztendőbe, ditsőségesen uralkodott IIik József Császár Gondoskodása és Költségei által. A' Református Lakosok származtak nagyobb részént Brennbrücken Helységből és Palatinátusból, Kik a' Felsőgtől Kész Házakat, mindenféle Házi Eszközöket, nem különben a' Föld művelésre meg Kivántató Szerszámokat, Lovakat, és Tehenet nyertek. Az első Predikátor volt T Búzás János, Neszmélyi Születés Komárom Vármegyéből, az előtt a' Ketskeméthy R. Gymnasiumba a' Német Nyelvnek Tanítója. A' Zombori Cameralis Administratio Kivánságára, a' Ketskeméthyen tartatott Superintendentiale Consistorium által, rendelődött Verbászra rendes Predikátornak, és fel szentelődött 1786ik Esztendőbe 10ik Augustusba, 's Hivatalába bé lépett ugyan azon Esztendőbe Novembernek 1ső Napján. Tiz Esztendeig Szabadsága lévén a' Lakosoknak minden adótól, addig az ideig mind a' Predikátor, mind az Oskola Rector fizetéseket vették a' Felső Kamarától. A' Predikátor esztendőnként kapott 200 ftokat im Unv.Münf?? és 12 öl fát, a' NÉp pedig a' Sessio földet erőtlensége miatt nem mivelhetvén, ezt a' fogyatkozást, hol pénzzel, hol búzával, t.i. egy egy Vékával minden Házról, bonificálta. A' Rector pedig kapott az Uraságtól 75 ftokat 6. M. 3 öl fát, 3 öl Szalmát, 's az Ekklezsiától valami Buzát. - Melly Beneficium, el telvén a' Szabad Esztendők, meg szűnt; 's mind két részről az Ekklezsiával új Contractus készitődött. - A' Lelkek Száma az első Esztendőbe kevéssel haladta meg az 500at; az 1810ik Esztendőbeli Conscriptio szerént találtatott a' Lelkek száma 619nek; kik között Vegyes Házások voltak Evangelicusokkal 112. - A' Református Atyáknak Evangelica Anyáktól Származott Leány Gyermek közül Reformáta Vallásba neveltettek 43an, Evangelica Vallásban 47en. Az Evangelicus Atyáknak Reformáta Anyáktól Származott Leány Gyermek közül Evangelica Vallásba neveltettek 42en, Reformáta Vallásban 27en. - És így az elegendő Házásokból 19el több nevelődött Evangelica mint Reformáta Vallásban. - Az 1815iki Conscriptio szerént sem volt több a' Lelkek száma 620nál; az Elegendő Házásoktól származtak 145 Leány Gyermek; kik közül 89en Reformáta Vallásba neveltetni ígérttek, 56an pedig az Evangelica Vallásba maradtak; és így az elegendő Házásokból most 33al több nevelődne fel a' Reformáta, mint az Evangelica Vallásban. Azon 620 Lélekhez, ha hozzá számlálódna az azolta született és élő 72 Gyermek, lessz a' mostani Lelkek Száma az Ekklezsiába

692. - Minthogy Semmi Normánk sints, a' Protestans elegyes Házások Leány Gyermekre nézve, azoknak valamely Vallásba való nevedése, az Atya akarattól függesztetik fel. - A' Reformátusoknak voltak eleinte 93 Házaik, most pedig van 96 Ház, a' Parochiális és Oskola épülettel 98 Házak. Az Evangelicus Atyafiak száma, ra megy mintegy 1800ra. -

c) a' Templomról. - A' Reformata Ekklezsiának még most nintsen Temploma, hanem egy régi meg romlott Oratoriuma, de ez is, közös az Evangelicusokkal. Ezt mindgyárt a' meg telepedéskor 1785be építette a' Fels. Kamara a' Közönséges Isteni tisztelet tartására. De ez akkor csak Deszkából volt készítve, oszlopokhoz szegezve, és Náddal be fedve, a' hossza 16 öl, szélessége 4 öl. - Melly is 1794be, a' Helységnek közönséges költségén restauráltatott, az oldalai vályogból fel rakattattak, 's újra náddal be fedettettek. Mellyben eleinte Vasárnapként reggel alternatim ideji és késői Isteni tisztelet tartatott; minekutánna pedig, a' két Oskolák fel építődtek, ez a' szokás meg változtatódott, és egy Vasárnap az egyik Felekezet ment az Oratoriumba, másik Vasárnap a' másik; az Oratoriumból ki maradt Fél pedig ment a' maga Oskolájába; a' melly szokás, mind e' mai napi fel tartódott. Ehez az oratoriumhoz épített a' Helység közönséges költségén 1797be Kemény Fából egy Harang-Lábat, mellybe két Harangok függenek; a' Kissebb, mellyet a' Fels. Kamara ' két Ekklezsiának közönségesen ajándékozott 221 fontos; a' Nagyobbik, 5. Mázsás, mellyet a' két Ekklezsia a' maga költségén öntetett, a' Házakra vetvén ki az arra tett költséget; melly szerént az Evangelicusoknak két annyinál is több pénzük van benne. A' Kissebb Harangon ezen Inscriptio van Johann Bruner goss mich in Ofen 1785, a' Feszülettel együtt; a' Nagyobbik Harangon: Diese Glöcke ist, unter glorieichen Regierung Ir K. K. apos. Maj. Franz II. durch die N. Verbaker lutherischen reformierten Gemeinden im Jahr 1798. Johannes Fogaras. - Az oratoriumba vagynak: Egy Asztal, melly közönségesen oltárnak nevezetik, egy Kathedra Gából, és a' Népek alatsony székek, mind ezek az Uraságtól, ki is a' már egészen meg romlott oratoriumnak haszna-vételéért el hagyódván a' bele való járás, - Repraesentánsa által, valamint más Ekklezsiákkal tselekedett, - az Ekklezsiánktól jó - Summa pénzt kíván. -

d) Az Uj Templomhoz való Készülésről. Az Evangelicusok hozzá kezdvén Templomjokhoz meg kívántató Materialék meg szerzéséhez; a' Reformátusok is példajokat buzgósággal követték: Amazok a' Reformátusok hire nélkül, Templom helyeknek ki mérésére meg hívták a' Kamara Repraesentánsát, és egy Vármegye, 's Uraság Tisztjeiből álló Deputatiot; melly is nekik, magok tulajdon kívánsága szerént a' mostani Templom helyét ki mérte. A' Reformátusok ezt észre vévén, ők is költségeknek meg kiméllése végett, ezen Deputatiót meg kérék, hogy egy uttal nekik is Templom hely mutatódna ki; Jollehet nekik kis jussok lett volna, az Evangelicusok Temploma helyéhez, és azt sors által kellett volna el dültetni kié legyen, mint Torzsán; a' nekik ki mutatott helyel az Evangelicusok Temploma sorába, meg elégedtek. Nem is volt kívánságok attól meg válni; vagy csak nem jelentették; és a' Materialékat azon helyre gyűjteni kezdték. Egy Canonica Visitatio, illendőnek látta volna a' Templom helyét; az Evangelicusok Templomának által ellenébe lévő Kereszt uttzán, 's a' Tractuale Consistoriumnak referált; melly is meg hagyta az Elöljáróknak az abba való munkálkodásokat. - Ez tudtára adódván az Elöljáróknak, némelyek örömmel fogadták, a' többiek ellenbe abba ellenkeztek. Mind azáltal probát tettünk a' Fels Kamara Repraesentánsánál, Nagyságos Köröskényi Mihály Urnál, ha meg kaphatnánk é azon uj helyet; Ki is arra hajlandó volt, és más nap útja lévén Verbászon keresztül, meg mondja hogy 4 ölre a' Lineától be felé építhetünk. - Ezt meg értvén embereink, öszve futnak, magok között az ellen voksokat szednek, 's 60an magokat az Instantia alá, alá is irván; mennek a' tisztelt Repraesentáns Úrhoz, 's kérék, hogy engedje meg nekik a' régi helyet. Az ő Tűzőknek?? az uj-hely mellett meg maradt 30 ember, ellene nem álhatott; 's ezt az Indorsát hozták vissza: "Communitate Helveticae Confessionis Neo Verbásziensis, quo ad permutandam neo vigendi oratorii localitatem unanimi haud existente, hinc tam ideo, quam etiam prae priorem destinatum localitatem Publico relatam, probatam omprotocollatamque esse, quin imo etiam, quod ad eandem localitatem, cuncta materialia jam convecta habeantur, ad anteventendas itamque omnes alterationes, dissensionsiones, ac quod drimonias praefata Communitas in proprius destinata localitate suam Oratorium erigetur?": Michael Köröskényi." Ez a' végzés meg érkezvén A' Nép öszvegyűjtetett, és a' meg egyezésre proba tétetett; egy része a' másik Felekezetnek arra rá állott hogy 4 ölnyire építhetünk, de belyebb nem. - Ezen egyezést látván, az Evangelicusok magok kezdték el az ellenünk való viaskodást; 's a' tisztelt Repraesentáns Úrtól azt a' Végezést hozták, hogy ha a' Reformátusok ott építeni akarnak, olly bé építsék Templomjokat, hogy az Evangelicusok Oskolájának Ablakai killyebb essenek a' Tempomnál; ne hogy az ő Árnyékával az Oskolába setétséget okozzon; és az épületet meg rontsa, melly az Evangelicusoknak fő Gravamenja volt; holott az Utzának Szélessége 21 öl lévén, a' Templom mind az

Oskolától, mind a' Helység-házától 7 ölnyi távolságra esne, 's a' Templomnak is 7 öl maradván, árnyékával nem sokat ártana az Oskolának. - Azomba, a' Vármegye Eskütje is fenyegető Levelet ír, hogy míg ebbe a' dologba Comissio nem jön, az építéshez hozzá ne fogjunk, mert különben mind a' Nép, mind a' Predikátor rosszul jár. - A' Processualis Szolga Biró Úr is Verbászra le jön, a' Reformátusokat a' Helység Házához gyűjteti; az új-hely mellett lévőket Rebelliseknek mondja, 's arestommal fenyegeti; s amazoknak parantsolja, hogy mindgyárt fogjanak hozzá a régi helyen építeni; mellyet a' Predikátor nekik meg nem engedett. - Így maradt félbe az erőnek ellent nem állhatván, a' Templom építése. - Melly dolog közöltetvén Fő Tisztelendő Superintendens Urral, Tekéntetes Tábla Biró Deák János Urat, méltóztatta ki nevezni, hogy nézné meg ezen dolog fojását, és munkállodna a' Consistorium kívánságának elő-mozdítására. Két Levél érkezett a' tisztelt Úrtól, az Elsőbe kérdi, hogy szükséges lessz é az ő bejövetele, - annak nagyon szükséges léte válaszoltatott; a' másik Levélbe kijelentődik, hogy a tisztelt Ur, a' Processualis Szolga Biró Urral beszélt 's a' mint ő tőle a' dolgot értette, nehezen lehet ezen meritumba valamire boldogulni, el végezvén már a' Templom helyének ki mérését a' Vármegye Deputatiója; holott azon Vármegye Deputatiójára a' Templom helyének ki mérésébe éppen nem is volt szükség, függvén az egyenesen az Uraságtól. A leg közelébb Verbászon tartatott N.T. Tractuale Consistorium, próbálta újra a' Népet öszve egyeztetni, és az új-helyet nekik recommendalta. - Elsőleg ugyan nem lehetett vélek boldogulni; végre magok között sok lárma után, abba egyeztek meg, hogy ha az Új-helyen a' Lineára ki építetik Templomjokat, mint más Ekkkléziákba is van, fogják az Um-helyen építeni; ha az meg nem engedődik, tovább be nem mennek, hanem fognak a' régi helynél maradni; melly egyességnek mind a' két rész alája irt. - A' N.T Consistoriumok egy kérő Levél íródott a' Tisztelt Repraesentáns Úrhoz, hogy mint ezt más Ekkkléziáknak meg engedte, engedné meg itt is a' Lineára a' Keresztútzán építeni, de semmi válasz még reája nem érkezett, sőt a' Predikátor is véle rövid ideig Verbászon beszélvén, tsak a' régi fel-tétele mellett maradt mondván: Maradjanak az Urak a' régi helyen, az jobb hely is, azomba semmi visszankodás belőle nem származik. - Alázatosan kérjük Fő Tisztelendő Püspök Urunkat, bölts Tanácsával oktatni bennünket, mi tévők légyünk, - méltóztasson. - Az Új-Templomra, hogy valami fundus állítódjon fel, az elsőbb Esztendőkbe minden Ház fizetett egy Pesti mérő Búzá, és két Mérő zabot, mellyből nagyobb része a' Mester embereknek magát ki vonta, és tsak felét akarta fizetni, nem lévén ugymond nekik szántó-földjök; mellyel még töbnyire most is adosok. A' leg közelebbi három Esztendőkbe, a' Legelőnek egy darab része fel szántódott, és proportionaliter az Evangelicusokkal el osztatván zabbal bé vetődött, mellyből a' Ref. Ekkklézia minden Esztendőbe 700 Pesti Mérő Zabot kapott; Ezen jövedelemből már Tégla égetődött és be hordódott 301, 300 darab, most újra egy kementzével égetődik, 100, 000. Mész hozódott és meg oltódott 1620 akó. Homok öszve hordattatott mintegy 5000 akó; melly Materiálék mind a' régi Templom helyén vagynak, 's az egyik rész népnek nagy argumentuma, hogy a' Templom is ott építődjön. Az ezekre tett költségen kívül, van még az Ekkkléziának Obligatióba 6823 forintja 42 Xr, Restantiába 3970 ft 33 Xr. Kész Pénzbe 1279 f 48 Xr. Mind öszve - 12,074 forintja 3 Xcárja. az az Tizenkétezer hetvennégy forint, 3 Xcz. - A' Templomnak hossza a' Plánus szerént lessz, 14 öl kivülről, szélessége 7 öl kivültől. - Kivantatik hozzá 450,000 darab tégla, és 2,500 Akó - Mész.

e) A' Templomhoz és az Úr Asztalához tartozó minden készületek.

1ször A' Reformáta Ekkkléziának tulajdona:

- 1) Egy Keresztelő Edény és Kanna Ezüstből, egy ahhoz tartozó Fehér Keszkenővel együtt.
- 2) Egy Asztal Abrosz fehér gyoltsból, fehér tsipkével be szegve.
- 3) Két Úr Asztalához Kannák, két két pintes, azonkívül egy harmadik Kanna 1 Pintes; és egy Pohár a' Betegeknak szolgálatjára; mind ezüstből.
- 4) Két Úr Asztalához tartozó Kannák, két két pintes, ezen Inscriptióval 1807. N. Verbasz. Ref. Gem. azon kívül egy harmadik Kanna 1 Pintes, ezen rá metzéssel. A. S H. E. SH. 1788.
- 5) Egy Ekkklézia Ládája, melybe az Alamisna pénzek, a' fellyebb irt Esztőtől, és a' Documentumok tartatnak. -

II. A' Két Ekkkléziának közös Jozága.

- 1) Egy Úr Asztalához való Pohár sárga rézből meg aranyozva, de a' melly már jó formán le kopott, és egy Tányérotska ugyan azon Materiából; Tokjával együtt, mellyek a' Cameralis Uraságtól ajándékoztattak.
- 2) Egy fekete Posztóból való asztal terítő, mellyel az Asztal, vagy Oltár, mindég bétakarva van.
- 3) Egy Ször materiából való Kathedra terítő, melly már meg avult. Ezekhez későbbben hozzá adódtak:
- 4) Egy Asztal vagy Oltár terítő Manschesterből, és egy Kathedra terítő ugyan abból, mind a' kettőnek

széle ezüst Paszamántal bé szegve. Mellyet ajándékozott a' két Ekklézsiának az volt Uraság Plántás Kertésze, Johann Lintze??, az ő kevéssel az előtt meg halt Felesége Katharina Munkertin??, hagyományából, melly tsak a' Communiokor, és a' Nagy Innepeken teritődik és függesztődik fel. - A' Kathedra teritön sticholva van, Katharina Munkertin?? 1807.

5) Egy Kanna Teritő, fehér patyolatbol, körül fehér tsipkével szegve, ajándékozta a' két Ekklézsiának Horváth János, Uraság Tisztjének özvegye.

f) Az Ekklézsiának Levelei 's Könyvei:

a) Az Ekkléziát illető Levelezések a' Predikátorra nézve le vagynak már írva azon Könyvbe, mellybe a' Felséges Intimatiumok, és a' Superintendentialis Rendelések szoktak bé íródni.

b) Van egy Alamisna Könyv; mellybe az Esztendőnként bé jött jövedelem és költség bé irattatik.

c) Egy bé kötött Könyv in Folio, mellybe a' Felséges intimatiumok, és a' Consistoriumok rendelése bé írónak.

d) Egy Könyvetske in 8o, mellybe az Agentialék és a' Charitativumok bé irattatnak.

e) Egy bé kötött Könyv in Folio, mellybe bé van foglaltatva a' Verbászi Ekkléziát illető Historia.

f) Egy Könyv in Folio, mellybe a' Születtek, Confirmáltak, Házasultak és meg Haltak, bé irattatnak, az az, a' Matricula. -

g) Végre egy hosszú Könyv, melyben a' Templomhoz tartozó minden készületek, Predikátornak 's Oskola Rektornak Földjei bé irattattak. -

g) A' Parochiális Házrol. A' Parochiális Ház építődött, a' Fels. Kamara kegyességéből, annak költségén 1793ik Esztendőbe, mely egy Fedél alatt van az Evangelicusok Parochialis Házával; mind a' Szobák, mind az Istállók egészen égetett Téglákból vannak készitve. - A' Parochiális Házba 4 Szobák vagynak jó állapotba. - At Ekklézsiának benne, általán fogva semmije sint. - A' Házhoz van egy kis Kamara, az az Spejss, 2 Istálló jó állapotban. Egy kis Pintze, melly nem elég tágas. - Ól pedig, melly az Ekklézsiájé volna, nints egy is. -

IIor. Az Ekklézsia Helybeli Igazgatásáról.

a) Az Ekklézsia igazgattatik a' helybeli Presbyterium által, mely 14 leg érdemesebb Ekklézsia Tagjaiból áll, kik a' Predikátortól candidáltatnak, a' Néptől választatnak. Választatván a' Templomba Vasárnap, az ezen alkalmatosságra készült Predikáció után, a' Népek jelenlétébe, solemniter fel eskedtetnek. -

b) Presbyterialis Gyűlések tartatnak a' Predikátor házánál, mindenkor, mikor velek, vagy a' Consistorium végzéseit, vagy az Ekklézsiának állapotját, közleni szükséges. Mikor pedig, az Ekklézsiának, az ő minden Tagjait illető állapotja fordul elő, mint a' Templom építése felől való tanátskozás, a' ki vetett adóknak meg határozása, a' Kirchen Cassier, és Curátor számadásainak meg vizsgálása, akkor az egész Nép az Oskolába öszve hívódik, és lessz a' Tanátskozás közönséges. -

c) Minthogy mind eddig az Ekklézsiában tzégéres vétekben élők nem találtattak, sem a' Predikátornak, sem a' Presbyteriumnak, az ilyen elő forduló esetekben bé fogások nem volt. A' versengő Házásokat, a' Predikátor mind eddig jó-módjával a' Presbyterium nélkül öszve egyeztette; egymástól külön élő Házas-társak nem voltak 's nintsenek. - Olyanok, kik a' Közönséges Isteni tiszteletet nem gyakorolták, voltanak, de mind ezek most előbbeni élet módjokat el hagyták, van köztök olyan is, ki most már azt, a' leg buzgóbbakkal gyakorolja.

d) Minthogy a' Presbyterialis Gyűlések és a' Közönséges Gyűlések vlgzleik mindgyárt effectuáltatnak, azoknak actái fel nem jegyeztetnek. A' Predikátor mindazonáltal azokat magának connotálja, 's a' Curátorral, és a' Kirchen-Cassierrel vigyáz arra, hogy azok véghez vitessenek.

e) Curatora az Ekklézsiának vagyon, ki is a' Predikátortól candidáltatik, 's a' Néptől választatván, a' Templomba fel eskedtetik. - Számadása minden esztendőbe a' Predikátortól reviseáltatik, az egész Nép jelenlétébe fel olvastatik, approbáltatik; és végre a' Tractuale Consistorium eleibe terjesztődik.

f) Az Ekklézsiának semmi különös jövedelme nintsen, hanem tsak a' Persely által bé jött Jövedelem, mellyhezjárul, a' három fő Innepen az oratorium ajtai előtt gyűjtetni szokott pénzbeli segedelem, ugy a' Halottak ki-Harangozásáért 12 Xz; és a' mit Kereszteléskor a' Kereszt Atyák, 's Anyák ajándékoznak. - A' szükséges Reparatiókra, a' Házakra kivetett adók fordítónak. - Nem is gondolhatjuk el, miből lehetne az Ekklézsiának jövedelmét szaporítani. - Az Alamisna Cassába van most 222 forint 37 Xz. - ugy mint Obligatiókba 50 forint 56 Xz; még kinn lévő adósságba 112 forint 26 Xz, mellyet a' Curátor bé-nem szedhetett, és Kész Pénzbe 51 forint, 15 Xcz.

III. A' Charitativumokrol vagy Alamisnákrol.

a) Az Agentiale minden Esztendőbe a' három fő Innepeken, mellyeken a' Communió ki szolgáltatik, és a' mikor az Emberek leg bővebben adakoznak, publikáltatik, 's a' körüljáró Persely által bé szedődik.- Ugyan ezen Napokon, az Ekklézsia Cassájának fel segéllése, a' magok végezése, és ajánlása szerént, az Isteni tisztelet után a' Templomajtaja előtt a' benevolum objectumok bé fizetődnek, minthogy tsak ezek azon napok, mellyeken ők adakozásokat ki-mutatják. -

b) Minthogy a' Németek ezen Napokon kívül mind Templomba igen kevesen járnak, és keveset adakoznak; ezeken kívül a' Publicatiónak tárgyait nem esmerik, és azokat mint egy új-adót úgy néznék, melytől irtóznak; a' ki rendeltetett Objectumok, minthogy igen tsekélység jön ebbe, nem publicáltatnak; hanem öszve számláltatván az egész Esztendő által bé jött alamisna és Persely pénz; az az Objectumok nevezetes voltához képeest fel osztatik, oly mértékkel hogy sokszor az Ekklézsia Cassájába semmi sem marad. Azon kívül a' szorosabb Objectumok, mint a' Debreczeni, Pataki Collegiumokra, 's Pesti Templomra, házról házra is szedődött, minthogy külömben Templombeli Oblátumok tsekélységre ment volna.

c) Az Aléamisna minden Vasárnap, a' Curátotol a' Predikátor jelen-létébe meg olvastatik, mellyet is a' Predikátor, a' Curátor Számadó Könyvébe bé-ir, és ő azt, a' Parochiális Háznál lévő Ekklézsia Ládájába bé-teszi, melynek egyik Kultsa a' Predikátornál, a' másik a' Curatornál áll. -

d) Mind az Agentiale, mind más Charitativumok, Quietantia mellett, minthogy az Ekklézsia leg kissebb költségről is Quietantiát kíván.

IV. A' Lelki-Pásztorrol.

1. A' Predikátornak Neve Kármán Pál, tanulását kezdette Lossonczon, végezte Debretzenbe. A' Magyar, Deák, 's Német nyelveket érti. - Predikátori Hivatalát kezdette Verbászon 1814ik Esztendőbe, 28ik Aprilisba; Feleséges, és van egy Leánykája.

2. Canonja, Liturgiája, Josephina Resolutiója és a' Vallás Szabadságát illető Articulusa vagyon. -

3. Minden Vasárnapokon, és Innepeken Predikátzio - Dél után pedig a' bé vett mód szerént Catechizatió tartódik, mind két rendű Ifjaknak Számára - Szent György Naptol fogva, Szent Mihály napig. Mely Catechisállásnak meg jelenésére, ámbár minden korú Férfiak és Asszonyok Száma nélkül kértetnek, intetnek, még is senki a' Házások közzül meg nem jelen. Az Ifjak is eleinte, minden fenyegetődzés mellett is, ampria el mulatták; hogy sokszor üresen találván a' Templomot, vissza kellett a' Predikátornak térni; miglen azt vévén fel, hogy senkit nem copulál, hanem ha Catechizatióra nem jár, és a' ki nem jár, 3 Hétiig Copuláltatása előtt mindennap kértzer a' Predikátorhoz tartozik járnai, Vallása ágazatinak meg-tanulására; 's a' midőn ezt a' Törvényt ususba is hozta volna: azolta, az Ifjaknak a' Catechizatióra való járásával tökéletes meg elégedése van. Hétköznapi Isteni tisztelet, az Ekklézsiának eleinte való szokása szerént, és a' Népnek az arra való, egy átallyába meg nem jelenése miatt nem tartattatik. - A' Predikátor kezdett kéttzer egy hátbe, Hétköznapiokon Imádságokat, és Bibliai Magyarázatok tartani, és ámbár Uj-ember volt a' leg számosabb Gyülekezet alig állott 10 Személyből, melly minden kérések és intések mellett is, naprol napra annyira meg kevesedett, hogy sokszor a' Templomba egy lelket se találván, vissza térni kéntelenített. Ugyan erről panaszolkodván az Evangelicus Predikátor is, noha neki három annyi népe volt; meg egyeztünk, hogy hirdessünk a' két Ekklézsiának Hétköznapi közönséges Isteni tiszteletet, alternatim magyarázván ott a' hol a' másik el hagyja, a' Szent-Irást. Noha már a' két Ekklézsia 2500 Lelket számlált, még is a' leg nagyob Publicum 10, 15 emberből állott, egy néhány hetek mulva 3, 4, majd végre semmi; 's mind két részről kéntelenítettünk a' Hétköznapi Szolgálattal fel hagyni. - Ezen Templomba való nem járásnak, nem tsak az ő, Revnomiájoknak felettébb való neki Fekvés az oka; hanem az őt Eleiktől bé-szivot Erőlt is, a' kik Német Országon töbnyire Majorokba lakván, a' Templomrol nem sokat tudtak, és az ő szokásokat ide által hozván, Fiaikba is be plántálták. - Töbnyire Vasárnapokon is, fájdalommal nézi a' Predikátor kevés számú Publicumát, kéri, inti a' Templomhoz való Hidegségeket a' Fő Tisztelendő Püspök Úrnak be-jelenteni; ki nyilatkoztatja; még is szokásoktól el nem vonhatja, 's már történt rajta, hogy egy Vasárnap, 8 Személynek mondotta el, ki dolgozott Predikatióját. Az Innepekbe Communió Napja, és a' Halotti Predikátziók gyűjtik őket öszve leg számosabban.

4. Az Úr Asztalához először járulni akarókat, a' Predikátor a' Confirmálás előtt 10 Hétiig a' maga Házánál minden nap kéttzer tanítja a' Vallásra. Őket illendőül el készítvén, rend szerént Nagy-Pénteken Dél után, az öszve sereglett Nép előtt, a' Vallásbol meg censeálja, - azután a' Néphez és az Ifjú Sereghez ezen alkalmatossághoz illő beszédet tart. - Végre őket sorba, kéz rá tevés által confirmálja és meg áldja. Nevek

a' Protocollumba, mint eleitől fogva esett, bé írónak. -

5. Az Úr Vatsorája Esztendőnként négyszer szolgáltat ki; Karátsonykor, Húsvétkor, Pünkösztör, és Szent Mihály nap-táján. - A' Német szokás az, hogy fele része Karátsonykor, Pünkösztör; más része pedig Husvétör és Szent Mihály Napör Communicáljon.

6. A' Keresztelés, ha Vasárnapon esik, vagy a' TEmplomba vagy az Oskolába az Isteni Tisztelet után vivődik véghez, ha Hétköznap, - ugy a' Keresztelés a' Predikátor Házánál történik.

7. A' BÉtegeket a' Predikátor meg látogatja, annyivel inkább, mivel Halgatóinak szokása, minden beteegségekbe, az Úr Vatsoráját Lelki-Tanítójóktól fel venni.

8. A' Matriculára a' Predikátor különös figyelmetességet fordít, hogy abba, minthogy annak a' Juridicum Forum is hasznát veszi; semmi hijjánosság és fogyatkozás ne legyen. A' Törvénytelen Ágybol születeknek tsak az Anyja neve irattatik bé, az Attyáé, ha véle öszve nem esküszik, ki-hagyattatik. -

9. A' Házasulandók mindenör háromszor publicáltatnak, még pedig Vasárnapokon. Igen ritka esetbe Hétköznapén vagy Halotör vagy Copulatióör; p.o. ha ' Személy viselő, és a' Legény el akarja venni; ne hogy soká halasztódván, a' Legény, szándékát meg változtassa.

10. A' Felséges Királyi Parantsolatok és a' Consistorium Rendelése, egytül egyik, az arra készült Protocollumba bé irattatnak.-

11. A' Predikátor fizetése, Földjei Dézsma alatt nintsenek, és soha sem voltak.-

12. A' Predikatori Fizetés soha egésze bé nem jön. - A' Naturaléknak nem tsak a' Szúk Esztendőke egy része ki maradt, és azután ismét Naturalékba ugyan annyi, az oltó Esztendőke adatott; hanem azokat ezen bő időkbe se fizette meg, sok. A' Stólákat ki egy, ki három Holnap mulva, mások egy két Esztendő mulva fizeti meg, némelyeknél pedig örökre oda vész. A' Curátor a' Predikatori fizetést, már két Esztendeje hogy be nem tudta szedni, és több 100 forintnál kinn van neki Restantiája.-

13. A' Predikátörnak ezen fogyatkozás mellett is, az a' vigasztalása; hogy Halgatóitól különös Tekintetbe, és illendő tiszteletbe tartatik.-

V. Az Oskola.

a) A' Rector Neve Krób Ábrahám, tanult az Anyától, ki neki Antecessora volt Privatim, és Fekete-hegyen egy kis Magyarországot, kezdette ezen Ekklezsiába hivatalát folytatni 1812dik Esztendőbe, Aprilis 24dik napján. - Feleséges, és vagyon két Gyermeke.-

b) Az Oskola, egy a' leg jobb épületek közzül az egész Tractusba, építette az Ekklezsia a' maga költségén 1804, és 1805dik Esztendőbe.- Elegendő Magos, és világos; Olly tágas, hogy nem tsak a' Gyermekek el férnek benne, hanem az egész Ekklezsia is elegendő helyet talál benne, az Isteni tiszteletnem véghez vitelére, és a' Predikátor tsak egy Innepre emlékezik, a' mellybe a' Nép, Isteni tisztelet alatt, egy kiss Szorosságot Szenyvedett volna.-

c) A' mult Oskolai Esztendőbe, jártak az Oskolába 81 Fiú Gyermekek, és 80 Leányok, mind öszve 161en a'mint a Sub ::/: lévő Catalogus bizonyítja.-

d) Az Oskola épületébe van a' Rectornak 2 Szobája, egy Kamarája, egy Tágas és derék Pintzéje, egy Tágas Istállója.- Az Ekklezsiának a' Házába nints Semmije; Sem egy Sertés ólja.-

e) A' Gyermekek, tsak Iső Novembertől kezdvén, első Májusig járnak Oskolába.- Őket a' Nyári Oskolába tsak nem lehetetlen rá birni, mivel a' Német Tavasztól kezdvén egész öszig, leg kisebb Gyermekének is hasznát vész; 's dologra hajtja.-

f) Az Oskolába tanitódik az Olvasás, Irás, Éneklés, Imádság, Számvetés ditséretesen. A' Vallást a' Predikátor tanítja.- A Consistorium által ki adott Methodus szerént a' Rector nem tanit, mert ő az abban foglalt Tárgyakat maga sem érti; a' kevés Oskolai Idő, nem is elegendő az ott elő adott Tudományoknak tanítására.-

g) A' Tractus által ki rendelet Visitatora ezen Oskolának, a' Helybéli Predikátor, a'ki ugy is, mint localis Inspector, majd m9nden Héten meg látogatja az Oskolát, és minden Examenbe Presbyterjeivel egytül jelen vagyon.-

h) A' Predikátor mellett, vagynak még a' Presbyterek közzül két helybéli Inspectorok, kik a' Predikátorral az Oskolára vigyáznak, 's a' Tanulókat meg látogatják.-

i) A' Templomba való Éneklést a' Rector ditséretesen véghez viszi, mint a' mellyhez mind Szava, mind tehetsége van. Az Éneket választja a' Predikátor, melly az ő Predikátiójára alkalmaztatható.

k) Az Ekklezsiába még a' régi Brennbrückeni és Palatinatusi, tehát, két féle Énekes Könyvek vagynak; azok is, résszerént el koptak, résszerént el fogyatkoztak; a' Superintendentiale Fő Consistoriumtól, az

ezekkel való élés, csak addig engedődött meg, míg az Evangelicusoktól el nem válunk. Az elválás határa közel van, és így Szüksége volna az Ekklezsiának, valamely új,- már másutt is bevett, 's a' pallérozott Századhoz alkalmaztatott Énekes Könyvre; annyival inkább, mivel az Evangelicusok is, a' régít el hagyván, Új-énekes Könyvet vesznek bé.-

l) A' Rector Sallariuma,- Földjeinek, Rétjeinek, Kertjeinek mennyisége külön helyen elő van adva Sub :///.- Semminémű Földjei Dézsma alatt nintsenek, és soha nem is voltak.

m) A' Rector Sallariuma valamint a' Predikátoré, soha idejébe, értvén a' Búzebeli Deputatumát és Stóláját, hijjánosság nélkül be nem fizetődik. Azért is elég restantiája vagyon.

VI. A' Reformátusok részéről van egy már elég erőtlen Bába, ki mind examinálva, mind fel esketve van; Mesterségét jól érti, Kötelességébe is, ott a' hová hivatódik el jár.- A' Keresztelés, minthogy a' Vallásunkkal ellenkezik, tőle meg van tiltva. Az Evangelicu részről két Bába van, 's a' három közül, minden Vallásbeli különbség nélkül, ki ki azt hijja, a' kihez leg több bizodalma vagyon.-

VII. A' Himlő, a' Kisdedekbe, minden Esztendőbe a' Vármegye Chirurgusa által bé-oltatódik, mellynek következése az, hogy a' Predikátor miolta itt van, 5 Esztendőktől fogva, semmi hójagos himlőbe meg halt Gyermekeket nem temetett.-

A' Temető elég Tágas a' két Ekklezsiának; a' Sirok igen is mélyen ásattatnak, és a' Felséges Királyi Parantsolat, az az, a' 48 óra, a' temetés idejére nézve meg tartatik; hanem ha Nyáron, a' Holt-testnek Szaga, az el temetést nem sietteti; de az is a' Helységbeli Chirurgusnak jóvá hagyásával. Árokkal be van kerítve, melly nem igen derekas, mivel a' Temető közös, és a' mellyre való vigyázás a' Biró dolga.-

VIII. Harangozó nintsen.- Hanem ezt a' kötelességet a' Rector viszi véghez, minden fizetés nélkül.-

IX. Az Ekklezsiának, kik magokat segíteni nem tudnának Semmi Szegényei nintsenek. Idegenekre mindazonáltal, kik itt meg betegednek, az Ekklezsia gondot visel; és ha el hálnak, a' maga költségén tisztességesen el takaritatja.-

X. Az Ekklezsiának különös Gravamenjei nintsenek; - A' Vallás gyakorlásába nem háborgattatik.- A' Catholica Vallásra, nem lévén elegyes Házások, senki sem kényszeritetik.- A' Catholicus Innepeknek meg tartására, és a' Processio járásra a' Nép nem erőltettetik; Sem a' szomszéd Plébánus a' Lelkek Conscriptiójának ki adattatását még nem kívánta; azonkívül hogy az Evangelicusok a' Reformátusok Uj-Templom helyébe erőssen ellenkeznek, 's minden mesterségeket meg vetették, hogy attól bennünket ki rekesszenek, nem különben, az eleitől fogva fenn tartott egyarányúságot a' Törvény Ülésbe, a' Reformátusok meg erőtlenítésére le rontották.- El halgatván azt, hogy a' Reformátusoknak bé jövetelt nehezen engednek, a' magok részéről valókat pedig erővel bé húzzák; és a' valahogy ki mult Református házakat, minden mesterséggel magok részére vonják.-

XI. Filialis Ekklezsia nintsen. Az O-Verbészi Evangelica Filialis Ekklezsiába laknak Reformátusok három Házal, kik sem a' Predikátornak nem fizetnek, sem a' Reformata Ekklezsiát valamivel nem segítik.-

Irtam Új-Verbászon d 8a Juny 1819.

Kármán Pál mk. uj-Verbászi Ref. Német Predikátor.-

++++

G 174. Újvidék

[Fedőlap]

Újj Vidék. Jun. 16. 1819.

I. f.) Szín, Ólak, Hombárok nintsenek a' Parochialis Háznál.

V. g. [c] Az Oskolába járó Gyermekek a' Lelkek Számához képest kevés számmal vagynak.

VI. A' Bábák nintsenek felesketve.

VII. A' Himlő óltást nem akarják bévenni.

VIII. T. Szappanos László volt Újjvidéki Predikátor a' Temetőt felette szorosnak írja a' Canon. Visitao

Tárgyaira adott feleleteiben: a' mi az igazsággal egyenesen ellenkezőnek és hamisnak találtatott.

+++

A' Fő Tiszteletű Canonica Visitatio tárgyai

I. Az Ekklésia. Mater Ekklésia UjVidék Ttes Ns Báts Vármegyében, Szabad Királyi Város.

- a) Kezdődött Ao 1808. Aug 12ik Napján. Emlékezete van 1801től fogva. Fátumait az el sikkasztott Protocollum mutatná meg. - A' Lelkek Száma a' legközelebbi fel számlálás szerint 915.
- b) Az Oratoriuma épült 1807ben Földből tömve, melynek az idő viszontagságai, leg közelebb a múlt esztendőbeli Föld árja miatt egy része ki dűlvén, deszkével tsináltatott bé, aTetejének vagy fedelinek is két három esztendő véget vét.
- c) Az Ur Asztalához tartozó edényei ezekből állanak: Egy aranyozott Pohár és kis Tányér, ezen Inscriptioval Ns és Ttes Rátz 'Sigmond Ur ajándékozta az Uj Vidéki Ref. Ekklésiának 1806. Három czin Kanna; egy kilencz ittzés, egy nyóltz ittzés, egy két ittzés, melyek közzül a leg nagyobbikon ez a metzés olvastatik Ezen három Kannákat a' maga költségén készíttette az Uj-Vidéki Ref Szent Ekklésia számára, Sándor Péter Curator korában, Nemes Bagaméri József Praeoranságába 1807ik eszt. Van egy czin Tál és Tányér és egy keresztelő ki Kanna és kis Tál Sz. M. Sz. P. 1806 inscriptioval. - Az Ur Asztalát be takarva tartó kék Kazimir nagy kendő, Zöld tsik a szélibe. A Keresztelő edényeket fedező nagy virágú tarka Muselin keszkenő. egy fehér virágos Patyolat kendő, arany varrással körül: özvegy Sebők Jánosné készíttette az Uj Vidéki Ref. Sz. Ekkla számára MDCCCVII esztend. - Két más fehér Patyolat kendők; - egy kotzkás selyem kendő, körül arany csipkével, a közepin és a négy sarkán egy nagy arany vagy ezüst tsipkéből varrott rósa.
- d) Van az Ekklésiának két Harangja; a nagyobbik két mása és fél, - ilyen inscriptioval: Isten ditsőségire öntette az Uj Vidéki Ref. Sz. Ekklésia 1817. a' tulajdon maga költségén T. Szappanos László Predikátorságában. - A kisebb Harang 13 font, inscriptio nélkül való.
- e) Vannak az Ekklésiának 108 darab külömbkülömbféle foglalatra Levelei, két Protocolluma, - egy Matricula, - Három Uj Énekes Könyve.
- f) A' Parochia áll két kis szák szobákból, melyben a gerendák töröttek, - egy kis szűk konyhából. Van két roszz nyoszójája, egy asztala, - két szalmával fonott székei. Van Kamarája is, de szoross,- Istállója meg lehetős jó. - Szín, sertés, vagy tyúk ól el pusztult végképpen. Hombárja vagy egyéb megkivántató fedélékje semi sints.

II. Az Ekklésia Helybeliigazgatása.

1. Itt organisalt Presbiterium helyyesen szólván nints. Vagynak a'kik köztök a jó rendet szeretnék, de majd annyian vagynak olyanok köztök a kik arra semmit se hajtanak; mikor akarnak bé jönnek, és mikor akarnak el mennek, és senki rólla nem tehet. - Számszerént volnának a Curatorral 12en, de némelyek magok magokat exauctoralták, másokat a Presbyterium látta jónak ki marasztani. - A' Presbyterek ugy választatnak, hogy az arra alkalmas emberek előre ki nézmődvén szemmel tarttatnak, és mikor szükséges a méltóbbakat a régiiek a Presbiteriágre az Egyházi Szólga által fel eskettetik.
2. Tartatnak Presbiterialis Gyűlések mindenkor Vasárnapokon ha a szükség kívánja, és ha feles számmal össze lehet hívni a gyűlés tagjait, a Predikátor házába.
3. A' czégéres vétekben élőkkel, nem tselekedhetik semmit, mivel semmi tekintete nints; félő is hogy Szabad Királyi Város lakosa levéen a bűnös, egyszeribe az intőre fordul, és nem tsak fenyegeti szaggatással, hanem ugyan valóba ki is önti mérgét az ellen, a'ki néki valamit szemire vet. A versengő és egymástól külön lakó Házastársakkal, a millyenek itt feles számmal vagynak, hasonlóképpen nem mehet semmire, mivel ha segedelemért fojamodik is a concernens Jurisdictionhoz, nem nyer semmit: mint erre példák vagynak. - Azomba a versengő el kezdi a haragtartást /: mert az illyenek itt tsupán a Harag tartók, kiket, az Ekklai igazgatás érdemek szerint meg int /: és ha nem úgy hozza a sententiat mint egyik vagy másik versengő félnek tettzene, némelyik szemtől szembe a' gyűlés tagjait meg hazuttolja, másik a világi törvényszéken keresvén a' részben is ügyeit, holmi Iródeákok által az Ekklesisi Gyűlés munkait, végzéseit, a Ttes Magistratus előtt meg hamisítja; és a' nélkül hogy több vizsgálódás tetetnék utánna, a ban a' panaszló kívánsága szerint igazodik el, nem lévén anyi hitele az egész Presbiteriumnak mint a versengőnek, akarmelyik félnek. - Eggyik úton útfélen, kortsmákon, réven, vámon, szállóbe, a'hol leg több ember jár, Ekklésiai Előljárait betsteleníti, szidja; azokat tizenkét szamaraknak nevezi; másik minthogy a végzést, mint Praeses, a Predikátor szokta az illyenek előtt el mondani, az Egyházi Szólgat veszi fel, azt háta megé is, a'hol leg több ember halja; szemtől szembe is, minden féle motsokkal,

káromlásokkal illeti; szóval: a' leg tsúfosabb gyalázzal az egész útca hallatára a Templomból haza menő nép előtt halmazra borítja el, bérbe fogadott gyilkosok által utánna leleskedik, sőt a mi több a Parochialis Háznak fel gyújtásával is rémiti, a mint mint ezekre, fájdalom! világos példák vagynak. - A' Közönséges Isteni tiszteletet nem gyakorlókkal, haragtartókkal amkllyenek itt találatnak elegen, ugyan e'miatt nem bódogúlhat.

4. A' Presbiterialis Gyűlések actai a Curator által elsőben fel jegyeztetnek, annak utánna a Predikátor által improtocoláltatnak.

5. Curator az szokás szerént eddig tsak egy vólt, most az idénn kettő választatott. A' számadás minden esztendőben revidealtatik az Presbiterium előtt.

6. Jövedelme az Ekklesianak semmi sints azonkivül, a mi a Lecticaléből vagy a Párszám fizetésből meg maradna; de mivel annyit se fizet bé a község mindenkor, a'mennyi a Sallarisatusoknak ki elégitésekre meg kívántatnék, felette sok fogyatkozásokat kell miatta látni. Lehetne m. a. valami jövedelme, de a Ns Városnak kegyelmeségéből, a felesleg való ki terjedésű kaszálló, vagy az arendába ki adatni szokott sok szántó földjeiből valami úton módon az Ekklesi részire tsak nehány lántzot is ki nyerhetnénk szakasztani.

III. A' Charitativumok vagy Alamisnák.

α) Minden Communiokor az Agentiale publicaltatik, és így minden esztendőben ötször; tétetik ugyan akkor ki az Ekklesia számára is utóbb egy persely azért, hogy a hegyekben vinczellérkedő, és a körül belől lakó szállási emberek, kik tsak olyankor szoktak Evangeliumot halgatni, az Ekklesia számára el szánt alamisnajokat abba le tehessék, de az ő szükséges külömben akkor soha se publicaltatik.

β) A' Fő Tiszteletű GEn. Consistoriumtól rendeltetett Objectumok a Currentaltatás után azonnal rendel publicaltatnak.

γ) Az alamisnát akarmiféle légyen a szám adó Curator azonnal fel számlálja az Egyházi Szólga előtt, és bé írja, 's kezéhez veszi. lap hátul.

IV. Az Lelki Pásztor.

1. A Lelki Pásztor neve Szappanos László, tanult a Ns Debreceni Collegiumban, beszélhet Magyar és Deák nyelven. Rátzúl is ért keveset, olvashat Németül és Görögül. - Negyedik esztendő óta szolgál ez Helyben, az előtt Ttes Baranya Vármegyében fekvő Kői Sz: Ekklesiába két esztendőig vólt; feleséges, gyermekes.

2. Canonja nints. - Liturgiaja, Josephina Resolutioja van.

3. Minden Vasárnapokon és Innepeken tart Predikációt, délután Catechisatiót, Hétköznap Imádságokat mindennap kétszer.

4. A Catechumanusokat confirmálja; a Confirmatusok nevét be írja.

5. Az Ur Vatsoráját esztendőnként administralja minden satoros Innepen két nap, - Uj kenyérkor egyszer, uj Borkor is egyszer.

6. A' Keresztelést a Templomba viszi véghez.

7. A' Betegeket meg látogatja ha hrt adnak vagy kívánják, még a' Vári Ispitalban is. -

8. A Matriculát a' szerént viszi pontosan, a'mint Káplán korában Nagy Tiszteletű Principalissaitól látta, tanulta; - a' Törvénytelen ágyból születetteket, ha az Atya magának esmeri, annak; ha el nem esmeri, tsak az Annyáról írja bé.

9. A' Házasulandókat háromszor publicálja, vasárnapokon, de mivel e' részben is sokat szenved a L. Pásztor kényszeritődven erőszakosan; sőt fenyegetven is ha nem akarja szemtől szembe a Parochián, kéntelen néha harmadszor hétköznap is ki hirdetni.

10. A' Fels. Királyi Parantsolatokat, a Consistorium publicalt rendelkezéseit szorgalmatosam improtocolálja.

11. A' Predikátor tsekély fizetése sub litr. A. le irattatott.

12. A' Predikatori fizetés idejében bé nem adatik, ha kéri a Curatorok, azt töbnyire fel se veszik, találatik olyan is, a kinél erre ez a felelet: ha nem élhet a Pap menyjen kaszálni. - Már tsak ebből is

13. Szent Hivatalához illendő tekintetben tartatik e a Predikátor ellehet néminémüképpen gondolni.

Vagynak m. a. kevesen akik az Egyházi Szolgálatot szeretik, az Ige hirdetőjét betsülik, sőt olyan is van a ki tiszteletben tartja; de töbnyire olyan előttök, valamint az első, úgy a második Predikátor is, mint a kit mindennek szabad, tetszése szerént motskolni, szidni, rágalmazni, betsteleníteni, egyszóval alább valónak teszik a borjú Pásztornál. Leg jobban meg lehet ezt látni azonn alázatos Recursusából a Lelki Pásztornak, melyet asatisfactio kérés végett az ilyenekre nézve a Ttes Magistratushoz, vagy különösen is, a Ttes Fő

Bíró Urhoz intézett, de nem nyervén semmit leg kissebbet is, most fájdalmas sérelmeinek orvoslása végett Fő Tisztelendő Superintendens Urnak, mint Kegyes Patronusának méjj tisztelete mellett bizodalmason ajánlani bátorkodik. sub B. & C adnectalva.

V. Az Oskolák

- a) A' Rector Neve Nagy Dániel, tanult Debrecenben, Pünköst előtt jött ide, az idén tsak kevéssel; az előtt lakott Kis Kun Halason a hol Praeceptoroskodott is 13 esztendeig, Feleséges, gyermeke vagynak 6 gyermekei kik kettőn kívül szárnya alatt vagynak.
- b) Az Oskola épület különben jó állapotban van, tsak hogy a' mult esztendőbéli föld árja miatt annak is ki dült a belső vége. Elég tágas, sőt nagy is a gyermekek smzámához képeest akik fel járnak.
- c) Az Oskolába járók vagynak számszerént Fiúk 22en Leányok 13an.
- d) Járnak a gyermekek egész esztendőben az Oskolába valók, de a szülék fel nem adják, soha nem tanittatják egy betűre is, holott telne töllök a tanittatás. Lehetséges volna pedig hogy mind fel járnának.
- e) Tanittatik az Oskolában a' Vallás, Sz Historia; egy kis Természet Historia, a Szám vetés, Irás, Olvasás, Éneklés, 's egy kis Geographia, 's egyebek aprolékok.
- f) A' Ven. Tractus által ki rendelt Visitor ezen Oskolában Pirosi Tiszt. Predikátor Szilágyi Sámuel. Visitál esztendőben kétszer háromszor, jelen vagy az Axamenen is mindenkor a mikor lehet.
- g) Vagynak a Predikátor mellett is helybeli Inspectorok, kik az Oskolát közelebbről visitalják, ketten.
- h) A' Templomba való éneklést véghez viszi a Rector, eddig a maga discretioján állott az ének választás, de a' mostani mindenkor meg kérdi a' Predikátort mit énekeljen?
- i) Introductatott az Uj Énekes Könyv régen.
- k) A' Rector Sallariuma külön papiroson fel irattatva adnectaltatik.
- l) Be fizetődik hijjánosságnélkül, sokszor ideje előtt is, minthogy kevés, és hamar rá szorul. Restantia nints egyéb, hanem nehény kéve nád a' harmadévi Rectornak Szekeres Istvánnak.

VI. Bába. Van Bába kettő is, de egyik sints examinálva, fel esketve sints. Mindazáltal az asszonyok nem panaszkodnak tájok. - Nem keresztel.

VII. A Himlő óltás dolga. A' Himlő oltás dolga lassan van, az idén ugyan már többen bé oltatták gyermekeiket, nehéz rá birni a szüléket, noha minden esztendőbe javasoltatik.

VIII. A' Harangozó. - E nints, mely miatt sok hátra maradás és rendetlenség esik az Isteni tisztelet dolgában. Nevezetesen a Predikátorra nézve, kivált a halott temetés dolgában a kitől azt kívánják némely roszzs gondolkozású halgatók, hogy maga tsenditsen vagy harangozzon az ő halotjaikra, vagy állitson keresvén harangozót. - Egyházfi ugyan van de a' se jár el kötelességében. Sőt a mi több el szegődik béressnek minekutanna a hivatalt fel vállalja is. Fizetése valamint a Curatoroknak egyéb nints annál, hogy a Lecticale nékik el engedődik. A Város terheitől szabadsága van, mert itt nints a Városnak a portion kívül semmi terhe melly alóll egyéb is ki nem vétetik.

IX. Vagynak az Ekklésiának alamisna nélkül szükölködő szegényei szám szerént hármann. Egyéb gond róllok nints, nem is lehet, minthogy maga is szegény állapotban van, hanem a Templom ajtaja előtt kéregetnek. Ha meg hal mindazáltal az ilyen tehetetlen szegény, az Ekklésia tisztességesen el takarittatja.

X. Az Ekklésiának Gravamenjei, ha ugyan azok lehetnének, ezek volnának: semmi féle bajában a Ttes Magistratusnál segedelmet nem talál; akarmit kér semmit meg nem nyér; ha panaszt tesz valami felől, el halgatódik; Az Ekklésiai iggazgatásban magát bele elegyitetni kívánja: árvák Tutorat magunk közzül tenni nem enged. UjVidéken 1817. 13a Julii.

Jegyzések.

Változván az ezeket jegyzett Lelki Pásztor, némelly változások lettek ebben az Ekklésiában: szükségesnek tartottam azokat e' következőkben feljegyezni:

IV. A' Lelki Pásztor neve Sebestyén Pál; tanult a' Pápai Ref. Collegiumban, beszélhet Magyar, Deák, Német Nyelveken, ért frantziául is, olvashat 'sidóul és görögül is. Egy esztendőtől fogva szolgál ebben az

Ekklesiában, t.i. 1818-dik esztendőől fogva. 1913-dik esztendőben Káplán volt a' Vértessallyai Ven. Tractusban Zámolyon a' Tisztelendő Esperest Nagy István Ur mellett, a'honnét ugyan azon esztendőben a' Rátzkevíben tartatott Fő Tiszteletű Superintendientiale Consistorium által Méltóságos Gróf Rádai Ráday Pál Ur, Urfiai Nevelőjökké 's Tanítójökké rendeltetett, és abban a' Szolgálatban töltött Pétzelen öt esztendőket, onnét rendeltetett 1818ban Pesten tartatott Superintendientiale Fő Tiszteletű Consistorium által UjjVidékre Prédikátornak. - Feleségtelen.

B) Canonja, Liturgiaja, Josephina Resolutioja van Magyarra fordítva is.

Szent Hivatalabéli functioit úgy folytatja, mint a' fellyebb le irt Rend parantsolja.

A' 12, és 13. numerusok alatt le irt panaszok, az ujj Predikátorra nem illenek.

V. B) Az Oskola HÁznak kidült belső vége ezen folyó 1819dik esztendőben felépítetett Sándor Péter Curator által.

C) Az Oskolába járt GYermekek vannak 54. Nevezetesen fiúk 30. Leányok 24.

VIII. A' Temető annyira megnagyobbított a' Tek. Magistratus által, hogy még mintegy egy Lántzra való föld még most vetemény alá is fordíthatatik belőle.

Harangozója most van az Ekklesiának, a'kinek kötelessége egyszer'smind Sirt is ásni. Fizetése igen mérsékelt:

++++

G 175. Várkony [Zengővárkony]

[Fedőlap]

d. 3. Junii Várkony Visitáltatott..

1. Az Ekklesia jövedelmét szaporítani lehetne az Uraság búzájának nyomtatásából.

2. Az Agentialékból vevődik ki a' Tiszt. Pred. Urnak és oskola Rectornak a' hús és bor, az ez után ne legyen.

- Canon nints, ezt küldeni kell.

- A' hétköznapi estvéli Isteni tiszteletet ezután tavastól fogva nem gyakorolják.

A' vendégek lovai számára járó szména a' Conventioban lévén, kiadassék.

- Az országútnak ductusa?? által kára esvén a' Tiszt. Predikátornak a' szántó földjök, ezt a' kárt a' remanentialis életből ki kell pótolni.

Nt.?? a' Tractusnak committálódik 22. gesztenye fának a' Prtól tett el idegenítettése az Ecclesiany?? által.

Nb. Soha a' kortsmán Ekklesiái dolgokban gyűlést ne tartsanak.

- A' Rector az éneklésben a' T. Predikátor rendelésétől ??jen.

- Az új Énekes könyvet folytatni kell.

+++

A' Canonica Visitatio Tárgyai.

I. Az ekklesia. Mater Ekklesia Várkony, Tttes Ns Barannya Vármegyében, a' Hellységet bírja a' Camara.

a) Kezdődött a' Mater Ekklesia 1733ban. Az előtt se Pétsváradján, se itten nem volt Predikátor sok ideig, és tsak egy Keresztelővel is Babartzra kellett menni, vagy pedig a' Pétsvárad, és a' Szent Ersébethi Plebanus Urak Kereszteltek. A' Templom 1750ben vagy az után két izben bé záratott az ellenkezők által, de tsak kevés ideig. A' Lelkek száma mind öszve 511.

b) Oratoriumot építettek 1733ban. A' Pétsváradaikkal együtt, de az akkori időhöz képest tsak kitsinyt. Az után 1750. Templomot fából. Tornyt építettek kőből 1788ban melly került 660 Rhf. és 42 Kr. Ismét Templomot építettek 1802ben. Került kész pénzben 1256 Rhf. 27 Kr. Ez kőből, téglából vagyon építette. Most jó állapotban van.

c) Az Ur Asztalához tartozó edények. Vagyon egy Ón Tál, mellybe az el készített kenyér szokott lenni, egy czin vagy talán bádóg Tányér, mellyről osztogattatik a' meg szenteltetett Kenéyr, egy ezüst pohár, melly régen meg is volt arannyal futtatva. Kát ón Kánna, a' kettő téssen 3. Ittényi Üredéket, ezeken kívül van egy Bádóg Kánna, mellybe két Ittze bor férhet. Vagyon egy fél sellyem terítő, mellyel az Ur Asztalán lévő Kenyér és a' Kánnákban lévő Bor bé takartatik. Ezeken kívül, felülről négy Közönséges sellyem keszkenők. Semmi inscriptiók nintsenek rajtok. Vagyon Kés a' Kenyeret metélni hüvejestől.

d) A' Toronyban vagynak két harangok. Az nagyobbik készítettett 1812ben Pétsen ezen inscriptioval: A VÁRKONYi Ref. vagy Helvetziai Vallást tételt tartó Ekklesia öntette. A' nehézsége nyom 5. Mázsát és 32 fontot, az ütőjén és más vasokon kívül. A' másik igen régi, nints rajta semmi inscriptio, talán nyom egy Mázsát.

e) Az Ekklesiának a' Matriculan, és egyéb Jegyző Protocollumokon kívül nintsen semmi Könyve.

f) A' Parochialis Házban vagynak 3. Szobák Kettőben vagyon főfő Kementze, de a' harmadikban az az a' Museumban nints fűtő Kementze, nem is vólt soha. Vagyon egy kék festékes nyoszoja, 4. fenyő fa karszék, kék festékre. Egy Közönséges Asztal az elsőbb szobába, a' Konyhába is egy fenn álló almárium, a' Házban van egy, a' Konyhába Tanyéroknak és más egyébnek egy. Vagyon a' Házhoz meg kívántató Istálló, vagynak ólak, baromfinak, vagyon Kamara is melly most ?? ??, meg lehető's állapotban.

II. Az Ekklesia Helybeli igazgatása.

1. Presbyterium vagyon, ezek most 10. vagynak a' két Curatorokka 12ten. Eddig választattak a' Kortsomán, hanem most leg mzelebb nem hagyattatott helybe a' Kortsomán való választás, a' Tiszt. Predikátor MHázánál választattak és a' Templomban fel eskettettek, az egész gyülekezet hallatára.
2. Presbyterialis gyűlések tartatnak. Akkor a' mikor valami olyan dolog adja elő magát, mellyre a' gyűlés szükséges. A' Presbyterialis gyűlés a' Predikátor házába szokott lenni.
3. Mindenek előtt nyilván tudva lévő Czégéres vétekben élő 's Versengő Házások, Közönséges Isteni tiszteletet nem, gyakorlók még eddig nem vóltak, most sintsenek.
4. A' Presbyterialis gyűlés actainak fel Jegyzéséről még semmi parantsolat nem lévén, nem is jegyeztettek fel; hanem ennek utánna fel fognak Jegyeztetni a' Tiszt. Predikátor által.
5. Curatorok vagynak ketten, Kiknek szám adásaik először a' Tiszt. Predikátor Házába a' Presbyterium előtt, anak utánna az egész Község előtt el olvastatik a' Templomba, a' Nagy Tiszteletű Canonica visitatio is elő kéri mindenkor a' Curatorok szám adását.
6. Az Ekklesiának jövedelme az önként való adakozás. Leg nagyobb az, hogy a' Predikatori fizetést Búzából, Borból, ugy nevezett Lélek pénzből bé szedik az Előjárók, mint a' több Baranyai Ekklesiák. Eből ki adják azt a' keveset a' mint a' Sallarium mutatja, a' többi mindenkől az Ekklesia jövedelmére marad. Hogy egyéb jövedelemről gondolkozzanak, vagy igyekezzenek, azt nem akarják, elegendőnek tartják ezt a' jövedelmet.

III. A Charitativumok vagy Alamisnák.

- a) Az Agentiale Publicaltatik, Esztenőnként 6szor. Akkor nem tétetik ki Persely, sem valami más végre való jel, hanem tsak az Agentialénak a' Tányér.
- β) A' Generale Consistoriumtól rendeltetett objectumok publicalatatnak.
- γ) A' Két Curatoroknak jelenlétekben szánmláltatik fel az Alamisna, és mindjárt akkor az arra rendeltetett Könyvbe bé irattatik a' Tiszt. Predikátor által. A' Tiszt. Predikátor keze alatt van.
- δ) Administraltatik minden hijjánosság nélkül, mind az Agentiale, mind minden Alamisna. A' Tractualis T. T. Esperest Urnak, a' quietantiától meg eddig semmi szó nem lévén, a' Tiszt. Predikátor bé írta a' Tiszt. Esperest által ki mutatott írásba.

IV. A' Lelki Pásztor.

1. Pető István, Tanúlt Debreczenbe, Beszél Deákul vagy Deak nyelven, Olvashat, ért is Sidó, Görög, és Német nyelveken. Ebben az Ekklesiában 13. Esztendőktől fogva vagyon. Az előtt vólt Slávoniba Harasztiba 16. Esztendőkig. Feleséges. Gyermekai vagynak 3man. Az első Debretzeni 7. Esztendő's Deák, második Kötél-jártó most vándorló Legány. Harmadik Debreczeni Syntaxista.
2. Canonjanits. Lyurgiaja van. Josephina Resolutioja is vagyon.
3. Minden Vasárnapokon és Innepeken tart Predikatiot, Dél után Catechisatiot. Hét köznep Imádságokat.
4. Az Ur Asztalához Először járulni akarokat Confirmálja, és neveiket az azon végre rendeltetett Könyvbe bé írja mindenkor, mint azt a' Jegyző Könyv mutatja.
5. Az Ur Vatsoráját Esztendőnként 6szor Administrálja.
6. A' Keresztelést mindenkor a' Templomban, nem a' Háznál viszi véghez.
7. A' Betegeket meglátogatja, ha hivattatik.
8. A' Matriculát a' Generale Consistoriumtól ki adott Norma szerént viszi. A' Törvénytelen ágyból születeket, bé írja így: Ex illegitim Concubitu.

9. A' Házassulandókat 3. Vasárnapokon publicálja, Hétköznap nem. A' Copulattakat bé írja mindenkor.
10. A' Felső Királyi parantsolatokat, a' Consistorium publicalt rendelkezéseit improtocolálja.
11. A' Predikátori fizetés.
12. A' Predikátori fizetés bé adódik, mint hogy igen tsekélység, és restantia nints, sőt a' mi ebből marad, az az Ekklesiájé.
13. Még eddig mindég a' Kortsomára gyültek öszve, és oda minden embert bé gyüjtvén, ottan tanátskoztak, hogy mitsoda Hazúgságot mondhasanak a' Nagy Tiszt. Canonica Visitationak: de már most ígérük magokat hogy többé oda nem gyülnek, sem magokkal a' Presbyterek, a' Közrenden lévőök közzül, a' Nagy Tiszt. Canonica Visitatio eleinte nem hoznak, mint eddig szokások vólt. Még itten hát a' Ministerium illendő tekintetbe nem vólt.

V. Az Oskolák.

- a) A' Rectornak Neve Veres János. Tanúlt Debreczenben. Ebben az Ekklesiában 7. Esztendőől fogva van. Az előtt vólt Gyüdön, Márján, Terehegyen, Kis-Harsányban. Feleséges. Vagynak 3. Fijai, Leánya egy. Mohátsról hozattatott.
- b) Az Oskola épülete nem régen építettett, Kőből, elég tágasra. Gyermekekhez képest, vagy azoknak smzámokhoz képest.
- c) Oskolában járók vagynak 62ten. Egy Classisban vagynak a' Fiúk a' Leányokkal, a' Catalogusnak le írása parantsoltatott a' Rectornak a' bé adás végett.
- d) A' Gyermekek az Oskolába, kivált a' Nagyobbak, télen járnak, az a'probbak Nyáron is járhatnának, de mint hogy Nótárius is a' Rector, annak az ő hibaiban is mindenkor pártját fogják az emberek.
- e) A' Catechismust, Sóltárt, Historiát a' Consistorium által ki adott Methódus szerént tanítja.
- f) A' Tractus által rendelt Visitatora ennek az Oskolának Nagy Pali Predikátor Tiszteletes Kerékjártó István Ur, Eddig tsak kétszer vólt az Oskolai Visitálás, az Examenen mindenkor jelen szokott lenni a' Tiszt. Scholarum Inspector Ur.
- g) Hellybeli Inspectorok is vagynak a' Prédikátor mellett a' Kik közelebről visitálják az Oskolát.
- h) A' Templomban való Éneklést a' Rector el végzi. Az ének választása egyenessen tsak a' maga Discretióján áll a' Rectornak, a' Tiszteletes Predikátor itten nem praescribálhat mi énekeltessek: mert a' Rector Nótárius, a' Ki ebben az Ekklesiában mindég jobban talált pártfogokat, mint a' Tiszt. Predikátor: mert itten a' Hivatalt viselőök száma a' Népek számához képest sok, Kiknek választásokban leg többet tézsen a' Notáriusi hivatalt veselő Rector; ezért a' leg nagyobb hibaiban is pártját fogják az Emberek. A' Hivatalokat viselőök majd minden Esztendőben változnak.
- i) Az Ujj Énekes Könyv, mikor elsőben parantsoltatott, introducaltatott: de már régen el hagyta, mi okból nem tudja a' Tiszt. Predikátor: mert itten a' Notáriusi hivatalt viselő Rector meg inteni nem bátorságos: mert a' Népet mindjárt a' Predikátor ellen támasztja. Ezt úgyan az emberek tagadják, de a' sok tapasztalás ennek igazságát mutatja.
- k) Az Oskola Rector és Nótárius Salariuma.
- l) Bé fizetődik idejében hijjánosság nélkül. Restantia nints, hanem a' gyermekektől néha van restantia.

VI. Bába vagyon, vólt is ecaminálva, meg vólt esketve. Az Asszonyok baján segiteni mint falú Hellyeken szokott lenni tud. Ha mikor nem tudna itten közel Pétsváradja, ottan mind a' Ttes Nemes Vármegye Bábája, mind a' Városé, a' Kikhez folyamodhatnak, ha a' szükség kívánná, de még eddig példa nints hogy szükség lett vólna reájok. El jár Köteleességében már 17. Esztendőőtől fogva. Mint Catholica, a' mieinket nem Kereszteli, de a' magoké félére sem tudnánk példát, hogy Keresztelt vólna, azt pedig tudja, hogy a' mi félénket meg keresztelni nem szabad, és előtte tartja.

A' Himlő bé óltás dólga így vagyon: Ha Ki jön a' Ttes Nemes Vármegye Borbélyja, akkor bé óltatják. Én ezen hasznos dologról Prédikállottam, intettem is minden Esztendőben, hogy azok a' Szülék mitsoda kegyetlenséget visznek véghez Gyermekeik eránt, a' Kik ezt el mulattják, vólt is foganatja intéseimnek.

VII. A' Temető felő semmi irás nints, de a' mint ki lehet tapogatni vették pénzen ide való Embertől 1772ben. Most már ha tsak elől nem kezdik több belé nem fér. A' Sirok elegendő méllységre /: mint hogy Hegyen van :/ ásattatnak. A' Felső Királyi parantsolat a' Temetés idejére megtartatott. Bé vagyon kerítve.

VIII. Harangozó vagyon. Hivatalát a' mi a' Harangozást illeti véghez viszi. A' Gellységbélieknek tettzik, a' Predikátornak is tettzeni kell. Fizetése vagyon 12. Pozsonyi mérő Búza, 4. forint, a' torba mikor Halott vagyon mindenkor tartoznak el hivni. A' Tttes Ns Vármegye, és a' Hellység terheitől szabadsága vagyon.

IX. Az Ekklesiának Alamisna nélkül szükölködő szegényei mind ez ideig nem vóltak, most sintsenek.

X. Az Ekklesiának Gravamenei nintsenek. A' Vallás dólágában nem háborgattatik, sem az Isteni tiszteletben. A' földjeiben sem háborgattatott még; hanem az el múlt 1816dik Esztendőben a' Nagy Tiszteletű Canonica Visitatio meg hagyta a' Nótáriúsi Hivatalt viselő Oskola Rectornak, hogy az 1819dik Esztendőben a' Predikátor földjeiből el szántatott darabokat adná vissza, mellyre magát a' Notarius Oskola Rector ígérte is: De Búza Dézmálatkor a' Méltóságos Uraság Szerűjén, a'hól a' Botarius Oskola Rector, az Esküttekkel együtt jelen szoktak lenni, az ottan jelen lenni szokott Tisztartó Urat, annyira birták, hogy olyan másákat adott a' Földek felől: hogy ne tsak az el szántatott földek vissza ne adassanak; hanem azokból is a' mellyek még eddig soha se vóltak a' Nótarius Oskola Rectoré, mindenütt sok ölek adattassanak. Azon írást vagy mértéket ezen izenettel hozták hozzám: ha még is keresi a' Tiszteletes, meg is fogom Dézmálni. Az írás alatt, vagy mérték alatt ezek az írások vagynak: Hi Agri sunt sessionales, adeoque sub sunt Nonae et Decimae. A' Méltóságos Uraság, a' Parochialis fundussokat, a' Templomnak való Hellyel maga mütatta ki, Nevezetessen Lintzben lakó Sintzendorf Graf. a' Ki igazgatója vólt a' Dominiumnak, a' Mogdentziai Abbás Képéről, A' Szántó földeket, a' 20. öll fákat is aban tsúpán tsak Predikátornak 1733ban és itten sok ideig nem vólt Rector; hanem idő jártával valamit az Emberek el vettek a' Rectornak, mikor osztán lett Rector, és mihelyt olyan Rector lett, a' Ki a' Nótariusi hivatalt is vitte, mindjárt valják; hogy Szkárosi nevű Rectorjoknak szántották el leg elsőben, a' Predikátor földjéből azt a' mit akartak.

++++

G 176. Vörösmart

[Fedőlap]

Veresmarti Láczi Péter 914.

Veresmart. d. 7a Julii. 1817.

1. Uj Parochialis ház építtessék, tyúk ól nints.
2. A' Presbyterium actai effectualtassanak, ellenkező rendelkezések kívül ne tetessenek.
3. Az Uraság dézma búzájának nyomtatásából lehetne az Ekklesia jövedelmét szaporítani.
4. A' Hézköznap délyesti Isteni tisztelet nyáron elmaradhat.
5. A' Predikátori fizetést szedje be a' Presbyterium.
6. Megtartassék a' 48 óra a' halottak temetésére nézve.
7. A' temetőt be kell keríteni, külömben a' Földes Uraság elveszi.
8. A' fabeli fizetés beadassék.

+++

1817dik Esztendőbenn.

A' Veresmarti Helvetziai Vallástételt tartó Ekklesia állapotja, - Canonica Visitatiot tartván Fő Tisztelendő Superintendens Báthory Gábor Úr, - e'képpen taláztatott. - Azonn Kérdések szerént, mellyeket ez alkalmatossággal fel tett a Fő Tisztelendő Superintendens Úr. -

I. Az Ekklesia. A Veresmarti Refta Ekklesia van Tekintetes Ns Baranya Vármegyébenn, Felséges Királyi Hertzeg Albert Uradalmában.

a) Mikor kezdődött légyen ezenn Ekklesia, bizonyosonn meg határozni nem tudjuk; tsak annyit tudhatunk róla, hogy régi Ekkla: mert az Ekklasiai Historiábann van róla emlékezet; hogy a Magyar Ország Reformáció utánn, nem sokára vólt itt Reformáta Eccla. - Mitsoda fatumi lehettek? - Semmi Documentumink reá nintsenek; a Máí emberek sem tudnak róla. - A Lelkek száma a mostani felszámolás szerént 914. -

b) A Templom a mint a Protocollumba feltaláltam épült 1669dik Esztendőbenn vájogból, és a Vájogok közé rakott fa gerendákból, 's már most gyenge állapotban van. - A Torony pedig épült 1794dik esztendőben téglából, bádogos tetőre, ez új és erőss.

c) Az Úr Asztalához van három Czin Kanna. - A leg Nagyobbnak Inscriptiója ez: VERESM

ECCLAE 1711. - A másodiknak ez: VERESM ECCLAE 1711. - A harmadiknak ez: Ao Do 1763 T. T. Han: Miháj Urak Idejebe Ajándékozta az Veresmarti R: Sz: Eklé'siának N: Kis János Uram. - Van két pohár; az egyik tiszta ezüsből, arannyal belől megfuttatva, melynek Inscriptiója ez: VERES MARTI LÁZI PETER KECSKEMETI PREDIKATOR HAZÁJABELI R: Sz: ECCLESIA SZÁMÁRA CSINALTATTA 1726. A második pohár czinből van, melynek semmi Inscriptioja seintsen. - Van két fejer Abrosz, hat kiseded selem kendő, mellyeknek semmi Inscriptiójuk nintsen, - két gyolts avúltas kendő, aggyikenn ezenn Inscriptio van: KIK SZOMJUHOZTOK VEGYETEK BORT ÉS TEJET 1720 ÉLETNEK KENYERE A KRISZTUS ÉS ÉLŐ VIZ. A. M. O. A. - Ezek egy skatujába tartatnak. Van egy fa nagy Tál, ezen jeggyel NR, és két kis avúltas czin Tányér. - Az egyiknek Inscriptiója ez: Vörös Marti Eklésiának, én Kis Péter Kesitetem ezt a tányért 1738, . a másiknak ez: 1775 VERESM: R: Sz: ECCL. - Van ezekenn kívül egy hosszú kenyérvágó kés. - Az Asztalonn mindig szokott állani alól egy régi enyves vászon Abrosz, ezen fejjül egy szörből való Abrosz, a Keresztelő Tányér Rézből, a Pohár rajta czinből, - mellyeket fel két sejem kendő, - ezekenn aggyikenn sints semmi Inscriptio.

d) A Toronyba van két Harang, az első öt má'sás, a kissebbik egy má'sás. A nagyobbknak Inscriptioja ez: FUDIT HENRICUS EBERHARD PESTINI 1806 VOROSMARTI REFORMATI SZENT ECLESIA TULAJDON MAGA KOLCSGEVEL ONTETTE PREDIKATOR DERHIDAI SAMUEL KURATOR SZEGEDI MIHAJ ESKUTEK JOZAN ANDRAS IS KIS MIHAL IDEJIBENN 1806. - A kissebbik Inscriptiója ez: MICH JOHAN NUSPICKHER?? IHS- MAR OFEN GOSS. Esztendő szám rajta nints: hanem olly régi harang, hogy a mostani emberek nem tudják mikor szereztetett. -

e) Az Eklésiának van egy Bibliája az Oskola számára, hátom Új Énekes Könyve, egy Contractusa 1806dik Esztendőről Eberhard Henrichtő, mint a nagyobbik harang öntőjétől, - Más Levele van 1777dik Esztendőről, - melly Ttetes Ns. Baranya Vármegye Concesságát foglalja magába, a Templom újjonnan valkó 'sindejeztetéséről, és padlásának megújítatásáról. Ki adta Boda Imre Protonotarius. - A harmadik Levél 1807ről van dátálva Péntek Péter Komáromi Talp??al Kereskedőtől, a Veresmarti Ecclesia tőle vett Deszkái eránt, - és a amint állítják az Előljárók ekkor kezdődött az Ecclesiának deszkával való kereskedése, - semmi több Documentumink nintsenek.

f) A Parochialis Házba vannak három szük nedves szobák, az Épület régi, avúlt, romladozott. - Vagyon az Ecclesiának benne két jó nyoszójája, két jó Asztala, és egy hitván, - két avúlt, tálakat tartó Almáriuma, egy Könyv tartó Théka, egy hosszú láda, egy Liszt tartó Láda, tiz szalma szék; de a mellyekből tsak öt haszon vehető, a többi elrongyollodott. Kamara, Hambár, és Istáló új és jú: hanem a tyúk ól nem léte miatt eddig a ház padlásánn hálnak a tyúkok.

II. Az Eklésia Helybeli Igazgatása.

1. Organisált Presbyteriumunk ban, most számok tizenegy. - A választások úgy megy véghez: hogy a Közrendből a Presbyterium candidáll három alkalmas személyeket, aztánn a Közrend a Templomba voxol reájok, a kire a vorum többsége megy: a lessz Presbyter, - a Templomban a Gyülekezet előtt a Predikátor által feleskettetik.

2. Presbyterialis Gyűlések a mikor a szükség kívánja, néha gyakrabban, néha ritkábban tartatnak Vasárnap két Isteni Tisztelet utánn, néha köz napokonn is, - Tartatnak pedig a Parochialis Háznál már most; de a múlt Esztendőkbe a Curator is össze hívta őket, és ott magok között végzetek - minden inhibitióm ellen is. -

3. A czégéres vétkekbenn élőkkel a Presbyterium ezt szokta tselekedni: hogy a káromkodokat, Nös paráznákat a Helybeli Bírónak, vagy a Doinalis Széknek büntetés végett által adja, - /:itt ezek a vétkek nagyonn Uralkodók:/ - 's minekutánna a testi büntetést Tubeálták a Parochialis Házba a Presbyteriumot a Gyülekezet képébe megkövetik; a versengőket meg békéltetik, 's ha nem engedelmeskednek a dorgálásnak, a Helység Birája által is békességre szoritjuk, 's ha igy sem boldogúl a Presbyterium, Canonica Visitatiokor Nagy Tiszteletű Esperest Úrnak fel adja; a különlakó házastársakat össze békélteti; 's ha semmi képpen nem boldogúl a Venerabile Tractuale Consistorium megegyezésével a Tekintetes Ns Vármegyének feladja; az Isteni Tiszteletet kerülőket a Presbyterium megdorgálja; 's ha ollyas találatna, a mi még eddig ugyan nem találatott, a ki átaljába Templomba járnai nem akarna: mint vallástalant a Ttetes Ns Vármegyének fel adná; a haragtartokat megbékélteti. - De most e félék a mi Ecclesiánkba nintsenek, - Ki vévén ezt: hogy egy Kótsadi András nevűt a Felesége Kováts Éva elhagyván, már több, mint öt Esztendeje, hogy külön élnek. - A Ttetes NS Vármegyéhez fojamodott a Presbyterium, - a ki is már két izbe is össze hajtotta őket, egy Tekintetes Szolga Biró Úr jelenlétében; de mihelyt a Ttes Szolga Biró Úr

el ment a Helységből, azonnal oda hagyta Az Asszony Férjét; testi büntetést is már az Asszony a Ttetes NS Vármegyétől sok ízbe kapott; néhányszor meg korbátsoltatván; de vele semmire sem mehetnek, - dolgok még máig is abba van. - A Verbl Tractualis Széknek is feladtuk; de ez is tsak a Tekintetes NS Vármegyére útasított; mert már most mind a Férj, mind az Asszony Divortiumot kérnek; de mint hogy senki sem sürgeti, abba van. -

4. A Presbyterialis Gyűlés Actáit, eleintenn a Predikátor kezdette feljegyezni; - de minekutánna látta, hogy a végzéseket a Presbyterium, nem effectuálja; sőt sokszor a Presbyterialis Gyűlésenn kívül, ellenkezőket végez, és tselekeszik: - abba hagyta.

5. Curátor minden Esztendőbenn van, és számadása minden esztendőbenn revideáltatik. Revideálja a Predikátor az egész Presbyterium jelenlétebenn, 's az után számadása az egész Közrend előtt felolvastatik.

6. Az Ekkla Jövedelme ez: hogy szüretkor ki ki, a mennyi borral kívánja az Ekklát segíteni az Ekklésia Pintzjéhez viszi; a melly is bő termés idején reá megy mint egy harmintz akóra; de a múlt szűk esztendőbenn két, három akónál több bé nem jött; a bor eladatik, és az Ekkla Jövedelme közé tétetik a pénzt. - Van két kazánja az Ekklának, kap belőle bő esztendőbe öt hat akó pálinkát. - Van egy Jégverme, a mellyet minden télenn az Ekkla tele hordat jéggel, és azt a Jeget nyáronn a Halárulóknak eladja harmintz, negyven forintonn. - Fából, mellyet öszve hordanak az Ekkla tagjai bé vészenn 40 = negyven forintot. - Lelkek számából 260 = kétszázhatvan forintot. - Ezennkívül fojtat az Ekkla deszkával való kereskedést, - úgy hogy Pestről hozat le Fenyő szálakat deszkákkal, 's ezeket a Lakosok, kevés nyereséget adván, megveszik, 's ebből is valamive az Ekkla Jövedelme szaporodik. - Egyébből itt Jövedelme nintsen, - javítani semmi módon nem lehet. - A Perselyből esztendőnként bé jövő pénz mint egy 30. = harmintz forintra megy.

III. A Charitativumok, vagy Alamisnák.

α) Az Agentiale Esztendőnként hatszor publicáltatik, Karátsonba, Húsvétba, Pünköstbe, Böjt első Vasárnap, Aratáskor, és Szüretkor. Illyen alkalmatosságkor, semmi más jegy, sem persely, sem semmi más végre, nem tétetik ki.

β) A Generale Consistoriumtól ki adattatott Objectumok, mind külön küön Vasárnapokonn Esztendőnkén publicáltatik.

γ) Az Alamisna a Predikátor, Curator, és egy Presbyter jelenlétében felolvastatik mindgyárt, és a Jegyző Könyvbe bé irattatván, az Ekkla Nagy Ládájába a Jegyő Könyvel együtt bététettetik, 's a Canonica Visitatióig minden Esztendőbenn ott tartatik.

δ) Canonica visitatiokor a Nagy Tiszteletű Esperest Úrnak, minden hijjánosság nélkül által adjuk, mind az Agentialét, mind a több Alamisnákat, Magunk írván bé a Tractualis Listába; - de Quietantia és Contraquietantia nélkül.

IV. A' Lelki Pásztor.

1. A Nevem, mint ezenn Ekkla mostani Predikátorának Zenthe Jósef; tanúltam a Debreczeni Ref. Collegiumban; - beszéllek, írok, és olvasok, Magyarúl, Deákúl, és Németúl; - Olvasok és értek valamennyire Görögül, 'Sidóul, és Frantziául. - Ebbe az Ekklába ötödik Esztendeje, hogy szolgállok; ez előtt szolgáltam, mint supplens Káplán Szabad Szállásánn; Feleségem, és két gyermekeim vagynak.

2. Liturgiam van, Canonom, és Josephina Resolutióm nints.

3. Minden Vasárnapokonn, és Innepekbenn Reggel Predikállok; délután pedig Catechisállok; - köz Napokonn Reggel és estve Imádságokat tartok minden Nap.

4. Az Úr Asztalához először járúlni akarokat a Templomba Esztendőnként Confirmállom, Neveiket a Confirmatusoknak a Protocollumba bé írom.

5. Az Úr Vatsoráját Esztendőbenn hatszor administrállom.

6. A Keresztelést mindenkor a Templomba viszem véghez; - kivévén akkor mikor a gyermek halálos, ezt a Parochialis Háznál is véghez viszem.

7. A betegetek, ha hívatatom, mindnkor mindgyárt meg látogatom.

8. A Matriculát a Generale Consistoriumtól adatott Norma szerént fojtatom.. A Törvénytelen Ágyból születetteknek Annyokat, . Kereszt Attyaikat be írom, - és ezt teszem eleibe fattyú, - Attyokat soha be nem írom; ha tsak az Atya, maga személyessen meg nem kér: hogy írjam bé a nevét. -

9. A Házasúlandókat mindenkor háromszor publicállom; még pedig mindenkor Vasárnapokonn, 's a

Copuláltakat a Protocollumba Be írom. -

10. A Felsőes Királyi Parantsolatokat, és a Consistoriumok publicált rendelkezéseit, mindenkor Improtocollállom.

12. A Fizetés bévétele ezenn Ekklába a legterhesebb dolog. - Vagynak ugyan néhány halgatok, kik annak idejébe behozzák; de ezek igen kevesenn. A Fizetést magoknak kellene be hozni; de ezt csak kevesenn tselekszik: úgy hogy aratástól fogva Karátsonyig magának kell a Predikátornak házról házra őket járnai; de még így se szedheti be azonn kevés búzabéli fizetését, és ha csak az Uraságtól assistentiat nem kér a Predikátor: itt ugyan egy Esztendőbe sem szedheti be külömbenn búza, kukoritza, és fa kevés fizetését. Most is kinn van csak a múlt Esztendőről huszonhat kila búza, nyoltz kila kukoritza és tizen négy öl fa fizetésem. Az 1815dik Esztendőbeli, és az előtt való Esztendőkbeli fizetésem Uraság Assistentiájával szedtem be; de az 1816dik Esztendőről látván a nagy szükségét ezt nem tselekedtem; kinn is maradt jobbadánn fizetésem. -

13. A mi a Predikálásimat, Könyörgéstételeimet illeti: ezeknek gyakorlásába az én Halgatóim igen szorgalmatosok, figyelmesek, és buzgók; - a honnét kedvességem, tsendességem közöttök meg vallom, hogy van addig, - míg a fizetést szedni kell: - de már ekkor aratástó fogva Karátsonyig, némelly rossz fizető halgatóim miatt sok visszálkodásokonn kell minden Esztendőbe által menni; és ezekben az időszakaszokba kívánnék közöttök jelen nem lenni. -

V. Az Oskolák.

a) Ez időszerént való Rektor Varesmarton Szalay Antal, Nótelen Ifiú, - tanult, és jött a Debreczeni Reft. Collegiumból, még csak ebbe az Esztendőbe Gergely Napkor.

b) Az Oskola Épület Szép, új, és tágas: úgy hogy még két annyi Tanitvány is tágassan meg férne benne, mint a mennyien vagynak.

c) Az Oskolába járó gyermekek száma most kilentzven öt, 53 férfi, és 42 leány gyermekek.

d) Ősszel, Télen, és Tavasszal többire feljárnak a gyermekek Oskolába; de nyáron, csak néhány apróbb gyermekek jelennek meg, mert a nagyobbatskákkal szántanak, pásztoroskodtatnak az ide való lakosok; szőlő, cseresnye, disznó pásztorok ezekből telnek ki. - Köziönséges Pásztorok a Helységtől ezenn végekre nem fogadtatván. - e miatt itt azt véghez vinni, hogy egész esztendőbe feljárjanak lehetetlen.

e) E következő Tudományokat tanulják: Írást, Olvasást, Oskolai Könyörgéseket, Az Úr Asztalához való készüléteket, Vallást a Göből Nagy, és Kis Kátéja szerént, és a Hejdelbergi Kátét, Kis Historiát, Hübner Historiáit, a 'Soltárokat, és Ditséreteket Versekkel könyv nélkül, Kis Tükört, Romai, és Arabs számokat a Négy elsőbb Speciést, Éneklést, - Tanulják pedig a Consistoriumtól ki adatott Norma szerént.

f) Ezen Oskolának Tractus által ki neveztetett Visitatora ez idő szerént, a Helybeli Predikátor. Visitállok Esztendőbe minden kezem alatt lévő Oskolákat kétszer. - Az Examenenn Magam Mindenkor jelen vagyok, és egy Szomszéd T.T. Predikátor.

g) Helybeli Inspectorok a Predikátor mellett, mindenkor ketten vagynak, kik Esztendőbenn az Oskolát közelebbő visitálgatják. -

h) A Templomba való éneklést, maga viszi véghez a Rektor; a nélkül, hogy a Predikátor praescribálná neki, hogy mellyiket énekelje.

i) Az Új Énekes könyv még 1813dik Esztendőbenn Juliusba introducáltatott.

l) A Fizetése itt a Rektornak, valamint a Predikátornak is annak idejébe bé nem adattatik. Restantiája pedig a most közelebb el ment Rektornak, néhány kila búza, kukoritza, néhány akó bor, öl fa kinn van: majd mindenik Esztendőről, a melly három Esztendőbe itt szolgált.

VI. Examinált felesketett, az Asszonyok bajánn valamennyire segiteni tudó Bábánk van, kötelességénn hűséges, - semmi esetbe nem keresztel, - mert itt Romano Catholicusok sokann vagynak. - A Himlő oltás nálunk a legjobb karbann van: mert itt a szülék minden esztendőbenn szorgalmatosonn bé oltatják gyermekeikbe a himlőt; - a Tekintetes Vármegye által ki neveztetett Chirurgus is addig jár minden Esztendőbenn Maiusbann: míg csak, mind az egész Helységbéli gyermekek bé nem oltatnak, - a bé oltatándóknak neveiket a Chirurgusnak Esztendőnként által adom, a ki is ha nem akarnák is bé oltatni a szülék azokat elő hajtja, és bé oltja.

VII. A Temetőnk kitsiny, jól be van kerítve, a sírok méljen asattatnak; a 48 óra a temetés eránt a leg szorossabban meg tartatik.

VIII. Harangozó van, kötelességében nem igen szorgalmatos, a Predikátornak parantsolatját sokszor elfelejti, 24 forint kész pénz, 14 = tizennégy mérő búza béli fizetése van az Ekklesiától, a pénz fizetése megy az Ekklesia Kassájából; a búzát pedig eggyenként adják neki az Ekklesia tagjai minden pár fizető személy ad négy ittzét. - A Vármegye, és Helység terheitől szabados.

IX. Az Ekklesiának olly nagyon ügyefogyott szegényei, kik a magok Familiája gondoskodásából el nem élhetnének, nintsenek; 's mint hogy még eddig nem voltak, tartásokról semmi intézet mind ez ideig nem tétetett.

X. A mi Ekklesiánknak egyéb Gravamenje nintsen: hanem hogy a múlt Esztendőbenn Úr napján, délutánni mint egy 3 óra tájbann a Tiszt. Plebanus, az Úttzán végig menvén, - meg látta egy Szabó András nevű Reformatus embernek konyhájába, hogy ruhát mosnak /:mert a konyha ahtó az úttzára ki láttzott:/ a T. Plebanus Ur minden ruhákat a Vármegye hajdúja által magához vitetett. Én meg írtam neki: hogy tartsa magát az 1791dik Esztendei 26dik Articulus 17dik punctumához. De Ő, erre azt írta vissza: hogy a ruhákat ki nem adja addig, míg Szabó Andrásra vagy hatot nem vágnak; vagy az ő Templomjok Cassájába 2 forintot nem fizet. - Ezt én azonnal közlöttem Nagy Tiszteletű Esperest Úrral; a ki is nékem ezt írta: hogy újra írjam meg a Tisztelendő Plebanus Úrnak a Parantsolatot. Ekkor ezt újra megtsелеkedvén; ámbár azt izente szóval: Hogy én akárhova promoteállok a dolgot, ő vissza nem adja; tsak ugyann vissza adta. - Egyéberént Isteni Tiszteletinkbenn, Földjeinkbenn nem haborgattattunk; senki közülünk a Catholica Vallásra nem kénszerítettett; sem a Mester emberek a Processio járásra; a Tisztelendő Plebanus a lelkek számát nem kérte; de ezt hijjába is kérné. -

Bét!! Filialis Ekklesiánk nintsen.

+++++